

LIBRARIAE UNIVERS
IAGELL CRACOVI

Restaurację wykonała introligatornia „Starodruk" w r. 1969. Zszyto składki i ponownie oprawiono książkę. Wyłatano pergamin na obu okładzinach oraz skórę na okładzinach i na grzbiecie. Dano nowe wyklejki oraz po 3 antefolia i postfolia. Starą wyklejkę górnej okładki przyczepiono na falcu na początku książki. Dodano futerał.
17. XII. 1969 JO.

Brak nalepki: nr 21 na starej wyklejce górnej okładki.

Tota licet ueteres exornent undiq; cæræ
Atria, nobilitas sola est atq; unica uirtus.

Non facile inue-
nies multis in
milibus vnum.

PROMPTVA-
RIVM IVRIS PROVINCIALIS

Saxonici, quod Speculum Saxonum
uocatur, tũ & Municipalis Mai-
deburgeñ. summa diligẽtia
recollectum, et ad cõ
munẽ editum
utilitatẽ.

Adiuncta præterea habentur ex li. feu.
certa loca ad communem moder
norum in Iure ciuili usum
magis utiliora.

Virtutem pre-
cium qui putet
esse sui.

In Regia Poloniæ Cracouia Hieroymus Vietor, excudebat Mense Mayo. Anno. M.D.XXXV Cum gratia & priuilegio Sacræ Regiæ Maiestatis Poloniæ ac Sarmatiæ ne quis infra decenniũ hoc idem imprimere audeat, uel alibi impressum huc aduehere aut uenundare sub pœnis ibidem in priuilegio expressis.

CLARISSIMIS VRBIS CRACOVIEN. SENATORIBVS

NIcolaus Iaskerus Bonarum artium ac philosophiæ cultor earundẽ Magnifi. A Secretis, suipsius obsequentissimam commendationem.

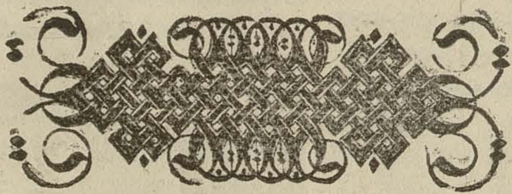
PRECLARA DIVINI ILLIVS PLATONIS in eo quẽ de Repub. scripsit libro, Senatores optimi habetur sententia, fœlicem ac vere beatam fore ciuitatem, quę à prudentibus gubernatur, à probisq́ & sapientibus administratur. Tantisper enim fœlix & tranquilla efficitur Respub. donec prudentes extiterint qui magistratus gerunt. Tales constat esse ciues & populares, quales hij fuerint qui gubernando & regendo eisdem pręsunt. Exemplo etenim vt in plurimum viuitur pręfectorum. Magnus Orator ac summa apud Romanos autoritate philosophus habitus Cicero, cum de Repub. scriberet, Platonis sententiam sequutus, tradidit nihil esse illi principi Deo qui omnem regit mundum, quod quidem in terris esset acceptius, quàm concilia cętusq́ hominum iure sociati quę ciuitates appellantur. Sed quid est iure sociata ciuiũ multitudo: nisi quę optimi magistratus gubernaculis subiacet, quę legum religioni conformatur, Institutis regitur, moribus ac virtutis disciplina constituta est, vnitate coniuncta indissolubiliter viuit, omni prorsus vacat odio, deniq́ iusticię laude continetur. Maximi procul dubio viri apud priscos extitere ac iure habiti sunt & appellati sapientes, qui vrbes condere excogitarunt & ceperunt, dispersosq́ montibus & syluis homines ac passim beluarum more vagantes ad societatem vitę conuocarunt. Non minori profecto laude digni sunt earundem ciuitatum rectores administratoresq́, quorum industria, populi & ciuitatis salus asseruatur, hominum mutua conciliatio & societas retinetur, omnis boni incremẽtum Respub. accipit, quorum virtute, opera, prudentia & autoritate illa geruntur, quę à totius mundi principe & rectore Deo imperata, quęq́ sanctissimis legibus sancita ac constituta sunt. Vt autem boni ac sapientis administratoris ciuitatum rectores nomẽ sortiantur, multa eos prospicere oportet, multa animaduertere & prouidere. Omniũ primũ vt diuini nominis Maiestas summa veneratiõe & amplissimis ꝓsequatur honoribus, atq́ id quod Deus ipse vel faciendum vel fugiendum instituerit custodiatur. Proximum huic iusticia proponitur, vt omni studio ac totis viribus tractetur, quę reddens vnicuiq́ quod suum est vna pre cęteris in Republicę administratione maxime dominatur. In cunctis ciuitatum ac populorum gubernaculis cum Gręcorum legislatores pręstantissimi, Solon, Ligurgus, & Plato. Tum & Tullius noster Iusticiam in primis vigere debere in pollitica sua tradiderunt institutione, qua si homines caruerint, intereat omnis humana societas necesse est. Summa itaq́ diligẽtia adniti debent, vt iusticia prę omnibus fulgeat & clarescat, nec eã omittere audeant, causa amoris, gratię, odij, munerum, non meretricio more venales habeant manus Rerumpub. pręfecti. Munus etenim etiam fortissimorũ obcęcat mentes. Adhibentes preterea concordiam atq́ vnanimitatem quod est vel maximum ciuilis societatis vinculum, ciuitatisq́ salutem, securitatem & conseruationem procurat, Amicã enim & prudentem esse ciuitatem oportet, nihil siquidem perniciosius ciuitati est diuisione ipsa, nihil vtilius ac melius vnione. Virtus animorum vnita fortior est seipsa dispersa. Concordia paruę res crescunt, discordia maximę dilabuntur Salustij testimonio. Exempla prę foribus mille. Vnde in ciuitate voluptatis & doloris communio ciuitatem ipsam vnit, quando videlicet magistratus & in communi ciues omnes maxime ex earundem rerum accessu vel decessu, augmento vel decremento, fortunio vel infortunio pariter gaudent ac dolent. Et quemadmodum ex male cruciato membro alię corporis partes compatiuntur, vel cum bene euenit gestiunt, sic & illi omne superueniens bonum vel malum in solidum & perequum ipsis adscribunt, horum

vero diuersitas dissoluit eandem quando videlicet eiusdem ciuitatis incolę & ex hijs qui in ciuitate contingunt casibus alij vehementer dolent, alij letantur plurimum. Ad omnem vero etatem & ordinem Reipub. fidus superintendere debet administrator, Infantiam seu puerorum educationem procurando, Adolescentiam ignis libidine flagrantem refrenando, virilem mitigando furorem, senum quoqꝫ auariciam moderando, Sed vel maxime puericia & adolescentia custodienda est. PueriCiam dico, non enim parum refert infantem sic vel sic assuescere, difficilimeqꝫ ea dediscimus quibus a pueritia imbuti sumus. Natura siquidem tenaces sumus eorum quę rudibus percipimus annis, vt Quintili. primo Oratorie institutionis habet. Et hec ipsa magis pertinaciter hęrent quę deteriora sunt. Leonides Alexandri magni pędagogus vt a Babilonio Diogene traditur quibusdam eum vicijs imbuerat, quę robustum quoqꝫ & maximum Regem ab illa puerili institutione sunt prosequuta. Nec ipse Aristoteles summus eius ętatis philosophus, Alexandro posthac magister ascitus eundem ab hijs reducere potuit. Detestandi itaqꝫ veniunt nonnulli liberorum suorum obliti impij patres, qui multo maiorem curam & diligentiam impensasqꝫ vberiores in dirigendis alendisqꝫ equis, administrandisqꝫ & procurandis bonis eorum faciunt, quam in suscipienda opera educationis filiorum suorum, qui & heredes illorum futuri sunt, nomen eorum perhenne portantes & repręsentantes, bonorum omnium successores, qui vel illorum quę vel ex auaricia congregata sunt ex mala educatione dissipatores, vel paucę relictę substantię ex optima institutione adauctores, qui consilijs vrbes regere, legibus fundare, iudicijs emendare expectantur. Adolescentiam vt memini compescendo. Adolescens siquidem vt Plato septimo de legibus habet, est omni bestia intractabilior, omni fera indomita seuior. Nam cum prudentię fontem nondum habuerit insidiosissimus est acerrimusqꝫ & petulantissimus omnium bestiarū, custodeqꝫ remoto, cereus in vicium flecti, monitoribus asper, vtilium tardus prouisor, prodigus eris, sublimis cupidusqꝫ & amata relinquere pernix, ideo institutis quasi frenis compescendus est. Nam si cum natura fœlici rectam quoqꝫ disciplinam fuerit assequutus mansuetissimus inter viuentia euadere solet. Si vero non satis aut non bene fuerit educatus, ferocissimum omnium quę in terris nascuntur animal redditur. Sed & ciuitatum prefecti duo Platonis precepta in memoria habeant, vnum, vt vtilitatem ciuium sic tueantur ꝙ quicquid agant ad eam referant, omnia consilia, verba, opera, ad reipublice decus augmentum & communem applicent vtilitatem, deniqꝫ salutem patrię, nō modo externis rebus, sed vitę quoqꝫ anteponant & sanguini, commodorum obliti suorum. Nam & iustissime ciuitas ordinata traditur in qua quisqꝫ proprios nescit affectus. Alterum vt totum corpus Reipublicę sic procurent, nedum partem aliquam tueantur, reliquas deserant. Vt enim tutela, sic procuratio Reipublicę ad vtilitatem eorum q̄ commissi sunt, non ad ipsorum quibus commissa gerenda est. Qui vero parti ciuium consulunt, vel maiorem in eos declarant affectū, partem vero negligunt, quinimo eosdem spernunt perniciosissimam rem in ciuitatem inducunt seditionem atqꝫ discordiam, quę procul vt diximus a repub. esse debent, in interitum eīm hec perducunt ciuitatē, sed vel firmissimam sepe labefactant Rempub. Omni etiam auaricia, ira, odio, seu inimicicia administratores vacuos esse oportet. Auaricię inquam, nam ipsa est mater omnis erroris & malicię, nec vllum iusticię in illo corde inuenitur vestigium, in quo sibi auaricia fecit habitaculum. Ira, sepius etenim irę excandescentia impedit animum ne possit noscere verum. Odio tam erga subditos, quam inter semetipsos. Qui enim inter se odio laborant, magis student alter alterius interpellare facta, q̄ prędarum quicquam edere, & seipsos magis insectantur quam hostes. Non patiatur iacturam aut damnum iusticiam expetens propter iudicantium dissensiones odia & hostilitates, foris & ante ianuam inimicicias ac simultates relinquant iudiciorum prefecti, & recti ac iusti iudicij vestem induant causas iudicaturi. Quinimo hijs non admissis, vel si irrepserint explosis & reiectis inuicem diligant sese, concordiam ament, vnitatem spiritus consectentur, amicam amplectantur pacem, quę bonorum omnium cumulum prestat, quę totius humani generis salutem conciliat & procurat. Saluator noster non aliud magis in ex

tremo nobis relinquit testamento nisi pacem, nisi dilectionem inquiens. Pacem meam do vobis pacem relinquo vobis, mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem. Necessaria item quędam sequuntur vt in se habeat ciuitatum prefectus videlicet Modestiam, sed vel maxime in animi passionibus, ęquum & affabilem sese reddens, neue quid ire effundat, propensum ostendens animum. Nihil enim laudabilius, nihil magno & prędaro viro dignius placabilitate atq; clementia. Et itē prudentia & fortitudine abundare eum oportet. Nullam etenim generi humano requiem fieri posse legislatores credebant nisi in idem ciuilis potentia sapientiaq; cōcurrat. Prudentia inquam, non enim verus Iudex vt Plato de legibus disserit, ea quę iudicio determinanda sunt discere debet, non ab alijs interrogare quid eum loqui oporteat & quasi stupefactus tam clamore multorum q̄ ignorantia sua sic vel sic ferre sententiam. Fortitudinis autē, quia nec etiam si per se ipsum intelligit, debet propter ignauiam & fortitudinem ex eodem ore quo iudicaturus deos inuocauit, desidiose iniquum promulgare iudicium. Non eum deterreat ius expetentium excellentia personarum. Non amicum respiciat, non inimicum despiciat, non consanguineum, non socerum, non affinem, non charum ac fidum coniunctumq; socium, non peregrinum, non aduenam, non gentilem vel patrię vnius, verum ex ęquo id quod ius dictauerit promulgando, nec optare vt iuxta voluntatem illius omnia proterue fiant, quod si pro voto non cesserit excandescere & furere illum contingat. Non enī affectare debemus vt voluntatem nostram cuncta sequantur, vel ad nutum omnia cedant, sed vt prudentiam voluntas cum modestia imitetur. Prudentia etenim cęterorū dux est, sed et eorū quę in Senatu habita & tractata sunt fidus custos secretissimusq; obseruator in scrinio cordis illa recondens ac sepeliens, nec labijs admittens suis, quę eum posthac pœniteat. Exemplo adnixus Xenocratis, qui interrogatus quur linguā suam vltra solitum cohiberet, respondisse fertur, quia dixisse me aliquando pœnituit tacuisse nunquam. Vnde & multa audienda pauca vero loquenda natura ipsa docet, os hominibus vnum & aures duas formādo. In hijs preterea quę pro bono Reipublicę promulgata sunt, constantia obseruetur necesse est, non quod nunc placet, posthac displiceat, non quod hodie iusticię loco pronūctiatur, cras pro iniusticia reiciatur, ne appareat in ipso redargutionis nota, in simili casu diuersas & easdem contrarias pronunctiando sententias, non in gratiam vnius vel alterius à recto discedat. Status enim ciuitatum rectumq; iudicium alicuius artis aut personę gratia violari aut immutari minime debet. viij. dis. quę contra mores. Maiestas item & autoritas obseruetur in decretis & constitutionibus, vt firma stabilia ac perhenne duratura sint, populares vt id quam diligentissime custodiant cogendo. Ridiculi siquidem est & leuitatis, constitutiones promulgare nisi ille in executionem deducantur. Frustra leges cōdere, nisi sint qui illas manuteneant & exequantur. Nihil prodesse de rebus iustis iudicia aut sententias princeps philosophorum Aristoteles vi. Politicorum disceptat, nisi essent qui eas custodirent, exequutioni mandarent, si id deerit communio inter se ciuium permanere non potest. Difficilia forsan hęc aliquibus videntur, verum rectoribus ciuitatum maxime necessaria. Nec enim ciuitatum administrator circa facilia versatur. Vnde & Xenophon in Econo. rempub. administrare & alijs scire imperare difficillimum fore dicit, sed quanto difficilius tāto pręclarius, tanto Deo acceptius, magisq; meritorium. Omnibus qui patriam conseruauerint, adiuuerint, auxerintue, certum esse in cœlo deffinitū locum, vbi beati ęuo sempiterno fruantur Romanę eloquentię princeps Cicero libro sexto de Repub. expresse concludit. Sed vel omnium maximum ciuitatum administratores ac rectores sacratissimas custodiant leges ac iura eorum Municipalia, patriosq; mores eas manibus semper tractent suis, oculis diligēter intueanť memorięq; tradāt. Leges inquam tanquam Reipublicę plurimum necessarias & eandem conseruantes. Demosthenes Gręcorum disertissimus leges animā esse ciuitatis dicebat, vt enim corpus anima ipsa viuit, anima vero priuatum, cadit & stare nō potest, sic & ciuitas legibus conseruatur, hijs vero deficiētibus corruit. Nihil tā ad Dei cultum, quā ad bene beate ac ciuiliter viuendum fieri & excogitari potest, quod non in profundissimis Legum ac Municipaliū iurium codici

bus contineatur, quod non exacte enucleatur, examuſſimqꝫ decidatur. Ad omnē ęta-
tem, ſtatum, ordinem, regulę poſitę, nihil indeterminatum, nihil indeciſum, nihil im-
perfectum in eis relinquitur, non aliud pręſeferunt conſtitutiones ſanctiſſime niſi vir-
tutem. Non enim ad aliud legiſlator proſpectum habet niſi ad virtutes ampliſſimas,
non aliud ſuadet niſi iuſticiam, nō niſi id quod bonum & ęquum eſt cohortatur, tūc
ſiquidem iuſticiam colimus, cum boni & ęqui noticiam profitemur, ęquum ab ini-
quo ſeparantes, licitum ab illicito diſcernentes, bonos non ſolum pœnarum metu, ve-
rum premiorum quoqꝫ exhortatione efficere cupientes. Cōmendatur potentiſſimus
Alexander Macedo, quod aſſidue etiam noctu poſtq̃ euigilaret in lecto decum-
bens, Egregios Homeri libros manibus ſuis tractare ſolitus ſit, illorum lectione oble-
ctatus. Sed quid fabulę Poeticę cum ſacratiſſimis commune habent legibus, quę cō-
paratio lucis ad tenebras. Cur non maiori tractent̄ affectu, cur non auidius legantur
leges ipſe, cur Iura municipalia patrięqꝫ inſtitutiones menti non imprimantur, quę
Reipublicę Ciuitatis ſtatū & conſeruationem complectuntur que ab omnibus ſci-
ri debent, nec quenquam, maxime vero ciuitatis pręfectos & rectores excuſare po-
terit eorum ignorātia, nec vituperare eas quiſq̃ audet, nec quęrere vtrum bone vel
male ſint, nec diſceptare de ipſis quod ſic vel ſic ſancite ſint, ſed iudicare ſecundū ipſas
oportet. Naturę & ſuipſius prorſus obliti videntur qui ſacratiſſimas conſtitutiones
patriasqꝫ leges vel mores tātopere auerſantur, Sapientiſſimus poēta fingit Vlyſſem
optare vt vel fumū de patrijs exoriētem focis videre liceat. Nonnulli vero leges poſt-
habere & contemnere videntur ornamētum patrię pulcherrimū, quarum beneficio
ipſi & aluntur & conſeruantur, vt ne naturę quidem plus q̃ hijs debeamus. Non
poſtremis profecto extollenda laudibus venit Senatores Magnifici vrbis huius in-
clyte Cracouien̄ condicio, pręcipuis ſiquidem quę ad ſtatū Reipublicę fœlicē eiusqꝫ
conſeruationem maxime competant antehac ſemper & nunc dotata eſt virtutibus
Ciuitas ipſa, erga Deum religione flagranti, ad conſeruationem ciuium prouiſione
ſufficienti, ampliſſimis preterea abundans legibus, condonata emunitatibus, adaucta
libertatibus, & item vigilantiſſimis prouiſa rectoribus, prudentiſſimo ornata ma-
giſtratu. Tanta ſiquidem ex antiquo in huius vrbis pręfectis abundabat ſemper
erga Deum religio, officij ſtupenda Maieſtas, iuſticię profeſſio, animorum conſtā-
tia, inter ipſos amica pax & concordia, in alios ęqua beneuolentia & pietas innata,
ac deniqꝫ omnium virtutū copia, vt vel nulla vicina vrbs religione, iuſticię admini-
ſtratiōe, ac recta omnium gubernatione eidem ęquari potuit. Intantum quod multi
tam huius Regni militaris ordinis proceres & alterius ſtatus homines, tum & exte-
rarū nationum nobiliores infiniti, proprio relicto ſolo, dulci poſthabita patria, nati-
uis omiſſis delicijs, eorundem admirati prudentiam, ęquitatis & iuſticię cernentes ex-
cellentiā, ipſorum ſuperioritati (quod quidem mirum eſt) vltro ſeſe ſubiciebant, Ci-
uesqꝫ effecti Imperio eorū officioſiſſime parebant. Sed & ęuo noſtro vt alias omit-
tam virtutes Clariſſimi viri, tanta in vobis reſplēdet intellectus acrimonia, ingenij ſa-
gacitas, tāta prudētię et induſtrię admiratio, quod à Sereniſſimis Regni huius Princi-
pibus & Regibus nonnulli è Collegio veſtro ad publicas Regni totius & quidem
ſummas euecti ſunt pręfecturas, eorum adminiſtrationi & fidei officia concreduntur
magnifica & pergrandia. Tanta inſuper abundat in vobis legum notitia Iurium mu-
nicipalium conſtitutionumqꝫ patriarū peritia. In vtroqꝫ genere deliberatiuo videlicet
& iudiciario prompta & ſubtilis adinuentio, vt nedum ad dirigenda ciuilia negotia,
Sacra Maieſtas Regia vos pręficere, verum et difficillimas inter ſubditos ſuę Maie-
ſtatis emergentes cauſas Iuris prudentię confidens veſtrę cognitioni & deciſioni cō-
mittere dignatur. Ab alijs item diuerſi ſtatus hominibus in extremis ambiguisqꝫ cau-
ſis ad vos tanqꝫ ad ſummū prudentię recurritur fontem, ex eiſdem in eorum dubijs
& controuerſijs quaſi ex ipſo iuris ſcrinio ſententiam ſpectantes, legum & Iuris pe-
ritiā apud vos reconditam certo habentes. Cupiens & ego ex animoqꝫ affectans Or-
natiſſimi viri notitiam legum & Iurium municipalium ac conſtitutionum in omni
Repub. maxime oportunam alijs quoqꝫ non eſſe alienam, verum vt in communi
omnes ad exemplar pręſtantiarum V. Iuris illius q̃ peritiſſimi euadant, arduis quot-
tidianiſqꝫ officij mei licet occupatus laboribus & curis. Ius prouinciale Saxonicum,

tum & Municipale Maideburgeñ quo potissimum & hęc vrbs, cęterę& Regni ci-
uitates vtũtur pro virili clarius reddens nuper in lucem ediderã. Sed & in presens va-
rias easq; precipuas ac vtiliores in codicibus illis hincinde sparsas sententias, & quę
promiscue nulloq; habito ordine illic continentur, in istud fidelissime congessi volu-
men, materiarum titulos adaptando proprios. Ex re id fieri putãs, vt & M. V. eodem
ceu Indice & promptuario quodam vti possint, legumq; & municipaliũ iurium la-
tissimos ac profundissimos locos antehac vobis haud incognitos, & quibus abunda-
tis affluentissime eo inspecto facile in memoriã adducere. Illi vero qui alijs occupati
negotijs, & quibus iuris lectio in vsu non est, summatim aggregata & recolle-
cta visa & cognita materia non omnino cecutientes & ignari iuris repu-
tentur ciuilis. Sed & opus istud sub titulo Magnificentiarũ vestrarũ
typpis Calcographis excudendum curaui, quod quidem licet ob
sui vtilitatem merito omnibus cõmendatum esse debere spe-
rem, in spem tamẽ vocor minime dubiam illi plus gra-
tię & comendationis accessurum quod sub nomi-
ne & titulo M. V. prodierit in publicũ. Ob-
nixius rogans vt lucubratiões & labores
hosce meos grato accipiãt animo, me
cõmendatum habeñ. Cracouię.
xv. Mensis Maij. Anno.
M. D. XXXV.

249

Abbas. opracht

ABbates & Episcopi, secūdū obtinēt militarem clipeū, et sunt Principes spirituales. Spe. sax. li.i. ar. iij. Iur. mu. ar. viij. glo.
Abbates & Episcopi nobilitatem habent acquisitam nō innatam. Spe. sax. li.i. ar. iij. Iure mu. ar. viij. ibidem habetur quod nobilitas innata principalior est acqsita glo.
Abbates Abbatisse qui feudo vtuntur seculari, primo Feudum á Rege, tandē curam spiritualem accipere debent, Spe. sax. li. iij. ar. lix.
Abbas seu Episcopus in sex septimanis non electus, electio cedit Regi. Spe. sax. li. iij. ar. lix. glo.
Abbates, Plebani, Guardiani res ecclesię alienare non possunt nisi pro redemptione captiuorum. Iur. mu. ar. cxl. glo.
Abbas vide infra in dictione Monachus ad hanc materiam plura.

Absens.

ABSENTIĘ quinq; genera. Spe. sax. li.i. ar. lxx. glo. Feu. c. xxxviij.
Absens ad omnes actus & querelas citari debet alias sententia non ligat, Spe. sax. li. ij. ar. xxiiij. li.i. ar. lxx. Iure muni. ar. lxiiij. & cxxxix. glo.
Absens contra absentem sententia non ligat nisi ter citatus nō compareat, Spe. sax. li. iij. ar. v. glo.

Actio.

ACTIO prius cepta iudicialiter accusari & proponi non debet coram iudicio Comitis seu Burgrabij Spe. sax. li.i. ar. ij.
Actio omnis siue in rem siue in personā spacio triginta annorum tollitur, Spe. sax. li.i. ar. xxix. glo. & hoc intellige de actionibus perpetuis, secus enim est de temporalibus quę minori spacio excludūtur vt ibidem in glosa limitatur.
Actio, in actione personali non requiritur possessio sed quasi possessio, ibidem ar. xxix. glo.
Actionem cedens potētiori perdit causam Spe. sax. li.i. ar. xlviij. glo.
Actionem intentare potest mutilatus & corpore viciatus excepto duello, qa vt sic per agnatū aget, Spe. sax. li.i. ar. xlviij.
Actionem ceptam non prosequens mulctam soluit. li.i. ar. liij.
Actiones omnimodas & pacem fractam, Iudex vbiq; locorū in sua iurisditione cognoscere potest, nisi sit actio super ꝓprio Spe. sax. li.i. ar. lix.
Actionem suam prosequi voleñ. secundū leges & ius cōmune, iurare coguntur qd' iudici nec alteri cuiq; (excepto tamen Aduocato seu Ferendario) quicq; dederunt, nec dare volūt actionem suam meliorem reddere voleñ, li.i. ar. lx. glo.
Actiones duę in iudicio proposite est in Iudicis arbitrio audire quā vult, nisi vnus probet prioritatem in actione, Spe. sax. li. i. ar. lxi.
Actionem in iudicio nondū ceptā nullus intentare compellitur. Spe. sax. li.i. ar. lxij. Iur. mu. ar. xlvij. glo. fallit hoc si vnus aliū diffamat, qa vt sic iudex sibi terminum ꝑfigere debet, vbi eū agere oportet vt ibidē in annota. habetur. & li. iij. ar. xc. glo.
Actionem iniuriarum clamore iudiciario inchoatam prosequi vnus cogitur ibidem li.i. ar. lxij.
Actio, ad quam actionē vnus cogi potest et ad quam non, vide distinctionem super hoc ibidem ar. lxij. li. iij vide, & Iure muni. ar. xlvij.
Actione intentata actor & reus tribus vicibus interloquatur quousq; per prçconē ad iudicium aduocentur, li.i. ar. lxij.
Actionem incipiens & cum parte componens an ad prosequendum eandem per iudicē cogi poterit, ibidē. li.i. ar. lxij. glo.
Actionem intentans quam desistere vult, tria cauēda vt nō incurrat in pęnā iudicis ibidem Spe. sax. li.i. ar. lxij. glo.
Actiones similes eodem iure deciduntur. li.i. ar. lxv. glo. li. ij. ar. xij. glo. & ar. xv. glo li. iij. ar. lxxxvi. glo.
Actionem iniuriarū passum exhibere ꝓmittens & id facere neqt verigeldo abiol uit nec ꝑ id iuri derogat suo, li.i. ar. lxv.
Actio ciuilis & item criminalis quid sit & vnde dicatur. Spe. sax. li.i. ar. lxvij. & lxxi. li. iij. ar. ix. Iur. muni. ar. xvi. xvij. & item. lxxij. & cxv. in glo.
Actio, in actione ciuili terminus habetur ad proximū sequēs iudicium. In criminali vero ad tres quindenas. Spe. saxo. li.i. ar. lxvij. glo.
Actio, in actione criminali tria cōsideranda ibidem. glo.
Actio iniuriarum quid sit. Spe. saxo. li.i. ar lxviij. & Iur. muni. ar. lxxxix. glo. Feu. c. xxiij. glo.
Actio iniuriarum dicitur etiā actio mixta

ibidē li.i.ar.lxviij.glo.Iur.muni.ar.lxxxix glo.

Actio, in actione iniuriarum quādoq; ciuiliter quandoq; criminaliter procedi pōt. ibidē glo. & Iur.mu.ar.lxxxix.glo.

Actio iniuriarum ex triplici causa diuersimode instituitur, ibidem. li. i. ar. lxviij. Spe.Sax.glo.

Actio criminalis ciuiliter agi potest. ibidē li.i.ar.lxviij.glo.li.iij.ar.ix.glo.

Actio cōtra absentem pro debito quomō procedendum. Spe.sax.li.i.ar.lxx.

Actio iniuriarum cum clamore cū adhuc pernoctata nō sit proponenda est. ibidem. & Iur. mu.ar.xxxvi.

Actio non pernoctata in instanti iudicanda, pernoctata vero si sit ad quindenā terminus assignatur, vel ad fideiussoriā accusatus datur. Spe.sax.li.i.ar.lxx.glo.

Actio iniuriarū septem testibus probanda ibidē.li.i. ar.lxx. Iure mu.ar.xci.

Actiōe iniuriarū victus proscribitur ibidē li.i.ar.lxx. & li.ij.ar.xlv. Spe.sax.

Actio iniuriarū in absentia iudicis pconi est declaranda & tandem iudex veniens eūdem proscribit nec erit causa pernoctata.ibidem.li.i.ar. lxx.

Actio, in actione proposita quomō actor persistere debet & quomō procedere contra aduersarium vt nanciscatur possessionem. Spe.sax.li.i.ar.lxx.glo.

Actio si coram iudicio Comitis intentetur Comesq; terminū negligat, illum solum duntaxat actor perdit, sed si plures in actione iniuriarū per eū termini negligātur, actionem de nouo incipere necessariū est.li.ij.ar.ij.

Actio agatur si contra presentē super proprietate qui nō habet terminum prefixum eidem pximi iudicij terminus assignetur. Spe.sax.li.ij.ar.ij.

Actio proposita contra aliquem & iudex non venerit, secundo citandus est reus & queruletur contra eum, vtilitas tamē illius est qd non prescribit actio, ibidē glo.

Actio, in actione qualibet extra duellum oportet vnum incontinēti fateri vel negare. Spe. sax. li.ij.ar.iij.quomodo autem id verum sit vide glo.ibidem. Tum & circa ar. xxxviij. li.iij expositionem clariorem inuenies.

Actionem corā iudicio intentans, vbi & varenda prestatur si alter supueniens causam eandem proponat & ille prior ipsum amouere non potest, eum cū dimidia recōpensa causam dimittere opportet vel carere manu dextra, li.ij.ar.xv.

Actio iniuriarum contra aliquem proposita fideiussoriam statuere non oportet, si tātum proprij habet quantū verigeldus suus sit. Spe.saxo.li.ij.ar.v.Iur. mu.ar.xxvij

Actio, agens actione iniuriarū cōtra absentē, & postea in presentia nō prosequēs demeretmulctam & emendā actorq; absoluitur á causa. Spe.sax.li.ij.ar.viij.

Actionem prosequens licet reus absoluatur nullū sustinet damnū, ibidem.

Accionē inchoās & tandem in presentia non prosequēs cadit ab actione quomodo intelligi debet, ibidem glo.

Actio captiui sentencialiter in crastinum dilata Iudex eundem ad cautionem prestare debet nisi sit factum manifestum. Spe. saxo. li. ij. ar. ix.

Actio pro morte patris vel alterius cōsanguinei occisi competit masculis & nō foeminę.li.ij.ar.xvi.glo.

Actiones penales ex maleficijs in heredē rei non competere certissima regula.est li. ij.ar. xvij. glo.

Actio, agere cōtra iudicem volens in probatione testimonio iudicis non indigebit, li. ij. ar. xxij.

Actio quę non extenditur nisi ad mulctā & poenam simplicem, iudex cum duobus sententiam inuenire solitis probabit eandē ibidem li.ij ar.xxij.

Actio si vlterius se extendat quid ad probandum necesse sit ibidē li. ij.ar.xxij.

Accionē omnē cū testibus propositā sequitur semper emēda & mulcta, ibidē glo.

Actio criminalis semper ciuilit̄ institui potest. Spe.sax.li.ij.ar.xxvij. glo.et li.iij.ar.ix

Actio manualis facti triplex. Spe. saxo.li. .ij.ar.xxxv. glo. & Iur.muni.ar.cxv.

Actio occasione dāni ciuiliter & criminaliter institui potest & quę poena exinde. Spe. saxo. li. ij. ar. xxxviij. glo.

Actionem intentare potest vnus etiā pro vno nūmo. Spe. saxo.li.ij.ar.xxxix.glo.

Actione intentata iudex, actor, reus, quid precogitare debēt, Feu.c.lxviij.vide circa articulum.xli.li.ij.Spe.saxo. hoc idem.

Actio contra iudicem quomodo formari debet. Spe. saxo. li. ij.ar.xxij.

Actio intentari potest etiam pro minima re.Spe.Saxo.li.ij.ar. xxxix. & quomodo id intelligatur, vide etiā li.iij.ar.xlvij.glo.

Actio intentata in iudicio contra presentem si effugerit res actori adiudicatur & ille ex contumacia conuincitur. Spe. saxo. li. ij. ar. xlv. & Iure muni. ar. cxij.
Actio iniuriarum in presentia proposita in iudicio cōtra aliquem si effugerit proscribitur, ibidem ar. xlv. & supra li. i. ar. lxx.
Actio, agere quis volens super diuidundo vel occasiōe finium regundorū necesse vt prius agat super possessorio. Spe. saxo. li. ij. ar. l. & Iure muni. ar. cxxvij.
Actio finiū regundorū nō lōgi tēporis sed triginta annis prescribit. Spe. saxo. li. ij. ar. l
Actio an contra heredē institui possit pro rebus eorum predecessori accomodatis, oppignoratis, cōcreditis, que interim amittuntur. li. ij. ar. lx. glo.
Actio, cuilibet agere cōpetit q̄ nō est in regio vel iudicij bāno. Spe. saxo. li. ij. ar. lxiij
Actio agens vel accusans cū clamore vbi manuale factum non est incidit in poenā talionis. Spe. saxo. li. ij. ar. lxiiij.
Actio, agēs non criminaliter nihil demeretur. Spe. saxo. li. ij. ar. lxiiij. et sup. li. i. ar. lxij.
Actio, agere in rem cautius est q̄ in personam. Spe. saxo. li. iij. ar. vi. glo.
Actiones omnes post contestatam litem ad heredes transeunt quare eos respondere oportet & iudicatū soluere, ante litē vero contestatā minime nisi quantum ad eos peruenit successores. li. iij. ar. x. glo.
Actionem intentans contra aliquem si ille vicissim contra te agere vellet tu respondere non cogeris nisi tua actio finiatur. Spe. saxo. li. iij. ar. xij.
Actiones iniuriarū á multis contra vnum proposite respondere alijs non tenetur, nisi a primo sit per iudicium absolutus, ibidē.
Actiones iniuriarum á multis contra vnū proposite & in alium diem translate non nisi pro vno cautionem prestabit verigeldo, ibidem.
Actio iniuriarū si contra absentē proponatur & terminus prefigatur, si actor eundē interim alibi reperit licite eundē arestabit ad prestandum cautionem de parendo Iuri. Spe. saxo. li. iij. ar. xiij. Iure mu. ar. xli.
Actio iniuriarū cū sit, varenda primo postuletur. Spe. saxo. li. iij. ar. xiiij. & Iure muni. ar. xli.
Actio, ab actione nullus propelli potest nisi per eum contra quem actio intentatur. Spe. saxo. li. iij. ar. xvi.
Actio, in actione vbi duo vnam rem petunt simili testimonio quomodo procedi tur, vide Spe. saxo. li. iij. ar. xxi.
Actio, vbi duo impetunt vnam rem simili testimonio vterq; est & actor & respōdens, ibidem glo.
Actiones sunt duplices, Perpetue seu peremptorie, & temporales seu dilatorie & quomodo agentibus nocent. Spe. saxo. li. iij. ar. xxij. glo.
Actio, In crimīalibus acciōibus cautissime procedendū & non nisi precedentibus probatiōibus sufficientibus vnus condemnari debet li. iij. ar. xxiiij. glo.
Actio occasione hereditatis intentata si actio interuenit natiuitatis ista prius tanq̄ preiudicialis est termināda. Spe. saxo. li. iij. ar. xxviij. glo.
Actionē intentans alicui quod sit illegittimus ortu aut officio testibus probare necesse est li. iij. ar. xxviij.
Actionē intentans alteri qd' ius suū furto aut spolio pdidisset iudice & sēptē testibus pbare necesse est, ibidem li. iij. ar. xxviij.
Actio criminalis ex morte alicuius efficitur ciuilis. Spe. saxo. li. iij. ar. xxxi. glo.
Actio iniuriarum si non proponitur in anni spacio desertatur ibidem in fi. glo.
Actionem heredes intentare non possunt pro contumelia parenti illata si ipse aduc viuit & querulare potest. li. iij. ar. xxxi. glo.
Actio in iudicio acta si interuenit actio super seruitute ista posterior prius est terminanda. Spe. saxo. li. iij. ar. xxxij. glo.
Actio seu questio ingenuitatis si cui moueatur eandē probare seu defendere nō est necesse si est in possessione nisi onus probationis sponte assumat li. iij. ar. xxxij. glo.
Actio criminalis in iudicio acta si prorogatur & pax stipuletur que si fracta sit prius debet per iusticiam sine duello emendari. Spe. saxo. li. iij. arti. xxxvi.
Actione proposita si respondere non vult pro secundo & tertio amonitus si actio sit ciuilis extunc in actione superatur, si criminalis, extunc actor factum in cōuincendo eo sex testibus indigebit. Spe. saxo. li. iij. ar. xxxix.
Actio si sit in vitā vel in sanitatē nullus cōdēnari potest nisi recognoscat vel conuincatur, ibidem. glo.
Actionē intentans secundum vnum modum vt pote criminaliter non potest agere secundum alium modum vt pote ciuiliter & econtra. Spe. saxo. li. iij. ar. xliij.

Actio iniuriarum quid ſit. Iure muni. ar. xvij. & lxxxix. Spe. ſaxo. li.i.ar. lxvij.

Actio, in actione ciuili vnicuiq; á lite recedere licet ſine licentia iudicis, ſecus vero ſi actio ſit famoſa ibi enim requirit̄ cōſenſus Iudicis alias transſigēs redditur infamis, li. iij.ar.xc glo.

Actio contra iudicem iuſticiam non facientem quomodo inſtitui debet, & quis eū iudicat, Iure muni.ar.xviij.

Actio, in actione extra manuale factum quomodo proceditur & quod fideiuſſoriā ſtatuere neceſſe eſt, alias iudex eum detinebit, Iure muni.ar. xxvij.

Actiones iniuriarum pro quatuor exceſſibus fiunt, Iure muni. ar.xxxviij.glo.

Actione iniuriarum vulnera liuida, tumida cum clamore querulari debent, ibidem glo.

Actiones pernoctatas iniuriarū nullus iudicat niſi Burgrabius. Iure muni.ar.xxxix

Actio ex conſenſu á iudicio ad concordādum data nō poteſt iam innouari. Iure muni.ar.li. Spe. ſaxo. li.i.ar. viij.

Actionē coram iudice & ſcabinis habēs, donando vel reſignando aut locando ſolidū ſoluet quem ſcabini pro memoriali accipiunt. Iure muni. ar.lxxiij. & cv.

Actio manualis facti pro furto quę ſit. Iure muni.ar.cxij.

Actio iniuriarum morte illius contra quē inſtituitur finem habet. Iure muni.ar.cxix. & Spe. ſaxo. li.iij. ar.x.

Actio iniuriarum quę tendit in vitam & honorem ille reſpondebit qui bona percipit. Ibidem ar.cxix. & Spe. ſaxo.li.iij.ar.x.

Actio, de actionibus iniuriarum vide infra ſuper titulo iniuria.

Actio quo pacto potiſſimum inſtitui debet pro auibus, feris, beſtijs, vide infra. Iur mu.ar. cxxij. glo.

Actionem inchoans nec iudici nec ſcabinis quicq̄ dabit. Iure muni.ar.cxxxvi.

Actionem intentans alicui etiam iniuſte et alter negligit ſe in negocio, actor iure & iuſte obtinebit bona illa. Iure muni.ar.cxl.

Actio, vide de hac materia plura infra in titulo querela & item in dictione actor.

Accipiens.

Accipiens iniuſte aliquid reddere tenetur. li.i.ar. lij.

Accipere nolle intelligitur dupliciter. li. ij. ar.xi.glo.

Accipiens aliquid pręter vnius voluntatē ſiue ſit multum ſiue parum reddere cogit̄, cum emenda Spe.ſaxo. li.iij.ar.xlvij.

Acceptam alicui rem ſi ſe non habere illam iurauerit ſoluere ſecundum eſtimationem actoris tenebitur aut valorem minuere ſacramento, ibidem.

Accipiens rem alterius in aliquo loco putans ſuam fore & eam non ocultat criminaliter accuſari pro eo nō poteſt dummodo iuramento ſe expurget. Spe.ſaxo. li.iij. ar.lxxxix.

Accommodatum.

Accommodans, mutuans, ſtipulans reddere cogitur, & implere. Spe. ſaxo. li.i.ar. vij.

Accommodatum negans ſuo abſoluitur iuramento, ſi coram iudicio actum non ſit ibidem.

Accōmodatum accipitur dupliciter, vno modo quando illud idem numero redditur. Alio modo quando ſimile. Spe. ſaxo. li.i.ar.xv.glo. li.ij.ar.xxxvi. Iure muni.ar. cxxxiij. & cxxxv.

Accommodet ſi quis res alicui & ille tandem ex maleficio damnatur, iſte non perdit res ſuas. Spe. ſaxo.li.ij.ar.xxxi. glo.

Accōmodans, impignorās aut quouiſmodo de voluntate ſua alienans, equū, veſtē & alia mobilia, ſi ille tandem cui concredidit ea amiſerit, perluſerit, iſte res non poterit euincere ſuas, niſi apud illū cui concredidit. Spe.ſaxo.li.ij.ar.lx.

Accommodans alicui quicq; & interim amittatur, an hęredibus eius occaſione illius actionē intentare poſſit. li.ij.ar.lx.glo.

Accommodatam vel depoſitam rem manifeſte ſeruans, furto accuſari non poteſt. Spe. ſaxo.li.iij.ar.i.

Accommodatam vel depoſitam rem ſi qs apud te vendicare nititur quid facere debes, vide ibidem.

Accōmodatā rē in principio litis in cōſpectu actoris creditori reſtituere licet, ibidē.

Accommodatū impignoratum reddere oportet non peioratū vel ſecundum ſui valorē ſoluere ſecundū Saxones, ſecus habetur ſecundū leges, uide ibidem ar. v.

Accommodatum, mutuū, depoſitū differunt, & alia de accommodato & depoſito plura vide ibidem.

Accommodatum animal ſi moritur ſolui oportet, li.iij.ar.x. glo.

Accōmodans rem ad certum tēpus & diu tius eam detinet post interpositam á creditore actionem statim restitui debet. Spec. Saxo. li. iij. ar. xxij.

Accōmodans si peiorauit rem tenetur ad interesse ibidem.

Accōmodatā rem si diucius detinet vltra tēpus deputatū, vel eam peiorans non cōmitit furtū exinde, sed nec pro accōmodato quis furto accusari potest, ibidē ar. xxij.

Accōmodatum, in re accōmodata dolose agens & si vitam non demeretur infamis tamen efficitur. li. iij. ar. xxij. glo.

Accommodata sunt multiplicia & secundum illud multiplex illorum restitutio & solutio, ibidem glo.

Accommodatum vltra prefixum tempus occupans non prestabit emendam nisi coram iudicio sit restitutio stipulata. Spe. saxo. li. iij. ar. xliij.

Actor.

ACTor contra heredem querens debitū post mortuam manum si renunciare vult testibus, iste de scientia sua necesse est vt dicat veritatem aut affirmando aut negando. Spe. saxo. li. i. ar. vi. Iure muni. ar. xvij. & ex isto eliciūt aliqui si vnus querit post mortuā manū omittēdo & testes simpliciter ad recognitionē vel negationē mittit respondenti iste vnica absoluitur manu.

Actor coram iudicio actorum cum iudice & duobus citius probabit q̄ ille factum neget. Spe. saxo. li. i. ar. vij. feu. c. xix. glo.

Actor testificans contra aliquem cum iudice vel iudicio, solus non oportet iurare, ibidem ar. vij. li. i.

Actor super commodato deposito, concesso, inuadiato agens, facilius contra illū cui deposuit probare mettertius potest, & quomodo id intelligitur vide Spe. saxo. li. i. ar. xv.

Actori incumbit probatio & quō id intelligitur, nam & respondenti etiam probatio venit sue responsiōis, ibidem glo. & li. iij. ar. iiij. glo.

Actor & respondens stando Iudex vero sedendo negocium discutiet. Spe saxo. li. i. ar. lviij. glo.

Actor lite contestata, fideiussores statuere cogitur quod actionem ibidem prosequi vult. li. i. ar. lxi.

Actor non tenetur interponere fideiussoriam cautionem nisi ad agendum sibi alius prefigatur terminus ibidem.

Actor & reus interloqui tribus vicibus possunt. li. i. ar. lxij.

Actor qualem se prestare debet in agēdo li. i. ar. lxij. glo.

Actor id quod asseuerat probare tenetur. li. i. ar. lxvi. glo.

Actor conquerēs tribus vicibus super bonis alicuius mitti debet in possessionē. Spe. saxo. li. i. ar. lxx.

Actor, agens occasione debiti contra absentem quid obseruare debet ibidem.

Actor quomodo in actione proposita persistere debet & quomodo procedendum contra aduersarium vt nanciscatur possessionē, ibidem ar. lxx. glo.

Actor, agat si quis pro feudo aut proprietate contra presentem, & ille dicat terminum sibi non esse assignatum eidem proximum iudiciū assignabitur. Spe. saxo. li. ij. ar. ij. ibidem vide plura de terminis per actorem obseruandis.

Actori ad ageñ. dilatio non datur rationē vide li. ij. ar. ij. in fi. glo.

Actor intentās actionē occasione iniuriarum contra absentem & postmodum in presentia non prosequitur quid demeretur vide li. ij. ar. viij. Spe saxo.

Actor prosequens actionem licet reus absoluitur nullum sustinet damnum nisi per duellia verba eum fuerit prouocatus, ibidē

Actor actionem inchoans in absentia, & tandem in presentia non prosequens cadit ab actiōe quomodo intelligitur ibidē glo.

Actor false accusans & ad vincula inducens accusatum similem subibit poenam, Ibidem glo.

Actor et reus cautionē prestare tenetur ad representandū se iuri. Spe saxo. li. ij. ar. ix.

Actor & reus respectum habere debent ad iudicium cum causa dilata est per sentētiam in alium diem ibidem.

Actoris & rei ius debet esse equale. li. ij ar. xi. glo.

Actor, reus, procurator sedere in iudicio non debent. Spe. saxo. li. ij. ar. xij. & supra li. i. ar. lviij.

Actor iure repulsus á causa acsi causā nō incepisset dicitur. Spe. saxo. li. ij. ar. xv. glo.

Actor quilibet varendam prestare debet in causa, mortis, homicidij, vulnerum, pro domino & agnatis, li. ij. ar. xvi.

Actor & reus actiōe intētata quid precogitare debent feu. c. lxviij. vide etiam circa

articulum.xli.li.ij.Spe.saxo.

Actore non probante rem esse suam que apud me est ego qui teneo rem illam probare non teneor esse meã.li.iij.ar.iiij.glo.

~~Actore probante rem esse suam reus probare ididem potest in contrarium rem sibi venditam, donatam &c. ibidem.~~

Actor nõ tenetur respondere reo nisi prius sua actio terminetur. Spe.saxo.li.iij.ar.xij

Actores si fuerint multi contra vnũ actione iniuriarum, respondere alijs non tenetur nisi á primo sit per iudicium absolutus ibidem.

Actor proponens vnã vel duas querelas interrogari potest an adhuc plus ad querulandum habeat, si dicat quod sic compelli potest ad proponendum feu.c.lxv.& itẽ circa articulũ xij.li.iij. Spe.saxo.vide.

Actori querulãti & nõ reo absenti Iudex pacem denunciat.li.iij.ar.xiij.

Actor ante guarendam meliorare querelam potest & non post.li.iij.ar.xiiij.Iure muni.ar.xli.

Actor forum rei sequitur siue in rem siue in personam actio dirigatur.Spe.saxo.li.iij ar.xxv.& xxxiij.glo.Iure.muni.ar.xxviij glo.

Actori sicut non creditur absq; probatione querele, ita respondens pro reo habetur quoad se expurget. Spe.saxo.li iij.ar.xxxix.glo.

Actor iudice & scabinis aut iudicio probans aliquid iurare vltra non cogitur.Spe.saxo.li.iij.ar.lxxxviij.

Accusatus.

ACCusatus criminaliter & recognoscẽs, sed se ad concordiam initam trahens eidẽ cõcedi debet, nec vt sic victus dicitur, quod si defecerit vitam amittit. Spe.saxo.li.i.ar.viij.glo.

Accusato admittitur probatio transactionis propter id ne actor eũ per negatiuam in periculum inducat.li.i.ar.viij.glo.

Accusatus pro aliquo quod extra iudiciũ actum est, propior est se expurgare, ibidẽ. & feu.c.xix.glo.

Accusatus de aliqua re que non apparet apud eum fore suo se absoluit sacramento Spe.saxo.li.i.ar.xv.feu.c.xix.glo.

Accusatus de re que sensibiliter apparet, sacramento se non excusabit.Ibidem ar.xv. & xxij.& Iure muni.ar.xl.feu.c.xix.glo.

Accusari veniunt necessario tria hominũ genera.Spe.saxo.li.i.ar.lxij.glo.

Accusatus in iudicio, miles, ciuis, rusticus, & etiam agere volens actione prede furti obiecti quid facere debet.li.i.ar.lxiij.glo.

Accusare volens probationes necessario habere debet sufficientes.li.i.ar.lxvi.glo.

Accusatus in iudicio si presens non fuerit vicinum sibi iudiciũ pro termino assignetur.li.i.ar.lxvij.

Accusatus pro violentia ter citetur datis semper inducijs quindene, ibidem.

Accusatus pro percussione, baculatione, &c. & non comparuerit proscribitur li.i.ar.lxviij.

Accusans aliquem de aliqua re quã quod demeruit vt si preueniẽs adulterũ et occultare volens noxã vxoris eum accuset furto peccat mortaliter.Spe.saxo.li.i.ar.lxix.glo.

Accusans criminaliter, cum clamore eum agere oportet.Spe.saxo.li.i.ar.lxx.li.ij.ar.lxiiij.Iur.muni.ar.xxxvi.

Accusato in iudicio dandus est terminus ad proximum iudicium.Spe.saxo.li.ij.ar.ij

Accusatus pro eo quod non possidet anno & die statim respondere tenetur, ibidẽ glo.& in annota.

Accusatus non statim detinendus venit.li.ij.ar.v.& quomodo id intelligatur, ibidẽ vide in glo.

Accusatus in manuali facto statim detinetur, ibidem.

Accusans in absentia, in presentia vero subterfugiens false accusat.li.ij.ar.viij.glo.

Accusatus pro furto spolio & manuale factũ probari possit Iudex quomodo eũ insequi debet & quo pacto ille in possessione restituat.li.ij.ar.xxv.Iure.mu.ar.cxij.

Accusatus in sui presentia & á iudicio fugiens est superatus in querela.li.ij.ar.xlv.Iure.muni.ar.cxij.

Accusatus propter raptum, furtum, homicidium, que nocumẽta habet.li.ij.ar.lxiiij.Iure muni.ar.xxxviij.glo.

Accusare aliquem volens eidem respondere tenetur, ius nature disponit.Spe.Sax.li.iij.ar.xij.glo.

Accusatus actione iniuriarum á pluribus respondere non tenetur, nisi prius ab vno fuerit absolutus, & si actio prorogatur in aliũ diem fideiussoriã statuere nõ cogitur, nisi ꝑ vno verigeldo, dato quod querele sint plures, ibidem.li.iij.ar.xij

Accusatus actorem ab actione repellere

potest nec eidem respondere ex certis causis.li.iij.ar.xvi. glo.
Accusatus in extraneo iudicio respondere non tenetur. Spe. saxo.li.iij.ar.xxv.glo. et ar.lxxxvij.Iure muni.ar.xxviij. & Ci.
Accusari quis in alieno iudicio potest in certis casibus. Ibidem li.iij.ar.xxv.
Accusans aliquem ratione officij vel genelogię accusatus euadet testibus, si vero accusetur quod furto aut spolio. &c. Ius pdat suũ citius cõuincitur iudice et scabinis quã qđ se excusari valeat.Iure.mu.ar.iiij
Accusans aliquẽ generatiõe, ortu, officio, metseptimus probare tenetur. li.iij. ar.xxviij.Iure muni.ar.xxxij.
Accusatus in iudicio & non respõdet, vel causam non alleget cur respondere non debeat, mulctam prestabit. Secundo & tertio accusatus in actione superatur.li.iij.ar.xxxix.
Accuset si laicus alium laicum Iure spirituali in causa seculari, quid demeretur. Spe. saxo.li. iij.ar. lxxxvij. Iure muni.ar.xxviij.
Accusatus in criminalibus & non respondet demandatumq; sibi fuerit, primo, secũdo, tertio, vt respondeat, ille vero omittit actor causam sex testibus cõprobabit. li.iij.ar.xxxix.
Accusatore nullo existente malefactor quandoq; potest torturis per iudicem dari Iure muni. ar.xxvij.
Accusatus defendens se bonis cognitioni datur iudicis si bona tãti valoris sint quod creditor contentari possit.Iure mu.ibidẽ.
Accusatus in extraneo iudicio & non se excipiens sententiam sufferre cogitur.Iure muni.ar.xxviij.
Accusatus pro eo quod ius perdidisset furto, spolio, hoc iudex cum duobus scabinis & quatuor ad iudicium pertinentibus ꝓbabit. Iure muni. ar. xxxij. Spe. saxo.li.i.ar.viij.& li.iij.ar. xxviij.
Accusatus criminaliter vel duellariter tribus querelis si cõtra vnamquanq; querelam septẽ testibus euadere potest nõ oportet duellum acceptare. Iure mu.ar. xxxv.
Accusatus pro iniurijs vel oppressione mulierũ cum clamore cõtra eum agi oportet.Iure muni.ar.xxxviij.& Spe.saxo.li.ij ar. lxiij.
Accusatus extra manuale factũ propior est euadere quã quis eũ cõuincere possit. Ibidem Iure muni.ar.xxxviij.& Spe. saxo.li.ij.ar.lxiiij.Feu.c.xix.glo.
Accusatus si homo probus sit pro criminali causa propior est euadere metseptimus. Iure muni.ar.lxxi.
Accusatus pro potu expẽsis sicut pro alio debito respondebit, si probatio in contrarium non sit. Iure muni. ar.lxxvij. secus si fatetur & non habet vnde soluat vt sic pignorari potest in eo quod cingulo nõ prẽcinxit vel quicquid non precincti indumẽti habet, ibidem glo.
Accusatus de auxilio vulnerum homicidij metseptimus iuramento absoluitur. Iure mu.ar.lxxxiij.glo.
Accusare aliquẽ pro furto, in aue, aut bestia patrato, consilium est ne cũ violentiarum clamore agat, sed ciuilem instituat actionem. Iure.mu.ar.cxxij.glo.

Adam.

ADAM, ab Adam cœpit prima ętas, & ipsum ius naturale. Spe.saxo.li.i.ar.iij. & in glo.
Adam si nunc viueret nubere non posset ratione cognationis, quia inter descendeñ matrimonium esse non potest. Spe. saxo li.i.ar.iij.glo.
Adam in sua progenie viuere dicitur.li.ij. ar.xxiij.glo.
Adam ex lapsu suo duplicem nobis reliquit pœnam. Spe. saxo. li.iij.ar. xlij.Iure muni.ar.ij.glo.
Adam, ante lapsum Ade omnes fuerunt liberi & vnus alteri similis.Iure muni.ar.ij. glo.& li.iij.ar.xlij.glo.

Adoptio.

ADOPTIO quid sit, vide. Spe. saxo. li.ij.ar.xxx.glo. Et itẽ qui adoptare & adoptari possunt ac alia de adoptionibus plura secundum leges ibidem vide.
Adoptionis & arrogatiõis differentia, ibidem li. ij. ar.xxx.
Adoptio soluitur per emancipationẽ, ibidem li.ij.ar.xxx.Iure.mu.ar.lvij. glo.
Adoptionis regula secundum leges posteriores li.ij.ar.xxx. glo.
Adoptans aliquem cogitur relinquere suis pueris tertiam partem bonorum secundũ leges, ibidem.
Adoptiones apud Saxones non seruantur sed succedunt hereditario secundum lineã ibidem li.ij.ar.xxx.glo.

Aduena.

ADVENA quilibet succedit in hereditates secundum iura terrę illius, non secundum iura personę. Spe. saxo. li. iij. ar. xxxij & causas ibidem vide.

Aduena qlibet pro libero reputatur, nisi testibus couincatur, li. iij. ar. xxxij. Spe. Saxo.

Aduenę qui dicantur, ibidem vide in glo.

Adulter.

ADVLter cōtrahens cum adultera post mortē prioris mariti proles genita nunquā est legittima. Spe. saxo. li. i. ar. xxxvij. Est tamen articulus erroneus.

Adultero prohibetur matrimonium cum adultera in tribus casibus ibidem glo.

Adulterum pręueniens cum vxore & detinere eū non potest occidere eundē impune licet, & alia adulteri incōmoda vide ibidem glo. & ex lege xij. tabularum, & itē li. i. ar. L. glo.

Adulter pręmonitus ne cum vxore loquatur, si posthac pręuenitur cum ea in locis suspectis occidi potest, ibidem li. i. ar. xxxvij. glo. & lib. iij. ar. i. glo.

Adulterium vlcisci non potest in sex casibus, ibidem li. i. ar. xxxvij. glo.

Adulterum pręueniens apud vxorem crimen furti eidem impingere non debet. li. i. ar. lxix. glo.

Adulter ęque vir vt mulier punitur li. ij. ar. xiij. li. iij. ar. i.

Adulterio deprehensam sororem vendere licet ex lege xij. tabu. Spe. saxo. li. iij. ar. i.

Adulterij excessus adeo grauis dato qđ cū volūtate maritate peccatū perpetres intantum grauiter peccas acsi solutam opprimeres. li. iij. ar. i.

Adulterum vxor libere dimittere potest. li. iij. ar. i.

Aduocatus.

ADVOcatus, patronus, causidicus quā differentiā inter se habēt. Spe. saxo. li. i. ar. lx. glo. Ibidem etiam habetur quod pro cōsilio accipere pecuniam possunt.

Aduocatus idest Burgrabius iudicat super scultetum, & econtra. Iure mu. ar. xviij

Aduocatus secundum leges dicitur ille qui consilio adest in causa aliqua secundū Saxōes vero improprie pro prefecto Iudicij accipitur, vide infra in dictiōe Burgrabius & item super titulo iudex.

Aduocatus pro vna causa accipere potest centum solidos hoc est quinqȝ libras. Spe. saxo. li. i. ar. lx.

Aduocatus, de aduocatis vide infra sub alia tamen significatione in dictione ferendarius, & titulo procurator.

Affinitas.

AFFInitas quid sit & vnde affines nūcupati. li. i. ar. iij. glo.

Ager.

AGRI omnes tempore subiectarum prouinciarum Romanorum erant li. i. ar. liiij. glo. li. ij. ar. lviij. Iure muni. ar. vij.

Agrum seminatum pertransiens licito pignoretur vt damnum resarciat resistēs pœnam dabit & damni valorem. Spe. saxo. li. ij. ar. xxvij.

Agrum transiēs pignorari debet, si pignorari se non permittit cum clamore violentię arestetur, ibidem.

Ager transgressus vno anno publice sine prohibitione, nec violenter nulli posthac prohiberi potest, ibidem glo.

Ager sustinere cogitur viam semitam, ibidem. ar. xxvij.

Ager per alluuionem acrescens etiam census in illo debet augeri, & illi cui decreuit minui. li. ij. ar. xxix. glo. feu. c. lxxi.

Agrum arans alienum quid demeretur. li. ij. ar. xlvi.

Agrum seminatum arans alienū quid demeretur, ibidem.

Agrum arans qui iure sibi abiudicatus est & post querelam pax alteri indicta, vita punitur, ibidem ar. xlvi. glo.

Agrum incultum equitās sine damno erit li. ij. ar. xlvij.

Ager totus inundatus si fuerit inundatio ipsa speciē fundi non immutat sed cū aqua recedit, fundus illius manet cuius prius erat li. ij. ar. lvi. glo.

Agricolę omni tempore pacem habere debent. li. ij. ar. lxvi. glo.

Agricolarum ex constitutionibus imperatorum maxime pacis libertates vna & rebus eorum date, ibidem. li. ij. ar. lxvi. glo.

Agrum alterius ingredi licet & spicas tollere tempore necessitatis, li. ij. ar. lxviij.

Agrum arans alterius nescienter nihil demeretur. Spe. Saxo. li. iij. ar. xx.

Agrum arans quem dicat esse suum succūbens pœnam dabit, ibidem.

Agrum suum arantem potest vnus sine li-

tentia iudicis arestare vt eundem ad iustificandum se inducat. Ibidem in glo. interpretationem vide.
Agrum arando alterius vitam non demeretur nisi sit alteri abiudicatus, & pax nũciata, ibidem ar. xx.
Ager seminatus locatus alicui ad tempus certũ quomodo ad heredes reuerti debet morte locatoris. Spe. saxo. li. iij. ar. lxxvij.
Agrum si ego conduco heredes post mortem contradicere possunt. li. iij. ar. lxxvij.
Agricolę reipublicę maxime sunt necessarij. Spe. saxo. li. iij. ar. lxxix. Ibidē de agricolis plura vide.
Agricolę in bonis cēsualibus residētes ius scire non tenentur nisi naturale. Spe. saxo. li. i. ar. xxviij. li. ij. ar. lv. li. iij. ar. lxxix. glo.
Agricolę, de agricolis vide infra in dictione rusticus.
Agrum vicinum fodiens, sepiens, arãs, incusatus tres solidos soluet mulctę si recusabit, & ad superiorē aduocetur Iudicem triginta solidis punitur. Spe. saxo. li. iij. ar. lxxxvi. feu. c. lxxi.

Aggeres.

AGGEres necessario reparantur per villas & prędia vicina. Spe. saxo. li. ij. ar. lvi.
Agger ruptus per violentię clamorem & vicinis declarari debet, ibidem.
Aggerem violēter ruptum si quis reficere vel defendere neglexerit bona pdit, ibidē.
Aggerũ inhabitatores possunt inter se licite cōcludere super reparatiōe eiusdē glo.
Aggerem stagni transfodiens igne crematur, li. ij. ar. xvi. & arti. lvi. glo.

Agnatus.

AGNAti qui sunt & vnde dicantur. Spe. saxo. li. i. ar. iij. in anno. & ar. xxiij. glo.
Agnati aut substituti qui successionē sperant tutores esse debent, ex lege xij. tabu. li. i. ar. xxiij. glo.
Agnati ex parte gladij habent agere pro morte agnati & non illi qui sunt ex parte matris. Spe. saxo. li. ij. ar. xvi. glo.
Agnati accipiunt res expeditorias idest arma bellica, vtensilia vero cognati. li. iij. ar. xv.
Agnatus testificari non potest agnato in causis cōmunibus sed bene in certis casibus. Iure muni. ar. iiij. & Spe. saxo. li. iij. ar. xxxij.
Agnati ex parte gladij non melius ius habent q̃ ex parte fusi. Spe. saxo. li. i. ar. v. & li. iij. ar. xv. Iure muni. ar. xxv. glo.
Agnati accipiunt gladium in armis bellicis, ad denotandum quod tutores esse debent, Iure muni. ar. xxv.
Agnatus suscipiēs tutelam assecurare bona tenetur sufficienter, Iure. muni. xxxvi. glo.
Agnatis tutela incumbit, ergo gladium accipiunt, ibidem. ar. xxvi. & xlix. glo.
Agnatus cogi ad suscipiendã tutelam potest, ibidem, ar. xxvi. glo.

Allocutio.

Allocutio bonorum quomodo fit, quę eius vtilitas, & quę requiruntur vt valeat, li. i. ar. lxx. Ad hanc materiam vide infra titulo Impetitio, & item in dictione vendicatio.

Alueus.

Alueum nouum ex industria faciens vt aqua illic transeat in damnũ alterius igne cremandus. li. ij. ar. lvi. glo. feu. c. lxxi.
Alueus exsiccatus cui pertineat, ibidem li. ij. ar. lvi.

Alluuio.

Alluuione res applicate restituende sunt, impense tamen soluende, Spe. saxo. li. ij. ar. xxix.
Alluuione si quid applicatũ sit pro eo furtum applicari mihi non potest si illud iudicatur, ibidem.
Alluuione applicate res denunctiari debēt, nec p sex septimanas cōsumi, ibidē.
Alluuio duplex, ibidē. glo. ar. xxix.
Alluuio, si quid per alluuionem ad te importatur tuum erit, & hoc verum est si res non sit notoria, Spe. saxo. li. ij. ar. lvi. & Feu. c. lxxi.
Alluuio si partem fundi per nouum alueũ ad aliam partem traduxerit cuius ille ager prius erat illius & tunc manebit, ibidem ar. lvi. li. ij. & Feu. c. lxxi.
Alluuio quid sit ibidē. ar. lvi. in glo. vide.

Animal.

Animalia duplicia sunt fera & domestica li. ij. ar. xl. glo.
Animalia, siluestria, volatilia, occupans mortē inferens nihil demeretur. Spe. saxo. li. ij. ar. lxi. Iure muni. ar. cxx. glo.
Animalia alicuius occupans occidens demeretur etiam pœnam & quandoq; col

254

lium. Si ea furatus sit non ratione animalis sed in respectu hominis cui damnũ intulit, ibidẽ ar.lxi. & Iure muni.ar.cxx.glo.

Animalia ferocia damnum facientia ille resarcire tenetur qui ea seruat.li.ij.ar.lxij.Iure muni.ar. cxxiij. & item ex lege xij.tabu li. ij.ar. xl.

Animal ex facto suo nullam mulctã aut poenam prestat.li. ij. ar.xl.

Animal si quis apud se habuerit vel depositum vel fideiussum & interim moritur, ostendẽs cutim fideiussor absoluitur. Spe. saxo. li.iij.ar.x.Iure muni.ar. cxix.

Animal si accõmodatũ tibi sit & moritur, exsoluere illud teneris, ibidem.ar.x.li.iij.

Animal esui aptum voluntarie vel absq; voluntate occisum verigeldo constituto soluitur.mutilatum vero medio verigeldo & is seruabit illud cuius pecus erat. Spe. saxo.li.iij.ar.xlviij.

Animal esui non aptum occidens vel mutilans sine necessitate. Verigeldũ soluit cũ emenda, ibidem.

Animal oculo mutilatum medio soluitur verigeldo, ibidem.

Animal occisum non ex cõsensu hominis sed tamen eius culpa si iurabit quod dolomalo non fecerit illud sine emenda persoluet; si vero in contemptũ alicuius id fecerit reddet simile cũ simili cũ mulcta & emenda, ibidem. li.iij. ar. xlviij. & Iure muni. ar.cxxij.glo.

Animal furto auferens vitam demeretur, occidẽs vero non, rationes vide in glo. ar. xlviij, ibidem. & li.ij.ar.lxi. glo.

Animalia fera q̃uis communia sunt venari tamen non debent in siluis alienis. Iure muni.ar.cxxiij. & spe.saxo.li.ij.ar.lxij.glo.

Animal, vide plura infra de hac materia in dictione Bestia, & titulo pecus, & in dictione fere.

Anni discretionis & defectus.

Annos discretionis habere quatuor fit modis. Spe. saxo.li.i.ar.xxiij. glo.feu.c. xxvi. glo.

Annos pubertatis vnus dicitur habere duodecimo anno, discretionis vero in vigesimo primo anno secundum Saxones, secundum leges vero in vigesimo quinto. Spe.saxo.li.i.ar.xlij.Iure mu.ar.xxvi.glo. feu. c. xxvi.

Annos defectionis attigit vnus post sexagesimũ annum, ibidem ar.xlij.

Annos discretionis attingens pubesq; effectus tutor vxoris sue ac aliorum esse potest, duellũq; p̱ eis inire, ibidẽ.li i. ar.xlij.

Annos discretiõis habere dicitur etiã quãdo pili in barba. Ilijs & ascellis apparent, et hoc cũ de etate ignoratur, Ibidem.

Annos discretiõis habere diuersimode interpretatur secundũ Saxones & legistas, Ibidem glo.

Annos attigit puer secundum Saxões anno duodecimo, secundum ius feudale anno tredecimo & sex septimanis, ibidẽ glo. & feu.c.xxvi.

Annorũ discretiõis et pubertatis differẽtia feu.c.xxvi.et circa.ar.xlij.li.i.hoc idẽ vide.

Annos quando attigisse dicitur. Iure spirituali ibidem.li.i.ar.xlij.glo.

Annos discretionis attigisse probationem vide Iure muni.ar. xxvi.

Annus et dies.

Annus & dies secundum Saxones est annus integer & sex septimane. Spe.saxo.li. i.ar.xxviij. & ar. xxxviij. glo. Iure muni. ar.iiij. & ar.xxi.

Appellatio.

Appellatio apud Saxones non fit nisi iudicio durante. Iure vero spirituali dantur inducie decem dierum. Spe. saxo. li.ij. ar.vi. glo.Iure muni.ar.x.xi. & xiiij. rationes ibidem vide in glo.

Appellationis Iure prouinci.muni.Imperiali spiritu.differentiam vide Spe.saxo.li.ij. ar.vi. & item ar.xij.glo.clarius tamen habetur.Iure muni.ar .x.

Appellatiõis triplex modus, li.ij.ar.xi.glo. & Iure muni.ar. xi.

Appellatio nõ admittitur in certis casibus, ibidem li.ij. ar.xi.

Appellationis virtus & propter quas causas adinuenta est.li. ij. ar.xi. glo.

Appellationis distinctiones, vide ibidem, li.ij.ar.xi. & Iure muni.ar.itidem xi.

Appellationem semper fieri oportet ad digniorẽ iudicem, li.ij.ar.xij.Iure muni.ar.xi

Appellatione facta iure Saxonico quare nuncij mittuntur, causam vide li. ij.ar. xij. Iure muni.ar.xi.glo.

Appellans sententiam non obtinens quid demeretur li.ij.ar.xij.Iure muni.ar. lxxiiij.

Appellans quomodo loqui debet in appellãdo, ibidẽ, & alia de appellationibus plura.

Appellans si sententiam in sex septimanis

non reportet quid demeretur & an perdit causam, ibidē vide ar.xij.li.ij. & Iure mu. ar.xi. glo.
Appellatiōe stante nihil innouandū, ibidē li.ij.ar.xij. & ar.xiij. & itē. Iure muni. ar. xiiij. & xvij.
Appellationem prohibens iudex & si vltra procedit stante appellatiōe que pœna ibidem ar.xij. & Iure muni.ar.xiiij. glo.
Appellatio si non admittatur quid faciendum. li.ij.ar.xij.glo.
Appellare non potest iudicio presentatus pro iniuria, nec is cui duellum indictū est postquam circulo includitur. Spe. saxo. li.ij.ar.xij.
Appellās seu sententiā increpans accusatus qđ non zelo iusticie sed dilatiōis causa faceret iurare cogitur. feu.c.lxx. & circa ar.xij. li.ij. hoc idem vide.
Appellatione etiā non subsequuta sententia ligat in certis casibus. Spe.saxo.li.ij.ar. xi.Iure muni.ar.xi.
Appellatio fit in Hallā & exinde in Maideburgum. Iure muni. ar.x.
Appellatio iure prouinciali nō fit ex Marchia ad comitatum, ibidem.
Appellatio de Polonia, Bohemia, lusacia fit in Hallam & exinde in Maideburgū, ibidem ar.x.
Appellationis forma de Hallis in Maideburgum. Iure muni.ar. xi.
Appellatiōis modus & quō nunccij mittendi, & quopacto sentētia reprobari debet, ibidē. ar.xi. & Spe.saxo.li. ij.ar. xij.
Appellationis modus nouiter vsitatus. Iure muni.ibidem.ar.xi.glo.Iure muni.
Appellatio ex Maideburgo vbi fieri debet. Iure muni. ar.xij.
Appellatio apud Saxones ad Regē non fit nisi cum Rex in prouincia fuerit & id ex gratia eis largitū est. Iure muni. ar.xij. Spe. saxo. li.ij.ar.xij.
Appellatio ad pallantiam quomodo fit et qui ad id vocandi. Iure muni.ar. xiij.
Appellans in appellando deficiens quid & cui demeretur, ibidem.
Appellatio á Pallantia fieri potest apud Saxones per duellum, ibidem & Spe. saxo.li. i.ar.xviij.
Appellatio cuilibet admittenda. Iure muni.ar.xiiij.glo.
Appellationis modus quare per Imperatorem statutus sit, ibidem.
Appellationem si fecerit vnus, Iudex vel scabini vlcisci de eo non debēt, ibidem.
Appellatio si non admittitur, ex eo quia laudum est in ciuitate super non appellando, laudum illud seruari minime debet, ibidem glo.
Appellatio si cui denegatur secundum statuta alicuius ciuitatis quomodo procedendum, ibidem glo.
Appellationem non admittēs Iudex, Episcopus adeundus & quomodo procedendum, ibidem glo.
Appellatio á Rege ad Papam non admittitur. Spe. saxo.li.iij.ar.xxvi. glo.
Appellatio, vide ad hanc materiam infra plura in dictione sententia.

Apis.

Apis, de apibus soluitur decima. Spe. saxo li.ij.ar.xlviij.
Apes euolantes ex alueario iam tui non sunt. Iure muni.ar. cxxi.
Apis est vermis non domesticus, ibidem Iure muni.
Apes euolāte insequi e vestigio possunt, sed non ad domum alterius, ibidem glo.
Apes furans vt fur iudicatur, ibidem.
Apum mel non insequitur apes ipsas sed illius erit qui possederit, ibidem.glo.

Apostolicus.

Apostolico gladius spiritualis á Christo comissus est, iusq; spirituale. Spe. saxo. li. i.ar. i.
Apostolicus, vide ad hāc materiam infra in dictione papa abundantius.

Aqua.

Aqua fluens nauigandi & piscandi cōmunis esse debet. Spe. saxo.li.ij.ar.xxviij.
Aqua pluuialis si nocet arceri potest, ex lege xij.tabu. Spe.saxo.li.ij.ar.lij.glo.
Aqua quamdiu in agro manet meo, prohibere possum ne alter pisces predat, cum metas excesserit prohibere minime valeo. feu.c.lxxi. & circa.lij.ar.li.ij. Spe. saxo.
Aqua per agrum alterius transiens seu erūpens ad quem pertinet, & an prohiberi possit. feu. .c.lxxi. & circa ar.lij.li.ij. Spe. saxo.

Arbiter.

Arbitrorum sententiā tenere oportet nec ab ea appellare licet. li. i.ar.lv. glo.

Arbitri si electi fuerint multi mortuo vno electio perit. li.i.ar.lv. glo.

Arbitrarij iudices qui ob rem dicendam pecuniam tollunt capite puniuntur, ex lege xij.tabu. Spe.saxo.li.i.ar.lx.glo.

Arbitri & compositores contra vnum testificari possunt per se vel literis & est tāti vigoris ac si corā iudicio actum sit. Spe. saxo.li.ij. ar.xi. Iure muni.ar. liij.

Arbitrorum sententia valida est & tenere eam vnus cogitur, ibidē li.ij.ar.xi. glo.

Arbitri qui esse non possunt, ibidem.

Arbitri sub pœna vallata decernere debent, alias sententia non valebit, ibidē, & Iure muni.ar.liij.glo.

Arbiter in criminalibus & occasiōe proprij eligi nō potest quia illud facere oportet Iudex ordinarius, ibidem li.ij.ar. xi.

Arbiter pronunciare sententiam tenetur tempore partibus prefixo alias non valebit, ibidem.

Arbitri pronunciare debent sententiā tēpore competenti & quod concordent in sententia alias non valebit, ibidem.

Arbitro vno mortuo perit potestas iudicandi, ibidem.

Arbitri in scriptis dare tenentur sententiā suam, alias non valet nisi aliter condictamen sit, ibidem.

Arbitri vlterius edicere non possunt nisi illud quod eis compromissum est, ibidem ar.xi. & Iure muni. ar. liij.glo.

Arbitri duo concordantes tertius stare cogitur voluntati eorum. li.ij.ar.xi. & Iure muni.ar.liij. glo.

Arbitri si vnus dixerit decem esse dandū vel soluendū, alter sex. Tertius vero quinq; standum est qui minus dixerit & illius sententia ligat, quia qui decem aut sex dixit etiam cōsentit in quinq;, ibidē. Spe. saxo. li. ij.ar.xi.

Arbitrorū cautella cum negotiū deciditur inter ꝑsonas spectabiles vt fideiussoriā accipiant pro impetitione occasione sententię edicende. Iure muni. ar.li. glo.

Arbitrorū cautella & autoritas. Iure mu. ar. liij. glo.

Arbor.

Arbores plantatas incidēs triginta solidis punit, intellige quę sunt extra sepes quia si intra sepes arbores cederit vel effoderit, suspenditur. Spe.saxo.li.ij.ar.xxviij.

Arbor erepta ex tua ripa & ad meā transportata per aquam q̄diu non radificetur, est tua. Cum radices in terram miserit est mea. Spe.saxo.li.ij.ar.xxix.glo.feu.c.lxxi.

Arborum rami sepem non transcendant, si est cum dāno vicini.li.ij.ar.lij. Iure mu. ar. cxxviij.

Arbor tua si in fundum vicini egerit radices, vicini est, si in tuum tua est, ibidem, ar.lij.li.ij.Spe.saxo.& Iure muni.ar.cxxviij.feu.ca. lxxi.glo.

Arboris fructus si cadunt in vicini fundū illius sunt, ibidem ar.lij.et Iure muni.cxxviij.feu.c.lxxi.glo.

Arbor si vicini agrum impediat coercenda est ad quindecem pedes ex lege xij. tabula.Spe.saxo.li.ij. ar.lij.glo.

Arboris nomine vitis etiam alia intelligi debet.Spe.saxo.li.ij.ar.lij.glo.

Arborem cedēs si hominem interficiat ex casū verigeldo absoluitur. Spe. saxo.li.ij. ar. xxxviij.glo.

Argentum.

Argentū & minerā excidere nemini licet sine ꝓprietarij loci volūtate, si volūtas accesserit inueniens aduocatiam obtinebit. Spe.saxo.li.i.ar.xxxv.

Argentum fodi non potest per vsufructuarium in loco vsufructus. Ibidem glo.

Argentum & aurum non formatū varēdatore non indiget. Iure muni. ar.cxxxiij.

Argētum & aurum non formatum non potest licite apud alium vendicari si ille tāte facultatis sit quod sine suspicione illud habere possit. Iure muni.ibidem & in glo.

Arma.

Arma inter percuciendum accepta ciuitati cedunt. Iudici vero gladius & cum hoc pœnam dabit. Spe.saxo. li.i. ar. lxij. Iure muni.ar. xlvij.

Arma non deferūtur tempore pacis. Spe. saxo. li.ij.ar. lxxi.

Arma portari non debēt in ciuitatibus & villis ab incolis illius loci, ibidem ar.lxxi.

Arma portans contra edictum bannitus fit, ibidem.

Arma licito deferūtur ab his qui violētie sequuntur clamorem, ibidem.

Arma vehi possunt propter pacem, ibidē glo.

Arma prohibentur clericis propter honestatem, Iudęis propter contumeliam. Spe. saxo.li.iij.ar.ij.glo.

Arma, nomine armorum quid intelligi debet, li.iij.ar.ij. glo.
Arma, vide ad hunc passum infra in dictione gladius.

Arma bellica.

Arma bellica que sunt & vnde dicantur, vide Spe.saxo.li.i.ar.xxij. & ar.xxvij.Iure muni.ar. xxv.feu. c.lvi.glo.
Arma bellica heredi vidua dare tenetur, ibidem ar.xxij. li.i. & Iure muni. ar.xxv. feu. c. lvi.
Arma bellica si non sunt illa vidua expedire non tenetur. Spe.saxo.li.i.ar.xxij.Iure muni. ar. xxv.
Arma bellica proximior recipit agnatus, ibidē li.i. ar.xxij. & xxiij.Iure mu.ar.xxv
Arma bellica si diuendita sint, & ita in hereditatem cesserunt etiam femellis iure cedet illud li.i. ar. xxij. in annota.
Arma bellica que dicātur ibidē li.i.ar. xxij. glo.
Arma bellica si sunt duo vel tres qui per equum accipere debent quantum quis accipere debeat. vt supra ar.xxij. & Iure muni.ar. xxv. sed clarius xxvi.
Arma bellica accipit senior agnatus si filius heredis sit minorennis & illa ad annos pupilloru m seruabit. Spe.saxo.li.i.ar.xxiij
Arma bellica restituuntur heredibus aduenientе tempore & omnia alia per tutorem agnati ibidem.
Arma bellica non relinquuntur nisi per illos qui sunt de stirpe militari, ergo cingulo militie carentes nisi hereditatem post se relinquunt & non ar ma bellica. Spe.saxo. li.i.ar. xxvij.
Arma bellica in defectu agnati iudici cedunt, nisi heres reuertatur.li.i.ar. xxviij.
Arma bellica vide ad hanc materiam infra in dictione expeditorie res, & item in dictione hergeweth.

Arra.

Arra quid sit. Spe.saxo.li.i.ar.xx.Iure muni.ar. xxij. glo.
Arra in duplo soluitur per illum qui causam prebet quod matrimonium non subsequitur, ibidem li. i. ar.xx. & Iure muni. ar.xxij. glo.

Arestatio.

Arestatio fieri nō debet quominus funus sepeliatur. Spe.saxo.li.i.ar.xxij. glo.
Arestans in campo propior est conuincere illū quē arestat.li.ij.ar. xxviij.
Arestatio rei furtiue quomodo fieri debet vide Spe. saxo.li.ij.ar.xxxvi. & Iure muni.ar.cxxxij. & cxxxv.
Arestatio equi secūdū aliquos qđ in dextrū pedem equi calcet & auriculā eiusdē dextra teneat est abrogata. Spe. saxo.li.ij. ar. xxxvi. glo. Secundū vero Ius municipale istud seruatur.Iure muni. ar. cxxxv.
Arestari seu vendicari res possunt que differentiam inter se habent vt sunt pecora, vestimenta, ibidem li.ij.ar. xxxvi. Iure muni.ar.cxxxv. glo.
Arestari seu vendicari pecunie, aurum, argentum non formatum non potest, ibidem li. ij. ar. xxxvi. & Iure muni. ar.cxxxiij.glo.
Arestatio equi quomō fit. Spe. saxo. li.ij ar.xxxvi.Iure muni.ar.cxxxij. & cxxxv.
Arestata seu consignata bona si per iudicē sint, quotiens extra vel intra vadit tociens iudici mulctam demeretur. Spe.saxo. li.ij.ar.xli.Iure muni.ar.liiij.
Arestari quomodo vnus debet pro iniurijs extra manuale factum & item pro debito.Iure muni.ar.xvij.
Arestatio, vide ad hanc materiam infra in dictione vendicatio.

Arrogatio.

Arrogatio quid sit.li.ij.ar. xxx.
Arrogationis effectus ibidem.
Arrogatio vide supra titulo adoptio plura.

Assertio.

Asserere nihil debemus nisi quod confirmare possemus, aut auctoritate legis, aut canonis, aut consuetudinis, aut statuti loci singularis immo erubescere debemus loqui sine lege. Spe.saxo.in prolo.glo.fina.

Auaricia.

Auaricia est vna causarum iudiciū inuertendi.li.i.ar.lxij.glo.
Auaricia est mater omnis erroris & malicie. Spe.saxo.li.iij.ar.lxiij.glo.fina. & ar. lxxxvi. glo.

Aues.

Aues cantantes, canes venatici, per aliquem occupati si non habentur vt restitui possint per eorum similes soluuntur, dum modo iuretur equi valere illis. Spe.saxo.li. iij.ar.xlvij.Iure muni. ar.cxx. glo.

Aues vt sunt columbę, picę, corui, pauones cum euolant iam tui nō sunt sed illius qui eas occupat. Spe. saxo. li. ij. ar. lxi. & li. iij. ar. xlvij. Iure muni. ar. cxx.

Aues quis fere nature sint furtum tamen in eis comittitur. Iure muni. ar. cxx. glo.

Aues vnguibus stringentes vt falcones, accipitres, si euolāt cum ligaturis & tandē alter eas capit cui iure cedunt, vide Iure muni. ar. cxx. glo.

Aues in tua arbore nidificate tui sunt, sed si euolāt occupātis fiunt, ibidem Iure mu.

Aues signanter non domesticas qui seruare vult, in condaui id facere debet. Iure muni. ar. cxx. & alia de auibus falconibus ibidem in glo.

Auem falconem & his simile euolantem ab aliquo si quis cœperit non suspenditur propter id. Iure muni. ar. cxx. glo.

Aurum.

Aureus nūmus vbiq; in legibus cōputat̃ pro solido, hoc est pro duodecim argēteis & octuaginta nummorū huiusmōi cōstituunt libram auri. Spe. saxo. li. iij. ar. xlv. iuxta vero ar. i. lib. ij. denarij lxxij. aurei libram faciunt.

Aurum argentum non formatū pecunia, pro his non tenetur se ad euictorē trahere si ille tante facultatis sit, vt illa citra suspitionē habere valeat. Spe. sax. li. ij. ar. xxxvi. Iure muni. ar. cxxxiij.

Aurum si soluere me obligaui & illud non habeo, creditor á me alia bona recipere cogitur. Spe. saxo. li. iij. ar. xxxix. glo. et. ar. xl.

Auriga.

Auriga equis insidens dānumq; faciēs si aufugit, dominus dānū illud resarciens, nil vltra pati tenetur. Spe. saxo. li. ij. ar. xl. glo.

Auxiliarij vel auxilium prestantes.

Auxilium prebentes eque tenētur de maleficio sicut illi qui exequūtur principales, & nedum ex insultu, sed ex sola presentia si per id insultus reddatur timidior, li. ij. ar. xiiij. glo.

Auxiliatores dicuntur proprie qui in rixa sunt pariter principales & ad maleficium illud patrandum principaliter coadunati li. ij. ar. xiiij. glo.

Auxiliarij eque puniūtur sicut principales li. ij. ar. xxv. Est enim pessimū genus auxiliatorum seu receptatorū sine quibus latro diu latitare nō potest. li. ij. ar. lxxij. glo.

Auxilium presumit̃ etiam quis dedisse, eo quod stat armatus cū malefactoribus. li. ij. ar. lxxij. glo.

Auxilio pro vulnere vel homicidio accusatus metseptimus se excusare oportet, si cū clamore vt iuris est accusetur. Iure muni. ar. lxxxiij. glo.

Auxiliatores, pro vulnere non nisi vnus accusari potest, auxilij vero possunt plures inculpari. li. iij. ar. xlvi.

Auxiliarij, de auxiliarijs vide infra plura in dictione complices.

Auus.

Auus matri nepotum si tutellam eorū suscipit rationem annuatim facere tenetur. Spe. saxo. li. i. ar. xi. glo.

Auus tollit hereditatem nepotis ante omnes collaterales. li. i. ar. xvij. glo.

Auo mortuo bona cedunt nepoti & non proauo nepotis, ibidem glo.

Proauus si difamatus sit, pnepoti hoc obesse minime potest, nec enim requiritur nisi vt quatuor progenitores indiffamatos declaret. Spe. saxo. li. i. ar. li.

Balneum.

Balneū licite cōstrui potest seruata mensura altitudinis. Spe. saxo. li. iij. ar. lxxxix.

Balneo accepte res ignorāter, iuramento absoluitur restituendo res illas, secus est si scienter id faciat, ibidem ar. lxxxix.

Bannus Regius.

Bannus, sub imperij banno nemini cognoscere licet, nisi illud ab Imperatore habeat. Spe. saxo. li. i. ar. lix.

Bannum semel á Rege suscipiens, eum secundo si Rex moritur suscipere non indiget, ibidem.

Bannus, qui sub banno cognoscit & inuestituram illius non habet linguam perdit, ibidem.

Bannus non nisi vnus esse in vna aduocatia potest, ibidem.

Bannus, si comes sub banno cognoscit non potest sine sculteto legittimum habere iudicium, ibidem.

Bannus Regis quis sit, ibidem vide li. i. ar. lix. li. ij. ar. xij. li. iij. ar. lxiiij. Iure muni. ar. x. glo.

Bannus Regis ante meridiem fieri debet, ibidem li.i.ar.lix.glo.
Banni Regij mulcta est sexaginta solidi, li.ij.ar.lxi.li.iij.ar. lxiij.
Bannum nemo conferre potest nisi Rex. Spe.saxo.li.iij.ar.lxiiij.
Bannum Rex denegare non potest cui iudicium est collatum, ibidem.
Bannū confertur absq; dominio, ibidem.
Banno sub regio iudicantes scabini qualiter vestiti residere debent, & quod ieiuni iudicēt. li.iij.ar.lxix.
Banno sub Regio contra quemlibet iudicio subditum, Theutonicum, Sclauum, liberum, seruum, sententias scabini inuenire possunt, ibidem.
Bannus, vbi sub banno non iudicatur ibi vnus contra alium sententiā inuenire potest excepto Saxone contra Sclauum & econtra. Spe. saxo.li.iij.ar.lxx. ratiōes ibidem vide in glosa.
Bannito iudicio interesse omnes debent ab ortu solis ad meridiem. Spe.saxo. li.iij. ar.lxi. glo.
Bannire iudicium non licet diebus feriatis & quomodo id intelligatur. Spe. saxo.li. ij.ar. x.glosa.
Bannum scultetus habet á comite, sculteciam á domino terre. Iure muni.ar. xi.
Bannum Burgrabius á Rege habet, iudicium á domino terrę. Iure muni.ibidem et Spe.saxo. li.i.ar.lix.
Banniendi iudicij modus. Spe.saxo.li.i.ar. lix. & Iure muni.ar.xvi.
Bannito iam iudicio quid scultetus demādare debet. Iure muni.ar. xvi.
Bānito iā iudicio si vnus infestauerit aliū quid demeretur emēde parti, & quid mulcte iudici, ibidem ar. xvi.
Banniri iudicium potest vbi quatuor vel tres scabini sunt. Iure muni.ibidem glo.
Banniendi iudicij modus cum legale iudicium sit. Iure muni.ibidem vide ar.xvi.
Banniendi iudicij modus extra legale iudicium quomodo obseruetur, ibidem glo.
Banniri iudicium ieiune debet, ibidem ar. xvi.

Bānitus idest scabinus.

Banniti sinodum Episcoporum, proprietarij prepositorum, pagani archipresbiterorum querere debent. Spe.saxo.li.i.ar. ij.
Banniti ad qd obligātur de proprio eorū ibidem in glo. & in annota.
Banniti idest scabini qui sunt, vide Spe. saxo.li.i.ar.ij. & ar.vi. & li.ij.ar.xij.li.iij.ar. lxxij. Iure muni.ar.xxxiij.in glo.feu.c.iiij
Bannitus non nisi in loco iudiciali conueniri debet li. i. ar. lix.glo.
Bannitus pro violentia accusatus post sex triplicatas hebdomadas citetur ad iudiciū sub banno Regio. Spe.saxo. li.i.ar.lxvij.
Bannitus seu scabinus licite quelibet sententiare potest, ipse autē á nullo cū vitam aut honorem attigerit nisi á suis ęqualibus sententiatur li.ij.ar. xij.
Banniti seu sede scabinali digni primatum obtinent inter illos qui ad iudiciū pertinēt, Secundū locū habēt ꝓprietarij, Tertium pagani.li.iij.ar.xxvi.glo.fi.et li.i.ar.ij
Bannito si villica copuletur genita ex ea proles nō patri sed matri in emenda & verigeldo coequatur & ius obtinet patris nō matris, li.iij.ar. lxxiij.
Bannitus, vide maiorē istius vocabuli declaratiōnē infra sup paragrapho scabinus

Bānitus idest ꝓscriptus

Bannum generale vel speciale sine causa factum non habet vim legis vel sententie, nec interloqutiue nec diffinitiue, li.ij.ar.iiij.
Bānitus idest proscriptus semel, sepius bānire potest ob diuersa crimina, & citabitur vbi cōsueuit habitare, ibidem li. ij. ar. iiij.glo.
Bannire idest proscribere, & bannus idest proscriptio quid sit. vide Spe. saxo. li. iij. ar.xxiij. in annota.
Bannitus idest proscriptus agere non potest, nec aliquis ab eo. Spe. saxo. ibidem.
Bannus & proscriptio differunt. Iure mu. ar.xciij.
Bannitus id est proscriptus, vide maiorē huius termini declarationem infra super titulo proscriptus.

Bellum.

Bellum etiam iniustum cum dominus indixerit á subditis acceptandū est sine peccato. Spe.saxo. li.i.ar.xx. glo.
Bellicam expeditionem cum Rex indixerit omnes sequi tenentur, li.iij.ar.lxiiij. sub pœnis ibidem expressis.
Bellica expeditio redimi potest decima parte bonorum, & alia de expeditiōe bellica plura, ibidē ar.lxiiij. & feu. c.iiij.v.vi.

Bello acquiſita principis ſunt, ipſe tamen ſecundum merita perſonarum diuidere inter milites tenetur, li.iij.ar.lxiiij. glo.

Bellum, de bello inferendo vide abunde li.iij.ar.lxiiij. glo.

Bellum iuſtum dicitur quod ex edicto geritur de rebus repetendis aut propulſandis li.iij.ar.lxiiij.glo.

Bellum cum iuſtum geritur vtrum quis apte vel ex inſidijs pugnet nihil ad iuſtitiam intereſt, ibidem glo.

Bellum eſſe debet neceſſitatis, vt deus liberet á neceſſitate & cõſeruet in pace, bellũ enim geritur vt pax acquiratur, ibidẽ.

Belli iuſti requiſita. Spe.ſaxo.li.iij.ar.lxxviij.glo.

Bellum, vide in dictione miles.

Benefacta aut beneficiũ

Benefactum alicuius nõ cogitur vnus ſoluere niſi inquantum quis poteſt. Spe.ſax. li.iij.ar.iiij. & ar. xxxix. Iure muni.ar. xxvij.glo.

Beneficium eccleſiaſticum alicui collatũ reuocari poteſt q̃diu vult vnus ſi non ſit cura per ordinariũ impoſita, li.iij.ar.lix.

Beneficiatus cogitur patronum enutrire ſi ad egeſtatem deuenerit, ibidem.

Beſtia.

Beſtię duplices. Spe.ſaxo.li.ij.ar.xl. glo.

Beſtia iniuriam ſeu violentiam inferre nõ poteſt, li.ij.ar.xl.glo. Iure muni.ar.liiij.glo

Beſtijs pax indicta in tribus Saxonię nemoribus, exceptis vrſis, vulpibus, & lupis. Spe. ſaxo.li.ij.ar.lxi.

Beſtiam venando ſi vulneret, in ſiluam alterius illam inſequi poteſt dummodo cornu non ſuflet & canes non inſtiget, ibidẽ ar.lxi. Iure muni. ar. cxxiij.

Beſtijs ſi iniuriam quis infert in vita aut ſanitate non condemnatur, ibidem.ar.lxi.

Beſtias fouens damnum illatum reſarcire tenetur. Spe.ſaxo.li.ij.ar.xl. & ar.lxij. Iure muni.ar. cxxiij.

Beſtia tamdiu eſt tua q̃diu eam poſſides. li.ij.ar.xliiij. glo.

Beſtias fouere volens intra ſepta aut munitiones illud facere tenetur. Spe.ſaxo.li.ij ar.lxij. Iure muni.ar. cxxiij.

Beſtia, vide ad hanc materiã ſupra ſuper dictione animal, & infra titulo pecus, & dictione fere.

Bona.

Bona mobilia quãdoq; dicuntur illa quę per mortem ad heredẽ deuoluuntur. Spe. ſaxo.li.i.ar.vi.in princi. glo.

Bona acquiſita per pueros non emancipatos, & qui in poteſtate ſunt patris omnia patris erunt.li.i.ar.x.glo.

Bona materna poſt mortem matris cum filius ſeparari voluerit pręſertim immobilia niſi perirent, pater extradere pueris cogitur, hoc idem etiam de matre erit intelligendum.li.i.ar. xi.

Bona indiuiſe poſſeſſa per fratres & alia item bona ſi interim adaucta ſunt, vtilitas in commune omnibus cedere debet. Spe.ſaxo.li.i.ar. xij.

Bona cum vxore accepta cum fratribus & ſocijs diuidere non eſt neceſſe, ibidem Iure muni.ar..xcvi.glo.

Bona luxuria aut prodigalitate conſumpta ipſemet damno aſcribet ſuo, ibidem ar.xij

Bona alteri cõceſſa, oppignorata, depoſita, ſi ille vel hęres negare voluerit, expoſitor iuramẽto obtinebit, li.i.ar.xv. vide tamẽ in gloſa huius limitationẽ, datur enim etiã poſſeſſori probatio.

Bona vxoris reſpectu viri quam colligantiam habeant; vide abunde Spe. ſaxo. li.i. ar.xxxi. glo.

Bona confiſcata quomodo per heredes eliberantur. Spe. ſaxo.li.i.ar.xxxviij.

Bona in dotalicium aſſignata emere periculoſum eſt li.i.ar. xliiij.glo.

~~Bona in fraudem creditorum alienari nõ debent alias repetuntur~~, ibidem li.i.ar. xliiij.glo.

Bona tripliciter poſſidentur. Spe.ſaxo. li. i.ar.liiij.glo.feu.c.lx.glo.

Bona quamuis non obligentur pignoraticia tamen efficiuntur dupliciter. feu. c. lv. & circa ar.liiij. li.i. Spe.ſaxo.

Bona quomodo alloqui dicuntur, & quę eiuſdem vtilitas, li.i.ar.lxx. glo.

Bona cenſualia duplicia. Spe. ſaxo. li.ij. ar.xxi.li.iij.ar.lxxvi. & lxxxix. glo. feu.c. xxxvij.

Bona mobilia alienari poſſunt ſine heredum conſenſu, dummodo id faciat cum facere poteſt, & quopacto procedendũ. Spe.ſaxo.li.i.ar.lij.

Bona alienata, vel oppignorata ęgritudinis tempore per maritum, vxor nec familia propter id incuſari debet, ibidem, li. i. ar. lij.

Bona mobilia que sunt & que immobilia, ibidem, & quod dupliciter acquirunt.
Bona mobilia duplicia, ibidē li.i.ar.lij.glo
Bona triplicia inueniuntur, proprium, feudum, & mobilia, ibidem glo.
Bona alicuius vendicans vel alloquēs, dato quod ea non cōsequat mulctā non pręstabit, dummodo ea non violenter inuaserit.li.i.ar.liij Iure muni.ar.xxxvi.
Bona donata filio emancipato illa tamē pater apud se retineat, cōmittatq; maleficium cui cedunt bona illa. Spe.saxo.li.ij.ar.xix.glo.
Bona sextuplicia pignorari non possunt. Spe.saxo.li.ij.ar.xxiiij. glo.
Bona alicuius propria amittuntur multis modis, li.ij.ar.xxiiij.
~~Bona per sententiam alicui adiudicata q̄uis antehac nullum ius habuit per sententiam tamē ius consequitur~~, ibidem.glo. & Iure muni.ar. cxl. glo.
Bona sententiatorum, damnatorum, & consciencium sibi mortem ex furia cedūt heredibus.li.ij.ar.xxxi. & in glo.ibidem.
Bona alterius habens & sentenciatur propter excessum bona cedunt illi cui proprie bona pertinent & qui in depositum dedit ibidem ar.xxxi
Bona qui seipsos interficiunt in carceribus poenę metu, cedunt fisco, ibidem glo. Iure muni.ar.xxvi.glo.
Bona per iudicē confiscantur, si non soluit vnus mulctā per annum. li.ij.ar.xli.
Bona si duo allegant illorum fore ex contraria possessione quomodo iudex procedere debet, li.ij.ar.xlij.
Bona acquiruntur vel aduenire vni possunt tripliciter.li.ij.ar.xliiij.glo.feu.c.xiij.
Bonorum impetitio quid sit.feu.c.xiij. & circa arti.xliij.li.ij. Spe.saxo.hoc idē vide.
Bona ab alio contigit habere tripliciter, ex feudo, conducto, impignorato.li.ij. ar. lvij.glo.feu.c.vij. &lx.glo.
Bona triplicia, propria, feudalia, impignorata.li.ij.ar.lix.glo. feu.c.xiij.
Bona conducta vsurpare volens tantum amittit quantum vsurpare sibi voluit, ibidem. Spe.saxo.li.ij.ar.lix.
Bonorū feudalium & proprij differentia. feu.c.liiij. & circa ar.lix.li.ij.hoc idē vide.
Bona duplicia, quędam sunt propria ea tamen in feudum habet vnus, quędam feudalia precise feu.c.xvi. & circa ar.lix.li. ij.Spe.saxo.

Bona rapta nullo modo possideri seu pręscribi possunt. Spe.saxo.li.ij.ar.lxiiij.glo.
Bona duplicia quę varēdare oportet. Spe. saxo.li.iij. ar. iiij. glo.
Bona dupliciter vendicari possunt. li. iij. ar.iiij. glo.
Bona vendita aut donata repetere contigit dupliciter, ibidem.
Bona mobilia varendari non oportet nisi recognoscat venditionē aut donationē, ibidem.
~~Bona imobilia varendari non oportet si corā iudicio adhuc nō sunt resignata~~, ibidē
Bona que nō necessario varendātur, ibidem ar.iiij.li.iij.
Bona quędam dantur ratione officij non tamen erunt feudalia nec iure feudi sed iure curię illa possidebit. feu.c. lxij. & circa ar.iiij.li.iij.Spe. saxo.
Bona simili testimonio impetita quomodo diuidi debent. Spe saxo.li.iij.ar.xxi.
Bonis alicuius se non iure intromittens si dimittere iure cogitur, mulctam & emendam soluet.li. iij.ar.xliij. & in glo. ibidem ampliorem huius vide declarationem.
Bona accōmodata si pro tempore statuto non redduntur mulctam non dabit si corā iudicio actum non sit, ibidem.
Bona mortui vxore pregnāte relicta qs prouidere debet.li.iij.ar. xxxviij.
Bona mobilia post mortem vxoris cedūt viro li.iij.ar.lxxvi.rationes ibidem in glo. vide.
~~Bona immobilia post mortē vxoris~~ non cedūt marito, ibidē & ratiōes in glo. vide.
Bona quadruplicia quę maritus capit cū vxore, ibidem glo.
Bona an per vxorem alienari possunt viuente marito, vide per longum ibidem.ar. lxxvi. li. iij.
Bona, de bonis censualibus vide quędam necessaria.li. iij.ar.lxxix.
Bonorum censualium in respectu ad rusticos qui ea possident iura quędam specialia, ibidem glo.
Bona per aliquem donata, vendita, si quis possederit & alter item per ipsum & iudicem in possessionem mittatur, possidens licite contradicere poterit.li.iij.ar.lxxxiij. Iure muni.ar.xxix.
Bona mobilia quoad uixerit varendare oportet, ibidem li.iij.ar.lxxxiij.
Bona donata aut ex querela adiudicata q̄diu varendare teneatur, vide ibidem.

Bona pro quibus litigatur in manus tradi debent varendatoris, ibidem ar. lxxxiij.
Bona violenter occupans ante mortem alicuius perdit ius quod in expectãdo post mortem eius habuit, li. iij. ar. lxxxiiij.
Bona seu res accipiens occupans alterius ignoranter putans suas fore & nõ occultat, criminaliter accusari non potest dum modo sacramento confirmat se ignoranter occupasse. Spe. saxo. li. iij. ar. lxxxix.
Bona desinũt possideri tribus modis. Iure muni. ar. xx. & cxl. glo. feu. c. xxxvij.
Bona pupillorũ per creditores occupata quomodo eliberari tandem debent cũ pupilli adoleuerint. Iure muni. ar. xxvi. glo.
Bona pupillorum ex certis causis diuendi possunt, ibidem Iure muni. ar. xxvi. glo.
Bona ex admortuo in matrem aduenientia post mortem tandem eius cui cedunt. Iure muni. ar. lvij. glo.
Bona mobilia immobilia ex successione deuoluta quõ alienari possunt. Iure muni. ar. lxi.
Bona mobilia aut merces cõparate ex illis bonis quę ex admortuo cesserunt quo modo alienari licet, ibidem.
Bona aut merces labore proprio acquisite tempore perfecte sanitatis alienari licet Iure muni, ibidem ar. lxi.
Bona censualia ab aliquo habita signanter ab ecclesia si negat ille se ab eo habere sub censu, hic possidens censualis cicius obtinebit merseptimus q̃ qđ dominus eũ alienare deberet. Iure muni. ar. lxij.
Bona admortua patri vel matri illis tandem mortuis cui cedunt. Iur muni. ar. lxiij. glo.
Bona mobilia iure acquisita quomodo obtinentur si forsan ille cuius fuerant ea repetere vellet. Iure muni. ar. lxiiij.
Bona perlucrata iudicialiter cõtra aliquẽ, quomodo possidentur & quopacto ille veniens ea eliberare ex aresto poterit, ibidem glo.
Bona iudicialiter lucrata & possessa etiã contra absentem maiori iure quis obtinet q̃ alter sibi eripere possit, vt pote creditor cuius bona sunt & hoc intellige si debitũ ille postmodum recognoscat, ibidem glo. ar. lxiiij. Iure muni.
Bona si acquisita sint per virum labore, proprio qui habet filium ex priori vxore, & vxor itidem pueros ex priori marito, bona mariti cedunt filio viri maiori iure q̃ pueris mulieris. Iure muni. ar. xcvi.
Bonis nullus se intromittere debet propria autoritate. Iure muni. ar. cxxxix. glo. & Spe. saxo. li. ij. ar. xxiiij.
Bona obligata si interim euenit damnũ in illis cui cedit damnum illud, vide Iure muni. ar. cxl.
Bona quędam ex seipso vadium efficiuntur, vt est supellectilis per inquilinum in domum q̃ conducit importata, ibidem.
Bona tutorum vadium est pupillorum postq̃ se tutelę intromittunt, ibidem.
Bona obligata tempore prefixo non exẽpta an diuendi possunt, & quomodo procedendum, ibidem.
Bona, si quis super bonis agat etiam iniuste & alter se negligit actor iuste obtinet bona huiusmodi, ibidẽ ar. cxl. Iure muni.
Bona vendicans sibi alio iure quã quod habet, vt si habet feudalia dicat esse propria perdit vtrunq;. feu. c. xxxvij.
Bona mobilia, vide infra in dictione mobilia, de hac etiam materia vide infra titu. hereditas, & itẽ titu. res. & dictiõe propriũ

Bonus.

Bonus, pro bono quilibet reputari debet, donec contrariũ probetur. li. ij. ar. v. glo.
Bono animo quicquid fit pro honesto reputatur. Spe. saxo. li. iij. ar. xxxvij.

Burgrabius.

Burgrabius nullum legale iudicium habere potest sine sculteto. Spe. saxo. li. i. ar. lix. & li. iij. ar. lij. Iure muni. ar. x. ar. xvi. & xviij. glo.
Burgrabius bannum ã rege habet, iudicium ã domino terrę. Spe. saxo. li. i. ar. lix. Iure muni. ar. xi.
Burgrabius quomodo bannum indicere seu iudicium bannire debet. Spe. saxo. li. i. ar. lix. li. iij. ar. lij. Iure muni. ar. xvi.
Burgrabialia iudicia ter in anno celebrãda. Spe. saxo. li. i. ar. ij. li. iij. ar. lxi. Iure mu. ar. xlv.
Burgrabij, Margrabij, Gograuij, phalãsgrauij, deriuationẽ vide. Spe. saxo. li. iij. ar. liij. glo. & feu. c. lxxij. ibidem circa eũdem articulum.
Burgrabius & nullus alter iudicat super insidias, obsidia, domorũ irruptiones. Iure muni. ar. xxxviij. & xlv. & xc.
Burgrabio surgente ex iudicio sculteti iudicium sequitur. Iure muni. ar. xlv.
Burgrabius in iudicio nullas ciuiles iudi-

eat causas nisi occasione proprij, hereditatis, occasione feudi, limitũ, ibidem ar. xlv. glo.
Burgrabij & Sculteti pœna & quando solui debet. Iure muni. xlvi.
Burgrabio aut Sculteto scabinus sẽtẽtiam inuenire non tenetur extra dies iudiciales nisi sit manuale factum, ibidem.
Burgrabius & scultetus iudicare possunt omni die vbi sine testimonio agitur, ibidẽ
Burgrabius, de burgrabijs vide infra in dictione Comes.

Caminum.

Caminum quilibet protegere debet ne á scintillis damnũ vicino eueniat. Spe. saxo. li. ij. ar. li. Iure muni. ar. cxxiiij. & cxxv.

Canis.

Canem interficiens in defensa si iurauerit quod causa necessitatis id fecerit nihil demeretur. Spe. saxo. li. ij. ar. lxij. Iure muni. ar. cxxiij.
Canes venatici per aliquẽ occupati si non habentur & restitui non possunt, per eorum similes soluuntur, dummodo iuretur ęquiualere. Spe. saxo. li. iij. ar. xlvij. Iure muni. ar. cxx. glo.
Canis vel aliud animal volens hominem mordere si occidatur, iurauerit occisor qđ eũ aliter cohibere nõ potuit, nihil soluit, Spe. saxo. li. ij. ar. lxij. li. iij. ar. xlviij. Iure muni. ar. cxxiij.
Canis qui campũ visitat alligetur ne damnum inferat li. iij. ar. xlix.
Canis inferens damnum ille quem sequitur vel si hic soluendo non est damnum á domino resarcitur, ibidem.
Canis haberi non debet vbi vulgo iter est li. iij. ar. xlix. glo.
Canem occidens non in defensa quomõ solui debet abolita consuetudo, quod cauda suspendi & tãdem in altum oppleri tritico debeat, ibidem glo.
Canis damnũ faciens ille q fouet eũ probare oportet qđ nesciuit eum rabidũ & mordacẽ fuisse. Iure muni. ar. cxxiij. glo.
Canis cathena ligatus si damnum facit ille sibi in culpa erit quem lesit, ibidem.
Canem emittens in pecora aliena si leditur absq culpa ille qui lesit erit, ibidem.
Canis vulneratus extra domum in defensa in anteriori vel posteriori parte quomodo procedendum in querela, ibidem Iure muni. ar. cxxiij. glo.

Canon.

Canones cum legibus concordãt. Spe. saxo. li. i. ar. i. glo.

Captiuitas.

Captiuitati datus propter id quod fideiussore caret non derogat iuri aut honori. Spe. saxo. li. i. ar. lxi. Iure muni. ar. xxvij.
Captiuitas quid sit. li. ij. ar. vij. glo.
Captiui hominis actio si in crastinum induciata fuerit ille ad cautionem dari debet fideiussoriam, nisi sit in manuali facto deprehensus. li. ij. ar. ix.
Captiuus extra manuale factum detentus eliberari per sententiam debet, vel querere causam oportet quur id fieri non debeat, li. ij. ar. ix. in anno.
Captiuans percutiens famulũ alterius quę pœna li. ij. ar. xxxiiij. Iure mu. ar. lxxx. glo.
Captiuum tenens hominem respondere tenetur omnibus pro ipso agere volentibus ibidem li. ij. ar. xxxiiij.
Captiuitas duplex, ibidem glo.
Captiuans alium sine rerum ablatione aut vulnerans absq mortali vulnere heredibus lesi respondere non cogitur, si post anni spacium moritur, nisi actio sit inchoata tempore vitę. Spe. saxo. li. iij. ar. xxxi.
Captiuitas iusta neminem cruciat. li. iij. ar. xxxix. glo.
Captiui facta & promissiones sunt ipso iure inanes. li. iij. ar. xli.
Captiuus ad fidem dimissus vel transactionem faciens explere tenetur, ibidem.
Captiuus promittẽs quid propter vitę cõseruationem & non potest implere, iuri non derogat suo, ibidem.
Captiuus fraudulenter si se reuersurũ promiserit implere non tenetur dummodo iuret dolose & per metum ad istam venisse stipulationem, ibidem.
Captiuus duo tenere & implere tenetur, fidem promissam, & transactionem, ibidem glo.
Captiuus coactus ad transactionẽ promittens certã summã quid facere debet quod periurus non sit, ibidem.
Captiuus exquo seruus illius est qui eum detinet, quare promittere nihil potest, ibidem. glo.
Captiuitas nulla honesta nisi quę in bello fit, alij vero si quem captiuant fraudulenter facere videntur, excepta tamẽ detenti-

one in tuẽdo bonis suis, vel prouincijs vel vitam suã vel alicuius alterius ibidẽ. glo.
Captiuus non implens promissa an periurus sit, ibidem ar. xli. glo.
Captiui omnes in aduẽtu Regis sunt Regi presentandi. li. iij. ar. lx.
Captiuũ si detinet vltra postq̃ sibi a Rege demandatum sit detentor erit illegalis, ibidem.
Captiui omnes illius iurisditionis, iudici presentari debent, ibidem. glo.
Captiuus in carcerem publicũ datus quomodo iudex euadere debet vt sit sine damno tam in ciuilibus q̃ in criminalibus actionibus. Iure muni. ar. xvij. glo.
Captiuus, vide infra in dictione carcer.

Carcer.

Carcer mulierũ separatus esse debet a carcere virorũ. Spe. saxo. li. i. ar. lxx. in anno.
Carceribus iniectus publicis ob defectum fideiussorie honori minime derogat suo. Iure muni. ar. xxvij. glo.
Carcerem iudex prouidere debet, & propter id ex caduco hereditatẽ & arma bellica capit. Iure muni. ar. lix. glo.
Carcer vide ad hunc sensum supra in dictione captiuitas.

Carolus.

Carolus Magnus ius terestre dedit Saxonibus Fredericus vero feudale. Spe. saxo. li. i. ar. xiiij. glo.
Carolus magnus Sclauos debellauit. Spe. saxo. li. iij. ar. lxx. Iure muni. in prologo.
Carolus magnus xli. annis imperauit Saxonibus, Item priuilegiũ dedit & alia plura de vita & virtutibus eius. Spe. saxo. li. iij. ar. lxxxij. glo. Iure muni. in prologo.

Castitas.

Castitas duplex, & illa diuersum sortitur modum in virginibus, coniugatis, & viduis. Spe. saxo. li. iij. ar. i. & xxvij glo.
Castitatis votũ duplex, ibidẽ li. iij. ar. xxvij

Castrans.

Castrans aliquem ex proposito quę pœna. li. ij. ar. xvi. glo. & ex lege duodecem tabularum, ibidem.

Castrum.

Castrum fouens malefactores bannitur seu proscribitur. Spe. saxo. li. ij. ar. lxxij.
Castrum accusatum super spolio quomodo expugnatur, ibidem.
Castrum, de castro exeuntes damna si faciant quomodo procedendum erga illos, & illi quomodo iure defendi possunt, ibidem
Castrum q̃ remote vnum ab alio edificari debet. li. iij. ar. lxvi.
Castra, oppida, muniri non debent sine licẽtia iudicis, ibidem.
Castrum propter iniuriam destructũ reedificari non potest sine licentia iudicis, ibidem glo. & feu. c. lxxiij.
Castrum destructum per aliquem voluntarie vel propter paupertatem desolatum, aut violenter amissum restaurari potest, ibidem li. iij. ar. lxvi.
Castrum minus iuste occupatum quomodo consequi debet secundum iuris ordinẽ. li. iij. ar. lxvij.
Castrum minus iuste occupatum actio interim contra eum fieri non potest vt destruatur nisi prius agatur contra occupatorem, ibidem.
Castrum demoliri potest ex quatuor causis, ibidem glo.
Castrum demoliturus iudex quomodo procedere debet, et villani quomodo sequi eundem tenentur. li. iij. ar. lxviij.
Castrum cum destruitur iure condemnatum cremari non debet nec ligna auferri, nec aliquid capi nisi sint spolia, illa etenim spoliato restituuntur, & alia ad hanc materiam, ibidem.
Castrum iudex diruere non potest nisi rationabilibus inductus causis, quę sunt quatuor, ibidem.
Castrum domini etiam vasallus destruẽdum iuuare cogitur cum rationabiles pręcedant causę, ibidem li. iij. ar. lxviij.

Cautio.

Cautionem interponi non oportet actori, nisi alter terminus pręfigatur. Spe. saxo. li. i. ar. lxi.
Cautio statuenda per actorem lite contestata quod illic terminet actionẽ, ibidẽ glo
Cautio expeti potest ad sistendum se iudicio & de parendo iuri, & hoc verum in actionibus criminalibus. li. iij. ar. xiij.
Cautio, vide ad hunc passum infra titu. fideiussor, & itẽ titu. obligatio & ꝓmissio.

Celibatus.

Celibatus prohibetur ex lege xij. tabula. Spe. saxo. li. ij. ar. xxiij.

Census.

Censualis non debet pignora maiora pro domino sustinere vltra censum vnius anni. Spe.saxo.li.i.ar.liiij.
Censum non soluens tempore debito in crastino soluet duplum, & sic consequenter si dominus censum iuxta sententiam prosequitur in domo censita, ibidem.
Census extra fines ędium non est soluendus, ibidem.
Census & decimas facilius dominus aut eius factor obtinebit si denegatus fuerit, ibidem.
Censum si persolutū censitus dixerit mettertius probabit, ibidē in annota. & feu.c. lxv. glo.
Census, pro censu á fundo dominus licite pignorabit sine licentia iudicis, ibidem, li.i. ar. liiij.
Censitus sine licencia domini foueas facere, arbores excidere, minime potest, nisi sit sua hereditas illa censualis, ibidem.
Censum quilibet instituere potest in traditione rei prout velit, li.i.ar.liiij.glo.
Census difinitionem vide, ibidem.glo.
Census prestitus tanto tempore quod nō sit memoria illius, & item á xl. annis soluendus in posterum erit.ibidem glo.
Census propria autoritate non est auferēdus, ibidem.
Censitus probans censum tribus annis retro proxime transactis exsoluisse, presumitur quod non fuit negligens immo semper soluisse, ibidem glo.
Census quando soluitur ex agris, ibidem.
Census in traditione rei alicui imponi potest prout vnus vult, ibidem glo.
Census soluendus est secundum estimationem monete protunc currentis cum census impositus sit, ibidem glo.
Census Romani sunt autores, ibidem li.i. ar.liiij. & li.ij.ar. lviij. Iure mu.ar. vij.glo.
Censualium ius erga dominos, & econtra triplex, & vtilitas eiusdem duplex, ibidem li.i.ar.liiij. & li.ij.ar. lviij.
Censuales duplices, quidam pertinent semper ad bona, quidam non, ibidem.
Censualis alienari á proprietario in certis casibus ante tempus potest, ibidem in glo. causas, vide li.i.ar. liiij.
Censitus accusatus de censu solutionem mettertius probabit, sed si dominus dicat non soluisse propior est eum conuincere q̄ ille negatiua absolui, & vt sic conuictus duplum soluit, & sic consequenter. feu.c.lxv. & circa ar.liiij.li.i. Spe. saxo.
Censitus quicunq; sit, edificia fundi suis reliquit heredibus, nisi sit militaris qui ea vxori dederit. Spe.saxo.li.ij.ar.xxi.
Censualis fundus si domino feudi cedit eidem cedunt edificia, ibidem.
Censualia bona duplicia, ibidem glo. & li. iij.ar.lxxix.feu. c. xxxvij.glo.
Censiti an milites esse possint. li.ij.ar.xxi. & lix. glo.
Censualis si moritur eius heres edificia in terra aliena facta cum recedit tollit, preter anteriorem & posteriorē sepem domum & fimum, illa etenim dominus redimet, li.ij. ar. liij.
Census & redditus feudalis quādo soluūtur, quomodo & á quibus rebus, & cui cedūt mortuo vasallo, vide abunde Spe. sax.li.ij.ar.lviij.
Census & redditus heredis feudalis cū ad annos peruenerit eidem cedere debet, & quomō dominus segetes abscidit, ibidē.
Censualem non innatum dominus si alienare & econtra, si ille recedere vult quando denunctiare vnus alteri debet. Spe.sax li.ij.ar.lix.
Censitus si moritur, heres succedit in fundum. ibidem.
Census mortuo domino heredi soluitur. ibidem.
Censualis ante tempus expelli non debet nisi in certis casibus, ibidem glo.
Censitum nihil varendare oportet nisi aratro suo.ibidem glo.
Censum non soluens ad tres annos locata bona vacabunt domino.ibidē glo.
Censitus quicquid bonorum in curia habet est pignus loco census, ibidem. li.ij.ar. lix. & Iure.muni.ar.cxl.
Censualis quis dicatur.ibidē. li.iij.ar.xlv. glo.
Census mulieris mortue si iam preterijt ante mortem suam ille cedit viro, li. iij.ar. lxxvi. feu. c.lvij.
Census pecuniarius & censualium bonorum diferentia, li.iij.ar.lxxix.
Censualia bona sunt neq; propriū, neq; hereditas, neq; feudalia, & de bonis censualibus plura ibidem. glo.
Censitorum rusticorum super bonis censualibus consedentium iura specialia ibidē li.iij.ar.lxxix.glo.

Census agrorum vnde ortum habent. Iure muni. ar. vij

Census retentus ante dotalicium & non monitus vt soluatur, viro tandē mortuo, dotalicium per id impediri minime potest. Iure muni. ar. xxij. glo.

Censu non soluto si bona res seu supellectilis per censitum alienata sint, dominus bonorum illa repetere potest, & obtinet illa maiori iure q̄ is cui inuadiata sunt. Iure muni. ar. cxl. ibidem de censu plura.

Certantes.

Certantes q̄ sint & quod sunt infames, vide li. i. ar. xxxviij. et xxxix. Spe. saxo. glo.

Certantes in publico certamine & vnus alium ledens nihil resarcire tenetur, li. ij. ar. xxxviij. & ar lxxi. glo.

Certantes causa virtutis non sunt infames secus si pro pecunijs id faciant, ibidē glo.

Certātes, vide plura in hūc passum in dictione duellum, & item in dictione pugil.

Cibaria.

Cibaria domestica quę sint. Spe. saxo. li. i. ar. xxij. Iure muni. ar. xxiiij. xxvi. & lviij. glo.

Cibaria domestica quis tollit & quomodo diuidūtur, li. i. ar. xxij. Iur. muni. ar. xxiiij. & lviij.

Cibaria vxor non hereditat tempore vitę viri nisi post mortē. Spe. saxo. li. iij. ar. xxxviij.

Cibaria domestica q̄uis post mortem viri appareant, si tamen maritus eius conditionis fuerit quod ex huiusmodi rebus victum queritabat suum ad hereditatem pertinebunt. Iure muni. ar. xxiiij.

Cibariorum domesticorum quantum mulier accipit post mortem viri. Iure muni. ar. xxiiij. & lviij.

Cimiterium.

Cimiterium confugientes qui defenduntur & qui non. Spe. saxo. li. ij. ar. x. glo. Iure muni. ar. ix. glo.

Cimiteria cū construūtur cruces illic apponuntur vel sculpūtur ad denotandū immunitatē loci. Iure muni. ar. ix. glo.

Cimiterium, vide plura infra in dictione Ecclesia.

Citatio.

Citatio non est principium sed preludium iudicij. Spe. saxo. li. i. ar. lxij. glo.

Citatus ter & non comparet proscribitur li. i. ar. lxvij.

Citatus pro qualibet non comparitione impensas soluet anteq̄ ad responsionem admittitur, ibidem in annota.

Citati tribus vicibus si non comparent actor in possessionem mitti debet. li. i. ar. lxx. practicam huius vide. Iure muni. ar. xxiij. glo.

Citatus ad iudicium non veniens mulctā soluet, li. ij. ar. vi. Iure muni. ar. xlvij. glo.

Citare nullus alium potest nisi cum accuset vel quod accusetur. li. ij. ar. xiiij.

Citari absens ad omnes actus debet, alias sententia non ligat. li. ij. ar. xxiiij. li. iij. ar. v. circa fi. glo. Iure muni. ar. lxiiij.

Citatus pro violentia quot homines secū habere potest ad iudicium, & quomodo se regere debeat. li. ij. ar. lxvij.

Citationis modus illorum qui ad palantiā pertinent. Iure muni. ar. xv. & in glo.

Citati ad palantiam & non veniunt sententia nihilominus per illos qui intersunt pro qua fuit appellatum edici debet, ibidē glo.

Citet si vnus alium & tandem liberum dimittat an mulctam soluere tenetur iudici, vide sensum huius sub distinctione. Iure muni. ar. xlvi. glo.

Citationis forma & quomodo procedere debet, cum aliquem pro debito & alijs iniurijs citat, & de citationū effectu abunde vide Iure muni. ar. xlvij. glo.

Ciuitas.

Ciuitas, ē ciuitate tria genera hominū expellenda, leprosi, cadauera mortuorum, et mendicātes validi. Spe. saxo. li. i. ar. iiij. glo.

Ciuitatis status non debet propter aliquē violari. Spe. saxo. li. i. ar. xxx.

Ciuitas oppignorata maiori q̄ vt consueuit exactione torqueri non debet. feu. c. lv. & circa ar. xxiiij. li. ij. Spe. saxo.

Ciuitates quę palantię dicuntur in Saxonia quinq; vbi Rex cum curia residere debet. li. iij. ar. lxij.

Ciuitas foralis erigi non potest sine licencia principis. li. iij. ar. lxvi. & Iure muni. ar. ix. glo.

Ciuitates aut castra erigi non debent sine licentia iudicis propter inobedientiam inhabitantium. Spe. saxo. li. iij. ar. lxvi. glo

Ciuitas vel cōmunitas vt delinquere dicatur quę requiruntur. li. iij. ar. lxxxvi. glo.

Ciuitas illa iustissime ordinata est, in qua qsq; pprios nescit affectus, ex dicto Platonis. Iure muni. ar. ix. glo.
Ciuitas cum edificat necessario venit cōsensus Imperatoris et Pape, Iure muni. ar. ix. glo.
Ciuibus phibere preses prouincię potest ne ciuitatem muro cingant vel fortalicia extruāt, si presentitur id in damnum fore. Iure muni. ar. ix.
Ciuitas cum erigitur cruce signatur in signum pacis, ibidem. glo.
Ciuitatis mandatum & consuetudo non extendit se vltra, nisi inquantum iurisditio extēditur. Iure muni. ar. ix.
Ciuitatis Maideburgē. Iure municipali locatio. Iure muni. ar. x.
Ciuitatis administratores ex priuilegio Ottonis Ruffi Imperatoris, potestatē habent officia prouidendi. Iuramenta suscipiendi, ac alia faciendi tanq̄ solus Imperator adesset, ibidem glo.
Ciuitas antiquior & principalior alicuius prouincię vel regni, caput esse debet iuris erga alias ciuitates illius prouintię. Iure muni. ar. xij.
Ciuitatis constitutionem frāgens quid deę meretur. Iure muni. ar. xix.
Ciues omnes subesse imperio proconsulis debēt dato quod ciuitas libera sit. Iure muni. ar. xix. glo.
Ciuitas necessario constituitur ex diuersi generis hominibus, mechanicis, mercatoribus, laboratoribus, agricolis. Iure muni. ar. xix. & xliij. glo.
Ciuis qlibet brasea facere, cereuisiam propinare & mercari potest. Iure muni. ar. xlviij. glo.

Clamor.

Clamor iudiciarius est inchoatio querele seu actionis. li. i. ar. lxij. Iure muni. ar. xxxviij. glo.
Clamorē iudiciariū excitans & non prosequens pœna tres solidi, ibidē li. i. ar. lxij.
Clamor iudiciarius non semper emendatur pœna trium solidorum, ibidem li. i. ar. lxij. & li. ij. ar. xxvij. Spe. saxo.
Clamor si excitatur, factū debet esse euidens & subsequi oportet membri amissione vel saltim pœna. Spe. sax. li. ij. ar. lxiij.
Clamorem violentiarum excitans contra aliquem vbi manuale factum non sit, pœnam illam tollerare cogitur si eum non cō uincet. li. ij. ar. lxiij. glo. finali.

Clenodia.

Clenodia Imperij quinq; quę Imperatori Rome circa eius coronationem vt cōmuniter conferuntur & eorū declaratio. Spe. saxo. li. iij. ar. lx. glo. feu. c. iiij. glo.

Clericus.

Clerici etiā legibus obedire tenentur. Spe. saxo. li. i. ar. i. glo.
Clericus cum sorore vtēsilia diuidit simul & cum fratribus hereditatem, & quare id fit rationes vide li. i. ar. v. Iure muni. ar. xxiij. & lvij.
Clericus debet esse ordinatus, tonsuratus, ibidem. li. i. ar. v. Iure muni. ar. lvij.
Clerici morte vtensilia relicta pro hereditate censentur, ibidem.
Clericus beneficiatus non diuidit vtensilia matris cum non emancipatis, ibidem.
Clericus sororem habens in perceptione hereditatis coequantur, ibidem.
Clericus quicquid post se reliquit hereditas est, ibidem.
Clericus duntaxat accipit supellectilē matris cū sororibus nō autē supellectilē sororum aut agnate, ex textu innuere videtur, ibidē in annota. Spe. saxo. li. i. ar. v. & glo.
Clericus duplicia possidens bona hereditaria & feudalia post mortem eius cui cedant, ibidem li. i. ar. v. glo.
Clericus diuidit cum fratribus & nō monachus. li. i. ar. xxv.
Clericus diuisionem bonorum affectans coram iudice seculari agere eū oportet. li. i. ar. xxv. glo.
Clericus in tribus respōdere cogitur apud iudicem secularē. li. i. ar. xxvi. feu. c. ij. glo.
Clerici iudicium exercere in criminalibus non possunt, sed bene alijs comittere, ibidem. li. i. ar. xxvi. glo.
Clericus siue presbiter sciēs aliquē in mortali fore peccato. Eucharistiā peteti ministrare debet. Spe. saxo. li. ij. ar. i. in annota.
Clerici & milites thelonea non pendunt li. ij. ar. xxvij. feu. c. xi.
Clerici & milites negociantes soluere thelonea coguntur. ibidem li ij. ar. xxvij. & feu. c. xi.
Clerici & iudei arma portare non debēt. li. iij. ar. ij.
Clerici arma portātes & nō tonsi, delinlinquēs in eis, vt laico emēdā dabit, ibidē.

Clericum percutiens ipso facto est excōmunicatus, ibidem glo.

Clerici iurisdicionem temporalem habentes arma deferre possunt. Si vero iurisditionem non habent temporalem arma sumere eis nō licet in propria persona, nisi ad defensam vel ad adhortādū, ibidem li. iij. ar. ij. glo.

Clericus neq; comam neq; barbam nutriat, ibidem.

Clericus dimittens in persequutione habitum non perdit priuilegium suum, immo percutiens eum est excommunicatus, ibidem glo.

Clericorum nomine qui intelliguntur, ibidem li. iij. ar. ij.

Clerici à quibus potissimum abstinere debent, li. iij ar. ij. glo.

Clerico non creditur qui cum vxore alterius cohabitat dato quod probare velit zelo bono id eundem facere li. iij. ar. xxxvij. glo.

Clericorum filij peiores sunt q̄ laicorum naturales filij, legittimari enim minime possunt. Spe. saxo li. iij. ar. xlv. glo.

Clericus nullam habens sororem accipit supellectilem prę omnibus agnatis etiam sororibus matris. Iure muni. ar. xxiij. & Spe. saxo. li. i. ar. v.

Clericus an per duellum agere potest & quomodo, & an efficiat irregularis, vide iure muni. ar. xxxv.

Clericus accipiens Geradā promittensq; presbyterari virginem superducat si moriatur Geradam restituere nō tenetur. Iure muni. ar. lvij.

Clericorū filius si superducat vxorē pueri quidem sui legittimi sunt, succedere tamen patri non possunt. Iure mu. ar. lix. & Spe. saxo. li. i. ar. li.

Clericus, vide infra in dictione sacerdos.

Clipeus militaris.

Clypei militares septem, & quē quis clypeum obtinet incipiendo ab Imperatore. Spe. saxo. li. i. ar. iij. Iure muni. ar. viij. glo. feu. c. i.

Clypeus quid sit, ibidem. li. i. ar. iij. & li. iij. ar. lxxij. glo. feu. c. i.

Clypeus militaris vni aduenire potest, nō tamen ius recuperat prouinciale, vt patet de monacho in abbatem electo. li. i. ar. xxvi. glo.

Clypeo militie carentes non relinquunt post se arma bellica li. i. ar. xxvij.

Clypeum quando diminuere quis dicitur. li. i. ar. lij. glo.

Clypeum patris filius obtinet legittimus. li. iij. ar. lxxij.

Clypeo nobilitatis quicunq; includuntur milites esse possunt. Iure muni ar. viij. glo.

Clypeus, vide infra in dictione scutū bellicum.

Cloace.

Cloacę stabuli porcorum fornaces trium pedum à sepe edificari debent. Spe. saxo. li. ij. ar. li. Iure muni. ar. cxxiiij. cxxvi. & cxxviij.

Cloacę versus curiam vicini ad terrā vsq; muniantur, ne fetore vicino noceant, ibidem li. ij. ar. li. & Iure muni. ar. cxxvi. & cxxviij.

Coactio.

Coactio duplex, verbo et facto. li. i. ar. xxv. Spe. saxo. glo.

Coactio duplex ex violentia & ex iure, & ita iterum duplex. li. ij. ar. i. glo. feu. c. xxxix. glo.

Coactio triplex honesta, deifica, timorosa. feu. c. xxxix. & circa ar. i. li. ij. Spe. sax.

Coacte promittens quid adimplere non tenetur. Spe. sax. li. iij. ar. xli. glo.

Cognatio.

Cognationis gradus in septimo terminatur in percipiendis hereditatibus, in quinto vero ad contrahenda matrimonia. Spe. sax. li. i. ar. iij.

Cognationis gradus quomō distinguuntur, & qui in primo continentur ibidē.

Cognationis gradibus propinquiores prę feruntur & alia de gradibus successionis ibidem plura vide.

Cognatio triplex, ex genelogia, affinitate, baptismo, & quę facit ad succedēdū, & quę impedit tantummō matrimonium ibidem. li. i. ar. iij. glo.

Cognatio, ex cognatione spirituali, quę ex baptismo contrahitur nouem propinquitates nascūtur, ibidem. Spe. sax. li. i. ar. iij. glo.

Cognata mulieris facilius obtinet vtēsilia eiusdem q̄ vxor mariti. li. i. ar. xx. & Iure muni. ar. lvij. & lviij.

Cognatus iudicare potest super vitam sanitatē hereditatem cognati, & eum occasione pacis fracte inseq, & alia plura vide

li.iij.ar.lxxviij.

Cognatus dicitur ex parte matris siue sit vir siue mulier. Iure muni.ar.xxiij.glo.

Cognata quare ex parte fusi descendere dicitur, ibidem Iure muni.ar.xxiij.

Cognata accipiens geradam struere debet marito lectum propter honestatem, ibidẽ ar.xxiij. & Spe.sax.li.iij.ar.xxxviij

Collatio

Collacio qualis esse debeat, vide Spe.sax. li.i.ar.xiij.glo.

Collacio, quicquid vnus habet tempore mortis patris venit in collationem cũ non emancipatis ibidem.

Comes. Comitatus.

Comes sub banno iudicans sine Sculteto iudicare nõ potest. Spe.sax.li.i.ar.lix. & li. iij.ar.lij. Iur.mu.ar.x.ar.xvi. & xviij.

Comes si negligit terminum iudicialem illum solum perdit actor, li.ij.ar.ij.

Comitis nomine iudex quilibet intelligi debet, ibidem glo. & ar.xij.glo.

Comes & Comitatus quid sit & quomodo intelligitur. li.ij.ar.xij.

Comes coram sculteto respõdere tenetur, li.iij.ar. lij.

Comitatus pertinens in feudum vexillorum eundem vacantem habere non licet. li.iij.ar.liij.

Comitis iudicium quomodo celebrari debet, & qui interesse tenentur. li.iij.ar. lxi. & li.i.ar.ij. Iure muni. ar.xlv.

Comites sunt subiudices principum, ibidem glo.

Comes non semper indicere iudicium debet, ne subiectos iurisditionis suę fatiget & destruat mulctis, ibidẽ li.iij.ar.lxi.glo.

Comes partem Comitie alteri dare non potest. li. iij.ar.lxiiij.

Comes vnde dicatur. li.iij.ar.lxiiij.glo.

Comes bannit iudicium sub bãno regio, Marchio sub sua fidelitate. Iure mu.ar.x.

Comes sine sculteto nullum iudicium habere potest. Scultetus vero sine vndecim scabinis, ibidem.ar.x.

Comes, residuum de comite vide supra in dictiõe Burgrabius, & infra titulo iudex.

Commissum.

Commissum si sit alicui facere aliquid ꝑsonaliter illud alteri cõmittere non potest, Spe.saxo.li.i.ar.liij.glo.

Commissum vide plura infra in dictione mandatũ.

Compensatio.

Cõpensatio iure Saxonico locũ nõ habet Spe.saxo.li.iij.ar.xij.glo. & in annota.

Complices.

Complices ęque sicut principales puniuntur, li.ij.ar.xxv.

Cõplices q dicant̃ ibidẽ .li.ij.ar.xxv. glo.

Complices seu participes homicidij debẽt pro homicidio condemnari siue sit particeps delicti ex consensu, consilio, facto, opere. li.ij.ar.lxiiij.glo.

Complices & conscij facti fiũt, maleficos in arce occultañ, & hi qui arcem inhabitant per simile culpandi veniunt ex eo q̃a malefactum pro rato habetur. lib.ij.arti. lxxij.glo.

Complices etiam dicuntur nedum illi qui auxilio sunt maleficij vel receptatores eorundem, sed etiam si accepta pecunia vel parte surreptorum eosdem apprehẽdere omiserint, vel prehensos dimiserint. li. ij. ar.lxxij.

Cõplices, vide supra in dictiõe auxiliarij.

Compromissio.

Compromissum non extenditur in compromittentis heredes si de ipsis cautũ non sit in cõpromisso. Spe.saxo. li.ij.ar.xi.glo.

Compromissum de cõpromissis vide plura infra ti.fideiussor et dictione promissio

Concordia.

Concordia quid sit & quę eius vtilitates vide abunde infra ti. transactio.

Concredens.

Concredens aut concedens alicui aliquid & ille alienat non potest rem in emptore nisi in illo cui concredidit resarcire. Spe. sax.li.ij.ar.lx.

Concredens rem aut concedens alicui & ille alienat, res huiusmõi ab herede vel ab iudice si ad illũ ꝑtinet postulet̃ ibidẽ ar.lx.

Condemnatus.

Condemnatus in mortem liberari non potest etiam iuramento, nisi seruus per dominum. li.ij.ar.xix.

Condemnatorum & seipsos interficientium ex furia, bona cedunt heredibus. li.ij. ar.xxxi.

Condemnatus debitam sustinẽs pœnam, potest in sacro loco sepeliri. li.iij.ar.l.glo.

Conditio.

Conditio apposita omnem limitat legem. Iure muni.ar.xxij. & li.ij.ar.x.glo.li.iij.ar v.glo.fina.
Cōditio vēditioni vel emptioni apposita plurimū obseruāda est. Iure muni.ar.cxl.

Conductor pacis.

Conductum saluum prebens alicui, si dānum inferatur resarcire tenetur. lib.ij.ar. xxvij.
Conductum saluum soluere non tenetur cui placet corpus & res fortunę exponere, ibidem.
Conductum, de conducto vide plura infra in dictione saluus conductus.

Conductio. Locatio.

Conductor omnia secundum legem conductionis facere debet, & si quid in lege cōductionis prętermissum est id ex ęquo & bono prestabit.li.ij.ar.xxxij.glo.
Conductio, in omni conductione damnū prouideri debet, dato quod expressum nō sit.li.ij.ar.xlviij.glo.
Conductio & venditio quibus differunt. Spe. saxo.li.ij.ar.lix.glo.
Conductitia bona quę dicantur.lib.ij. ar. lix. glo.
Conducta res si moritur vel anihilatur, damnum est domini principalis, precium tamen conducti exsoluere oportet conductor.li.ij.ar.lix.glo.
Conducta seu locata bona recuperari possunt tripliciter ibidem.
Conductor domus frui debet priuilegio pacis in domo illa.li.ij.ar.lxvi.glo.
Conductiōis seu locationis modus sextuplex. li.ij.ar.lix.glo.feu.c.xiiij. & lx.
Conducta bona loco proprij qui vsurpare vult tantum amittit de suo quantū vsurpare voluit de alieno, ibidē li.ij.ar.lix.glo.
Conductor inquilinū ante tēpus alienare nō potest nisi in tribus casibus, ibidēglo.
Conducens bona damnū superueniens tollerare oportet & non proprietarius, ibidē, li.ij.ar.lix. glo.
Cōducere labores ac operas suas an vnus poterit, li.ij.ar. xxxiij. glo.
Conductio bonorum cum consensu herede dum esse debet.li.iij.ar.lxxvij.glo.
Conductum & locatum heredes seruare non tenentur, sine tamen damno illius qui conduxit, ibidem ar.lxxvij.li.iij
Conductione & locatione ęque bona alienari possunt, sicut per venditionē, li.iij.ar. lxxvij.glo.
Cōductoris vel inquilini domus, tota supellex quam importat est pignus domini domus in censu. Iure muni. ar.cxl.
Conductiōis & locatiōis plura ibidē vide
Conductor domus potest in suo cēsu occludere suppellectilē inquilini sine preiudicio, ibidem.
Cōductor domus citius iuramēto obtinet censum in inquilino q̄ ille negatiua absoluitur, ibidem.
Conducens domū suppellectilem importatam in domum alteri impignorari non potest, est em̄ pignus in censu, immo dominus domus eam recuperare iure potest Ibidem ar. cxl.

Confessus.

Confessus victus habetur. Spe.saxo.li. ij. ar.xviij. & xxij. glo.
Confessus, ex sola confessiōe potest vnus dānari dūmō sit sine tortura, alias non valeret, ibidē li.ij.ar.xviij.in annota. & glo.

Confirmatio.

Confirmatio alicuius priuilegij in forma communi facta, vt pote eo respectu si & inquantum ius ad id habes vel iuste possideas cum similibus, nullum vel modicum ius tribuit sed verius conseruat. Confirmatio vero quę fit ex certa scientia cum causę cognitione tribuit ius, li.ij. ar.xxx.glo.

Coniuratio.

Coniuratio principū non excluso Imperio est crimen lese Maiestatis. Spe.saxo.li. ij.ar.i.
Coniuratio ciuitatum, ciuium, mercatorū pœna pondo auri, ibidem glo.
Coniuratio principum non excluso Imperio si ex obliuiōe id factum sit, deliquit cētum pondo auri, Si ex malicia vita bonis honore priuatur & pro eis intercedēs infamis est, ibidem glo.
Cōiuratio facta inter principes, ciuitates, personas, seruari non debet, nisi sit propter pacem, ibidem li.ij. ar.i.

Corona.

Coronatio Regis Romanorum triplex.li iij.ar.lvij.
Corona Imperij triplex, & earum inter-

pretatio.li.iij.ar.lvij.glo. feu.c.iiij.

Conscientes mortem.

Inferre sibi mortem dupliciter contingit. Spe.saxo.li.i.ar.v.glo.& li.ij.ar.xxxi.glo.

Conscientes mortem sibi ex Melancolia heredes succedunt. Seipsos autem interficientes timore pœne fiscus succedit, ibidẽ li.i.ar.v. glo.& li. ij.ar. xxxi. glo. & item Iure muni. ar. xxvi.

Conscientes sibi mortem in sacris non sepeliuntur, nec pro eis oretur, ibidem li. ij. ar. xxxi.

Conscij facti.

Conscij facti qui dicuntur, vide supra titulo auxiliarij & dictione complices.

Conscius facti quod sit in homicidio si ꝗs alloquatur, in iuramentoq̃ꝫ defecerit, quid demeretur. Iure muni.ar.xci.

Consilium.

Consilium, pro consilio dato vel dando licitum est pecuniã accipere pro fatiga. Spe. saxo. li.i.ar. lx.

Constitutio.

Constitutio qualis esse debet. Spe.saxo.li. i. in prologo. Iure mu.ar.xxij. & ar.xliiij.

Constitutio quid sit. Iure muni.ar.i.

Constitutio iuri naturali minime derogare potest.li.i.ar.iij. glo.& Iure muni. ar.i. & ij.

Constitutiones propter actus humanos qui & mutabiles sunt constitute habentur, quare & leges occasione illorum sancite ex rationabilibus causis ĩmutantur, li.i. ar. iij. glo.

Cõstitutio ex triplici immutatur causa. li. i.ar.iij.glo.

Constitutio dupliciter corigitur seu immutatur.li.i.ar.iij.li.ij.ar.xxvi.Iure muni.ar.i.

Constitutiones immutare possunt ius humanum non tamen ius naturale.li.i.ar.iij. li.iij.ar.xxix.Iure muni.ar.i. & viij.

Constitutio posterior derogat priori ex lege xij.tabu.li.i.ar.xiiij.& li.ij.ar.xxvi.li.iij. ar.lxxviij. glo.dato etiam quod ibi nulla mentio sit de illa constitutione.

Constitutio legem, consuetudo vtrumq̃ꝫ vincit.li.i.in prologo.& li.ij.ar.xxvi. glo.

Constitutiones contra ecclesię libertatem introducte ipso Iure casse & inanes esse debent li.i.ar.xviij.

Constitutio facta per iudicem cum maiori parte populi, á minori parte seruari debet.li.ij.ar.lv.

Constitutio vniuersitatis seu cõmunitatis si valere debet necessario fit á maiori parte populi, ibidem glo.

Constituciones ortum habuerunt ex triplici causa, ibidẽ li.i.ar.lv.& Iure mu. ar.i.

Constitutio ex electione venit. Iure muni.ar.i.

Constitutiones in Babilone late in abusum venerunt. Iure muni.ar.vi.

Constitutio differt á plebiscito, Iure muni. ar.xliij. glo.

Constitutio, tria sunt quę ex constitutionibus iuri naturali contradicere videntur. Spe. saxo. li.i.ar. lij.

Constitutio occasione futuri damni statui potest.li.ij.ar.xlix.et ar.liiij.glo.

Constitutio priuatorum ꝗuis pro lege haberi non debet cõmuni, ab illis tamen seruatur qui constituerunt. Spe. saxo.li.ij.ar. lxij.

Constitutiones pro bono ciuitatis de iure facte in tribus continentur, Prohibitorio, Restitutorio, & Exhibitorio. Iure muni. ar.cxxv.glo. Spe.saxo.li.ij. ar. li. glosa.

Constitutio si aliqua lata est contra ius naturale, Imperatores seu legislatores inuenerunt & statuerunt modum ad opprimendum sub condicione constitutionem huiusmodi. Spe.sax.li.i.ar.li. & ar.lij. & itẽ Iure muni.ar. iiij.

Constitutio, vide plura ad hãc materiam infra in dictione lex, & in dictione plebiscitum, & titu. Ius.

Consuetudo.

Consuetudo mos & lex quo differant Iure. muni. in prolo.

Consuetudo quid sit. Spe.saxo.li.i.in prolo.Iure muni.ar.i.

Consuetudinem quid efficit quod habeat vigorẽ legis, ibidem li.i.in prolo.Iure muni.ar. i.& xliiij.

Consuetudo seruatur vbi ius scriptum deficit & si non est consuetudo iudicandũ est per simile, si hęc duo deficiunt iudicatur secundum consuetudinem vrbis Romanę ibidem in prolo.li.i. & Iure muni. ar. xliiij.

Consuetudo mala reiicienda nec illa excusari quis potest, ibidem li.i.in prolo. & Iure muni.ar.i.li.ij.ar.xxxvij.glo.

Consuetudinem an due vices faciunt & quomodo intelligendum, ibidem li. i. in prolo. Spe. saxo.
Consuetudo si vna sit in foro actoris, & alia in foro rei, quę illarũ sit tenenda, ibidẽ
Consuetudinis tres virtutes maxime necessarie, ibidem in prolo. li. i.
Consuetudo duplex bona & mala, & alia de consuetudinibus vide Iure muni. ar. i. Spe. saxo. li. i. in prolo. & ar. lv. glo.
Cõsuetudines ac ritus familię patrięq́ꝫ seruande sunt ex li. xij. tabu. Spe. saxo. li. i. in prolo. glo.
Consuetudo interpretatur statutum li. i. in prolo. & ar. xviij. glo. & item Iure muni. ar. i.
Consuetudine potest induci omne id qđ priuilegio conceditur li. i. ar. xviij. glo.
Consuetudo preponitur quandoqꝫ legi, & hoc si per desuetudinem huiusmodi legi abrogatum est. Spe. saxo. li. ij. ar. xxvi & xlviij. in fine glo.
Consuetudo legis habet vigorem & maxime custodienda li. ij. ar. lvi. glo.
Consuetudo si sit á tempore quo memoria non extat quod communitas vnius villę intra limites alterius animalia pascere, ligna in nemore aut gramina succidere consueuit, seruanda est consuetudo illa li. ij. ar. xlvij.
Consuetudo optima legum interpres li. ij. ar. xlviij. & li. iij. ar. lij. glo.
Consuetudo priuilegium seu legem priuatam facit li. iij. ar. lviij. glo.
Consuetudo ciuitatis alicuius ad quam appellatur, in causa appellata decerni pro iure non debet, ita quod alibi seruari teneatur sed secundũ leges decernẽdũ vt patet de Maideburgeñ. occasione dotalitij. Iure mu. ar. xxij.
Consuetudo, vide infra ad hunc passum in dictione plebiscitum.

Consul.

Consulum electionis modum vide abunde Iure muni. ar. xliij.
Consules ad vnum annum eligi debent ibidem.
Consules quid superintendere tenentur & eorum iudicandi potestas ibidem.
Consules electi, proconsules inter se eligunt ibidem.
Consulum iuramentum ibidem & in glo.
Consules conuentum ad pulsum campanę habent & negligentes quid demerentur ibidem.
Consulum in iudicando potestas ibidem.
Consulum in animaduertendo erga reuẽditores autoritas Iure mu. ar. xliij.
Consules á Romanorum republica ortũ habent, ibidem glo.
Consulum eligendi modus secundũ Maideburgeñ. ibidem glo.
Consulum electores quid pręcauere debeant in eligendo, ibidem.
Consulum electio si á manu dependeat potenti quid precustodiendum est, ibidem glo.
Consules eligi debẽt non ex diuitibus, nõ ex pauperibus, sed ex mediocri statu ciuium ibidem.
Consules qui esse non possunt, ibidem.
Consules eligi non debent extranei, tum nec hi qui raro domi morantur, tum nec nonagenarius, ibidem glo.
Consules electi quopacto se gerere debẽt in residendo locis suis, ibidem glo. & alia de consulibus plura ar. xliij. Iure muni.
Consulibus si cõmitatur negotium terminandum inter principes vel magnificas personas antequam se negocio intromiserint, fideiussores vel literas expetere debent super decreto seruãdo, & quod ciuitas posthac indemnis maneat, Iure muni. ar. li. glo.
Consules nullũ inculpare pro debito possunt nisi illud coram eis in residentia actũ sit nam vt sic accusatus defendere se iure potest & quomodo id intelligit. Iure muni. ar. c. & in glo.
Consules illorum quę coram ipsis acta sunt si quis recognitione indiget eorumdẽ coram iudice testificare omnes tenentur ibidem glo.
Consules si quid testificari debent cum ꝓcõsule, non tenẽtur omnes singillatim recognitionem facere, sed proconsul duntaxat recognoscit, consules vero consensum prebent, ibidem Iure muni. ar. c. in glo.

Contractus.

Contractus, de contractu vide infra in dictione, societas.

Contumax.

Contumax, ex contumatia intromissio actori datur si occasione bonorum actio instituebatur, si vero in debito pignoratio

li.i. ar.lxvij.glo.finali.
Contumax quis sit & alia de contumacibus, vide li. i. ar.lxx. glo. & in annota. ibidem.
Contumax, contra contumacem duplici pceditur querela Ciuili & criminali. Spe. saxo.li.i.ar..lxxi.glo.
Contumaces multipliciter fiunt, ibidē glo.
Contumax pro confesso habetur secundū statuta locorum, li.ij. ar.xlv. glo.
Contumax efficitur reus licet compareat in tribus casibus, li.ij.ar.lxvij.glo.
Contumacia triplex, ibidē ar.lxvij.glo.

Contumelia.

Contumeliam certi homines inferre non possunt nec factum illorum pro contumelia imputatur. Spe.saxo.li.ij.ar.xxxiiij.
Contumeliam inferens alicui si ille se iuste excuset, iste sufferre eandem cogitur. Spe. sax.li.iij.ar.lx.glo.fi.& li.ij. ar.viij.
Contumelia, de contumelia vide infra in dictione infamia, & in dictione iniuria.

Conuenire.

Conueniri nullus debet nisi coram suo iudice.li.iij.ar.xxv. & lxxxvij. Iure muni.ar. xxviij. & lxvi.
Conueniri per querelam vbilibet locorū quis potest siue laicus siue clericus quem ordinarius iudex ad iudicium trahere nō potest.li.iij.ar.lxxxvij. Iure mu.ar. xxviij.
Conuenire, vide ad hanc materiam plura infra in dictione, reconuenire.

Conuincere.

Conuinci nullus in honore potest nisi iudice & scabinis alias propior est euadere. Iure muni.ar.xxxij.glo.

Creditor.

Creditor si ad terminum solutionis nō venerit vel veniens pecuniam accipere non vult, pecuniam per id nō amitit suam sed duntaxat diem & terminum illum perdet, li.ij.ar.xi.
Creditores ante tricesimum occasione debiti hęredes mortui minime īpetere debēt li.i.ar.xxij.glo.
Creditor fugientem debitorem detinere potest non tamen violenter rem ab eo auferre sed iudicio presentare, li.ij.ar. xlv. & Iure muni. ar. xxvij.
Creditor non tenetur de casibus fortuitis li.iij.ar.v. glo.
Creditor etsiquidem de iure communi necesse habet probare commissionem pignoris non tamen tenetur probare quod sine dolo & absq̧ culpa sit amissum, li. iij. ar.v. glo.
Creditor quomodo sup solutione querulari, & eam pręstolare tenetur quadrupliciter, li.iij.ar.xxxix. & quodammodo etiā habetur ad hunc passum, li.i.ar.xxij.glo.li. iij.ar.xxij. Iure muni.ar. xciij.
Creditor accipere tenetur mobilia, q̄uis argentum sit sibi promissum, ibidem & ar.xl.glo. & item eo.li.iij.ar. ix. glo.
Creditor non expectans diem solutionis illum duntaxat diem perdit, ibidem li.iij. ar.xxxix.
Creditor debitum probans super proprio alicuius & iure perducto proprium sibi assignari debet, & indicatio subsequi, dato quod pueri pupilli sint cum tamen adoleuerint contradicere debito possunt. Iure muni.ar.xxvi. glo.
Creditor debitum pręstolare potest prout longe voluerit. Iure muni. ar.xxvij.
Creditor, ad hanc materiam vide infra in dictione debitor.

Crimen.

Criminis obiecti purgatio quomodo fieri debet, & per quos, vide li.i.ar.xxxix.glo.
Crimen lese maiestatis incidentes quomodo puniuntur, li.ij.ar.lxxi.glo.
Criminaliter accusatus septem testibus cōuincitur, li.i.ar.lxx.li.ij.ar.lxiiij. Iure muni. ar.xxxvi.
Cirmen non alibi iudicatur nisi vbi quis deliquit, li i.ar.lxvij.glo.
Crimen contra imperium cōmissum & crimen lęse maiestatis quid vnumquodq̧ illorum sit & quomodo differant, & est excessus grauissimus vbi & filij delinquentis puniuntur, licet non in vita tamē infames fiunt, li.ij.ar.lxxi.
Criminis lęsę maiestatis obiecti nō excusat vnus, siue pfecerit crimē, siue ad actū processerit dando vel recipiendo sacramētum super crimine, committendo vel aliquid simile, voluntas enim ibidem pro facto reputatur & gladio talis punitur, li.ij. ar.lxxij.glo.
Crimen cōmittens verbo contra principem eidem maledicens, vel contra alium dominum suum quomodo punitur, li. ij. ar.lxxi.glo.

Crimen, vide ad hanc materiam plura supra in dictione, actio criminalis.

Crine et cute.

Crinem & cutem redimens infamis efficit li.i.ar.xxxviij. Iure muni. ar. xliij.

Crine & cute furi pœnam infligere quid sit.li.ij.ar.xiij. Iure muni.ar.xxxviij.

Christianitas.

Christianitatis status in tria hominũ genera diuisus,li.iij.ar. lxxix glo.

Curia.

Curiam vnusquisq; sepire debet ne damnum vicino fiat, quomõ & ad quantã altitudinem,li.ij.ar.xlix. & Iure muni.ar.cxxvi.& in glo.

Curiam vel agrum sepire volens arbusta virgarum versus suum fundum vertere debet,li.ij.ar.L.Iure muni.ar.cxxvij.

Curia q̃ alte sine licentia iudicis possit sepibus aut muro cingi.li. iij.ar. lxvi.

Currus.

Currus vacuus onerato cedet, ambulans equiti, eques currui. Spe. saxo. li.ij.ar. lix.

Currus prius pontem ascendens prius trãseat, ibidem ar. lix.

Currus si damnũ fecerit equitando, quis damnũ resarcire teneatur.li. ij.ar. xl.

Custos.

Custos equorum vel pecorum damnum per animalia factum soluet.Spe.saxo.li.ij.ar.xl.

Custos, vide infra in dictione, pastor.

Damnatus.

Damnari vnus post mortem non potest, nisi in tribus casibus.Spe.sax.li.i.ar.ij.glo.

Damnari vnus potest ex sola confessione.Spe.saxo.li.ij.ar.xviij.in annota. vide plura in dictione sententiatus ad hunc passum.

Damnum.

Damnum tollerare potest quis quamdiu vult. Spe.saxo.li.i.ar.lxij.

Damnum á sua negligentia illatum resarcire vnus tenet. Spe. sax.li.ij. ar.xxxviij. ibidem vide quod puteus aquę prouideri vsq; ad genua debet á terra.

Damnum si vicino tuo illatum sit per aliquem inimicum tuum ex culpa tua an cõtra te agere possit, li.ij.ar. xxxviij.glo

Damnum ex igne illatũ ille resarcit á quo ignis prosilijt. ibidem.

Damnum contigit tripliciter, ibidem.li.ij.ar.xxxviij.

Damnum illatum á cane, apro, aut alio animali, si illud dominus post noxam susceperit damnum soluet, si vero illud expulerit á damno immunis erit.li.ij.ar.xli.Intelligitur tamen id de animalibus mansuetis, quia in non mãsuetis aliter fit, dato eñ quod nõ susceperit illud, nihilominus dãnum per bestias illatum resarcire tenetur, vt eodem.li.ij.ar.lxij.Iure mu.ar.cxxiij.

Damnum per equum vel pecus illatum quod sub custodia famuli est, famulus resarciet, si vero aufugerit dominus illud exsoluet, ibidem li.ij.ar.xl.

Damnum si quis accipit in loco vbi certamina fiũt ipse sibi ĩputabit,li.ij.ar.xxxviij.

Damnum factum in segetibus per anseres porcos si á canibus mordentur eorum erit damnum li.ij.ar.xl.

Damnum illatum per seruum in ducendo curru seruus si effugit dominus verigeldo damnum soluet, ibidem.

Damnum per animal illatum non soluitur ex facto suo mulcta, ibidem.

Damnum qui infert eidem etiam damnũ inferri potest, ibidem.ar.xl.

Damnum quid sit & ad hoc quod damnum sit duo requiruntur, & alia de damno, ibidem glo.

Damnum contigit trifariam, ibidem li.ij.ar.xl.

Damnum á pecoribus segetibus immissis quomodo soluitur, li.ij.ar.xlvij.

Damnum ab animalibus quę pignorari non possunt in segetibus factum quomõ probatur, ibidem.

Damnum á villanis alteri villę factum in pratis quomodo punitur, ibidẽ ar.xlvij

Damnum illatum in segetibus quę non induxit tempore quo alij inducunt nõ soluitur, li.ij.ar. xlviij.

Damnum ex edificio vicine domus quomodo resarciri debet & quopacto iudici illud denunciatur, li. ij.ar. xlix.glo. Iure muni.ar.cxxvi.glo.& alia de damno infecto, ibidem glo.

Damnum in aliqua re illatũ an competat domino illius rei vel conductori, vel etiã in re pignoraticia cui damnũ imminet, li.ij ar. lvij.

Damnum qui suffert eidem querela competit, ibidem li. ij. ar. lvij. glo.
Damnum in re locata conductoris est nō domini, li. ij. ar. lix. glo.
Damnum si illatū sit sartori in pāno meo, & fur detinetur, est in optione mea vt cōtra furem vel sartorem actionem intentē li. ij. ar. lx.
Damnum illatum ab vrso, lupo, aut alia bestia, qui eas fouet resarcire tenetur dato quod post damnū illatum illa non susceperit, & quomodo probatio venit li. ij. ar. lxij. nec est contra articulum xl. quia ibi loquitur de mansuetis animalibus, vide hoc idem. Iure. muni. ar. cxxiij.
Damnum a bestia illatum seruo meo qui artificium nouit quo se nutriuit per mutilationem duplo soluitur li. ij. ar. lxij. glo.
Damnum a puero illatum tutores soluūt li. ij. ar. lxv. Iure muni. ar. xxxviij.
Damnum fit eciam preter voluntatem, ibidem ar. lxv. li. ij.
Damni & violentie differentia ibidem ar. lxv.
Damnum illatum ex castro aliquo quomodo procedendum erga illos, & illi quomodo iure se defendunt, li. ij. ar. lxxij.
Damnum illatum per fatuos & furiosos curatores soluunt li. iij. ar. iij. Iure muni. ar. xxxviij.
Damnum illatum iuxta taxatum verigeldum refunditur si non sit verigeldus deputatus extunc secundum estimationē actoris, si reus illud iuramento non minuet, li. iij. ar. xlvij. & li.
Damnum, in alterius damnū nemo verbum immutare debet, li. iij. ar. lxxi. glo.
Damnū illatum domino vel alicui alteri vbi vasallus in comitiua presens sit absq; tamen consensu eius quomodo absoluitur, li. iij. ar. lxxviij.
Damnum illatū ville & alijs vicinis villis quomodo rependi debet & que emenda, li. iij. ar. lxxxvi.
Damnum illatum per equum qui freno detineri non potest ita quod puer impositus est equo & leditur, cui cedit damnū. Iure muni. ar. xxxviij.
Damnum imminens quilibet vicinus officio publicare tenetur. Iure muni. ar. cxxiij glo.

Debitum debitor.

Debita heres soluit qui hereditatem tollit sed non nisi in quantum hereditas in mobilibus se extendit. Spe. saxo. li. i. ar. vi. & in glo. huius vide interpretationem, & Iure muni. ar. xxvi.
Debita ex proprio per mortem deuoluta solui non oportet, ibidem li. i. ar. vi. Iure muni. ar. xxvi. glo.
Debita non soluuntur nisi de quibus hereditas fuerit ampliata, vel que heres fuerit stipulatus, ibidem li. i. ar. vi. & in glo. vide interpretationem.
Debita probari debent post manum mortuam per lxxij. testes & quare hoc fit ibidem vide. Probatio tamē ista hodie venit ad septem testes vt in glo. ibidem declaratur & Iure muni. ar. lxvij. & ciij.
Debita defuncti heredibus persoluantur, ibidem, li. i. ar. vi.
Debita que homo solus contrahit aut soluat aut iuret, ibidem Spe. saxo. li. i. ar. vi.
Debita omnia heres soluere tenetur si inuentarium non fecit quod si negauerit bonorum quid percepisse & posthac aliter inueniatur duplum soluere cogitur. li. i. ar. vi. Iure muni. ar. xxvi. glo.
Debita mulier non soluit ex dote li. i. ar. xx.
Debitum mulier soluere cogitur ex vite prouisione si promiserit illud, feu. c. xxxi. & circa ar. xx. li. i. Spe. saxo.
Debitum pro quo mulier stipulata fuit cū viro, illo tandem mortuo, an creditores in ipsa vel in heredibus mortui debitū querere debeant, feu. c. xxxi. & circa arti. xx. li. i Spe. saxo.
Debitum ante tricesimum ab heredibus emoneri non debet li. i. ar. xxij. glo.
Debitor profugus in fraudem creditorū bona alienans creditor illa recuperabit, li. i. ar. xliij. glo. finali.
Debitum adiudicatum non soluēs, mulctā soluet, li. i. ar. liij. & li. iij. ar. xliij. glo. fi.
Debita ante tempus prefixum solui possunt, li. i. ar. lxv.
Debita in eo loco solui debent vnde tuto a creditore reportari possint. ibidem.
Debitor nō absoluitur nisi in eo loco soluat vbi sese obligauerit. li. i. ar. lxv. glo.
Debitum solutum testimonio duorum indigebit, mortue vero manus septem, ibidē. ar. lxv. & li. ij. ar. vi. li. iij. ar. lxxxv. glo.
Debitum tempore adueniente si creditor accipere non vult, illud reponi apud officium debet, ibidem.

Debitum in determinato loco dari obligatũ, ibidem solui debet nec liberatur debitor nisi illic soluat, ibidem glo.

Debitum in vno loco solui promissum ꝑmittens non tenetur in alio soluere loco, ibidem.

Debitum & si ante tempus prefixũ peti non potest, occasione tamen cautionis ex certa causa contra debitorem agi poterit, ibidem glo. li. i. ar. lxv.

Debitum, ad querelam occasione debiti triplex responsio, & triplex exinde iuramentum, ibidem li. i. ar. lxv.

Debitor etiam si iuret solutionem factam nõ per hoc fideiussor liberatur, ibidem, li. i. ar. lxv. glo.

Debitum, bona in debito per ius acquisita per annum seruantur anteq̃ diuenduntur li. i. ar. lxvij. glo. & in annota.

Debitor infra annum post datam intromissionem bona obligata liberare potest, ibidem glo. & in annota.

Debitum, agat quis pro debito contra aliquem qui absens est & qui ad iudiciũ non pertinet, ad quindenam solutio demandetur, vel se ad contradicendum statuat, li. i. ar. lxx.

Debitum, contra absentẽ pro debito quomodo proceditur. ibidem.

Debitum non soluens ad tempus prefixũ pignorari debet, & pignus sex septimanis seruari, tandẽ vero diuendi. ibidẽ.

Debitor pignore se tueri contra creditorẽ potest, & illud cũ diuenditur quicquid creditor non attigerit in debitore requiret, ibidem ar. lxx. & Iure. muni. ar. xxvij.

Debitum vi extorqueri non debet, sed per querelam expetatur, ibidem li. i. ar. lxx. glo.

Debitum in iudicio acquisitum in quindena soluitur, li. ij. ar. v. Iure muni. ar. xxxiiij. & xciij.

Debitum soluitur in domo creditoris ante occasum solis, ibidem li. ij. ar. v.

Debitum solui debet in proxima iudicis domo si creditor domicilium non habeat ibidem.

Debitores nõ sunt cogendi metu aut gladio, fallit hoc si fuerit profugus, ibidem in annota.

Debitor fideiussoriam statuere cogitur dato quod proprium habeat si debitum excedit taxam proprij, ibidem.

Debitum magnum soluitur in quatuor mensibus, ibidem li. ij. ar. v. glo. Iure muni. ar. xxxiiij. vbi habetur quod in duodecim septimanis soluitur, & item Iure muni. ar. xciij

Debitum promissum vel adiudicatum sine determinatione temporis in instanti solui debet, & quomodo id limitatur, ibidẽ li. ij. ar. v. glo. & Iure muni. ar. xciij.

Debitor etsiquidẽ in instanti cũ promiserit vel debitum adiudicatum sit vnus efficiatur, non tamen statim pignorari debet racionem istius vide ibidẽ glo. li. ij. ar. v.

Debiti solutio probatur duobus hominibus solutionem videntibus. Spe. saxo. li. ij. ar. vi. & supra li. i. ar. lxv. Iure muni. ar. xxxi.

Debitor efficitur vnus quatuor modis. li. ij. ar. vi. glo.

Debiti solutionem probare debet mettertius & hoc est verum si debitum non est inscriptum, si vero inscriptum fuerit metquintus, ibidem li. ij. ar. vi. glo. feu. c. xix.

Debitum soluere cogitur, si sacramentum pro eo decretũ non fecerit, li. ij. ar. xi.

Debitum soluere licebit & pignora liberare moneta interdicta ad quindenã post interdictionem, li. ij. ar. xxvi. li. iij. ar. xl. glo

Debito soluto litera obligata est inefficax & reddenda est á creditore. Spe. saxo. li. ij. ar. xlij. glo.

Debitor fugiens per creditorem detineri potest & iudicio presentari non tamẽ violenter rem ab eo extorqueat li. ij. ar. xlv. glo. Iure muni. ar. xxvij. & item ar. v. in annota.

Debitum communitatis vel vniuersitatis an omnes solui teneantur, & an collectio debiti illius sit per capita vel per libram li. ij. ar. lv. glo.

Debitum vniuersitatis an forenses ad soluendum teneãtur ibidem.

Debitum patris soluit filius & quomodo li. iij. ar. x. glo.

Debitum an hęres soluere tenetur si nulla ceperit bona li. iij. ar. x. glo.

Debitum conuictum tempore vitę patris filius soluere tenetur, ibidem ar. x.

Debita varijs contrahũtur modis, & secũdum id multiplex illorum solutio, li. iij. ar. xxij. glo.

Debitum ante tempus prefixum monitũ soluere non oportet, ibidem.

Debitum, pro debito nullus proscribitur, ibidem ar. xxij.

Debita vel occupata heredibus mortui

sunt soluenda, li. iij. ar. xxxi. Iure muni. ar. lxvij.

Debitore mortuo heres non tenetur pro debito respondere, nisi habeat bona sub se pro quibus inculpatur, ibidem, vide ad hanc materiam li. i. ar. vi. & xxvij. & itē li. ij. ar. xvij.

Debitum mortui per heredes eiusdem cōtra debitorem viuū non necessario illis incūbit probatio, sed reo defensa & probatio venit li. iij. ar. xxxi. glo. & sup li. i. ar. vi

Debitum contra heredes mortui propositum, hoc est mortue manus per actorem probari debet, ibidem li. iij. ar. xxxi. glo. et supra li. i. ar. vi. Iure muni. ar. lxvij. & ciij.

Debito proprio accusatus, per affirmationem vel negationem respondendum est, ibidem li. iij. ar. xxxi

Debitor in soluendo qui non est nec fideiussorem habet per iudicem creditori per manum dari debet & quomodo seruari. li. iij. ar. xxxix, & Iure muni. ar. xxvij. vide abunde quomodo seruatur & laborare cogitur.

Debitores iuxta legem xij. tabu. qui soluēdo non erant necabantur etiam in partes secabantur, secus tamen obseruatur iure nostro, ibidem circa ar. xxxix. li. ij. in glo.

Debitor creditori datus tamdiu laborare eidem cogitur quoad laborando se á debito eliberauerit & sic vincula sinē sorciantur, ibidem li. iij. ar. xxxix.

Debitor á creditore aufugiēs á debito nō absoluitur, ibidem li. iij. ar. xxxix. Iure mu. ar. xxvij. & detinere eum potest vbicunq̧ preueniatur & iudici presentare.

Debiti solutio expetitur quadrifariam, li. iij. ar. xxxix. glo.

Debitor promittens creditori solutionem & cautionem prestans non oportet eum dari per manū creditori. iure mu. ar. xxvij.

Debitorem ex municipio creditor ducere volens fideiussoriam statuat quod in sanitate eum non ledat, ibidem Iure muni. ar. xxvij.

Debitorem se affirmans propter benefacta alicuius arctius cōpelli ad soluendum non debet nisi in quantum potest. Spe. saxo. li. iij. ar. iiij. & ar. xxxix. Iure muni. ar. xxvij.

Debitorum solutio quomodo fit ex mobilibus q̄uis argentum promittatur li. iij. ar. xxxix. glo.

Debitor paratam pecuniam non habens eliberatur bonis alijs & sic faciens nō redditur infamis ibidem.

Debitor ad laborem cogi potest loco debiti & quicquid laborando promeruerit ad rationem debiti defalcetur, ibidem li. iij. ar. xxxix. glo.

Debitum soluere nō tenetur nisi prout ꝓmiserit, ibidem ar. xxxix. li. iij.

Debiti solutionem expectare vnus oportet in domo sua vel iudicis vicina ad solis occasum. Spe. saxo. li. iij. ar. xl.

Debitor obligans alicui nummos vel argentum si pignora offert per hoc non est liber, nisi sit inter eos pactum, ibidem li. iij. ar. xl. & in glo. vide quomō id intelligat.

Debitū in nummis vel argento per nuncium licito soluitur ibidem.

Debitum nulli presentetur nunccio nisi q̄ sit apud iudicium ad id deputatus ibidem.

Debitor huiusmodi pecuniam vel argentum soluere tenetur prout condictamen inter eos fuit ibidem.

Debitor non exprimens in contractu sup̄ denarijs, soluere eā oportet denarios qui sunt currentes in loco vbi stipulatio facta est, ibidem.

Debitor nullibi solutionē prestare tenetur nisi in loco vbi promiserit, ibidem.

Debitor moneri etiam in alio loco potest q̄ in quo solutionem promiserit & hoc si rate in loco condictaminis non satis fecit, ibidem glo.

Debitum contrahitur dupliciter ex natura & ex cōstitutionibus, ita solutio earum duplex, ibidem glo.

Debitum nummis solui debet qui cōmuniter in prouincia currunt, & quibus panis ac cereuisia emitur, nisi aliter in cōtractu expressum sit, ibidem glo.

Debitor tenens triplicem summā & soluit aliquid, computare illud potest super quam summam voluerit, quod si non expresserit istius erit electio qui capit, exceptiones tamen istius vide li. iij. ar. xl. glo.

Debitum petens ab aliquo causam debiti exprimere oportet si reus optet li. iij. ar. xli. Iure muni. ar. xxvi. & xxxiiij. & ciij. causam istius ibidem vide in fine glo.

Debitum quomodo lucratur contra debitorem li. iij. ar. xlv. glo.

Debiti solutio eque valet per subdelegatum sicut per principalem. Spe saxo. li. iij. ar. lxxxv. glo.

266

Debitor quod quis efficiatur non requiritur pluralitas verborum sed simplex affirmatio vel negatio. Iure muni. ar. xxij. glo.

Debita antiquiora obfuscant & precedūt posteriora, ibidem glo.

Debitor iudicio adductus quomodo procedendum cum eo. Iure muni. ar. xxvij.

Debitum potest prestolari q̄diu quis vult ibidem.

Debitoris labor quem apud creditorem facit, taxari & defalcari debet ad summā debiti capitalem, ibidem. Iure muni. ar. xxvij. & alia de debitis ibidem.

Debitorum exigendorum vide modum. Iure muni. ar. xxxiiij.

Debitum absq̧ testimonio omni die iudicari debet, hospitibus vero etiam cum testibus omni die iudicatur. Iure mu. ar. xlvi

Debiti adiudicatio hospiti soluenda est vltra aliam noctem, ibidem.

Debitorem peregrinatum vel mercatum euntem, turbare non licet in alieno iudicio, alias damnum resarcire eidem tenetur Iure muni. ar. lxvi. quadrat ad id Spe. saxo. li. iij. ar. lxxxvij.

Debitum ante reformationem dotalicij contractum precedit in solutione dotalicium. Iure muni. ar. xxij.

Debitum promissum pro mortuo quomodo absoluitur. Iure muni. ar. lxvij.

Debitorem peregrinatum euntem, si creditor in campo vel extra suam iurisdictionem preuenit, an eum detinere potest. Iure muni. ar. lxvi. glo.

Debitum cum hospes contra hospitē querit quomodo absoluitur. Iure mu. ar. lxviij

Debiti mortue manus declaratio quomodo fit & quid sit. Spe. saxo. li. i. ar. vi. li. iij. ar. xxxi. Iure muni. ar. lxvij. & ciij.

Debito mortue manus accusatus solutionem probare potest metseptimus. Iure muni. ar. lxvij. glo. & ar. ciij.

Debito accusatus si testibus sit, testibus absoluitur, si simpliciter etiam vnica liberat manu, ibidem. Iure muni. ar. lxvij. glo.

Debitum coacto iure soluens eodem die soluitur, & iudex mulctam obtinet. Iure muni. ar. xciij.

Debitum recognitum ad quindenam soluitur, tandem ad octauam, tandem ad triduum, tandē ad solis occasum decernitur, semper cum poena iudicis, ibidem.

Debitum non soluens possessio eius confiscatur si possessione caret, banno compellitur tandem detinetur, ibidem.

Debitum contrahitur multis modis, ibidē Iure muni. ar. xciij. feu. c. xlvi.

Debitum in ludo contractum vel pro ludo accomodatum repeti iure non potest li. i. ar. vi. Iure muni. ar. ciij.

Debitor locans hereditatem in iudicio, is qui acceptat vnum solidum prestat iudicio. Iure muni. ar. cv.

Debita persoluta super proprio alicuius probare per testimonium volens istud fieri oportet per homines possessionatos. Iure muni. ar. cvij.

Debitorū solutio probari potest per omnes qui iuri non derogarunt suo. Iure muni. ar. cviij.

Debitor, vide ad hanc materiam supra in dictione, creditor, & infra in dictione, solutio.

Decima.

Decima si non tollitur tempore debito & interim conculcatur perpetrans nullum ex eo damnum sustinet. Spe. saxo. li. ij. ar. xlviij.

Decima soluenda a frugibus, & quomō ibidem & feu. c. xi.

Decima quomodo ab vnoquoq̧ animali & quando soluitur vide ample li. ij. ar. xlviij. per totum.

Decima dat̄ ab omnibus animalibus exceptis gallis, ibidem.

Decima quid sit & cui prestatur, ibidem glo. & feu. c. xi. glo.

Decima cui debetur, potest de iure cōmuni petere interdici domino fundi ne fructus colligat nisi eo vel eius nuncio presente, li. ij. ar. xlviij. glo.

Decimarum actio ad forū spirituale spectat, li. ij. ar. xlviij. glo.

Decimam non soluens que poena, ibidē, li. ij. ar. xlviij. glo.

Decimas accipere admittebatur feudalibus laicis et quomodo, ibidē li. ij. ar. xlviij. glo. et ar. lvij. glo. feu. c. xi. glo. copiosius.

Declaratio.

Declaratio debiti mortue manus quomodo fit, vide Spe. saxo. li. i. ar. vi. & li. iij. ar. xxxi. Iure muni. ar. lxvij.

Declaratio, vide ad hanc materiam in dictione mortua manus.

Dediticius.

Defensio.

Denarius.

Depositum.

NB. de furto ablatis rebus apud depositarium

Deus.

Digitus: dens.

Dilatio.

Diuisio.

267

Diuidere vnam volentes hereditatem senior diuidit, iunior eligit. Spe. saxo. li. iij. ar. xxix. Iure muni. ar. xxv. glo. feu. c. xxxij. glo. Si vero plures sint qui ad diuisionem pertineant, quid faciendum, ibidem vide.

Diuisio rerũ triplex, ibidem li. iij. ar. xxix. glo. feu. c. xxxij.

Diuidens rem cum alio non oportet in minutas partes scindere eandem, ibidem li. iij. ar. xxix.

Diuisio bonorum fieri ita nõ potest quod vnus agrum habeat alter vero censum soluat, ibidem glo.

Diuidere nollens cum ei diuisio competat iudex diuidet, ibidem li. iij. ar. xxix.

Diuisio quãdoq; venit ex necessitate quę tamen iure esse non deberet. feu. c. xxxij.

Diuortium.

Diuortio subsequuto dos peti potest. Spe. saxo. li. i. ar. xxi. glo.

Diuortium triplex, ibidem. glo.

Diuortij causę in legibus habentur multę li. i. ar. xxi. glo.

Diuortio ex legittima causa subsequuto, vt pote, quia contrahere non poterant, pueris in iure non derogatur qui ante diuortium nati sunt, nec huic quem in vtero gestat, li. iij. ar. xxvij, & alia plura de diuortijs ibidem vide in glo.

Diuortium vt sit nulli rectius agere competit nisi cosanguineis li. iij. ar. xxviij.

Diuortio legittime subsequuto mulier obtinet dotalicium in proprietate viri & edificia, sed illa non auferret, dotem etiam nõ obtinebit, li. iij. ar. lxxiiij. & alia plura vide ibidem quę cedũt mulieri diuortio subsequuto.

Diuortij causa coram iudice spirituali agi debet, sicut & causa dotis, ibidem glo.

Diuortio facto pueri ab vtrisq; enutriri debent apud matrẽ tamen manebũt quoad adoleuerint ad trienniũ, ibidem.

Diuortij q causam non prestat apud illũ pueri manebunt, ibidem li. iij. ar. lxxiij.

Dominus.

Domini sunt duplices in respectu ad famulos, & in respectu ad seruos, li. ij. ar. xvi. glo.

Dominus seruum cõdemnatum excipere potest, & quomodo li. ij. ar. xix.

Dominus pro famulo nonnisi quantum precij constat respondebit, li. ij. ar. xxxij. li. iij. ar. vi. feu. c. lx.

Dominus mercenarium expellens plenã ei prestabit mercedem, ibidẽ li. ij. ar. xxxij. Iure muni. ar. lxxx. feu. c. lx.

Dominus non tenetur de facto famuli nisi mandauerit vel ratum habuerit illud, ibidem li. ij. ar. xxxij.

Dominus pro seruo emptitio respõdere tenetur, estq; in arbitrio eius, aut seruũ extradere, aut damnum soluere, ibidem glo.

Domino seruum occidere non licet, ibidẽ Spe. saxo. li. ij. ar. xxxij.

Dominus cuius auriga damnũ facit cum equo vel curru, & fugit, damnum soluet, & ad maiora non obligat, li. ij. ar. xl. & lxij. glo.

Dominus equorum cuius auriga aliquem curru interemit nõ tenetur nisi amicis defuncti vnum verigeldum, iudici vero nihil tribuitur, li. ij. ar. xl. in annota.

Dominus tria tantummodo probare contra vasallum potest quod loquitur, quod facit, quod promittit in iudicio, feu. c. xlvi.

Dominus alienare feudalem & censitum, non potest, q̃diu facit ea quę ex debito facere tenetur. feu. c. xli.

Dominus quomodo res per famulum ludo amissas repetet, vide clare li. iij. ar. vi.

Dominus duo pro rato tenere cogitur, quę per famulum vel filiũ eius gesta sunt Spe. saxo. li. iij. ar. vi. glo.

Dominus non tenens promissa vasallo, a iuramento vasallus absoluitur, li. iij. ar. xix ibidem vide plura quę dominus erga vasallum seruare debet.

Dominus quomodo in seruo vel ancilla ius perdat suum, & ille vel illa exinde in libertatem eripitur, li. iij. ar. lxxiij.

Dominus super vitam sanitatem hereditatem vasalli, cognati & ecõtra iudicabit, nec per id ledit fidelitatem suam li. iij. ar. lxxviij.

Dominus vasallum & econtra insequi potest eum debellare & alia facere citra eius fidelitatem, ibidem.

Dominus occidens vasallum in defendendo & econtra non delinquit, ibidem.

Dominus defendere potest tam actiuum q̃ passiuum hospitem, tum socium vię contra vasallum & econtra, ibidem li. iij. ar. lxxviij.

Dominus occidens vasallum & econtra, vita, honore, bonis priuat, li. iij. ar. lxxxiiij.

Domus.

Domus vicini licite destrui potest, tempore incendij propter euitare maius malum, & si ignis ad illam vsque domũ venerit destruens manet sine damno si non peruenerit illuc, resarciendum est damnum, li.ij. ar.xlix.glo.

Domo sua quiuis pro libitu uti potest, sine tamen damno vicinorum. Iure muni. ar.cxxv.glo.

Domus si sit ruinosa & damnũ imminet vicino quomodo procedendum & qualiter damnum resarciendum, ibidem, & Iure muni.ar.cxxvi.

Domum meam extruere possum quantũ alcius mihi placuerit, dato etiam quod officiat luminibus vicini mei, ibidem li. ij.ar. xlix. & ar.li.glo.

Domus violentiam defendens, ille iustam & necessariam repulsam facit, li.iij.ar.lxxviij. glo.

Domorum irruptio quomodo probatur & que pœna. Iure muni.ar.xc.

Donatio.

Donatio quàm vir vxori facit triplex li.i. ar. xx. Iure muni.ar.xxij.feu.c.xxxi.glo.

Donatio propter nuptias que sit.li.i.ar.xx Iure muni.ar.xxij.feu.c.xxxi.glo.

Donatio propter nuptias mulieri vera fit in proprio, tempore tamen vite mariti est ipsius vite prouisio seu expectantia feudalis, post mortem vero est eius feudum li.i. ar.xx.li.iij.ar.lxxv.Iure muni. ar.xxij. gl.

Donationem quàm mulier viro facere potest.Spe. saxo.li.i.ar.xxxi.glo.

Donationem faciens cum id facere non potest donatio nulla, li.i.ar.lij. Iure muni. ar.lxv.glo.feu.c.xxxi. glo.

Donata egritudinis tẽpore pro his vxor post mortẽ viri nõ respõdebit, Sed nec familia ꝓ eo inculpari potest, ibidẽ li.i. ar.lij

Donata contra volũtatem heredum illud heredes repetere possunt, ibidem.

Donationẽ inter viuos quis facere potest, & quis non, ibidem vide per longũ in glo.

Donationem mulier viro impedire minime potest, ibidem.

Donatio rerum ab vxore quomodo valet, ibidem glo.

Donare quid potest filius familias, ibi.glo.

Donatio inter cõiuges non valet nisi morte confirmetur, ibidem li.i.ar.lij.glo.

Donatio perficitur nedum inter presentes sed etiam inter absentes per nunctium vel epistolam, ibidem in glo.

Donator tenetur ad traditionem rei quã dare promisit vel eius estimationem, ibidem glo.

Donatio, in donationibus Saxonum lex, ibidem,li.i.ar.lij. glo.

Donatio excedens quingentos aureos indiget scriptura, ibidem glo.

Donans Saxo cum id facere minime potest, donatio nulla, quia dat quod suum non est sed heredum, & alia de donationibus, ibidem in glo. vide.

Donationem ciuis facere potest ex bonis que non ex successione nec ex admortuo cedunt, si ita est fortis quod iudicio stare potest cum donatio fit. Rusticus si pertransire potest per stadium insequẽs aratrum. Mulier si ad ecclesiam ierit viginti virgis à domo distantẽ, ibidem glo. & Iure muni ar.xx.feu.c.xxxi.glo.

Donans sua alicui quacunque donatione teneri debet, ex lege xij. tabu. non tamen Iure Saxonico, ibidem li.i.ar.lij.

Donari possunt mobilia tempore egritudinis actualiter & quantum, ibidem li. i. ar.lij.Iure muni.ar.xx. & lxv.feu.c.xxxi.

Donatio non fit sine consensu heredum. Intellige de bonis admortuis secundum Ius municipale. quo ad villanas vero intelligitur de omni proprio, ibidem li. i. ar. lij.Spe. saxo.in annota.

Donationem videns & ei non contradicens posthac contradicere non potest, li.ij ar.vi. Iure muni.ar.xx.feu.c.xvij.

Donatio, proponatur si contra vnum qđ donationem vidisset iuramento se absoluere poterit q̃uis etiam protunc iudicio adesset, nisi forsan ad donationem huiusmodi verbo aut facto iuuisset, ibidem li.ij.ar.vi.glo.

Donationem videns & non contradicens quomodo postmodum contradicere debet, ibidẽ li.ij.ar.vi. Iure muni.ar.xx. glo.

Donatio triplex, Mobilium, Immobiliũ, Seruorum, li.ij.ar.xxx.glo. fina.

Donata & benefacta non tenetur quis resarcire nisi prius suam protegat necessitatem.li.iij.ar.xxxix. glo.

Donum à magistratu aut iudice accipi denegatur ex lege xij.tabularum sub pœna noxe, li.i.ar. lx.glo.

Donata & empta propior est possessor obtinere quã eũ quis cõuincere li.iij.ar.iiij.

Donatio perfecta reuocari non potest. ibidem, glo.

268

Donatio reuocatur in certis casibus & quomodo valet, quō vero non, ibidē glo.
Donator non tenetur de euictione rei donate, nisi sit dolo malo, ibidem, & li.iij.ar. lxxxiij. Iure muni. ar. xxx & lvi.
Donatarius astringitur naturaliter donatori ad antidona hoc est retributionem, li. iij.ar.iiij.glo.li.iij.ar. lxxxiij. glo.
Donationē promissā adimplēdā nō debet pmissor artari nisi inquantū potest, ibidē li.iij. ar.iiij. & ar.xxxix. Iure mu.ar.xxvij.
Donatio seu vitę puisio vera fit & fieri debet in proprietate & non in feudo. li. iij.ar.lxxv.
Donatio in feudo multis modis viciari potest, ibidem.
Donatio propter nuptias in re feudali defuncto viro non valet, nisi dominus post modum consenciat, ibidem ar.lxxv.
Donata tribus diebus possidentur & quō intelligitur li. iij.ar. lxxxiij. Iure muni.ar. xxx. & lvi. & in glo.
Donatum si cui quid sit in eo donatarius nonnisi donationem probare poterit li. iij. ar. lxxxiij.
Donator an tenetur de euictione seu varendatione, ibidem li.iij.ar.lxxxiij.glo.
Donatione facta inter virum & vxorem omnium bonorū, mobilium, immobiliū, gerada nihilominus cedit cognatę, Iure muni.ar.xxiij.glo.
Donatio fieri potest coram hominibus iudicio pertinētibus si iudex & scabini mortui sint, adminus tamē duo scabini adesse tenentur. Iure muni. ar.lv.
Donata iudicialiter viro aut mulieri, quiuis illorū cum his facere potest quicquid vult. Iure muni. ar.lvi.
Donauerit si quis aliquid eo animo vt ille deprehendatur cum re huiusmodi, quid faciendum est quod sine culpa maneat, ibidem, & Spe. saxo.li.iij.ar.v.
Donatione facta mulieri in bonis immobilibus cui cedunt bona illa mortua muliere. Iure muni.ar. lvij.glo.
Donatione facta domus mulieri omnia ad id pertinentia possidebit, ibidem.
Donatio facta mulieri iudicialiter illā obtinet iudice & scabinis, ibidē & Spe. saxo.li.i.ar. xx.
Donationem factam extra iudicium manu vnica confirmabit, ibidem Iure muni. ar.lvij. & Spe.saxo.li.i.ar.xx.
Donationem extra iudicium factam in hereditate mulier metseptima cum viris & mulieribus obtinebit, & alia de donationibus abūde vide ibidē Iure mu.ar.lvij.
Donatione facta vxori omnium bonorū post mortem vxoris cui cedunt bona illa, ibidem. ar. lvij.
Donata alicui prius iudicialiter si post modum eadem quis donare velit, contradicere prior poterit. Iure muni.ar.lx. Spe.saxo. li.iij.ar. lxxxiij.
Donata ędificia pueris vel vxori a viro si post mortem eius ea quis alloqui vellet, mulier & pueri facilius ea obtinebunt q̄ quis ea euincere poterit. Iure muni.ar.lxi.
Donare seu dare in lecto ęgritudinis nullus quicq̄ potest vltra tres solidos sine heredum consensu, & alia de donis in lecto ęgritudinis plura vide. Iure muni.ar. lxv. & item Spe.sax.li.i. ar. lij. quodammodo habetur.
Donatio duplex inter viuos et causa mortis, ibidē glo. & Spe.saxo.li.i.ar.lij.glo.
Donatio trifariam inutilis redditur, ibidē ar.lxv. Iure muni.
Donatio, vide infra in dictione venditio ad hunc passum.

Dos dotalicium.

Dotalicium seu vitę prouisionem q̄uis illi abrenunciauerit, mulier repetere potest, nisi forsan de non repetendo iurauerit li. i. ar.iij.feu.c.lvi. circa ar.xxxi.li.i.
Dos, pro dote quid militaris dare potest vxori sine heredum consensu. Non militaris vero quantū vide Spe. saxo. li. i.ar.xx
~~Dotem mulier proprio obtinet iuramento.~~ Possessionem cū testibus, li.i.ar.xx. Iure muni.ar.xxij. & lvij.
Dotem vxor viro dicitur dare, vir autem vxori donationem propter nuptias, ibidē li.i.ar.xx.glo. & li.iij.ar.lxxiij.glo.
Dos quādoq3 dicitur donatio propter nuptias, quandoq3 ante nuptias, quandoq3 dotaliciū, quandoq3 sponsalicia largitas, ibidem li.i.ar.xx.
Dos, ad hoc vt dos sit, necessario requiritur quod matrimoniū sit contractū non solum de facto sed etiā de iure, li.i. ar. xx.
Dos seu dotalicium quare hoc nomine nuncupatur, ibidem li.i.ar. xx.glo.
Dotalicium mulieres in pueros erogare non tenentur, ibidem li.i. ar.xx. glo.
Dos dari dicitur viro propter onera matrimonij, & item dos equari debet donationi, ibidem ar.xx.
Dotem accipiens mulier hereditatem non capit & econtra, ibidem.
Dos, ex dote mulier nulla soluit debita, et

quomodo id intelligi debet, ibidem glo. & feu.c.xxxi. abunde.
Dos percipitur ante omnia debita, & quo id intelligatur. ibidem.li.i.ar.xx. Iure mu. ni.ar.xxij.feu.c.xxxi.& c.lvi. glo.
Dos peti potest marito viuente, sed vergente ad inopiam, ibidem Spe.saxo.li.i.ar. xx.feu.c.xxxi. vide amplius.
Dotalicium, nec cum voluntate, nec sine voluntate per virum alienari potest, alias mulier illud tempore viri lucrari poterit, nisi iuramento forsan abrenũciauerit, ibidem li.i.ar.xx.glo.li.ij.ar.xxiiij.glo.
Dotis & dotalicij prerogatiue maxime, ibidem glo.li.i.ar.xx.
Dotalicium datur mulieribus in proprietatibus, in iudicio sub banno cum consensu heredum.li.i.ar.xxi.Iure muni.ar.xxij. glo.feu.c. xxxi.
Dotalicium mulieribus nullus infringere potest, ibidem.li.i.ar.xxi.feu.c.xxxi.
Dotalicium in certis casibus perditur, ibidem li. i.ar. xxi. Iure muni.ar.xxij. feu.c. xxxi.glo.
Dotalicium obtinetur etiam diuortio subsequuto, ibidem li.i.ar.xxi. Iure muni.ar. xxij.feu.c.lvij.
Dos, vir habens duas vxores, pueri prime vxoris accipiunt dotem matris sue per eam importatam vltra alios & patrẽ eorundem, ibidem li.i.ar.xxi.glo.
Dos perditur & donationem propter nuptias vir nihilominus dare cogitur ex sex causis, ibidem li.i.ar.xxi.Iure mu.ar. xxij. feu.c.xxxi.glo.
Dote & donatione vxor carens in quartam bonorum viri partem succedit, ibidẽ. Spe.saxo.li.i.ar.xxi. & xxiiij. Iure muni. ar.xxij.ibi ad tertiam partem admittitur.
Dos accipitur post res expeditorias.li.i.ar. xxiiij.
Dos, ad dotem quid pertineat? & dos rusticarum fœminarum alia, ibidem.
Dos, ex dote necquicq̃ alicui prestatur, nec lectum vidua sternere cogitur, li.i.ar. xxiiij.in annota.
Dos, ad dotem etiam pertinere dicitur, si quid in pecunijs aut alijs rebus sibi datũ sit, li.i.ar. xxiiij. in annota.
Dos, pro dotalicio iure spirituali agi potest li.i.ar. xxxi.glo. imo causa dotis corã iudice ecclesiastico agitãda, li.iij.ar.lxxvij.glo.
Dotẽ nõ accipit vxor quã apportauit marito, sed loco illius capit dotalicium, causas istius & alia de dote plura vide, ibidem li.i.ar. xxxi.
Dotis dotalicij & donationis propter nuptias causa tam iure spirituali, q̃ ciuili institui potest, li.i. ar.xxxi. glo.
Dotem importatam in pecunijs paratis maritus accipit non tutorio nomine, sed sibi datur ex eo quia ipse etiam sibi reformationem dotalitij facit vel vite prouisionis, li.i.ar.xxxi.glo.
Dotẽ accipit mulier ante oĩa, dato qd' bona obligata sint.feu.c.lvi.circa ar.xxxi.li.i.
Dos, super dotalitio viuente marito necessario mulier habet tutores. feu.c. lvi. circa ar.xxxi. li.i.
Dotalitium denominatũ in bonis vel frumentis si mulier habeat in certa summa, illa taxare nõ poterit secundũ velle suũ. sed cõmune forũ. feu.c. lvij. circa ar. xxxi.li.i.
Dotalicium aut vite prouisio inscripta mulieri in bonis mariti non potest ea loco proprij vsurpare, alias perdit illud, li i. ar. xxxij.li.ij.ar.xxi. Iure muni.ar. lvij.
Dotalicium ex triplici causa perditur, ibidem.li. i.ar. xxxij.
Dotalicij ꝓrogatiuas, vide li.i.ar.xxxij.gl.
Dotalicium si mulier habet in aliqua proprietate edificia derelicta ab ea non mulieris heredibus sed viri cedũt, li.i.ar. xxxij.li.ij.ar.xxi. Iure muni.ar.lvij.
Dotalicium, in dotaliciũ assignata bona emere periculosum est.li.i.ar. xliij.
Dotalicium mulieres tollunt etiam ex bonis damnatorum, li.ij.ar.xxxi. glo.
Dotem comestibiliaq; non hereditat mulier tẽpore vite viri, nisi ea post mortẽ eius cœperit. li.iij.ar. xxxviij.
Dotaliciũ verũ in proprietatibus fit & nõ in feudo.li.iij.ar. lxxv.
Dos, diuortio subsequuto nõ reddit sed bene dotaliciũ seu vite ꝓuisio. li.iij.ar.lxxiij.
Dotalicium in feudo inscriptum, mulier marito secundo nubenti dare non potest feu.c.lvij.circa ar.lxxvi.li.iij.
Dotalicij, Expectancie feudalis, & vite prouisionis diferentia.li.iij.ar.lxxvi.glo.
Dotem vxor perdit si virum occidere procuret, li.iij. ar. lxxxiiij.
Dotaliciũ seu vite prouisio per virũ reformata in bonis indeterminate, vir nihilominus oppignorare potest, nisi reformatio illa sit in bonis specificatis, qa vt tunc oppignorare non poterit.Iure muni.ar.xxij.
Dotalicium in bonis denominatum, & si

peiorantur bona, obtinet tamē mulier ante omnes creditores & debitores quibus post reformationem dotalicij cōtraxerat, ibidem ar. xxij.
Dotalitiū quis mulier consenserit oppignorari, cum reseruatione iuris sui in bona in quibus dotalicium reformatum sit in primis nihilominus obtinet dotalicium, ibidem, Iure muni. ar. xxij. & ar. cxl.
Dotalicium habens inscriptum mulier, & postmodum obligationē faciat cum marito in illis bonis vel fideiussoriam, libera esse non potest à solutione, ibidem Iure muni. ar. xxij. feu. c. xxxi.
Dotalicium inscriptum in bonis censualibus, census ille antehac persessus precedit solutionem dotalicij. ibidem Iure muni. ar. xxij.
Dotalicium sine condicione vxori denominatum, ipsa mortua sine prole dotaliciū cedit vxoris patri, cum cōdicione vero denominatum, hoc est quod vir denominet post mortem suam dotalicium tolli, illa mortua manet dotalicium apud maritum, ibidem.
Dotalicium per fideiussoriam promissum reformari cum dos daretur, non subsequatur ꝗ reformatio ac maritus interim moriatur, si probetur quod dos exoluta sit fideiussores dotaliciū exsoluere tenentur, ibidem.
Dotalicium denominatum coram viris fidedignis, siue sit postmodum inscriptum siue non, vxor dotaliciū probabit suo iuramento, possessionem vero per testes, ibidem ar. xxij. & lvij. glo. & item Spe. saxo. li. i. ar. xx.
Dotalitium si non sit denominatum quāuis mulier apportet pecuniam ad virum dotalicium expeti non potest, actio tamen haberi poterit super pecunia apportata. ibidē Iure muni. ar. xxij.
Dotalitium vxoris ex priori marito vir secundo nubens & eā superuiuens, quāuis non sit à pueris diuisa, post mortem eius obtinet quod ei competere videbatur, ibidem, & Spe. sax. li. iij. ar. lxxvi.
Dotalicium ex gratia institutum est mulieribus. ibidem. ar. xxij. Iure muni.
Dotē Iure municipali mulier relicta non accipit & quomō intelligitur, ibidē.
Dotis secūdum ius Prouinciale & Municipale differentia. ibidem.
Dotalicium si non sit denominatum per maritum, & bona habent labore acquisita tertiam bonorum vxor accipit partē, ibidem, & Spe. saxo. li. i. ar. xxi. glo. vbi in quartam partē admittitur, & cum hoc parafernam seu geradam tollit.
Dotalicium vnde dicatur, & cur hoc vocetur nomine ibidem Iure muni. ar. xxij.
Dotalicium obtinet mulier etiam si à viro separetur per ecclesiam, ibidem, ar. xxij.
Dotalicij tollendi consuetudo Maideburgi vsitata, illa tamē deriuari non debet ad alias ciuitates ita quod cętere ciuitates illā seruare teneātur, nec secundum illā Maideburgeñ. in causa dotalicij appellata iudicant, ibidem Iure muni. ar. xxij.
Dotaliciū viuente viro, apud virū manet, & cibaria domestica. Iure muni. ar. xxiij.
Dotaliciū si nullū mulier habuerit in bonis viri, in eisdem viri bonis manebit & necessarijs prouidebitur quoad uixerit. Iure muni. ar. lvij.
Dotalicium si quis infringere mulieribus nitatur illud mulier probare potest cum viris & mulieribus metseptima, qui fuerunt presentes, ibidem.
Dotaliciū vitę prouisionis in hereditate inscriptū diuendi non potest, ibidem Iure muni. ar. lvij.
Dotalicium propter paupertatem & imperitiā prouidendi, impignorari alteri potest & quomodo, vide practicam ibidem & item Spe. sax. li. i. ar. xxi. glo.
Dotalicium denominatum sine determinatione post mortem vxoris viro adhuc viuente cedit patri vxoris, cum specificatione vero apud maritum manet, ibidem Iure muni. ar. lvij.
Dotalicio quomodo renūciatur, vide practicam. feu. c. lvi. circa articulum xxxi. li. i.
Dotalicium quomodo per relictam expeti debet, vide practicam, feu. c. xxxi. glo.
Dotalicium in bonis inscriptum loco pignoris, mulier post mortem viri pignus illud inuadiare potest. Iure muni. ar. xcv.
Dotalicium mulieri reformatum in bonis viri, dato quod illa consenciēte bona obligentur, vendantur, perdi dotaliciū non potest dummodo precustodiat ne illud noceat iuri suo. Iure muni. ar. cxl. & supra xxij
Dotalicij prerogatiue tres. Spe. saxo. li. i. ar. xx. feu. c. xxxi.
Dotalicium, vide ad hunc passum plura infra in dictione vitę prouisio.

Dubietas.

Dubietas triplex, iuris, probationis, & facti. Spe. saxo. li. iij. ar. xxvi. glo. feu. c. x. vide amplius. glo.
Dubitatur si quis super facto alicuius qd' in bonam vel in malam interpretari potest partem, potius in bonam interpretari debet, ibidem Spe. saxo. li. iij. ar. xxvi. glo.
Dubium, etiam in dubijs est obediendũ melior enim est obedientia q̃ victima, li. iij. ar. lxiiij. glo.
Dubietas, vide infra ad hanc materiam in dictione Opinio.

Duellum.

Duellum iure admittitur. Spe. saxo. li. i. ar. xviij. Iure muni. ar. xxxv.
Duellum abrogatum est & venit ad iuramentum septem testium, li. i. ar. xxxix. glo. & lxiij. Iure muni. ar. xxxv.
Duellum admittitur in tribus casibus, ibidem li. i. ar. xxxix. glo. & lxiij. feu. c. lv.
Duellum indictum mutilato, eius agnatus eum defendit. li. i. ar. xlviij.
Duellum indictum mutilato, & qui tutorem habere non potest tacto sacramento pugilem pecunia conducere poterit, ibidẽ
Duellum contra mortuum indictum itidẽ defendi potest, ibidem.
Duellum, in duello si se per pugilem defendere quis nititur, actor etiam per pugilem agat, ibidem.
Duellum abrogatum & venit ad septem testes, ibidem, & ar. lxiij. glo, ex statuto Alberti Imperatoris. Iure muni. ar. xxxv.
Duello plagiarium suum conuincere volens si propter debilitatem corporis id pro tunc facere non potest, Iudex in tẽpus differat certũ. li. i. ar. xlix.
Duella seu pugilationes Saxones seruabant ex eo quia militares erant. ibidem glo. & Iure muni. ar. xiij. & xxxv. & ar. lxxxiij. glo.
Duellum bannitus alteri sibi ęquali indicere volens, quatuor progenitores indiget scire. li. i. ar. li.
Duellum indictũ alteri, & id iure probatũ fuerit iniuste factum, prouocanti emendã dabit. Ibidẽ. li. i. ar. li.
Duellũ quomodo indicitur, & quę solennitates seruãtur circa id per lõgũ vide li. i. ar. lxiij. Iure muni. ar. xxxv.
Duellum quid sit. ibidẽ. li. i. ar. lxiij. glo. & Iure muni. ar. xxxv.

Duellum prohibitum Iure Canonico & Ciuili ibidem. Spe. saxo. & Iure muni. ar. xxxv.
Duellum denegare potest in generatione deteriori sed non deterior meliori ibidem li. i. ar. lxiij. Iure muni. ar. xxxv. Articulus tamen iste reprobatus est.
Duellũ Carolus confirmauit Saxonibus specialiter. Fredericus vero vbiq; tenendũ instituit. ibidẽ li. i. ar. lxiij.
Duellum post meridiem indictum denegari potest, ibidem ar. lxiij. & Iure muni. ar. xxxv.
Duellum denegatur cõtra cognatũ. ibidẽ ar. lxiij. & Iure muni. ar. xxxv.
Duellũ pro occiso mortuo recte admittitur nõ obstãtibus priuilegijs quibuscunq; rationes vide Spe. sax. li. i. ar. lxiij. Iure muni. ar. xxxv.
Duellum ex legibus ortum habet. ibidẽ. li. i. ar. lxiij. glo.
Duello alloqui volens, tria in se habere debet, ibidẽ li. i. ar. lxiij. Iur. muni. ar. xxxv feu. c. lv.
Duellum illatum alicui si non venit quomodo vincitur. ibidẽ. & ar. lxv.
Duellũ recte admittitur in certis casibus non obstante constitutione aliqua. li. i. ar. lxiiij. glo.
Duellum indici potest pro vulneribus liuidis. li. i. ar. lxviij.
Duellum cum interpositione duellũ verbo℞ potest quis alium ad duellum capere. li. i. ar. lxviij.
Duello probare volens mortuũ aut vulneratum adductũ iudicio, si deficit in probatione, ipsemet vt violator pacis condẽnetur. li. i. ar. lxix.
Duellum si indicitur ex obrupto non precustodito, inducię sibi dari debẽt secundũ sui generationẽ. li. ij. ar. iij.
Duellum prouocare seu indicere est criminaliter accusare. ibidẽ glo. & in annota.
Duello prouocatus & dilationẽ petens, fideiussoriã statuere oportet, nec sufficit promissio si non sit possessionatus. ibidẽ. li. ij. ar. iij. glo.
Duello super iniurijs conuictus pœnã demerebitur capitalẽ. li. ij. ar. xvi.
Duellariter alloqui quid sit. li. iij. ar. xxvi. ar. xxxv. Iur. mu. ar. xxxiij. & xxxv. glo.
Duellum indicens comprehenso in iudicio & actione translata, pax vtriq; indicetur. li. iij. ar. xxxvi.

Duellum ex rancore factum est peccatũ. Iure muni.ar.xxxv.

Duello superatus quid demeretur, & de duello plura cum instantijs, ibidem Iure muni.ar.xxxv. feu.c.lv.glo.

Duellum clericus promittens an illud explere tenetur, & interficiens aliquem an deponi possit ab officio: & item clericus per pugillem duellariter interficiens vnũ, an efficitur irregularis: Iure mu.ar.xxxv

Duello accusatus tribus querelis, si contra vnamquanq; septem testibus expurgari poterit, duellum acceptare non oportet, ibidem Iure muni. ar.xxxv.

Duellum decretum pro homicidio quomodo procedendum est, & quomodo recusatur. Iure muni.ar.lxxxij.

Duellum, quomodocumq; se vir tuetur duellariter eodem etiam modo alloqui duellariter debet. Iure muni.ar.lxxxij.

Duello agnatus interfecti repellit omne testimonium quodcũq; producere vellet contra interfectũ. Iure mu.ar. lxxxvij.

Duello victus eius pueri sunt isames.feu. c.lv.glo.

Duellum vasallus domino indicere potest sed prius bona quę ab ipso in feudum habet renunctiare tenetur, alias faceret contra honorem suum. feu.c.lv.glo.

Dux.

Dux vnde nomen sortitur. li.iij.ar. liij. & lviij.glo. Iure.muni.ar.vij.

Dux, princeps, de aliquo ducatu inuestitus dux proprie dicitur. li.iij.ar.lxiiij.glo.

Ducis & Principis differentia. feu.c.lxxij circa ar.liij.li.iij.

Ebrietas.

Ebrietas est origo mali. li.iij.ar.lxix.

Ecclesia.

Ecclesia non defendit eos qui in illis delinquunt. li.ij.ar.x. Iure muni.ar.ix.glo.

Ecclesia, ad ecclesiam vel cimiterium fugientes liberi sunt, & ecclesia dat eisdẽ alimenta. ibidẽ li.ij.ar.x. Iure mu.ar.ix.

Ecclesia vel cimiteriũ non defẽdit quinq; genera hominũ. ibidem. li.ij.ar.x. Iure mu. ar.ix. & alia de immunitatibus ecclesię ibidem plura vide.

Ecclesiam fugieñ, trahi ex ea non debent verum victus non ministretur. ibidem li. ij.ar.x.

Ecclesia reformationes itinerum & pontium agnoscit, quia respicit pietatem. li.ij. ar.xxvij.

Ecclesia est mater sacri Imperij. li.iij.ar. lvij.

Ecclesiam fugieñ vel cimiterium & si inuestigentur, sineq; strepitu detinentur possunt exinde trahi si per sacerdotes nõ prohibentur, secus est si prohibeatur. Iure muni.ar.ix.glo.

Ecclesiarum ministri si prohibent ad cimiteria ingredi, obtemperandũ est. ibidẽ.

Ecclesiam fugientes malefactores extradi non debent, nisi pro vita promittatur ibidem.ar.ix.

Ecclesię res sacrę oppignorari sed nec diuendi possunt, etiam quacũq; vrgente necessitate subsequente, nisi pro redemptione captiuorum & sustentatione pauperũ. Iure muni.ar.cxl. & Spe.Sax.li.iij.ar.vij. nec oppignorari. li.ij.ar.xxiiij.glo.

Ecclesia, vide supra in dictiõe Cimiteriũ.

Edificia.

Edificia in quibus mulier habet vitę prouisionem seu dotalicium, post mortẽ eius cedunt heredibus mariti, li.ij.ar.xxi.

Edificia feudalia filius feudalis pociori obtinet iure q̃ heres Iure prouinciali, ibidem

Edificia fundi eius sunt cuius fundus est, & manere circa fundum debent, ibidem, & li.iij.ar.xxxviij.glo.

Edificia extollere vnus potest in fundo suo, si extra seruitutem fundus sit quàm alte voluerit etiam si officiant luminibus vicini, li.ij.ar.xlix. & li.glo.

Edificia struens in damnum vicini iudici denũciandum est, & iste edificia demolire cogitur, li.ij.ar. xlix. glo.

Edificia censualis quę fecit tollere potest cum recedit preter sepem anteriorem & posteriorẽ, domum & fimum illa enim dominus redimit, li. ij.ar.liij.

Edificia prediorũ seu villarũ nonnisi ꝓpter violentiam in sexu muliebri patratã destrui possunt, & quomodo in his proceditur. Spe.saxo.ar.vlti.li.ij. & item li.iij. ar.i. & lxviij. Iure mu.ar. xxxix. rationes in glo.vide.

Edificia castrorum propter quid destruuntur, li.iij.ar.i. Iure muni.ar.xxxix.rationes vide in glo.

Edificia in vitę ꝓuisione non cedunt heredis relicte, nisi illa tempore vite transferat in alium locum hereditarium seu feu-

dalem.li.iij.ar.xxxviij.
Edificia omnia manent circa hereditatem li.iij.ar.xxxviij.
Edificia quomodo & q̄ alte construi pos sunt sine licentia iudicis li.iij.ar.lxvi
Edificia prediorũ ex tribus causis destru untur. Iure muni.ar.xl. glo.
Edificia in bonis censualibus vxori dona ta coram domino ville, & alter postmo dum ea impetat, mulier obtinet edificia si probauerit donationem. Iure muni.ar.lxi.
Edificia puer non emancipatus cum con sensu matris vendere potest, dato quod non superueniat consensus emancipatorũ Iure muni. ar.lxiij.

Electus Electio.

Electi ad officia ciuitatum ea acceptare tenentur, alias puniũtur tribus libris auri, & nihilominus officium acceptare tenebũ tur. Spe.saxo.li.i.ar.lv.glo.
Electus in causa ciuitatis contra ciuem ex equi tenetur, ibidem glo.
Electio Regis Romanorum Theutoni cis competit, & de solennitatibus electiõis Imperatoris vide li. iij. ar. lij.
Electio, ex electione quedam admittun tur que alias de iure locum habere non possunt. Spe. saxo.li.i.ar. lvi.
Electionem Imperatoris impedit excõmu nicatio.li.iij.ar. liiij. glo.
Electionem quamcunq; impedientia, ibi dem, sed si post electionem euenerint non deponitur sed datur sibi curator.
Electores imperij qui sunt ex ordine, li.iij. ar.liij..glo. & clarius lvij. in textu.
Electio post illos primos cedit omnibus principibus, & quomodo id intelligitur, ar. lvij.
Electorum imperij declaratio, ibidẽ glo.
Electores imperatoris si negligentes sunt in electione, an apostolicus eundẽ eligere possit, li.iij.ar.lvij.glo.
Electus in Episcopum, Abbatem, Abba tissam qui scuto fruuntur bellico à Rege accipere feudum tenentur, ab ecclesia vero curam spiritualem, li.iij.ar.lix.
Electus si nõ sit Episcopus, Abbas, in sex septimanis electio cedit Regi & ille eligit quem vult ibidem.
Electio Prelati de iure pertinet ad capitu lum. ibidem.
Electio Prelati quãcito fieri debet. ibidẽ. li.iij.ar.lix.glo.
Electio duplex, Spiritualium & Secula rium. ibidem.
Electio cedit Imperatori si infra sex septi manas nõ eligitur ille qui iure eligi debet, pape vero per tres menses. ibidem. & feu. c.ij.
Eligeñ dominũ Papam Cardinales quõ modo in conclaui seruantur & quantum cibi eis prestatur. li.iij.ar.lix.glo
Electionum iura & electionis differentie ac vtilitates. ibidem li.iij.ar.lix. Iure muni. ar.xliij. feu.c.ij.
Electionem anihilantia cause.xlv.ibidem li.iij.ar. lix.
Electores Imperij cittati cum appellatum sit ex Maideburgo, si non venerint pœnã regi soluunt. Iure muni.ar.x.glo.
Electio Consulum Maideburgi, quomõ fit & que electionem impediunt. Iure mu ni.ar.xliij.glo.
Electionis Consulũ, & itẽ Mechanicorũ apud Maideburgeñ. consuetudinem vide Iure mu.ar.xliij. & in glo.abũdãtius.
Eligens ad officium aliquẽ quid precaue re debet. ibidẽ. Iure muni. ar.xliij.glo.
Electio circa electionẽ cõsiderãda. ibidẽ.

Emancipati.

Emancipatorum filiorum pueri non acci piunt sortẽ aui sui nisi auo fuissent admor tua. Spe.sax.li.i.ar.v.in annota.
Emancipati pueri ad diuisionem non ad mittuntur nisi importauerint illud quod ceperant preter vtensilia & res expeditori as.li.i.ar.x.&.xiij. Iure muni.ar. lvij.
Emancipatus renuncians hereditate, illã carere debet.li.i. ar.xiij. nisi iuramento se expurget.
Emancipatus renuncians iudicialiter iurã mento contrauenire nõ poterit. ibidem & Iure mu.ar.lvij.glo.
Emancipati quicquid vnus relinquit tem pore mortis patris cedet in collationem cũ non emancipatis ere alieno soluto. li. i.ar. xiij.glo.
Emancipati filij & filie omnes mortuo pã tre non opus est quod importent que ce perunt, sed diuidunt equaliter illud quod reliquum est secundũ Maideburgeñ. ibi dem. li.i.ar. xiij. in annota. Iure muni. ar. xcvi.glo.
Emancipatio fit coram iudice, & alia plu ra de emancipatione, ibidẽ vidẽ.li.i.ar.xiij. & li.ij.ar.xix.

Emancipare pater filium potest coram iudicio quecunque sint res quibus emancipatur etiam minime dummodo sint per eum acceptate li. ij. ar. xix.

Emancipans pater filium donansque bona sua omnia, nihilominus tamen bona illa pater apud se seruat cõmittatque pater interim maleficiũ: cui cedũt bona illa, ibidẽ.

Emancipare filium pater non potest eo inuito. ibidem

Emancipatus patrem necessario nutrit si ad paupertatem deuenit, & alia de emancipatione plura, ibidem. li. ij. ar. xix.

Emancipatio quid sit, li. ij. ar. xxx. & Iure muni. ar. lvij.

Emancipare pater filium cogitur in certis casibus ibidem li. ij. ar. xxx.

Emancipati mortuo vno ex fratribus qui non emancipatus est eque percipiunt successionem bonorum illius mortui cum nõ emancipatis. Iure muni. ar. lvij. & in glo.

Emancipati importare nõ tenentur arma bellica, vestimenta & geradam, ibidem. Iure muni. ar. lvij. & Spe. saxo. li. i. ar. x. & xiij.

Emancipati quomodo diuidunt cum non emancipatis. Iure muni. ar. xcvi.

Emenda.

Emenda et verigeldus preconis duplex Spe. saxo. li. i. ar. viij.

Emendam qui in iudicio despexerit amplius ea carebit li. i. ar. xvi. li. ij. ar. vi. li. iij. ar. xxxij.

Emenda post mulctam soluitur in quindena, li. ij. ar. v. Iure mu. ar. xlvi. feu. c. lxix.

Emenda prius acquisita q̃ mulcta, prius exsoluitur, ibidem li. ij. ar. v. Iure muni. ar. xlvi.

Emenda & mulcta soluitur nummis qui cõmuniter in prouincia currunt, li. iij. ar. xl. Iure muni. ar. xlvi. glo.

Emendam non diminuit si quis tempore senectutis tutorem sibi eligit. li. i. ar. xlij.

Emenda varende que sit, li. ij. ar. xv. Iure muni. ar. cxvi.

Emenda propter quid datur, li. ij. ar. xxi. feu. c. li.

Emendam quilibet habet secundum sui generationem si eam suis non diminuit vicijs, li. ij. ar. xvi. & li. iij. ar. xlv. glo.

Emendam plenam habet quiuis homo, licet in aliquo membro defectum patiatur, dummodo illum defectũ antehac iudicio non publicauit, li. ij. ar. xxi.

Emenda domino cedit si quid in seruum comittatur flagitij. li. ij. ar. xxxiiij. Iure mu. ar. iij.

Emenda per rusticos ville conclusa maior q̃ que iure descripta est, illos duntaxat ligat, vicinis vero minime nocere potest, li. ij. ar. xlvij. glo.

Emenda cui cedit si quis deliquerit sicut si & inquantum multi ad vnam proprietatem pertineant vel feudũ, ita qd' vnus ab alio teneat. li. ij. ar. lvij.

Emenda ad maximum extenditur ad triginta solidos, li. i. ar. lxviij. li. iij. ar. xliij. & xlv. Iure muni. ar. lxxxvij. medium emẽde xv. solidis. Iure muni. ar. cxxix.

Emenda vniuscuiusque hominis secundũ status taxata, liberorum, dominorum, seruorum, per longum vide, li. iij. ar. xlv. & Iure muni. ar. l.

Emenda datur secũdum vniuscuiusque generationem sed non verigeldus, ibidem li. iij. ar. xlv. glo. finali, & in annota. ibidem.

Emende medietatem mulier habet viri sui & virgo itidem medietatẽ ortus sui, ibidẽ

Emenda apud Saxones omnium rerum taxata, & in eo magna eorum prerogatiua, ibidem glo.

Emenda per Imperatorem statui potest secundum eius beneplacitum, per Principes vero & iudices determinate secundum leges, ibidem glo.

Emenda secundum leges expeti potest ab illo qui passus est quantumcũque voluerit, Iudex vero eam moderabit. ibidẽ. glo.

Emenda originariorum secundũ ius prouinciale sunt quindecim solidi. li. iij. ar. xlv. secundum vero Ius municipale sunt triginta solidi. Iure muni. ar. l. Concordantiam tamen istius vide ibidem. Iure muni. ar. l. in glo.

Emenda non eque similis vel eque magna prestatur pro excessu paruo, sicut p excessu magno, li. iij. ar. xlvij. glo.

Emenda non soluitur cum quis vitam demeretur siue manum, li. iij. ar. l.

Emendam illustres habent, li. iij. ar. liij.

Emenda nemini datur nisi actori, ibidem ar. liij.

Emende, mulcte, verigeldi diferentia. Iure muni. ar. cxxix. glo. feu. c. li.

Emenda lusorum pugillum, mulieris publice, pro percussione absque vulnere xv. solidi, ibidem. Iure muni. ar. cxxix.

Emenda duplex, corporalis & pecuniaria ibidem ar.cxxix. & feu.c.li.glo.
Emenda, vide in hunc passum infra plura in dictione pœna.

Emptio.

Emptionis & venditiõis conditiones amplas, vide li.i.ar.ix.& li.iij.ar.iiij.
Emptori si violentia vel iniuria comitať in re empta, venditor nõ tenetur eam varendare li.iij.ar.iiij.glo.
Emptam vel donatã rem propior est possessor obtinere, q̃ quis eum cõuincere poterit, & quomodo intelligitur, ibidem.
Emptam rem mettertius probare potest, & alia de emptione plura vide, ibidem li.iij.ar.iiij. Iure muni.ar.cxxxiiij.& item li.i.ar.xv.& li.ij.ar. xxxvi.
Emptio, de emptionibus & ad quid emptor teneatur, vide li.iij.ar. lxxxiij.glo.
Emptori iura venditoris prodesse debent, ibidem li.iij.ar. lxxxiij.glo.
Emptionis & venditionis practicam, vide abunde Iure muni.ar.cxl.feu.c.lv.
Emptori incumbit damnum rei empte si eandem in possessionem cœpit, secus est si se bonis non intromiserit, quia vt sic negatiua absoluitur.ibidem iure mu.ar.cxl.
Emptio, vide infra in dictione venditio.

Emphiteosis.

Emphiteos concessa duobus fratribus vt post mortem eorum ad ecclesiam reuertatur, mortuo vno pars eius accrescit fratri non ecclesię, li.iij.ar.lxxix.
Emphiteosim pro se, vxore sua, & pueris accipiens, an pueris etiam pertineat parentibus viuis, li.iij. ar.lxxix.
Emphiteosis dicitur esse melioratio vel p̄uentus ex bonis conductis iuxta contractum, & aliam vberiorem eius declarationem vide Iure muni.ar.vij.feu.c. v. glo.

Episcopus.

Episcopi secundum obtinent dignitatis clipeum.li.i.ar.iij.
Episcopus in recõuentionalibus coram seculari iudice comparere tenetur.li.ij.ar.xij glo. ibidem in annota. limitationem istius vide.
Episcopus electus prius feudum q̃ curam pastoralem suscipere debet. li. iij.ar.lix.
Episcopus si non eligitur in sex septimanis electio cedit Imperatori.ibidē li.iij.ar.lix.
Episcopatus seu Archiepiscopatus in Saxonia quatuor.li.iij.ar. lxij.
Episcopi habent nobilitatem acquisitam. Iure muni.ar.viij.
Episcopatus Maideburgensis est fundatus ex ducatu Schartanię per Imperatorē Ottonem. Iure muni.ar.xvi.glo.
Episcopus eligit scabinos Maideburgi, ibidem.
Episcopus, Abbas, Ius feudale habens nõ p̄ hoc dicitur habere Ius prouinciale.feu.c.xx. glo.

Equus.

Equo fesso spicas licet de agris tollere vnum pedem in via tenendo. Item in sylua virenti gramina cedere li. ij.ar.lxviij.
Equo vendito vel empto quę sunt cauenda. Iure muni.ar. xcix.
Equi arestatio quomodo fieri debet. Spe. saxo.li.ij.ar.xxxvi. Iure muni. ar. cxxxij. & cxxxv.
Equo vel animali mortuo pro quo vnus fideiusserat, cutem illius apportãdo liberatur & quomodo intelligendum vide li.iij. ar.x. Iure muni. ar.cxix.
Equo qui freno difficile tenetur puerum imponens occidaturq́; puer ex casu equi, cui cedit damnum. Iure muni. ar.xxxviij.
Equus emptus & acceptatus ad optata tamē emptoris apud vēditorē in stabulo relictus interimq́; damnum in equo eueniat cui cedit damnum illud. Iure muni.ar.cxl.

Etas.

Etates mundi septē & quando vnaquęq́; inicium sumpsit & finem vide li. i. ar. iij. feu.c.i.
Etatem habere quomodo dinoscitur li. i. ar.xxiij. &. xlij.
Etas, vide supra titulo anni discretionis.

Eterna salus.

Eternam salutem consequendam omnes sumus similes. Iure muni.ar.ij.

Euictio.

Euictio, re euictã in causis vbi locum habet euictio, sumptus veniũt ad interesse in euictione, li.ij.ar.xv.glo.
Euictor in proposito intantũ est sicut varendator iure nostro, de hoc vide titulo varenda infra.

Exactio seu collecte.

Exactiones soluere tenentur forenses, li.ij. ar.lv.glo.

Exactio, si vnus ab exactiōe liberat, pars oneris non accrescet alijs, ibidem.

Exactio, vniuersitas priuilegiare rusticum non potest ne collectas soluat, ibidem.

Exactiones veteres nouus incola soluere non tenetur, ibidem li.ij.ar.lv.

Exactionem nouam iudex statuere non potest absq; prouincialium consensu, li.iij ar.xci.

Exactionē quiuis soluere tenetur ex omnibus quę possidet sub iuramēto. Iure muni.ar. xlviij. glo.

Exactionem non soluens debito modo, quid demeretur? & à quibus rebus soluitur exactio à quibus vero nō, ibidē vide.

Exactionem solui non oportet à gerada & rebus bellicis, secundum aliquos tamen soluitur iuxta laudum ciuitatis, ibidē.

Exactio soluenda à censibus etiam quę vnus extra municipium habet & quomodo soluitur ibidem.

Exactio seu collecta potissimum exigi debet iuxta laudū & plebiscitū vniuscuiusq; ciuitatis. Iure muni.ar.xlviij.in annota.

Exactiones à censu soluit ille qui censum capit, ibidem Iure muni.ar. xlviij.

Exceptio.

Exceptionis effectus, li.iij.ar.xvi.

Exceptiones contra querelas duplices, Peremptorię & dilatorię, vide. li.iij.ar. xxij. glo.

Exceptiones duplices contra querelam, et contra iudicem. feu.c. lxviij.

Excessus.

Excessus si ciuitati vel cōmunitati ascribi debet, quid requiritur quod recto ac iusto ascribatur, li.iij.ar.lxxxvi.glo.

Excessus contigit quadrupliciter, li.iij. ar. xlv.glo. & li.ij.ar.xxxviij.

Excessus communior grauius punitur, sicut est furtum, li.ij.ar.xxxix.glo.

Excessus, pro excessu qui corpore punit, mulcta non exsoluitur, li.iij.ar.l.ratiões ibidem vide glo.

Excessus contra nos factos quomodo propinquis nostris ex precepto diuino dimittere debemus, & quomodo nō, & an pœna pro malefacto & excessu expeti debet Iure muni. ar.xvij. Spe. saxo.li.ij. ar.xiij. glo.

Excessus commissus intelligitur dupliciter, erga nos & erga iuris precepta, ibidē Iure muni.ar.xvij.

Excessum in ciuitate faciens princeps demandare non potest vt suscipiatur à ciuitate nisi prius cum parte lesa componat, Iure muni.ar.cij.

Excomunicatus.

Excomunicatus in foro spirituali agere & testificare non potest. Spe.saxo.li.ij.ar. lxiij. etiam in foro seculari, vt ibidem in glosa.

Excomunicatus in vna ecclesia est excomunicatus quantum ad alias, li.ij.ar. lxiij. glosa.

Excomunicari nullus debet nisi pro mortali, li.ij.ar.lxiij.

Excomunicatus, cum excomunicatis comunicare prohibitum est sub pœna spirituali, li.iij.ar.xxiij.glo.

Excomunicatio electionem impedit ex multis respectibus, li.iij.ar.liiij.glo.

Excomunicatio animę & non corpori nocet, li.iij.ar.lxiij. Iure muni.ar.v.

Excomunicatio non deteriorat vnum in iure suo, si proscriptio non subsequatur, ibidem, li.iij.ar.lxiij. Iure muni.ar.v. intellige tamen vt ibidē declaratur, qui minus iuste in excomunicationem inciderit, vide tamen oppositum Iure muni.ar.iiij. articulus tamen iste reprobatus est.

Excomunicatio quid sit, li.iij.ar.lxiij. Iure muni.ar.v.feu.c.xij.

Excomunicatio quando est inualida, & quod sententię excomunicationis quandoq; iniuste proferuntur ex multis causis, ibidem li.iij.ar. lxiij.

Excomunicato vel heretico aut bānito domino vasallus seruire non tenetur, li.iij. ar.lxiij.

Excomunicatio in duobus casibus aduertenda non est, ibidem li.iij.ar.lxiij.

Excomunicatio iniusta an tolleranda est, ibidem, & Iure muni. ar.v.

Excomunicans iniuste aliquem quid demeretur, ibidem li. iij.ar.lxiij. Iure muni. ar.v.

Excomunicatus in vno loco est excomunicatus in alio. li.iij.ar. lxxxij.glo.

Excomunicari seu damnari iure spirituali quis potest post mortem in tribus casibus Spe. saxo. li.i.ar.ij. glo.

Excomunicatus etiā derogat iuri suo. Iure muni. ar. iiij.

Excomunicatus, in excomunicationem iuste incidens testificari non potest, nec ei respondere quis tenetur, sed ille de se quę-

ulanti respondere cogitur, ibidē Iure muni.ar.iiij.feu.c.xij. & lxviij.
Excomunicatus friuole in censuris perseuerans, est iure priuatus. Iure muni.ar.v. glo.
Excomunicatus etiam iniuste debet de ecclesia exire nisi in certis casibus non, ibidem glo.
Excomunicatio persimile animę nocet sicut proscriptio corpori, ibidē. Iure muni. ar. v.
Excomunicatus tempore iam nacti officij non propter hoc perdit officium sed abstinere debet per id tempus ab officio exercendo. Iure muni ar.xvi.

Exemplum.

Exemplum pro declaratione alicuius positum regulam non restringit communē, li. i.ar.lxij. in annota.

Exhereditatio.

Exhęreditatur potissimum filius ex tribus casibus, li.i.ar.xvij. glo.
Exhęreditationis causę quatuordecī. Spe. saxo.li.i.ar.xvij.li.iij.ar.lxxxiij.feu.c.xxvij
Exhereditari potest filius si bona tempore patris violenter occupat.li.iij.ar.lxxxiij glo.

Expeditorie res.

Expeditorias res agnatus capit, vtensilia domus cognatus, li. iij. ar.xv. Iure muni. ar. xxiij. & xxv.
Expeditorie res, vide ad hanc materiā supra in dictione arma bellica, & infra titu. hergewet.

Expense.

Expense pro expensis, cibi, potus, accusatus si non recognoscit, vt pro alio debito respondebit, si recognoscit & non habet vnde soluat, quomodo pignorari debet, vide iure muni. ar.lxxvij. & in glo. ibidem.

Expurgatio.

Expurgatio quid sit & quomodo vnus expurgare se debet de obiecto furto, spolio. Spe.saxo. li.i.ar. xxxix.

Faber.

Fabri in ciuitate habentes domos, prouidere caminos debent ne damnum vicinis inferant, possunt tamen libere officinā struere eam prouidendo. Iure muni.ar.cxxiiij. & cxxv.
Faber edificare ante domum non debet angariam, hoc est locum sufferendorum equorum sine consensu consulū. Iure muni.ar.cxxv.

Factum manifestum.

Facto credendum non est nisi appareat ꝓbatio, li.ij.ar.vi.
Facto manifesto deprehensus statim iudici est pręsentandus, & septem conuincatur testibus. Spe.saxo.li.i.ar.lxvi.
Factum manifestum quid sit, & quomodo probatur, ibidem glo.
Factum pernoctatum Burgrabius iudicat, & nullus alter. Iure muni.ar. xxxviij.
Factum manifestum, vide de hac materia infra in dictione, manuale factum.

Falsum.

False accusans aliquem eandem subit poenam. Spe.saxo.li.ij.ar.viij.
Falsas literas ostendens coram iudicio si moritur & alter easdem ostenderit contra secundum actio dabitur. li. iij. ar. x. glo.
Falsas merces si vendiderit vel pecuniam falsam exposuerit quid demeretur? Iure muni.ar.xcix.glo. finali.
Falsum, occasione falsi manum alicui conuincere volens istud facere debet mettertius cum iure dignis. Iure muni. ar. cix.

Famulus.

Familię precium de hęreditate primum persoluitur.li.i.ar.xxij.
Familia eodem iure & pręrogatiua quandoq; vtitur cū dn̄is suis.li.ij.ar.xxvij.
Famuli duplices. li.ij.ar.xxxij.glo.
Famulum alienum si quis detinet captiuat percuciat, quę poena & cui emendatur.li. ij.ar.xxxiij.Iure mu.ar.lxxx.feu. c.lx.
Famulus ludo amittens, vendens res domini sui easdem dominus repetere potest. li.iij.ar.vi.
Famulus res proprias ludo amittens sibi ipsi imputabit, quamuis etiam dominus de omnibus eundem indemnē reddere promiserit, ibidem.
Famulus in seruitio res suas furto perdēs dominus resarciet, & actio eidem ad recuperandū res huiusmodi relinquetur. ibidē.
Famulus pręfectus alicui officio si aliquid commodat quod non cessit in vtilitatem, dominus soluere nō tenetur. ibidē glo.
Famulus respectu domini, & filius respectu patris vnum ius habent in acquirēdo & perdendo, ibidem glo.

Famulus in obsequio domini detentus quantum redimi debet, et quis illud facere debeat, ibidem glo. ar. vi. li. iij. & feu. c. iiij. in fine glo. clarius.
Famulus propter longum seruitium alicui prestitum, non propter hoc efficitur seruus illius, li. iij. ar. xlij. Iure mu. ar. lxxx. glo.
Famuli non dicuntur proprie serui, ibidē li. iij. ar. xlij. Iure muni. ar. iij.
Famuli & serui differentia, & quod famulus miles esse potest, ibidē li. iij. ar. xlij. Iure muni. ar. iij. feu. c. lxij.
Famulus res domini per longum tempus tentas eas sibi minime vēdicare potest. feu. c. lxij. & circa ar. xlij. li. iij.
Famulus liber in municipio mercedē quā promeruerit obtinere ad sacra potest occasione quinqꝫ solidorum, sed si dominus solutionē debiti probare velit, propior est id facere mettertius ad sacra q̄ famulus illud obtinere possit. Iure muni. ar. lxxviij.
Famulus, vide ad hanc materiam infra in dictione mercenarius, & item dictione seruus, & item in dictione ministerialis.

Fatui.

Fatui & furiosi non subeunt sententiam mortis vel membri, li. iij. ar. iij. feu. c. xviij. in glo. per longum, vide ad hanc materiā infra in dictione furiosus.

Femina.

Fœmineū genus auarissimū. li. i. ar. xx. glo
Fœmina, de fœminis vide infra in dictione, mulier.

Fere.

Fere, damnum per feras comissum quis resarcire tenetur. li. ij. ar. xl. glo.
Feras syluestres occidens, nec vitam nec sanitatem demeretur, li. ij. ar. lxi. Iure muni. ar. cxx. glo.
Feras venari & si prohiberi minime potest, tamen intrare syluas alienas vetatur, & ita per indirectum venatio prohibetur, li. ij. ar. lxij. Iure muni. ar. cxxiij.
Fere, de feris vide lacius supra in dictione animal, & in dictione bestia, & infra titu. pecus.

Ferendarius seu procurator.

Ferendarium habere nō possunt iure priuati & illegitimi. Spe. saxo. li. i. ar. xlviij.
Ferēdarius, sine ferēdario quiuis conqueri et respondere potest, si sustinere damnū vult, quod in emissione verborum euenit. li. i. ar. lx. Iure muni. ar. xvi. feu. c. lxviij.
Ferendarius, sine ferendario loquens verba emissa reiterare non potest, ibidem. li. i. ar. lx.
Ferendario loquente per actorem verba reiterari possunt, & nihil demeretur, ibidē li. i. ar. lx. Iure muni. ar. xvi. & xlij. feu. c. xix. & lxviij.
Ferendarij verba non consentiens actor damnum non sustinebit. li. iij. ar. xiiij. feu. c. xix.
Ferendarium primo postulatū, Iudex dare debet. li. i. ar. lx. Iure muni. ar. xvi. & xlij in practica.
Ferendarium se nullus negare potest vbi possessionatus est vel actionē aut ius ꝓsequitur. ibidem. li. i. ar. lx. Iure muni. ar. xvi. & xlij. glo.
Ferendarius seu aduocatus quomodo se excipere potest vt non loquatur cū sibi Iudex precipit, ibidem. li. i. ar. lx. Iure muni. ar xvi. & xlij.
Ferēdarius, aduocatus, causidicus quid sit ibidem. li. i. ar. lx. & Iure muni. ar. xvi.
Ferendarius dari per iudicem debet, fœminis, pupillis, iuuenibus, debilibus, per potētiam oppressis. ibidem. li. i. ar. lx.
Ferendarij esse nō possunt heretici, iudei. & item esse ferendarius nō potest, surdus, cecus, infamis. iure priuatus. mulier &c. ibidem li. i. ar. lx. Iure muni. ar. xvi. & xlij. feu. c. ix. glo. Ibidē & de ferēdarijs plura.
Ferendarius iure feudali nisi vasallus esse pōt. feu. c. lxv. & circa ar. lx. li. i. in annot.
Ferendarius quid sit, & item qui ferendarij esse nō possunt, vide abunde Iure muni. ar. xvi.
Ferendarius verbis minacibus verba dicere non debet, ibidem li. i. ar. lx. Iure mu. ar. xvi. glo.
Ferendarius esse non potest infamis, vel si quis sit iudex vel scabinus in causa aliqua signanter pœnali, ibidem li. i. ar. lx.
Ferendarius esse potest infamis in certis casibus, ibidem.
Ferendarius quomodo obtinetur, ibidem li. i. ar. lx. glo.
Ferendarius quo pacto tueri se debet vt verba alicuius non dicat, ibidem.
Ferendarium qui habere non potest. ibidem ar. lx. glo.
Ferendarij vtilitas, ibidem, & Iure muni.

ar.xvi.feu.c.ix.glo.

Ferendarius per iudicem ammonitus vt verba dicat & ille non vult, eum posthac iudex audire non tenetur, ibidem li.i.ar.lx. Iure muni.ar.xlij.glo.

Ferendarium habere non potest qui suũ negotium corã iudice enodare cœpit, ibidem li.i.ar.lx. & li.iij.ar.xxx. Iure muni. ar.xvi. glo.

Ferendarius an precio conduci possit, ibidem li.i.ar.lx.glo.

Ferendarius seu potius aduocatus pro labore accipere potest pro vna causa centũ solidos & non plus, ibidem li.i.ar. lx.

Ferendarius diuidere cum fratribus non tenet id quod ex aduocatia lucratur, ibidẽ.

Ferẽdarius est miles iuris. ibidem li.i.ar.lx Iure muni.ar.xvi.&xlij.feu.c.xxx.glo.

Ferendariorum pœna pro eorum excessu est quod iure priuantur ibidẽ.li.i.ar.lx.

Ferendarij verba reuocari possunt q̃diu non adsit consensus, vel si altera pars desu per ortilegium non quesiuit.feu.c.lxvij.& circa ar.lx.li.i.Spe.sax.

Ferendarius à duobus postulatus, est in arbitrio iudicis eum dare cui vult. li.i.ar. lxi.Iure muni.ar.xvi. glo.

Ferendarius si fuerit titubans clientulũq; suum per verba titubantia neglexerit alter aduocatus suum potest supplere defectum, ibidem li.i.ar.lxi.

Ferendarius quilibet in Saxonia esse potest, dummodo sit bonę famę, preter tamẽ clericos, ibidem li.i.ar. lxi.

Ferendarius semel acceptatus sine reiteratione licencię iudicis, pro principali respon debit nisi sibi sit ablatus, ibidem.

Ferendariorum cautelę ne damnum incurrant, ibidem glo. & feu.c.xix.

Ferendarius, iudex clientulum interrogare debet si dictis ferẽdarij cõsentit, & vt sic interrogatus dicere potest sic vel non, & interloqui poterit, aut sententiam increpare.li.i.ar.lxij.feu.c.xxx. & lxviij.

Ferendarium habens manifeste coram iudicio loqui non debet, ibidem li.i.ar.lxij.

Ferendarij verba detractari possunt dummodo in ea non consentit, et quamdiu desuper sentenciatum non sit.li.iij.ar.xiiij.Iure muni.ar.xlij. & in glo. clarius.

Ferendarij verba in iure spirituali retractantur post triduum, iure Saxonico ante prolatam sententiam, ibidem li.iij.ar.xiiij. glo.

Ferendarium quiuis habere potest, & eo carere si vult. li.iij. ar.xxx.glo.

Ferendarios habere tripliciter contigit, & à certis personis etiam ex necessitate habẽtur, ibidem.li.iij.ar.xxx.feu.c. lxviij.

Ferendarios qui habere non possunt, ibidem li.iij.ar.xxx.feu.c.lxviij.

Ferendarij ordinati sunt ad communem vtilitatem. Iure muni ar. xvi. & xlij.

Ferendarius quomodo à iudice expeti debet & alia de officio ferendarij seu pro curatoris. Iure mu.ar.xx.glo.

Ferendarius cũ verba alicuius facit signãter in actione manualis facti quomodo precustodire se debet ne damnũ incurrat. Iure muni. ar.xlij.

Ferendarius quomõ cogi potest vt verba alicuius dicat.ibidẽ.ar.xlij.glo.

Ferendarius excedens cõmissum domini in dicendo quid demeretur: & quomodo se excusare poterit. ibidẽ.ar.xlij.glo.

Ferendarium esse est honorificum, quia vnusquisq; iure dignus ferendarius esse poterit. ibidem.

Ferendarius iudicialiter primo postulatus decerni debet quãuis alter se cum eo condictamen habere dicat.ibidem.

Ferendarius, in expetendo ferendario quẽ libenter haberet vnus cautela. ibidem. Iure muni.ar. xlij.

Ferendarius precustodiens sibi vt iuris est si damnum incurrat, principalis eum elibe rare tenetur.ibidẽ. Iure muni.ar.xlij.

Ferendarius cuius verba nõ cõsentit principalis potest ad emendam perduci per dominum, & quibus verbis.feu.c. xix.

Ferendarius, vide ad hanc materiam supra in dictione aduocatus, & infra titulo procurator.

Ferie.

Feriatis diebus licite proscriptus arestetur sed non condemnetur, nisi in furto manifesto. Spe.saxo. li.ij.ar.x.

Feriato tempore non iuratur nisi pax & sup malefactores in facto manifesto ibidẽ

Feriato tempore violentia cõmissa ferię eum non defendunt, ibidem.

Feriato tempore quicquid excepta iniuriarum actione in presentia partium coram iudice propositum sit id licite iudex iudicabit, ibidem.

Feriato tempore iudici bãnire iudiciũ non licet, iibdẽ in glo vide quomodo intelligit

274

Ferię, dies feriati seu varie dilationes iuris quę sunt, & hę duplices, quasdam iudex dat, quasdam vero iudicium ipsum cõfert, ibidem & feu.c.iiij.glo.
Ferie iudiciales sunt dies certi festiui in quibus iudicium prohibitum est, ibidẽ li. ij.ar.x.feu.c.iiij.glo.
Ferię, de celebratione feriarum vel dierũ festorum, ibidem li.ij.ar.x. abunde.
Feriarum pręcipuus est dies dominicus, ibidẽ li. ij.ar. x.
Ferię seu festiui dies quando inchoantur, ibidem.
Ferię rusticorum, ferię dominorum quę sunt, ibidem, & feu.c.iiij.
Feriatis diebus tempore quadragesimę etiam solẽnis paschę latrones torturis dari & furca suspendi possunt, ibidẽ li.ij. ar.x.
Ferijs iurgia amoueri debent ex lege xij. tabu.li.ij.ar.x. glo.
Ferię obseruande sunt fori non litigãtium li.ij.ar. xi.glo.
Feriatis & ligatis diebus pax esse debet, nedum temporalis, sed & ab actionibus ciuilibus, li. ij.ar.lxvi. glo.

Feudum.

Feudo non succedunt, gnaui, homunciones, surdi, muti, sine pede aut manu. Spe. saxo.li.i.ar.iiij. feu. c.v. glo.
Feudum quid sit & vnde dicatur. feu. in prohemio, & ar. ix.li.i.in glo.
Feudale ius quid sit? Spe. saxo. in prolo. Iure muni.ar.i.feu. in prohe.
Feudalia bona diuendi non possunt sine licẽtia domini. Spe.sax.li.i.ar.ix.feu.c.xvi.
Feudalia resignare promittens coram domino, id explere tenetur, ibidẽ li.i.ar. ix.& feu.c. xvi.
Feudum etiam si dominus illud emere nolit inuito eo alienari non potest maxime burgeñ.& ignobili li.i.ar. ix.glo.
Feudalia bona habere quid sit, ibidem li. i.ar.ix.glo.
Feudalium bonorum resignatio quomodo fit & quomodo varendari ea oportet, & quomodo non, ibidem li.i.ar.ix.
Feudum si in societate plures habeant facta diuisione ita ordinetur, quod ille cui feudum cedit nonnisi vnius domini vasallus efficiatur, li.i.ar.xij.glo. finali.
Feudali iure dominus vnum de filijs in feudo surrogare potest, similiter & pater, non tamen Iure prouinciali li.i. ar. xiiij. et feu. c.vi.
Feudum perditur ex sex causis, ibidem li. i.ar.xiiij.feu.c.xxiij. & lv.hoc idem etiam vide circa articulum xlij.li.ij.Spe.saxo.
Feudum, pro feudo iudex prouincialis iudicare non potest, nisi iure reconuẽtionali.li.i.ar.xiiij.ibidem etiam vide annotationem & aplicationẽ quomodo per simile pro bonis terestribus vnus conueniri potest in iudicio ciuili, signanter cum pater duplicia relinquit pueris bona, ciuilia & terestria.
Feudalis iuris autor fuit Fredericus Imperator, ibidem li.i.ar.xiiij.
Feudum alicui aduenire potest, non tamẽ ius prouinciale, vt patet de monacho in Abbatem electo, li.i. ar.xxvi.glo.
Feudum acquirit vir superducens vxorẽ feudalem, ibidem.
Feudum si quis ex causa perdiderit cui cedit? feu.c.liiij.& circa ar.xxvi.li.i.
Feudum Gograuij quomodo rustici seu villani infringere possunt.li.i.ar.lvi.glo.
Feudalis expectantia quę sit? li.i.ar.xxxiij li.iij.ar. lxxv. & .lxxvi.feu.c.v.
Feudi, pignoris, venditionis, conductionis differentia. feu.c.lv.& circa ar. xxiiij.li.ij. Spe.sax.
Feudum hereditariũ qd sit? feu.c.xxxvij. & circa ar.xlij.li.ij.Spe.sax.& item feu.c. liiij.& circa ar.lij.li.i.Spe.sax.
Feudalia bona si quis occupari conqueritur quomõ procedi debet.li.ij.ar.xlij.
Feudi dominus tenetur testimonium prębere pro vasallo super feudo, ibidem.
Feudum hereditarium quid sit.li.ij.ar.xlij. glo.
Feudum perditur ex sex causis. feu.c.lv.et circa.ar.xlij.li.ij.
Feudum per annum & diem possessum propter absentiam domini sui non perditur, ibidem li.ij.ar.xlij.
Feudum si duo allegẽt habere ab vno domino quomodo se ad eum trahere debent ibidem.
Feudi dominus non tenetur sistere se coram iudice prouinciali, ibidem glo.
Feudum, in feudi occupatione quomodo proceditur, & quod pręscriptio in feudo fit anno & die, ibidem li.ij.ar.xlij.
Feudum si quis bona dixerit alter vero ꝓprietatẽ suam affirmet, citius proprietarius ea obtinebit, & quomodo, vide li.ij.ar. xlij.

scabinorum digno, ibidem.
Feudum signanter scabinale Episcopus recusat in certis casibus, ibidem, Iure muni. ar. xvi. glo.

Fidefragus.

Fidefragus & fugiens de seruitio imperij conuictus perdit honorem feudum, sed non vitam, li. i. ar. xl.
Fidefragus quomodo accusari debet, ibidem practicam vide.
Fidemfrangi contigit tripliciter, ibidem li. i. ar. xl.
Fides, vide de fide instrumentorum pulchra, li. ij. ar. xlij. Spe. saxo. glo.
Fides cum promittitur etiam hosti seruāda est, li. iij. ar. lxiiij. glo.

Fidelitas.

Fidelitas triplex vnius erga alium. Spe. saxo. li. iij. ar. lxxviij. glo.
Fidelitatem iurans quid menti habere debet, videlicet vasallus erga dominum & econtra. li. iij. ar. xix.

Fideiussor.

Fideiussor non molestetur q̄diu principalis inueniri potest. Spe. saxo. li. i. ar. vi. glo.
Fideiu ssoriam patris heres soluere non tenetur nisi sub certis conditionibus. li. i. ar. vi. glo.
Fideiussoriam actor statuere non debet, nisi alius terminus ad agendum sibi prefigat. idest lite contestata, li. i. ar. lxi. feu. c. lij.
Fideiussoriam non habens in criminalibus eundem siue sit actor siue reus iudex seruabit. ibidē li. i. ar. lxi. Iur. mu. ar. xxvij.
Fideiusoriā statuere oportet in loco vbi hereditate caret, pro pœna iudicis & emēda, non tamen prius nisi eam demeruerit. ibidem. li. i. ar. lxi.
Fideiussoria carens si detinetur non redditur infamis nec derogat iuri suo. ibidem. li. i. ar. lxi. Iure. muni. ar. xxvij. glo.
Fideiubens pacis violatorem & iniuriosum statuere, & nō statuit, verigeldo absoluitur. li. i. ar. lxv. Iur. mu. ar. xxxi. glo.
Fideiubens aliquem statuere & non statuit non derogat iuri suo. ibidem.
Fideiussor nolens dolo statuere quem fideiussit quomodo punitur. ibidē. glo.
Fideiubens in criminalibus reum defendere minime tenetur, nec patitur pœnam illā nec occidendus est propter id, sed verigeldo absoluitur. ibidem li. i. ar. lxv. Iure muni. ar. xxxi. glo.
Fideiussoria expeti potest a debitore antē diē solutioni prefixum, licet solutio expeti non possit li. i. ar. lxv. glo.
Fideiussorum in ciuilibus et criminalibus differentia & cautela li. i. ar. lxv. glo.
Fideiussor in ciuilibus reum defendere potest et iudicium eius in se suscipit & defensam ac ius ipsius omne sed & damnū subsequutū. ibidem li. i. ar. lxv. feu. c. lij. & itē li. ij. ar. iiij. glo. fi. li. iij. ar. ix. glo. Iure muni. ar. cxvij. glo.
Fideiussorie cautionalis quadruplex vtilitas ibidem li. i. ar. lxv.
Fideiussoria in criminalibus facilior est q̄ in ciuilibus ibidem li. i. ar. lxv. li. ij. ar. x. li. iij. ar. ix. Iure mu. ar. xxvij. causas ibidē in glo. vide signanter ar. x. li. ij.
Fideiussoria, ad fideiussoriam iudex vnū dare nō debet in criminalibus si actio per noctata non sit ibidē. li. i. ar. lxv. glo.
Fideiussoria, modus quomodo quis in criminalibus per fideiussoriam vnū eliberare potest, ibidem. ar. lxv. li. i.
Fideiussoriam non habens, custodię est dandus si non est possessionatus, non duris tamen carceribus torqueri debet. li. ij. ar. iij. Iure muni. ar. xxvij.
Fideiussores quomodo proscriptus statuere debet, cum se à proscriptione expiare vult. li. ij. ar. iiij.
Fideiubens pro aliquo & eum statuere non potest legale impedimentum ad non posse eum statuendi solus fideiussor declarabit & nullus alter, li. ij. ar. iiij. & ar. vij. Iure muni. ar. xlvij. glo.
Fideiubens aliquem occasione iniuriarū mulctā soluere tenetur. & cui cedit mulcta illa, li. ij. ar. iiij. glo.
Fideiussoriam statuere non cogitur in actione iniuriarum si tantum proprij habet quantum verigeldus suus sit, li. ij. ar. v. Iure muni. ar. xxvij.
Fideiussoriā statuere oportet in ciuilibus actionibus dato quod possessionem habeat si accusatur pro maiori summa q̄ sua se extendant bona, ibidem li. ij. ar. v. & Iure muni, ar. xxvij.
Fideiussoria in iudicio propter quid expetitur. li. ij. ar. v.
Fideiussoriam statuere cogitur actor & reus, ibidem in glo. li. ij. ar. v. Iure muni. ar. xxvij.
Fideiussoriam iudex ab actore & reo ac-

opere tenetur, in criminalibus vt iuri se p̄sentent. li. ij. ar. ix.
Fideiussoriam captiuus statuere potest si actio in crastinū trāsferatur, nisi sit occasione manualis facti, ibidem.
Fideiussoriam vnus statuere non oportet vltra mensuram sui verigeldi intellige in criminalibus, li. ij. ar. x.
Fideiussoriam statuere oportet vltra mensuram verigeldi in debitis recognitis, vel si debita contra eum iure fuerint comprobata, ibidem.
Fideiussoria duplex in criminalibus & ciuilibus, & declarationem vtriusq̄, vide ibidem, li. ij. ar. x. glo.
Fideiussor in processu vulnerum morte subsequta non tenetur ad illam pœnam, li. ij. ar. xvi. glo.
Fideiussor promittens aliquem sistere in iudicio & non sistit tenetur pro eo ad soluendum secundum modum actionis in re ciuili, li. iij. ar. ix. Iure muni ar. xxxi. & ar. cxvij.
Fideiussor in re quę se ad vitam extendit verigeldo absoluitur qui & parti cedit, iudex tamē mulctā in eo etiam lucrabit, ibidē. li. iij. ar. ix. Iure mu. ar. xxxi. et ar. cxvij.
Fideiussor reum non statuens in actione criminali secundum leges arbitrarie punitur, ibidem glo. Saxones vero in eo casu sequantur priuilegium & textum articuli, verigeldo enim absoluit ur fideiussor.
Fideiussor pro pace seruanda etiam verigeldo absoluitur. li. iij. ar. ix.
Fideiussor liberatur si se principalis solus in absentia statuerit dummodo id protestetur & alia quedam fideiussorie specialia, ibidem & Iure muni. ar. xxxi. & ar. cxvij
Fideiussor captiuum statuere promittens certo die eundem statuere solus tenetur et non captiuus ipse, ibidem li. iij. ar. ix. in annota. Iure muni. ar. cxviij.
Fideiussor in re criminali qui reum non exhibet arbitrio iudicis punitur secundum leges, non autem secundū Saxones, ibidē li. iij. ar. ix.
Fideiussoria duplex coram iudicio & extra iudicium, ibidem, & item Iure muni ar xxvij. & cxvij.
Fideiussoria in iudicio triplex, voluntaria, verbo, facto, ibidem li. iij. ar. ix. Iure muni. ar. cxvij.
Fideiussoria duplex, in actionibus criminalibus & ciuilibus, ibidem li. iij. ar. ix. Iure muni. ar. cxvij.
Fideiussorie extraordinarie quinq̄ specialia & vnicuiq̄ fideiussori scitu necessaria, ibidem, & Iure muni. ar. cxvij.
Fideiussoria immutata fideiussor liberatur. Spe. saxo, ibidem, & Iure muni. ibidē
Fideiubens rem malam & inconsuetam explere non tenetur, ibidem li. iij. ar. ix. Iure muni. ar. xxvij.
Fideiussor in criminalibus verigeldo absoluitur, ille tamen quē fideiussit proscribitur li. iij. ar. ix. Iure muni. ar. xxvij.
Fideiussorie non datur qui manuali facto detinetur, ibidem li. iij. ar. ix. glo. Iure muni. ar. cxvij.
Fideiussorie pro iniuria & pace fracta triplex conuenientia & differentia eiusdem, ibidem li. iij. ar. ix.
Fideiussor propterea principalem statuere cogitur & nō ipse principalis semetipsum, quia fideiussori creditur & nō principali li. iij. ar. ix. glo. finali.
Fideiubens sub fide aliquid & non explēs non redditur infamis, ibidem glo.
Fideiubens in actione iniuriarum vel pacis fracte, & interim si reus moritur presentans mortuū liberatur li. iij. ar. x. Iure muni. ar. cxix.
Fideiubens in ciuili actione vel debito si morit̄ illius mortē fideiussor mettertius p̄babit & liberatur, heresq̄ pro debito respondebit, ibidem li. iij. ar. x. Iure muni ar. cxix. in glosa tamen declaratur hoc esse verum si pro pecunijs non fideiussit quia alias teneretur ad soluendum.
Fideiubens pro animali si moritur cutim eius presentans liberatur, ibidem li. iij. ar. x. Iure muni. ar. cxix.
Fideiussor debitorem pro quo fideiussit non statuens vel debitum soluit vel iure debitoris se defendit, ibidem li. iij. ar. x. glo. & supra ar. ix. glo. eodem li. & item li. i. ar. lxv. li. ij. ar. iiij. glo. Iure muni. ar. cxvij. glo.
Fideiubens pro iuramento prestando per aliquem & ille moritur, fideiussor aut heres accusati exequi tenetur, vel soluere pro quo iurare debuit accusatus, li. iij. ar. xi.
Fideiussores iudiciales sextuplices, ibidem glo. & feu. c. lij.
Fideiussor si ad prestandum sacramentū artatur pro illo vel loco illius quem fideiusserat quomodo se defendere debet, & quomodo iurabit si se a iuramento defendere non poterit, ibidem li. iij. ar. xi. glo.

276

Fideiussor nollens iurare pro illo quem fideiussit debitum soluet, & heres sibi de isto respondebit, ibidem li.iij.ar.xi.

Fideiussoria duplex occasione futuri damni & de parendo iuri, Iure muni.ar.xxvij. feu.c.lij.glo.

Fideiussorie cōiuncte manus solutio quomodo fieri debet & quomodo extorquēda & an omnes in solidum ad solutionem teneantur.li.iij.ar.lxxxv.Iure mu.ar.xxxi.

Fideiussores multi si pluribus promiserint satisfacto soli creditori ab omnibus liberantur, ibidem li.iij.ar.lxxxv.

Fideiussorem statuens ad satisfaciendum solutioni promisse soluente principali fideiussor liberatur, ibidem ar.lxxxv. & iure muni.ar.xxxi.

Fideiubens seu promittens certam pecuniam pro alio, ipsi incūbit probatio super satisfactione, ibidem li.iij.ar.lxxxv.Iure muni.ar.xxxi.

Fideiussoris nomē est generale continens sub se mandatorem, constitutorē, & eum qui ex toto in se alienam obligationē trāsfert, li.iij.ar.lxxxv.glo.

Fideiussorie accusatus pro debito patris id probare contra eum cogitur, sed si ille negauerit absoluitur sua innocentia, Iure muni.ar.lxvij.

Fideiussor, vide ad hunc passum supra in dictione cautio, & in dictiōe compromissio, & infra titu.obligatio, & itē promissio

Filius Filia.

Filij nondū emancipati filius mortuo patre recipit portionē patris in bonis aui, nepos vero filiarum minime.li.i.ar.v.

Filia non emancipata non diuidit vtensilia matris cum emancipata, sed bene hereditatem.li.i.ar.v.ibidem in glo. rationem istius vide, etiam si emācipata illud quod cœperat importare vellet.

Filij filiorum quare recipiunt porcionem aui. & non filiarum, ibidem glo.

Filius militaris ducens rusticam pueri eius hereditant in bona aui secundum ius prouinciale non feudale, ibidem li.i.ar.v.glo.

Filius vendentis possessionem & resignationem promittentis adimplere nō tenetur, nisi heres promiserit solus, li.i.ar.ix.

Filius in bonis paternis extraneo preferetur emptori in annota.li.i.ar.ix.

Filius donata vestimenta equos à patre tēpore quo id facere potuit diuidere cum fratribus non tenetur nec à domino patris, li.i.ar.x. & ar.xiij. hoc idem etiam intelligi potest de alijs mobilibus si que dederit tū etiam & de filiabus & earum ornatu, ibidem glo.

Filius donatos libros lucrum ex eis accipiens ex aduocatia diuidere non tenetur cū fratribus, ibidem li.i.ar.x.

Filius septena dona cum fratribus diuidere non tenetur, ibidem li.i.ar.x.glo. & ar.xiij. nōnulla tanguntur ad id.

Filius quicquid acquirit tempore patris patri ptinent, ibidem li.i.ar.x.Iure muni.ar.xcvi.glo.

Filius educare patrē tenetur li.i.ar.xiij.gl.

Filius arte carens incuria patris necessaria sumministrare non tenetur, nec ex meretrice natus ex lege xij.tabu.ibidem in annota.circa ar.xiij.

Filium vendere patri licet ex lege xij.tabula.ibidem li.i.ar.xiij.in annota.

Filius liber iura nanciscitur sui patris li.i.ar.xvi.& in glo.vide rationem huius.

Filius agnationem sequitur patris & nō matris, ibidem glo.

Filio absq; liberis mortuo succedit pater si non sit vocetur mater omnibusq; fratribus prefertur, li.i.ar.xvij.

Filius est hospes in possessione matris & econtra.ibidem.

Filius accipit hereditatem & non filia, ibidem li.i.ar.xvij.& in glo.vide quomodo id intelligit, oppositū etiam codē li.ar.xxvij vbi expresse habetur quod succedant.

Filij naturales an succedunt vel legittimi tantummodo vide distinctionem, li.i.ar.li. glo.

Filij duplices, naturales & legitimi.ibidē & item Iure muni.ar.iiij.

Filij legittimi duplex ius habent in tollenda hereditate.ibidem li.i.ar.li.& Iure muni.ar.iiij.

Filius familias donare etiā potest aliquid ex certis causis.li.i.ar.lij.glo.

Filius pro iniurijs patris quandoq; respondere cogitur.li.ij.ar.xvij.glo.

Filie iure prouinciali eque hereditāt sicut filij.li.ij.ar.lviij & li.ij.ar.xxi.glo.finali.

Filius non respondebit pro defuncto patre in causa violentie seu iniurie.li.i.ar.vi. li.ij.ar.xvij.li.iij.ar.xxxi.feu.c.xlv

Filij propter delictum patris quādoq; puniuntur, licet non corpore infames tamen pronunciantur.li.ij.ar.lxxi.glo.

Filius furto auferens patri aliquid an furto accusari potest. li. iij. ar. v. glo.
Filius respondere non tenetur pro patre. vide quomodo intelligitur quia respondet pro bonis derelictis. li. iij. ar. x. feu. c. xlv.
Filius soluit debita patris. ibidem.
Filius non soluit debita paterna si non accipit recōpensam bonorum ibidem li. iij. ar. x. glo.
Filius etiam emancipatus importare non tenetur quicquid ei pater dedit, equos, vestimenta, arma. Iure muni. ar. lvij. Spe. sax. li. i. ar. x. & xiij.
Filię etiā emācipate importare nō tenent vestimēta, suppellectilem, ornamenta sua a parentibus datā ad diuisionem faciendā. ibidem Iure muni. ar. lvij. & Spe. saxo. li. i. ar. v. & x.
Filiatio quomodo probatur vtriusq; parentis. Spe. saxo. li. iij. ar. lxxij. glo.
Filij castigatores parentum esse non debent li. iij. ar. lxxxiiij.
Filij, ex filijs Noe septuaginta due prodiere gentes. Iure muni. ar. vi. glo.
Filius & filia eque proprium & supellectilem capit, feudum vero si sit filius duntaxat accipit. Iure muni. ar. xcvi. glo.
Filius, vide plura infra in dictione heres.

Finium regundorum.

Finium regundorum seu limitum lapides effodiens, triginta solidis punitur, si ignoranter facit, si vero violēter id faciat vt violator pacis punitur. li. ij. ar. xxviij. glo.
Finium regundorum arbores seu lapides ponere volens, vicinus ad id vocandus est li. ij. ar. l. Iure muni. ar. cxxvij.
Finium regundorum quędam specialia, ibidem glo. li. ij. ar. l.
Finium regūdorum iudicium pertinet ad superioritatem. Iure muni. ar. cxxvij.
Finium regundorum vide infra plura in dictione limites.

Flumen.

Fluminibus nauigabilibus seruitus an imponi possit. li. ij. ar. li. glo.
Flumina vicē iudicis obtinent delentq; et auferunt dominia. li. ij. ar. lvi. glo.

Fons seu puteus.

Fontes seu putei aquarum premuniri debent vsq; ad genua ne damnum exinde eueniat. li. ij. ar. xxxviij. in annota.

Fornax.

Fornaces, cloace, stabuli porcorum, trium pedum a sepe spacio edificandi sunt, li. ij. ar. li. Iure muni. ar. cxxiiij. & item cxxv. qđ fabri pistores fornaces ꝓuidere debēt.
Fornax protegenda ne a scintillis damnū fiat vicino li. ij. ar. li. Iure muni. ar. cxxiiij.
Fornacem pistor in domo sua extruere non potest nisi sit consensus ciuitatis. Iure muni. ar. cxxv. glo.

Fortitudo.

Fortitudo laudanda non est si non sit iusticia comes, li. ij. ar. xij. glo.

Forum.

Forum quid sit & quid dicatur, li. i. ar. lix. glo.
Forum seu villa foralis nonnisi octo stadijs ab alia edificari debet. li. iij. ar. lxvi.
Forum seu ciuitas foralis erigi & muniri non debet sine licencia iudicis prouincialis vel principis, & quante altitudinis munitio esse possit sine licencia iudicis, ibidem li. iij. ar. lxvi. & li. ij. ar. xxvi.
Foro seu in nundinis fori quicquid emitur statim debet solui, ibidem.
Foro, in foro non debet fieri contractus seu monopolia vt aliter merces non diuendantur, nisi vt ipsi inter se composuerint sub poena qnquaginta pondo auri, ibidē.
Forum sine licentia iudicis ideo non erigitur ne augeatur numerus inobedientium, ibidem li. iij. ar. lxvi.

Frater.

Fratres duo, duas sorores sibi copulantes, et tertius extraneam, pueri eorum indistincte succedunt alter in alterius bona, li. i. ar. iij. ibidem in glosa, vide limitationem istius de bonis maternis.
Frater non ex vtroq; parente hoc est medius & filij fratris mei germani equales sunt in successione mea ibidem glo. & itē ar. xx. li. ij. glo.
Frater vnus cum vxore accepta bona cū fratribus diuidere nō cogitur, li. i. ar. xi. glo clarius vero. ar. xij. in textu.
Fratrum indiuisorum lucrum & damnū commune est, per oppositum vero illorū qui diuisi sunt, li. i. ar. xij.
Frater vnus bonorum si quid ludo, luxuria, aut prodigalitate dissipauerit preter aliorum consensum damnum ipsi soli impu-

tabitur. ibidem. li.i.ar.xij.
Frater filiam suam locans non ex cōmunibus eam locabit, ibidem glo.
Fratres equaliter succedunt in bona, li i. ar.xiiij. & in glo.
Fratres & sorores indistinctorum fratrū, idest ex vtroqꝫ parente prouenientiū preferūtur alijs ex distinctis fratribus progenitis, li.ij.ar.xx.
Fratrū indistinctorum pueri eque similes sunt cum fratribus distinctis, ibidem li. ij. ar. xx.

Fructus.

Fructus arboris si cadunt de tua arbore in vicini fundum illius sunt, li.ij. ar.lij.feu. c.lxxi.hoc idem etiam habetur ex lege xij. tabu.ibidem circa ar.lij.vide copiose. & Iure muni.ar.cxxviij. glo.

Frumenta fruges.

Frumenta seu annonam de die furans, decolatur, de nocte suspenditur li.ij.ar.xxxix Iure muni. ar.xxxviij.glo.
Fruges dimisse in campo cum aliorum vicinorum introducte sunt si conculcentur à nemine persoluantur, li.ij.ar. xlviij.
Frumentum prius molendino allatum prius molitur, li.ij.ar.lix.feu.c. xi.glo.
Frumenta seu sata conculcare venādo nemini licebit postq̄ in nodulos se preparent li.ij. ar. lxi.
Frumentorum spicas equo fesso succidere licet tenendo vnum in via pedem, li. ij. ar. lxviij.
Fruges alterius secans, suas vel domini esse putans & nō aufert eas, non peccat, immo merces ei dabitur, li.iij.ar.xxxvij.
Frumenta non debent maiori precio vendi nisi secundum quod deus illa statuit, li. iij.ar.lxvi.
Frumenta, vide infra in dictione sata & segetes.

Fuga.

Fuga facit quandoqꝫ vnū adeo suspectū quod contra ipsum sententia ferri possit, li. ij.ar.xxxv.glo.

Fundus.

Fundus indistincte collatus per dominum edificia fundi eiusdem erunt, li.ij.ar.xxi.
Fundū alterius occupare volēs exindeqꝫ limitatio agrorum superueniat victus si sit tantum amittit quantum occupare voluit, li.ij.ar.l.glo. Iure muni. ar. cxxvij.
Fundus q̄ alte sepiri potest sine licentia iudicis, li.iij.ar.lxvi.

Funus et funebris pompa.

Funebris pompa ante omnia expediri debet, li.i.ar. xxij.
Funeris impense pro modo facultatum fieri debent ibidem glo.
Funus impediri non debet quominus sepeliatur, ibidem glo.

Fur furtum.

Furta, lusoria, spolia, heres non soluit, li.i. ar.vi. Iure muni.ar.ciij. Articulus tamē iste condemnatus est.
Fur & predo ius perdens si posthac de furto accusatur per iuramentum non euadet.li.i.ar.xxxix. & quomodo se expurgare poterit, ibidem vide, & Iure muni. ar. xxxij. & xcij. articulus tamen ille reprobatus est.
Furis & predonis expurgatio triplex, ibidem li.i. ar.xxxix.
Furto ablata restitui possunt sine heredū consensu li.i. ar.lij.
Furtiua & ablata decrepitus restituere potest sine heredum consensu, ibidem.
Fur quid sit, li.i.ar.lij. in annota.
Fur vel raptor infra diem naturalem non iudicatus vel conuictus, gograuius eum non iudicabit, sed ad feudalis iudicis spectat iurisdicionem li.i.ar.lvij. Iure muni.ar. xxxviij. & xlvij.glo.
Fur quid sit, ibidem li.i.ar.lvij.glo.li.iij.ar. lxxxix. glo.
Fur est duplex, manifestus & ocultus, ibidem li.i.ar.lvij.
Fur suspendi debet, li.ij.ar.xiij. & rationē in glo. ibidem vide.
Furtum minus trium solidorum punitur, cute & carne, & que sit pœna in cute & carne, vide li.ij.ar.xiij. Iure mu.ar.xxxviij
Furtum minus trium solidorum redimi potest, ibidem.
Fur redimens cutim & carnem infamis est, ibidem.
Fur suspensus non debet deponi sine licencia iudicis, ibidē glo. & Iure mu.ar.xxxvi.
Furtum nocturnum grauius est diurno quare & grauius punitur, ibidem li. ij.ar. xiij. & xxviij. & item xxxix.
Furtū quia cōmunius est grauius punitur

quare nec in sacris sepeliuntur fures, ibidē, li. ij. ar. xiij.
Furem dimittens iudex pro fure reputatur ibidem.
Furtum ex lege xij. tabu. quomodo punitur, ibidem li. ij. ar. xiij. glo.
Furti tenetur quamuis furtū solus non fecerit sed ope & consilio affuit, li. ij. ar. xiij. glo.
Furtiue res furibus ablate cui cedunt li. ij. ar. xxv.
Furtiue res in facti fuga repeti possunt sine licentia iudicis, li. ij. ar. xxv. glo.
Furans in die gramina vel ligna secta carnis vel cutis tormentis dabitur, si nocte furetur suspenditur, li. ij. ar. xxviij. Iure mu. ni. ar. xxxviij. glo.
Furtiue res fiunt si negātur inuente non tamen in vitam vel honorem vergunt, sed cum mulcta & emenda illas restituere cogitur, li. ij. ar. xxix. Iure mu. ar. cxxxv. glo.
Furto incusari non potest cui per alluuionem res applicātur, ibidem li. ij. ar. xxix.
Furta, spolia inuenta apud aliquem per annale tempus obseruantur per iudicem, si nullus interim venerit, iudex ea seruabit li. ij. ar. xxxi.
Furtiue res post alterū diem inuente quomodo arestari debent & quopacto in eo casu proceditur, li. ij. ar. xxxvi.
Furtiue res vsu capi non possunt ex lege xij tabu. ibidem glo.
Fur non semper est apud quem furtum reperitur. ibidem ar. xxxvi. & lxviij. li. ij. glo. & Iure muni. ar. xcij. & cxxxv. glo.
Furtum apud quem inuenitur ad hoc qd̄ fur non nominetur necessario tria in se habere debet, ibidem li. ij. ar. xxxvi. Iure mu. ar. xcij. & cxxxv.
Furtiua res si transmutatur non datur in restitutionem, vt si equum furetur & dat pro boue, bos non restituitur, ibidem li. ij. ar. xxxvi. glo.
Furtiue res per longi temporis possessionem prescribi non possunt, ibidem & ar. lxiiij. glo. li. iij. ar. iiij. glo.
Furtiue rei arestatio quomodo fieri debet per longum vide li. ij. ar. xxxvi. Iure muni. ar. cxxxv.
Furtum committit si rem inuentam negat li. ij. ar. xxxvij.
Furibus abacte res debent coram vicinis denunctiari li. ij. ar. xxxvij.
Furtū contigit quatuor modis, li. i. ar. lvij. & li. ij. ar. xxxvij. & alia plura de furto et re furtiua, ibidem.
Furtum quid sit, ibidem li. i. ar. lvij. li. ij. ar. xxxvij. & lxi. glo. li. iij. ar. v. Iure muni. ar. xcij. & cxxij.
Furtum comittere quis potest non tamen erit fur nec res illa furtiua dicetur, li. ij. ar. xxxvij.
Furtum cōmunius preda li. ij. ar. xxxix.
Furtum grauius punitur quia communius ibidem, & Iure muni ar. xxxviij. glo.
Furans annonam noctis tempore suspenditur, in die vero furās, decolatur, li. ij. ar. xxxix.
Furto ablata vestis apud sartorem fur q̄ intercipiatur, contra quem competit actio isti cuius vestis est, li. ij. ar. lx.
Furto an quis accusari potest pro feris syluestribus, li. ij. ar. lxi. Iure mu. ar. cxxij. glo.
Furto, spolio deprehensus cum clamore violentiarum accusari debet, li. ij. ar. lxiiij.
Furto accusatus nocumentum habet in tribus, ibidem, & Iure muni. ar. xxxvi. glo.
Furtum, in furto tria requirūtur quod nominari furtum debeat, li. ij. ar. lxviij. glo.
Furto accusari non potest si res acommodata aut sub testimonio deposita apud aliquem reperiatur & quid in eo casu faciendū si res huiusmodi apud eum vendicetur vel repetatur, li. iij. ar. v.
Furtum non impingitur nisi quando quis contrectat rem alterius dolose propter commodum suum, ibidem glo.
Furto pater filium & maritus vxorem minime accusare potest, ibidem. glo.
Furti & rei furtiue differentię tres, ibidem glo, & li. ij. ar. xxxvi. & xxxvij. & item li. iij. ar. xxij. glo.
Furtiua res tibi deposita animo vt apud tē inueniatur quomodo in eo procedendum & quę pœna eiusdem, li. iij. ar. v. glo. Iure muni. ar. lvi.
Furtum non comittit si rem commodatā vltra prēfixum tempus tenet. li. iij. ar. xxij.
Furtiua res esse potest, ille tamen qui eam habet fur non est, ibidem.
Furtum aut spolium alicui obiectum probandum est iudice & testibus, li. i. ar. viij. li. iij. ar. xxviij. Iure muni ar. xxxij.
Furtum sine damno restitui potest per heredes si ex illis locupletatus est quis, si autē non, nec restituere tenetur li. iij. ar. xxxi.
Fures vel raptores si plures fuerint quilibet tenetur in solidum conditiōe furti, sed

vno soluente cęteri liberantur, in actione vero furti vnus alium non liberat li.iij.ar. xxxi.
Furti actio datur ad pœnam, conditio vero furti ad rei prosequutionem, ibidem li. iij.ar. xxxi. glo.
Furti actio etiam pro vno nummo institui potest, non tamen pro huiusmodi parua re suspenditur, li.iij.ar.xlvij.glo.
Fur in manuali facto detentus nullum potest habere varendatorem, li.iij.ar. xxxv. & Iure muni.ar.cxiiij.
Furto ablatas res si apud aliquem inuenerit extra manuale factum ipse iuste varendatorem nominabit, ibidem.
Fur manifestus quis sit, ibidē li.iij.ar. xxxv.glo. amplā declarationē vide.
Fur recognoscens super aliquem de furto etiam si super id moriatur, ille propior erit se expurgare sacramento nisi alia superueniat probatio, li.iij.ar.xxxix. glo.finali.
Furtum comittens in animali seu pecoribus capite punitur. li.iij. ar.xlviij.
Furto accusari non potest si quis rem alicuius accipit putans esse suam illamq́ non occultādo tenet, quod si criminaliter accusetur iuramento absoluitur, li.iij.ar.lxxxix
Furtum manifestum quid sit. Iure muni. ar.xxxviij.glo.
Furto manifesto deprehensus quomodo proceditur contra eum, ibidem.
Furum & prędonum damna & incomoda cum pœnę iniunctione, ibidem.
Furē cute & carne pœnari, ferro in facie comburri, & alias infligere pœnas quid sit, ibidem & Spe.saxo. li.ij.ar.xiij.
Fur de nocte pręuentus in domo etiam si nihil furetur occidi & furto accusari potest, & alia de furibus abunde, ibidem Iure muni.ar.xxxviij.
Fur nocturnus minus q̄ tres solidos furās & item fur nocte frumēta auferrens reste seu fune punitur, ibidem.
Fur & latro per clamorem est inuestigandus, ibidem.
Furum & prędonum ex facto subsequuta damna & pœnę, ibidem glo.
Fur qualiter iudicio pręsentari debet, ibidem Iure muni.ar.xxxviij.
Furis detenti practica. Iure.mu.ar.xli.glo.
Furtum non dimititur nisi ablatum restituatur.li.iij.ar.lxxxvi.
Furtum importatum in domum probi hominis & inuenitur, iuramento absoluitur. Iure muni.ar.xcij.
Furto si ablatę sint res quomodo proceditur in recuperandis illis.ibidem glo.
Furem in platea insequens sine clamore & res mittat, eas tollere licet sine consensu iudicis, sed si clamor excitatus sit, iudicis cō sensus necessario venit.ibidem.
Furem dimittens pręter volūtatem vel se vi eripiat, si inculpatur à iudice, iuramento absoluitur.ibidem.
Furis ad carcerem dati protestatio coram iudice.ibidem.
Furto cōmisso quomodo procedendum in perquirendo fure, & quod ciuitas occludi debet, & furtum in domibus perquiri. ibidem Iure muni.ar.xcij.
Furtum committi potest in animalibus, feris, volucribus. Iure muni.ar.cxxij.glo.
Furans auem bestiam suspēdi non debet ibidem.
Furtiua res efficitur multis modis. Iure muni.ar.cxxxv.
Fur iudicio adductus quomodo procedit contra eum. Iure muni.ar.xxxviij. & xcij. glo.
Furtum, vide infra in dictione pręda, & dictione spolium.

Furiosus.

Furiosis & prodigis dandi sunt tutores & hi fieri debent proximiores agnati, li.i. ar. xij. Spe. saxo. & ex lege xij. tabu.ibidem
Furiosus ignominiam inferre non potest. li.ij.ar. xxxiiij.
Furiosus, contra furiosos & fatuos sentētia mortis vel membri amissionis non promulgatur, sed pro damno tutores responderunt. Spe. saxo.li.iij.ar.iij.
Furiosus post malefactum quur detinetur exquoquidem tutores damnum resarciūt rationes vide binas li.iij.ar.iij.glo.
Furiosus, vide plura in hunc passum supra in dictione fatuus.

Gallus.

Galli ad hęreditatem annumerantur, li.i. ar.xxiiij. Iure muni.ar.xxiij. & xxvi.
Gallus quomodo verigeldo soluitur.li. iij. ar.li.
Galli et gallinę damnum faciētes vicino, alę eis abscindantur, & vicino galli trāsmitantur. Iure muni. ar.cxxij.
Gallina damnum faciens si occidatur exsoluitur verigeldo. ibidem.
Galli euolati in do mū alterius non ꝓpter

hoc illius sunt, ibidem Iure muni. ar. cxxij.

Generatione similis.

Generatione inequalis hereditatē non accipit. li. i. ar. xvij. glo.
Generatione equalis quis dicitur, li. i. ar. xvij. glo. et ar. li. & item li. iij. ar. xlv. feu. c. xx.
Generatione similem esse alicui intelligitur quadrupliciter, li. i. ar. xlv. li. iij. ar. lxxiij
Genelogiam amici testificari possunt, li. iij ar. xxxij Iure muni. ar. iiij.
Generatione si quis accusetur testibus cōtra eum probare necesse est, li. iij. ar. xxviij Iure muni. ar. xxxij.
Generationis questio & probatio proprie competit foro spirituali, ibidem. li. iij. ar. xxviij. glo.
Generationem non aliud distinguit nisi libertas & seruitus, li. iij. ar. xlv. & li. i. ar. xvij. glo. & ar. li.
Generatione illustris eque similis est homini simplici libero tamen, sed ratione militaris dignitatis & clypei vnus est nobilior alio, ibidem li. iij. ar. xlv.
Generatione potest vnus argui, vt quia nimis tempestiue vel nimis tarde natus sit iure tamen reici non potest nisi illud perdat Iure muni. ar. iiij.
Generatione similis, vide ad hunc passum infra titulo paris conditionis, & dictione similis generatione.

Gerada.

Geradam cur tollunt mulieres ante omnē diuisionem, ratio est, quia viri in recompēsam tollunt arma bellica. Spe. sax. li. i. ar. v. & xxiiij. Iure muni. ar. xxiij. & xxv.
Geradā maiori iure cognata vxoris mortue tollit, q̄ mater mariti superstitis. li. i. ar. xx.
Geradam tollit mulier post dotem, li. i. ar. xxiiij. feu. c. lvi.
Gerada, ad geradam quid pertinet, ibidē li. i. ar. xxiiij. & Iure muni. ar. xxiij. & lvij. feu. c. lvi. & lvij.
Gerada vnde dicitur & quid sit, & alia plura de gerada vide. li. i. ar. xxiiij. & xxvij Iure muni. ar. xxiij.
Gerada maior datur vxori post mortem viri q̄ cognate post mortem vxoris, vt liquet de vasis argenteis &c. rationes vide ibidem. li. i. ar. xxiiij. feu. c. lvi. Iure muni. ar. xxiij.
Gerada non accipitur nisi vbi hereditas non datur mulieribus, sed si hereditatem tollet datur arbitrio eorūdem eligere quid volunt, ibidem li. i. ar. xxiiij.
Gerada est suppellectilis domestica, li. i. ar. xxvij. Iure muni. ar. xxiij.
Gerada alienari non potest viuente viro sine consensu cognate, etiam nec viro ipso nec alteri extraneo. feu. c. lvij. & circa ar. xxvij. li. i. & item Iure muni. ar. xxiij.
Gerada in defectu cognate cedit iudici, li. i. ar. xxviij.
Geradam accipiens debet esse cognatus ex parte fusi, li. iij. ar. xv. Iure mu. ar. xxiij. & lviij.
Geradam que pertineant & exceptiones que ad geradam non pertinent secundum statum diuersorum hominum. Iure muni. ar. xxiij. vide etiam ar. lviij. glo.
Geradam accipiēs cognata stratum ornatum marito relinquit sicut fuit tempore vxoris, & mensam cum mensali. Iure mu. ar. xxiij. Spe. saxo. li. iij. ar. xxxviij. feu. c. lvi. causamq̧ quur id fiat ibidem vide.
Gerada & proprium de gratia mulieribus confertur, li. iij. ar. lxxvi. glo.
Gerada non necessario expeti debet ante tricesimum. Iure muni. ar. xxiij.
Geradam ante tricesimum corā iudice ostēdi sibi petens et ille denegat, quid demeretur. Ibidem Iure muni. ar. xxiij. & Spe. saxo. li. iij. ar. xv.
Gerada quomodo expeti debet, vide practicam per longum vt supra. Iure muni. ar. xxiij.
Gerada an cognate pertinet donatione omnium bonorum inter virum & mulierem facta, vide practicam ibidem.
Geradam ex officio querere cupiens & si non inuenit, vel si inuenit quam ille negauit? quid demeretur, ibidem.
Gerada variorum Mechanicorum pannificum, sartorum, fabrorum, mulierum manibus proprijs laborantium, aurificū, tabernatorum, diuersoria publica administrantium, vario discerni debet, ibidem longum vide campum. Iure muni. ar. xxiij.
Gerada, ad geradam cōputari potest quicquid vxor in scrinio habet suo, ad quod nullus preter ipsam clauem portat, si vero in scrinio viri sit ad hereditatem pertinebit ibidem.
Geradam aut hergewet pertinentes res si

279

sint impignoráte quomodo proceditur in negotio, & an libere sine exemptione se qui debent, ibidẽ, et Spe. saxo. li. i. ar. xxiiij
Geradam pertinentes res & hergewet impignorate exemi non debent ex comuni pecunia, sed ille exemit cui per successionem cesserunt, ibidẽ Iure muni. ar. xxiij.
Gerada & hergewet non potest nuncupari nisi post mortẽ illorum qui illa relinquunt, aprimo etenim post decessum illorum gerade vel hergewet nomen sortiuntur, ibidem, & feu. c. lvij. circa ar. xxvij. li. i. Spe. saxo.
Geradam alienans mulier etiam cum consensu viri, vir tandem post mortem respõdere tenetur, ibidem Iure muni. ar. xxiij. feu. c. lvij.
Geradam cum mulier alienat tempore vitę suę, quomodo vir sibi prçcauere debet ne damnum incidat. Iure mu. ar. xxiij. glo.
Gerada oppignorata per virum tempore sanitatis mulieris pro necessitate eius, an cognate libere extradi debet, ibidem Iure muni. ar. xxiij.
Gerada oppignorata tempore sanitatis vxoris eandem cognata exemere debet, & vir nequicq̃ occasione illius pati cogitur. Spe. saxo. li. i. ar. xxiiij. Iure muni. ar. xxiij
Geradę expeditio precedit expeditionem armorum bellicorum. Iure muni. ar. xxiij.
Geradã maiori iure tollit filius scolaris, q̃ soro matris. Iure mu. ar. xxiij. scolaris vero filius & soror sua per equum tollunt. li. i. ar. v. Spe. saxo.
Geradam maiori Iure tollit mater femellę mortuę q̃ filius eiusdem mortuę, & mater mortuę matris pociori iure geradam accipit q̃ mater viri. Spe. saxo. li. i. ar. xx. Iure muni. ar. lvij. glo. finali.
Gerada, vide in hũc passum infra in dictione paraferna, & in dictione vtensilia.

Gladius.

Gladij duo dati per Christum, Ecclesię potestatem duplicem designantes. li. i. ar. i. li. iij. ar. xliiij. Iure muni. ar. vij.
Gladium euaginans in damnum alterius gladius cedit iudici. li. i. ar. lxij. Iure muni. ar. xlij. glo.
Gladij nomine alia arma intelliguntur. ibidem, li. i. ar. lxij. in annota. feu. c. lxi.
Gladium nemini ferre licet in ciuitatibus, villis, castris, vbi domicilium vel mansionem habet quis. li. ij. ar. lxxi.
Gladius restituẽdus non est illi qui deposuit si factus est furiosus. li. iij. ar. v. glo.
Gladium spirituale Spirituales à papa acquirunt, quemadmodum seculares ab Imperatore. Iure muni. ar. viij.
Gladium accipiunt agnati, ad designandã tutelam, interpretationem istius vide Iure muni. ar. xxv. & xxvi.
Gladium portans contra statutum ciuitatis arma presentari in pignore ciuitati debent occasione transgressionis statuti. Iure muni. ar. xlvij.
Gladius, vide supra in dictione arma.

Gnauus.

Gnaui homuntiones, nec hereditatem nec feudũ percipiunt, sed proximi bona eorũ administrant. li. i. ar. iiij. feu. c. v. Iure tamẽ naturali hereditant. Intelligendus ergo paragraphus quoad administrationẽ.

Gograuius.

Gograuius seu pedaneus, Iudex eligitur à rusticis trium villarum adminus, cum violentia vel furtum committitur, & alia de gograuijs vide li. i. ar. lv. & ar. lvi. & lvij. li. iij. ar. lxiiij. Iure muni. ar. xlv. & xlvij.
Gograuius dicitur propter id, quia causas subito emergentes iudicat. li. i. ar. lvi.
Gograuij vnde nanciscuntur autoritatem suam li. i. ar. lvi. glo.
Gograuius vnde dictus, ibidem li. i. ar. lvi. glo.
Gograuius, in gograuionatu hoc est subito electo iudice, non pertinet feudũ nec successio, ibidem, & li. iij. ar. liiij. glo.
Gograuius ad arbitrium rusticorum deponitur, & alia de gograuijs plura vide, ibidem. li. i. ar. lvi.
Gograuius non iudicat super furem & predonem si per diem naturalem non condemnatur, li. i. ar. lvij.
Gograuius an alios excessus preter eueniens furtũ vt pote homicidiũ violentiã iudicare posset, li. i. ar. lvij.
Gograuius non iudicat super violentias virginum & super homicidia, ibidem glo.
Gograuius non iudicat pernoctata, ibidẽ, & Spe. sax. li. ij. ar. xiij. Iur. mu. ar. xxxviij. & xlvij. glo. feu. c. lxxviij.
Gograuius ad tempus electus spaciosum prouideri debet à domino prouincię in feudo liciteq; vt sic pernoctata iudicabit. li. i. ar. lviij.

Gograuij iudicium cessat, adueniente iudicio comitis, ibidem.
Gograuij infeudatio quomodo fieri debet li.i.ar.lviij. glo.
Gograuius seu scultetus iudicat eodem die super furto trium solidorū.li.ij.ar. xiij. & alia de gograuijs, ibidem.
Gograuius ad quantā summā iudicare potest in ciuilibus causis, ibidē li.ij.ar.xiij.gl.
Gograuius, Phalansgrauius Margrabius, Burgrabius, vnde dicantur, li.iij.ar.liij.
Gograuio quantum mulcte datur in iudicio eius.li.iij.ar.lxiiij.Iure muni.ar.x.
Gograuius, vide ad hanc materiam infra in dictione scultetus.

Gratia.

Gratia, ex gratia seruiens, per gratiam mo nere debet mercedem.li.i. ar.xxij.
Gratiam allegans illam probare tenetur, ibidem glo.
Gratię seu voluntati aduersarij se subiciēs non renunciat iuri suo, In defectu enim gratię recuperat ius suum, ibidem glo.
Gratię date male vti volens perdit illam li. i.ar.xxxij.glo.li.ij.ar.xliij.glo.
Gtatia non iuuat nisi illum cui cōcessa est li.iij.ar.lxxvi. glo.
Gratia, in gratiam alicuius confugiens defendi pro posse debet.li.iij.ar.lxxviij. glo.

Gradus.

Gradus cognationis seu agnationis septē. li.i.ar.iij.
Gradu ęquales qui sunt hęreditatē relictā ęque percipiunt, proximior vero pręfert illi qui vlteriorem obtinet gradum, ibidem li.i.ar. iij.
Gradu septimo terminatur agnatio in cō sequenda hęreditate, ibidem.

Gramen.

Gramina furans, secans, de die aut de nocte quę poena.li.ij.ar.xxviij.

Granicies.

Granicies, vide ad hanc materiam supra in dictione finium regundorum & infra in dictione limites.

Halla.

Hallensis Ciuitas quo iure fundata est & vbi illud in defectu quęrere debet, vide Iure muni.ar.x.&.xi.
Halleñ vnde sententiam reportare debet. ibidem.ar.x.

Hereditas: Heres.

Hęreditatis perceptio finitur in septimo gradu, secundum Saxones. Spe.sax.li.i.ar iij.secundum Sueuos vero quamdiu probare poterit esse illius agnatus.li.i.ar.xix.
Hęreditatis percipiende vide gradus. li.i. ar.iij. & xvij. glo. & quod descendentes primum, posthac vero ascendentes succedunt prę omnibus collateralibus.
Hęreditatē nō accipit gnauus.li.i.ar.iiij.
Hęreditatē percipit iure ciuili surdus, mutus, claudus, nō feudali, sed si posthac euenerit casus aliquis non propter hoc feudū perdit.ibidem li.i. ar.iij
Hęredibus vnus carere cogitur ex triplici causa.li.i.ar.v.glo.feu.c.lxxij.glo.latius.
Hęreditas dicitur cum quibuscūq; bonis homo moritur.li.i.ar.v.& ar.vi.
Hęreditas quid sit lege communi. ibidem ar.v.& Iure muni.ar.xxvi.
Hęreditatem aui, nepos, ex filio accipit & non ex filia.ibidem li.i.ar.v.
Hęreditas non semper dicitur id quod qs post mortem suam reliquit nisi illud ad quę ius habuit. ibidem li.i.ar.v. glo.
Hęreditatis nomine appellātur bona omnia morte derelicta.li.i.ar.vi.
Hęreditatē accipiens debita soluit inquātum hęreditas in mobilibus perdurabit.ibidem li.i.ar.vi. Iure muni.ar.xxvi.glo.
Heres furta spolia lusorie perdita soluerē non tenetur, nec aliqua debita nisi de quibus hęreditas fuerat ampliata, vel quę solus fuerit stipulatus.ibidem li.i.ar.vi.articulus tamen iste reprobatus est.
Hęres si non fecit inuentarium ad solutionē omnium debitorum tenetur.ibidem. li.i.ar.vi.glo.
Hęres quantū temporis habeat ad faciendum inuentariū post mortem illius cui succedit. ibidem li.i.ar.vi.
Hęres ex delicto defuncti ad quid teneatur ibidem li.i.ar.vi.glo.
Hęres tenetur de sciētia recognoscere veritatem super debito mortui patris si actor renūctiat testibus. li.i.ar.vi.
Hęres ad omnē querelam occasiōe debiti & pecuniariā respōdere tenet̄ sed nō ratione furti, si vero pro dolo contra Imperiū cōmisso accuset̄ defēdere tenebit̄.ibidē gl.
Hęres non tenetur fideiussoriā patris exsoluere nisi ex certis causis ibidē glo.
Hęres negans bona percepisse ex quibus

280

debita soluat, si postmodum aliter inueniatur, duplum soluit. li.i.ar.vi. Iure muni.ar xxvi.glo.

Heres an venditioem patris explere tenet & an pecuniam desuper datam restituere cogitur. li.i.ar.ix.glo.

Heres occasione depositi, locati, an iurare potest, vel quomodo proceditur. li.i.ar. xv. glo.

Hereditatē patris, matris, fratris, sororis, filius accipit & non filia, & quomodo id intelligatur. li.i.ar.xvij. & in glo. vide interpretationem.

Hereditas carēs herede, fratre, sorore, illā omnes vtriusq; sexus qui propinquiores fuerint tollent. ibidem.

Hereditatem non percipit qui in generatione est inequalis. ibidem.

Hereditatē nō tollunt Suaue de sexu foemineo. ibidem.

Hereditatem percipiunt patres, matres & omnes ascendentes ante fratres & sorores & alia plura de successione vide ibidem. li.i.ar.xvij.

Heredes accelerañ qui dicant, hereditasq; in descendeñ proueniens cedere dicatur, in ascendētes vero deuoluta stare nuncupatur. li.i.ar.xvij. glo.

Hereditates intestatorum primum heredes, hijs deficientibus agnati tollunt ex lege.xij.tabu. ibidem li.i.ar.xvij.glo.

Heres licite intrat ad viduam post tricesimum diem. li.i.ar.xxij.

Heredis cum voluntate sepultura procuretur ibidem.

Heres de hereditate primum soluit familie precium ibidem. & Iure mu.ar.xxvi.

Heres ante tricesimum nihil de bonis tollet. ibidem li.i.ar.xxij.

Heres quo tempore hereditatem adire & eam vendicare debeat. li.i.ar.xxij.glo.

Hereditas appellatur omne aliud excepta gerada & que ad eam pertineant, vide li.i.ar.xxiiij. Iure muni.ar.xxvi.et lviij.

Hereditarie res tempore mariti obligate vidua reddere non tenetur, sed heres ea exemet si vult, ibidem. li.i.ar.xxiiij.

Hereditas eque in filiam sicut in filium cedit. li.i.ar.xxvij.

Hereditas, expeditorie res heredibus non extantibus post tricesimum iudici presententur, & eas elapso anno in vsus conuertet suos. li.i.ar.xxviij. exceptiões tamē huius vide in glo. & Iure muni.ar.lix.

Hereditas relicta sine heredibus eā vxor capit excluso fisco. li.i.ar.xxviij. in annota

Hereditas caret herede quadrifariam. ibidem. li.i.ar.xxviij. & Iur.muni.ar.xxvi. & lix.feu.c.lxxij.glo.

Heres in certis casibus post annū repetere hereditatē potest. ibidem li.i.ar. xxviij.

Hereditas in mobilibus anno prescribit, immobiliū vero triginta vno annis & anno & die ibidem li.i.ar.xxviij. & xxix.

Hereditas dupliciter in Principem deuoluitur propter excessum & cum heredes deficiunt. feu.c.lxxij. circa li.i.ar.xxviij. in annota.

Heres ignorans mortem illius cui succedere debeat, an per id negligat se in iure suo, vide li.i.ar.xxviij.glo.

Hereditas per aduenam percipi debet nō secundum sue persone, sed secundum iura terre. li.i.ar.xxx. ibidem in glo. causas vide cur id fiat.

Hereditarie res que sint, & ad hereditatē que ptineat. li.i.ar.xxiiij. Iur.mu.ar.xxvi.

Hereditas derelicta per viduam vel mulierem nullo extāte puero, succedit in agnatos proximiores li. i.ar.xxvij.. Iure muni. ar.lviij.

Hereditatem derelictam eque tollit mulier sicut & vir. Spe.saxo. li.i.ar.xxvij. Iure muni.ar.lviij.

Hereditas confiscata quomodo eliberatur per heredes. li.i.ar.xxxviij.glo.

Hereditas sine consensu heredum & legitimo termino iudiciali alienari non potest, ibidem. li.i.ar.lij. Iure muni.ar.xx.

Hereditas ex lege.xij.tabularum testamētaliter alienari potest, non tamen iure nostro saxonico, ibidem. li.i.ar.lij.glo.

Hereditas duplex stans & iacēs. feu.c.liiij & circa ar.lij.li.i. Iure muni.ar.xxi.glo.

Hereditatis successionem, vide Spe.saxo. li.i.ar.iij. & xvij.li.ij.ar. xx.

Hereditatem vēdicans sibi non iure agnationis sed promissionis, pro iniusticia reputatur, nisi sit coram iudicio confirmata, li.ij.ar. xxx.

Hereditatis successio si testibus probari potest quod promissa est coram iudicio valet & succedere potest, ibidem glo.

Hereditate vendita heres nihilominus remanet creditoribus obligatus, li.ij.ar. xxx. glo.

Hereditatem si quis donare alicui velit illam euacuare tenetur. li.ij.ar.xxx.glo. fin.

Hereditas licet multis pertineat quicquid in ea delinquitur libero possessori emendetur, li. ij. ar. lvij.
Heres prouincialis tollit bona deseruita feudalia, in defectu heredis feudalis, li. ij. ar. lviij.
Heres feudalis puer esse nō potest, ibidem glo.
Heres feudalis est filius, pater, auus qui de stirpe procedunt militari & sanus esse debet, heres vero prouincialis eque filia est, ibidem li. ij. ar. lviij. feu. c. vi. & li. ij. ar. xxi. & li. i. ar. vi. glo. Iure muni. ar. xvi. & ar. xcvi.
Hereditas seu proprium quod quis non emit sed per successionem venit sine consensu heredum alienari non potest, & practicā huius vide abunde. Iure mu. ar. xx. clarius ar. lvij.
Hereditas rusticorum dicitur, cum bona que sub censu eis tribuuntur eorum industria meliorantur, huiusmodiq; meliorationem que hereditas rusticorum dicitur diuendere possunt, saluo censu domini censualis. li. ij. ar. lix. glo.
Heres tenetur coheredem super hereditate abscessa varendare. li. iij. ar. iiij. glo.
Hereditarie res post tricesimum si à multis apud vnum expetuntur eas dare non tenetur nisi sopita inter eos lite, li. iij. ar. xv.
Hereditarias res retinens post tricesimum & postulatus non reddit, mulctā et emendam soluit, ibidem.
Hereditas cum diuiditur, senior diuidit, iunior acceptat, li. iij. ar. xxix.
Hereditatem expetens, scabinorum sede dignus si sibi non creditur progenitores suos probare tenetur, ibidem li. iij. ar. xxix.
Hereditarie res apud aliquē derelicte pro quibus lites habentur iudici tuto presententur li. iij. ar. xv.
Heres pro debito respondere non tenetur patris, nisi bona illa sub se habeat pro quibus inculpatur li. iij. ar. xxxi. feu. c. xlv.
Heredis appositione in perpetuum omnes succedentes continentur, li. iij. ar. xxxi. glo.
Heredibus respondetur de preda in patre eorum patrata, ibidem li. iij. ar. xxxi.
Heredes non tenentur respondere super maleficio vel preda patris, ibidem, & item feu. c. xliij. & xlv. glo.
Heres querens debitum patris contra viuum debitorem non oportet probationē facere metseptimus, ibidem li. iij. ar. xxxi.
Hereditatem patris & matris, proles ingenua obtinet, li. iij. ar. lxxij.
Herede non extāte hereditas cedit Regi, & quomodo Rex ibidem accipitur. li. iij. ar. lxxx. Iure muni. ar. lix. feu. c. lxxij.
Hereditatem capit fiscus non extantibus consanguineis vltra etiam affines, ibidem li. iij. ar. lxxx. glo.
Hereditatum resignationes quomodo fieri debent, & quis processus seruandus, Iure muni. ar. xx.
Hereditas que non est empta, vel quām quis resignatam non habet resignari sine heredum consensu non potest, ibidē. Exinde eliciunt quidam quod hereditas que à parentibus venit alienari non possit, textus ad hanc sententiā est clarus. Iure muni. ar. lvij.
Hereditas proprijs empta pecunijs resignari libere potest. Ibidem Iure mu. ar. xx
Heres primum sepulturam expedire debet, ibidem.
Hereditatem vnam si plures accipere debent, vel etiam hergewet, senior inprimis accipit gladium, & quare id fit, ibidem. Iure muni. ar. xxvi. vide.
Hereditatem accipiens ad quid obligatur ibidem sufficienter vide.
Hereditate vendita & interim venditor moritur quomodo impeti debet emptor p̄ heredes venditoris. Iure muni. ar. xxx. glo.
Hereditas in dotalicio mulieri sine cōsensu heredum assignata an alienari potest. Iure muni. ar. lvij.
Hereditas relicta per mulierem carentē prole eius cognatis cedit, hoc idem de viro intelligendum est. Iure mu. ar. lviij. & Spe. saxo. li. i. ar. xxvij.
Hereditas, ad hereditatem quid pertinet, ibidem. Iure muni. ar. lviij.
Hereditas est terminus vniuersalis extendens se ad proprium geradam & hergewet. Iure muni. ar. lix. glo.
Herede nullo extante iudici cedit hergewet & gerada, & quare id fit, alia vero bona vt proprium cui cedunt. Iure muni. ar. lix. Spe. saxo. li. iij. ar. lxxx.
Hereditas per caducum que cedit officio, per annum & diem seruari debet, ibidem Iure muni. ar. lix.
Hereditatem non emancipati vendere minime possunt sine coheredum consensu. Iure muni. ar. lvij.

Heres consentiens in legata testamenti & debita cum hoc nonnulla sint expedire vtrunq; cogitur. Iure muni. ar. lxv.

Hereditatem si quis alloquatur esse suam ex parentibus, & alter qui eam possidet dicit iusto eius esse predium censuale euictorem apportans, cicius iste circa eam permanebit q̄ ille eandem ab eo eripere possit, sed si in defensa defecerit, ille qui impetit obtinet. Iure muni. ar. lxix. vide ad id Spe. saxo. li. ij. ar. xliij. sub alio tamen sensu.

Hereditas que ex mortuo venit potiorem defensam habet q̄ que ex venditione possidetur, ibidem Iure muni. ar. lxix. & Spe. saxo. li. ij. ar. xliij

Hereditatem iudicialiť in debito dans, vel oppignorans, qui eam accipit, iudicio solidum soluit. Iure muni. ar. cv.

Heres occupat omne ius mortui cuius est heres, & agere potest tam actione ciuili q̄ criminali post mortem & quomodo id intelligatur, vide feu. c. xlv.

Hereditas, vide ad hanc materiam supra in dictione bona, infra in dictione proprium, & dictione res.

Heres, vide in hunc passum supra titulo filius.

Hergewet.

Hergewet dicitur quod ad expeditionem bellicam spectat. li. i. ar. xxij. & xxvij. glo. Iure muni. ar. xxv. feu. c. lvi.

Hergewet qui repetere vult necessario agnatus esse debet ex parte gladij, geradā vero cognata ex parte fusi li. iij. ar. xv. Iure muni. ar. xxiij. & xxv.

Hergewet non dicitur nec nomen sortitur suum, nisi primo post mortem illius à quo hergewet expectatur. Iure muni. ar. xxiij.

Hergewet accipiens ad quid obligatur. Iure muni. ar. xxvi.

Hergewet, vide ad hunc passum plura in dictione arma bellica, & dictione expeditorie res.

Homagium.

Homagium prestans sibi in generatione equali vel si infeudetur à sibi simili nō originem aut iura ciuilia idest emendā que sibi iure cedit sed tantummodo feudi seu militie dignitatem minuit. Spe. saxo. li. iij. ar. lxv.

Homicidium.

Homicidio detentus & contra eū actio sit cepta, si concordat cū parte cū iudice vero non, an cogere illū iudex possit ad actionem prosequendam. li. i. ar. lxij. glo.

Homicidium triplex. li. ij. ar. xiij. Iur. muni. ar. xxxviij. glo. feu. c. xxxiij. glo. Iuxta vero articulum xxxviij. li. ij. quadruplex homicidium inuenitur.

Homicidij actio duntaxat competit viris & non mulieribus. li. ij. ar. xvi. glo.

Homicidium an patrari in defensa dicatť iudicis arbitrio comittitur. li. ij. ar. xiiij.

Homicidio nedum tenentur qui illud patrarunt, sed & alij tanq; socij & auxiliatores. li. ij. ar. xiiij.

Homicide non omnes puniendi, vt patet de illis qui in defensa aliquem occidunt. li. ij. ar. xiiij. & ar. lxix. glo. finali.

Homicidio accusatus que damna sustinet li. ij. ar. lxiij.

Homicidij particeps siue facto siue consilio pro homicida reputari debet, ibidē. glo.

Homicidium quomodo probatur vel defenditur. Iure muni. ar. xxxviij. glo.

Homicidium casuale variomodo cōmittitur & quomodo procedendum in eo, ibidem glo.

Homicidio accusatus expurgans se iudicialiter vni ex heredibus, guarendaq; accepta non tenebitur alijs respondere. Iure muni. ar. xci.

Homicidio accusatus querela simplici euadet per innocentiam solus. Iure mu. ar. xci. glo.

Homicidio accusatus & decreta sibi sit expurgatio per iuramentum, si deficit verigeldum soluet, & iudici mulctam, ibidem.

Homicidij quod conscius sit decreta sibi expurgatione si deficit quid demereť, ibidē

Homicidio cōmisso, & corā iudice questum iam sit & tandem concordatum cui mulcta cedit, ibidem.

Homicidio vel pro vulnere mulier detetaeque conuinci potest sicut vir, si vero honesta mulier de homicidio illoidem die patrato accusata sit dataq; ad fideiussoriam propior est metseptima, euadere q̄ q̄ď conuincatur, si factū sit pernoctatū sola euadet, ibidem. Iure muni. ar. xci. glo.

Homo.

Hominum tria genera ex ciuitate pellenda. li. i. ar. iiij.

Hominum differentia triplex, liberi, serui, & libertini. li. i. ar. xvi. glo.

Homines triplices ius scire non tenetur. li. i. ar. xxviij. li. ij. ar. lv. li. iij. ar. lxxix.
Homo ex duobus cōstituitur li. iij. ar. xlij.
Hominem occupās vt seruū peccat in dei potestatem. li. iij. ar. xlij.
Homo sine honore pro mortuo reputatur li. iij. ar. lxxviij. glo.
Hominum triplex genus in ecclesia necessarium, li. iij. ar. lxxix.
Homines omnes aut liberi sunt aut serui. Iure muni. ar. ij.
Homines mediocris status & conditionis ad Consulatum ac alia officia potissimū eligi debent. Iure muni. ar. xliij. glo.
Homo liber & puer in pignus dari nō potest. Iure muni. ar. cxl.

Hospes.

Hospes tam actiuus q̄ passiuus defendi pro posse debet etiam contra dominum suum, li. iij. ar. lxxviij.
Hospes manet sine culpa, si hospites in domo eius mutuo se vulnerent, vel occidat vnus alium, si illum detinere in fuga minime potuit. li. iij. ar. xci.
Hospites fouētes ciues, an lectisternia omnia inter geradam computari debent apud eos. Iure muni. ar. xxiij. glo.
Hospites seruans non dicitur nisi ille qui cōmuniter victū ex hospitibus habet vel illos fouet, ibidem.
Hospitibus iusticia omni die ministranda pro debito etiam si cum testibus agant & solutio vltra aliam noctem decerni debet. Iure muni. ar. xlvi.
Hospes dicitur ille qui per vnam diem ad iudicium venire non potest, & eum pro eo iurare oportet, & quomodo, ibidem Iure muni. ar. xlvi.
Hospiti semper Burgrabius & scultetus iudicium exercere debet, ibidem ar. xlvi.
Hospes hospitem pro debito impetēs quō absoluitur. Iure muni. ar. lxviij.

Humulus.

Humulus si sepem transcrescat cuius fit, li. ij. ar. lij. Iure muni. ar. cxxviij.

Illegittimus et illegittime factum.

Illegittimus procurator esse non potest, li. i. ar. xxxvi. glo.
Illegittimus legittimos procreare non potest pueros nec ei succedit, li. i. ar. xxxviij. & in fine glo. vide quomodo id intelligat
Illegittimi & capite diminuti nec in suis actionibus nec duellis tutores habere possunt, li. i. ar. xlviij. causam istius vide in gl.
Illegittimi, ioculatores, fistulatores, lusores neminem quidem accusare possunt, interfectores tamen eorum puniuntur quia & si sunt famosi non tamen fures, li. i. ar. l. & in glo. clarius.
Illegittimus legittimo non succedit, li. i. ar. li. vide tamen in glo. limitationem eius & quopacto succedere possunt.
Illegittimi non repelluntur ab honoribus, ibidem. & Iure muni. ar. iiij.
Illegittimus legittimari potest & per consequens succedere, & hoc contigit tribus modis, ibidē li. i. ar. li. glo. li. iij. ar. xlv. glo.
Illegittimus natus de scorto māser dicitur, spurius de cōcubina, nothus de adulterio, in anno. circa ar. li. lib. i.
Illegittime factum pro non facto reputatur li. ij. ar. xxxvi. glo.
Illegittimum vocans aliquem testibus contra eū probare oportet. li. iij. ar. xxviij. Iure mu. ar. xxxij.
Illegittimitas alicui obiecta facilius eidem datur defensa. ibidem li. iij. ar. xxviij. Iure muni. ar. xxxij.
Illegittimum occidens, vulnerans, puniri debet vt violator. li. iij. ar. xlv.
Illegittimis sunt viliores clericorum filij. ibidem. li. iij. ar. xlv. nec ordinari possunt ad officia. rationes vide in glo.
Illegittimus an succedat legittimo & quo pacto, vide adunde Iure muni. ar. lix. & Spe. saxo. li. i. ar. li.
Illegittimi filij filius legittimus si sit, succedit auo secundum quosdam, nam vitium censetur purgatum per mediam personā. li. iij. ar. lxxij. glo. fina.
Illegittimus, vide plura ad hanc materiam infra in dictione legittimus.

Illustris.

Illustres & domini possunt absq; iudicio cōmutare ministeriales. li. i. ar. lij.
Illustres & superillustres, ac item nobiles qui sint. li. i. ar. iij. Iure muni. ar. viij.
Illustres vbi per iusiurandum se confederauerint nisi Imperium excipiant contra Imperij delinquent maiestatē. li. ij. ar. i.
Illustres emendam habent. li. iij. ar. liij.
Illustrium vitam aut sanitatem nemo iudicat nisi Imperator. li. iij. ar. lv.
Illustris, vide infra plura in dictione Princeps.

Impedimentum.

Impedire aliquem quod suũ consequi non posset acsi ipse sibi solus auferat & veluti predo iudicatur.li.ij.ar.xxxvi.

Imperator.

Imperatori gladius & potestas secularis à Christo commissa est li.i.ar.i.
Imperator auxilio esse debet Pontifici Romano.ibidẽ li.i.ar.i.& li.iij.ar.lxiiij.
Imperator intromittere se potest in forum spirituale in certis casibus.ibidẽ.li.i.ar.i.
Imperator potest puniri,iudicari,excõmunicari ibidem li.i.ar.i.& li.iij.ar.lvij.
Imperator Titus cum patre suo Vespasiano Hierusalem euertit, tanteq; liberalitatis fuit quod petẽti eum nemini quicquã denegauit dicens, Nullum tristem debere recedere ab Imperatore.li.iij.ar.vij.glo.
Imperator, ad Imperatorem seu Regem confugitur in certis dubijs & casibus,li.iij.ar.xxxiiij.
Imperatoris iudex est Palatinus Rheni,li.iij.ar.lij.Iure muni.ar.viij.& ix.& hoc intellige postq̃ ab officio exautorisatus sit, quia Imperator inquantũ Imperator à nemine iudicari debet,vt ibidem in glo.
Imperator securi iudicatur, & non gladio. Iure muni.ar. viij.
Imperatoris iuramẽtum, & quomodo nõ est reiterandum,li.iij.ar.liiij.Iure muni.ar. viij.feu. c.iiij.
Imperatorum iura quę habentur expresse in speculo Saxonũ excerpta sunt ex constitutionibus Caroli, quando Imperium Germanis tradidit nec habetur in legibus ibidem.li.iij.ar.liiij. Iure muni.ar. viij.
Imperator semel iurans amplius non iurabit,ibidem li. iij.ar.liiij.Iure muni ar.viij.
Imperator est iudex super vitam Illustriũ & nullus alter,li.iij.ar. lv.
Imperium è cœlis à Deo collatum est vt iusticia mediante omnia gubernẽtur,li.iij. ar.liij.glo.
Imperator à tempore consecrationis nisi in tribus casibus excõmunicatur,li.iij.ar.lvij. Iure muni. ar. viij. feu.c.iiij.glo. articulus tamen iste erroneus est.Imperator etenim ratione cuiuslibet excessus excommunicari potest nedũ ab apostolico sed & ab inferiori iudice,vt ibidem glo. declarat.
Imperatoris electionem qui principes celebrare debent,ibidem li. iij.ar. lvij.
Imperatoris officium est Ecclesiam defendere,dominũ Papã exaltare,tueri clericos & miserabiles personas,li.iij.ar.lvij.glo.
Imperator,an Papa,quis eorum sit iudex superior,ibidem li.iij.ar.lvij.Iure muni.ar. vij.& item li. i.ar.i. glo.
Imperator propter excessus nedum excõmunicari verum & deponi potest,ibidem li.iij.ar.lvij.glo.Iure muni.ar.viij.
Imperator quomodo feuda cõfert secularibus & spiritualibus,li.iij. ar. lx.
Imperatore ad ciuitatem veniente omnia thelonea & monetę sibi vacant q̃diu illic moratur, similiter & iudicium, ibidem li.iij.ar.lx.Iure muni.ar. viij.
Imperium Clenodia habet quinq;, ibidẽ li.iij.ar. lx. glo.
Imperator Constantinus imperium occidentis tribuit apostolico & alia de eius vita & munificentia plura vide li.iij.ar.lxiij. Iure muni. ar.vij.
Imperatoris & Pape nunctijs non credítur quantumcunq; etiam insignes sint nisi literas publicauerint.li.iij.ar.xxvi.et xxxiiij.ac lxiij.
Imperij occidentis donatio per Constantinum Siluestro Pape facta an sit valida,vide li.iij.ar.lxiij.glo.
Imperator propter quid & ob quam causam Augustus nuncupatur,ibidẽ li.iij. ar. lxiij.
Imperator primus Teutonicorum Otto magnus.li.iij.ar.lxxxiij.
Imperatori ius statutum quod sedem defendat Christianam. Iure muni.ar.viij.
Imperator ipse Romanus aduocatus dicitur,ibidem Iure muni.ar. viij.
Imperator nisi in tribus vitã honorẽ demeret,ibidem ar.viij.& ar.ix.Spe.saxo.li. iij.ar. lvij. articulus reprobatus iste est.
Imperator omnibus iudicibus committit iudicium,ibidem Iure muni.ar. viij.
Imperator electus quomodo iurare debet. ibidem.
Imperatoris condemnati caput cum aureo dolabro abscinditur,ibidem Iure muni.ar. viij.glo.feu. c.iiij.glo. & causas istius vide, ibidem.
Imperator, vide infra ad hanc materiam in dictione Rex.

Imperium.

Imperium, & Sueuus non prẽscribunt in hereditatibus,li.i.ar.xxix.

Imperium merum nisi Papa & Imperator habent, mixtum vero omnes inferiores iudices, li.i.ar.lix. glo.

Imperiorum origo & transmutatio & q̃modo ad Romanos venit. Spe.saxo.li.iij.ar.xliiij.Iure muni.ar.vi.& vij.

Impetitio.

Impetens bona aliqua & ea non consequatur, mulctam aut emendam non prȩstabit dummodo illa non inuaserit. li.i.ar.liij.

Impetat si quis rem minus iuste eandē viceuersa dimittere cogitur cum mulcta & emenda, li.ij.ar.xxv.Iure muni.ar.cxxxix.glo.

Impetant si duo rem simili testimonio ipsis res erit ex ȩquo diuidenda & quopacto testimonium illud fit, & alia de impetitionibus, li.iij.ar. xxi.

Impetitio bonorum quopacto fit & quȩ eius vtilitas.li.i.ar.lxx. per totum.

Impetitio rei quando & quomodo fieri dicitur.li.ij.ar.ij. glo.&. feu.c. xiij.& circa ar.xliij.li.ij. in annota.vide.

Impetant si duo rem vnam apud me, nulli eorum datur nisi prius iure inter se discernant.li.iij.ar.xv.& xxi.

Impetitio, vide ad hanc materiam plura infra in dictione vendicatio.

Inducię.

Inducię quid sint.li.ij.ar.xij.

Infamis.

Infames iure spirituali testificari possunt in tribus casibus. li.i.ar.viij. li.iij.ar.xvi.& lxx.Iure muni. ar.iiij.glo.

Infames sunt certantes, pugiles, histriones, furta & spolia paciscentes, & qui anno et die in proscriptione perseuerauerint.li.i.ar.xxxvij. clarius vero ar.xxxviij.& alia de infamibus in vtroq; articulo abunde.

Infamis fit si in causa famosa transactionē facit, ibidem li.i. ar.xxxviij.li.ij. ar. xiij.& lxiij. glo.

Infamis ferendarius esse potest in certis casibus li.i.ar.lx.

Infamis iudicetur qui vitam aut manum eliberauerit condemnatam, li.i.ar.lxvi.in fine textus.

Infamis non fit, torturis licet datus sit, sed causa propter quam id fit infamiam irrogat, li.ij.ar.xiij.glo.

Infamis an efficiatur recompensa manum redimens, li.ij.ar.xv.glo.

Infamiam irrogare non possunt fatui pueri, vir vxori, dominus seruo, pater filio, li.ij.ar.xxxiiij. glo.

Infames tutores habere non possunt, li.iij.ar.xvi.

Infames vt pote lusores, pugilles, meretrices, percutiat si quis sine vulnere, accusatus demerebitur iudici mulctam & parti medium emende, hoc est quindecim solidos. Iure muni.ar. cxxix.

Infamis, vide ad hāc materiam infra in dictione, iure priuatus.

Infidelis.

Infideliter agere euenit tripliciter.li.i.ar.xl.

Infidelis, propter infidelitatem nullus vitā demeretur nisi Christianus qui apostotauerit, li.ij.ar.xiij.

Inimicus.

Inimicus seu hostis nullus honestior nisi qui publice imperio bellum indicit & ecōtra, li.iij.ar.xli.glo.

Inimicis nostris quomodo excessus dimittere debemus, & quomodo non. Iure muni.ar.xvij.

Iniuria.

Iniuriam illatam si clamore excitet quis illam prosequi tenetur, li.i.ar.lxij.

Iniuria quid sit, li.i.ar.lxviij.Iure muni.ar. lxxxix.glo.feu.c.xxiij.& lxix.

Iniuria triplex inuenitur, ibidē li.i.ar.lxviij & Iure muni.ar.lxxxix.glo, feu.c.xxiij.& lxix.

Iniuriarum actiones ciuiliter & criminaliter institui possunt, ibidem li.i. ar.lxviij. glo.

Iniuriam augmentantia quę sunt, & alia de iniurijs plura, ibidem li.i.ar.lxviij. Iure muni.ar.lxxxix.

Iniuria vxoris per virum, patrē, & ipsam solam querulari potest, iniuriam vero marito illatam nisi ipse solus querulabit, ibidē li.i.ar.lxviij. Iure muni. ar.lxxxix.li.iij.ar. xlv.glo.

Iniuriam actor estimare quidem potest, iudex tamen prout iure descriptū est eandem taxabit, li.iij.ar.lxviij.glo.

Iniuria secundum dignitatem personę refunditur, ibidem.

Iniurię quomodo rependi debent ex lege xij.tabu.vide circa arti.lxviij.li.i.

Iniuriari nemini ex odio debemus, li.i. ar.

lxix. a prin. glo.

Iniuriarum actiones occasione furti, homicidij, &c. cum clamore proponende sunt, li.i.ar.lxx.li.ij.ar.lxiij.Iure muni.ar.xxxvi

Iniuriarum varie pœne, li.ij.ar.xiij.

Iniuria prouocatus ad iram si verba iniuriosa dixerit non tenetur de verbis iniuriosis, li.ij.ar. xvi.

Iniurijs duello si actor quem conuincit reus qua pœna punitur, li.ij.ar.xvi.

Iniuria, pro iniuria patris filius respondere tenetur, si tempore vite cœptum est negocium, & ille recognouit vel negauit, feu.c. xliij.circa ar.xvij.li.ij.

Iniuria illata ex verbis mendacio obiectis, emenda secundum sui generationem absoluitur, li.ij.ar.xvi.

Iniuria illata libero famulo alicuius cui cedit actio, li.ij.ar.xxxiij.

Iniuria bestijs illata propterea vitam aut sanitatem non perdit, li.ij.ar. lxi. Iure muni. ar.cxx.

Iniurie & violentie differentia & quid vtrunqꝫ sit & quomodo defendi vtrunqꝫ debet, li. iij.ar.lxxviij.

Iniuria, de iniurijs vide supra in dictione actio iniuriarum, & item in dictione contumelia.

Innocens.

Innocẽs redditur noxius facti ex certis causis, li.ij.ar.xlv.Iure muni.ar.cxij.

Inquilinus.

Inquilinus alienari potest cum proprietarius solus domũ inhabitare vult, vel eandem edificare, & alias item causas vide, li. i.ar.liij.& li.ij.ar.lix.

Inquilino dominus indicere debet ante tẽpus cũ eum alienare vult.li.ij.ar.lix.

Inquilinus conducens domũ eius tota suppellex est pignus pro censu domini nec eã alienare potest immo alienatam dominus recuperabit, li.i.ar.liij. & li.ij. ar. lix. Iure muni.ar. cxl.

Inquilinus, de inquilinis vide supra in dictione locatio & conductio.

Institor.

Institoris mortui vxor quomodo geradã percipit.Iure muni.ar.xxiij.

Institorum seniores singulis quatuor septimanis cũ duobus Cõsulibus debent pondera merciũ reuidere.Iure mui ar.xix.

Institores diuersi generis, Iure muni. ar. xliij.glo.

Institorum ordinatio in venundandis rebus & quomodo obedientiam seruare debent, ibidem.

Institores onera ciuitatis sufferentes alios exteros in venundandis rebus prohibere minime possunt, nisi habeant priuilegium speciale, ibidem Iure muni.ar. xliij.glo.

Institor, vide infra titulo mercator.

Instrumentorum fides.

Instrumentum, de instrumentorum fide, vide plura li. ij.ar.xlij. glo.

Instrumenti ammissio non mutat substantiam veritatis, ibidem.

Insula.

Insula in medio agrorum facta cõmunis vtrisqꝫ est, li.ij.ar.xxix.&.lvi. glo.

Insula propior agro alicuius ad illum pertinet, ibidem.& ar. lvi.

Insula nata in mari quod raro accidit occupantis fit, li.ij.ar.lvi. glo.

Interdictum.

Interdictorum tria genera, prohibitoriũ, restitutorium, exhibitorium.Iure muni.ar. cxxv.glo. Spe.saxo.li.ij.ar.li.glo.

Interfectus.

Interfecti in torneamẽtis in sacris non sepeliuntur locis, li.i.ar.xx.glo.

Interfectus in violentia nullam soluit mulctam morte enim illã exsoluit sua, li.i. ar. liij. glo.li. iij.ar. lxxviij.

Interficiẽs aliquem causa necessitatis quid facere debet, & quomodo & per quid absoluitur, li.ij.ar.xiij.Iure.muni.ar. xxxviij.

Interfectus ex sententia vel seipsum occidẽs, heres succedit in bona vel agnatus, li. ij.ar. xxxi.

Interficiens aliquem ignoranter, sagitando, iaciendo &c. verigeldo absoluitur, li.ij ar.xxxviij.

Interfectus, de interfectis vide infra in dictione occisus.

Interloquutoria.

Interloquutoria potest esse tribus vicibus inter partes, li.i.ar.lxij.feu.c.lxix.

Intromissio.

Intromittens se non iure in bona alie

Inuente res.

Iudeus.

Iudex Iudicium.

284

Iudicium, coram iudicio si quid actum sit negare vnus non potest nam tunc actor cum testimonio duorum & iudicis eundē conuincet, li.i.ar.vij.
Iudex metseptimus testificari oportet sup proprij donationem alienationem, vel si in derogationem vite sanitatis quid actū sit, cum illis qui sententiam inuenerunt, li.i. ar.viij. & xxviij. Iure muni.ar.xxxij.
Iudex non potest ante tricesimum pignorare, nec aliquid iure expetere ab heredibus, li.i.ar.xxij.
Iudicium dupliciter exercetur, li.i.ar.xxvi. feu.c.lxi.glo.
Iudicio presidetur ex duplici causa, feu.c.li. & circa ar. xxvi.li.i.
Iudex hereditatem capit que relinquitur sine heredibus & exinde etiam prouidere debet carceres patibula, li. i. ar. xxviij. in annota.
Iudex iudicare debet non secundum iura actoris aut rei, sed secundum iura prouincie.feu.c.lxv. & circa ar. xxx.li.i.
Iudicis error duplex, li.i.ar.xxxiiij. glo.
Iudex impediens aliquē in sua causa que pena, li.i.ar.xxxiiij. Iure mu.ar.xi.et.xviij.
Iudicij locus eligendus est vbi tuto & sine incomodo litigantium ius reddi possit, li.i. ar.lix. glo.
Iudicis officium est prouidere de aduocato pupillis, foeminis, debilibus, & his qui sue mentis non sunt, & qui per potentiam oprimuntur, etiam non petentibus, li.i. ar. xlvi.glo.
Iudicio quicquid actum est propior est actor conuincere aduersarium cum illis qui iudicio presidebant, li.i. ar.vij.
Iudicio honeste quiuis habere se debet, li. i.ar. liij.
Iudicio presidetur ex duplici causa, ibidē.
Iudicium seculare inicium traxit ab arbitrio & electione, li.i.ar.lv.
Iudex de iure esse nō potest nisi electus et infeudatus, & iudices dupliciter eliguntur, ibidem, ar.lv.
Iudex quis & qualis esse debeat, eum etenim esse oportet non periurum, non proscriptum, & alia vide ibidem li.i.ar.lv.feu. c.lxi.
Iudex quilibet quatuor virtutes in se habere debet, ibidem li.i.ar.lv. & li.ij.ar.xli. Iure muni.ar. xi.feu.c.lxvij.
Iudex subito electus à rusticis, alias Gograuius non oportet quod eum sequatur feudum vel successio, li.i.ar.lvi.
Iudex Gograuius ad arbitrium rusticorū deponitur, ibidem.
Iudex Gograuius sic electus, si dominus sibi officium confert in feudum tenetur cū bonis feudalibus sibi facere collationē & filijs eius, ibidem li.i.ar. lvi.
Iudex, à non competenti iudice quecunqꝫ fiunt pro nō factis reputantur, li. i.ar.lvij. glo.
Iudicium quod in vitam transit non adeo large extēdi debet, nec de facili alteri subdelegari, li.i.ar.lvij.glo.
Iudices pedanei qui sunt, li.i.ar. xiij.
Iudice superiore adueniente iudicium inferioris cessat, li.i.ar.lviij. Iure muni.ar. viij. feu.c. lxv.
Iudicia omnia cōmittuntur à Rege ex eo quia solus vbiqꝫ iudicium exercere nō potest, li.i.ar.lviij.li.iij.ar.lij. Iure muni.ar.viij.
Iudices illiterati homines esse possūt dummodo habeant naturalem industriam, ibidem li.i.ar. lviij.
Iudex peritus esse debet nec querere ab alijs quid eum loqui oporteat, ibidem.
Iudex assidere sibi potest viros spectabiles si venerint, & actionē non habuerint, ibidem, & Iure muni.ar.viij.feu.c.lxv. & li. ij.ar.xij.glo.
Iudicium quando & quomodo cessat seu dissoluitur, ibidem li.i.ar.lviij.glo.
Iudex sedendo iudicet actionem vero habentem stare iubeat & sedere non permittat, ibidem li.i.ar.lviij. & li.ij.ar.xij.glo.
Iudex omnimodas actiones iniurias ac pacem fractam vbiqꝫ locorum in sua iurisdictione iudicare potest, li.i.ar.lix.
Iudex sub imperij Banno cognoscere nō potest nisi illud ab imperio habeat, ibidem li.i.ar.lix. Iure muni.ar.xi.
Iudicis locus quomodo per iudicē eligendus vel custodiendus, ibidem li.i.ar. lix.
Iudex iure prouinciali vel feudali, an semper iudicium exercere debet. feu.c.lxv. & circa ar.lix.li.i.
Iudicem vel scabinos si actio tangat non nisi in legittimo loco sub banno Regio iudicandum erit, itidem si sit actio super proprio, ibidem li.i. ar.lix.
Iudex in certis locis iudicium exercere non potest, vt in prostibulis, ibidem glo. & Iure muni.ar.x.feu.c.lxv.
Iudex in alieno territorio non iudicat, ibidem li.i. ar.lix. & Iure muni.ar. xxviij.

bus casibus similes ferat sentencias, li. ij. ar. xviij. glo. In similibus enim simile ius fit, li. iij, ar. lxxxvi. glo.
Iudex contra iudicem si quis est quid probaturus testimonio eius non indigebit, si actio mulctam non excedat, li. ij. ar. xxij.
Iudex tenetur probare veritatem quã scabini eidẽ insinuarũt, licet iudici sit ignota, ibidem.
Iudex si testare noluerit temerarie, probãs nihilominus illorũ quę corã iudice testificaturus est sufficienter probasse dicitur, ibidem.
Iudices triplices, ibidem li. ij. ar. xxij. & li. i. ar. lv. Iure muni. ar. xvi. xvij. & xlv. glo.
Iudices conuinci testimonio possunt, & quomodo quiuis illorum, ibidem li. ij. ar. xxij. glo. Iure muni. ar. xvij.
Iudex iurãti super expensas credere debet ibidem li. ij. ar. xxij.
Iudex testes interrogare tenetur, de loco, hora, tempore, ibidem.
Iudex sciens aliquem iniuste aliquid possidere eundem eijcere nõ debet nisi iure vincatur, li. ij. ar. xxiiij. glo. Iure muni. ar. cxxxix. glo.
Iudex vbi solus iudicare non potest Rex ipse iudicabit, li. ij. ar. xxv.
Iudex nullus sui esse potest nec vlcisci violentiam, li. ij. ar. xxv. & lxx. li. iij. ar. xiij. Iure muni. ar. xxvij. & xli. ac. cxij. & quę incõmoditates exinde, ibidem abunde vide.
Iudex non debet accipere tertium denariũ de rebus furtiuis, ibidem li. ij. ar. xxv. & ar. xxxvij.
Iudex res furibus & predonibus ablatas si nullus venit repetendum duas partes illis qui predones abierunt dabit, tertiam vero pro se accipiet, ibidem li. ij. ar. xxv.
Iudex falsarium monetę dimittens capite punitur, li. ij. ar. xxvi.
Iudex nõ semper tres denarios accipit pro violentię clamore, vt quidam vsurpant, id enim locum habet cum vnus nõ prosequitur clamorem, si vero prosequatur soluere minime cogitur, li. ij. ar. xxvij.
Iudicis consensus minime prodest ad vendicationem rei, si res illa tua nõ sit, li. ij. ar. xxxvi. glo.
Iudex neminem ad periurium cogere debet, cogens vero aliquem est plus q̃ homicida, li. ij. ar. xl.
Iudicium contemnens non potest iudiciũ in subsidium habere, ibidem glo.
Iudex mulctam, verigeldũ, & alia in iure acquisita iuramento mettertius probare debet, & nonnisi tres mulctas ac vnum verigeldum, li. ij. ar. xli.
Iudex quatuor in se habere debet, ibidem glo. & Iure muni. ar. xi.
Iudex quandoq; ex non scripto iudicare potest & hoc in rebus parui momenti, li. ij. ar. xli. glo.
Iudex secundum ius scriptum & non secũdum suam noticiam iudicare debet, etiam si sciat aliquem insontem esse, ibidem li. ij. ar. xli. feu. c. li.
Iudex sciens aliquem insontem homicidij vel alterius facti, secundũ probationes & non secundum suam scientiam iudicabit, ibidem li. ij. ar. xli.
Iudicio presidens iudex & item actor & reus quid p̃cogitare & qđ in se habere debent, feu. c. lxviij. & circa ar. xli. li. ij. Spe. saxo.
Iudicialiter accusatus in sui pręsentia & aufugit, est iudicialiter superatus, li. ij. ar. xlv. & Iure muni. ar. cxij.
Iudicium subterfugiens videtur de sua iusticia diffidere, li. ij. ar. xlv. glo.
Iudex aliam obseruationem habet in iudicio pro rebus parui momenti q̃ pro rebus magnis, li. ij. ar. xlvij. glo.
Iudex tria demandare potest pręcustoditionem futuri damni, restitutionem ablati, et adimpletionẽ illorũ quę promissa sunt, li. ij. ar. li. Iure muni. ar. cxxv. glo.
Iudex nedum excessus verum & ne quis inutiliter vtatur rebus suis, tum inanes expensas prohibere potest, li. ij. ar. liiij.
Iudex quicquid fecerit cum consensu maioris partis populi vel ordinare voluerit, id à minori parte obseruandũ est, li. ij. ar. lv.
Iudex donum accipiens ob rem dicendam pecuniamq; extorquens capite punitur ex lege xij. tabu. li. i. ar. lx. glo.
Iudicium legittimum exerceri non potest diebus feriatis, & item feria quinta, sexta, sabbato, & die dominico, li. ij. ar. lxvi. glo. istud tamẽ ex vsu & cõsuetudine iã cessit
Iudicio cittatus pro violentia seu pace fracta non plus q̃ triginta secum ad iudicium apportare potest, li. ij. ar. lxvij.
Iudicari nõ debet super impregnatam mulierem, intellige quoad executionem sentencię, li. iij. ar. iij. feu. c. xviij. quomodo aũt seruari debet, vide ibidem abunde in glo.
Iudicium duplex, primo quando sentenci-

Iudex superior cognoscere potest de omnibus causis de quibus inferior iudex cognoscit, & quomodo intelligatur, ibidem glo.
Iudex quilibet prouidere debet ne subditi depauperentur, li.iij.ar.lxi.glo.
Iudicium Comitis quando celebratur & quę personę interesse iudicio tenētur, rationesq; istius vide abunde, li.iij.ar.lxi.Iure muni.ar.xlv.
Iudex ingenuus esse debet & ex illa iurisditione oriundus, ibidem.
Iudicium Comitis prestolare tenentur omnes illius iurisditionis ab ortu solis ad meridiem, ibidem ar. lxi.
Iudicium sobrie exerceri debet & sedendo, ibidem li.iij.ar.lxi.clarius tamē ar.lxix. Iure muni. ar. xvi.
Iudicij locus debet esse notus oībus, ibidē li.iij.ar.lxi.quod si locū iudicij īmutare cōtingat publicare illum iudex debet. Iure muni. ar.x.glo.fi.
Iudicij tramites qui sunt, li.iij.ar. lxiij. feu. c. xij.
Iudex seu aduocatus partem aduocatie vt nomine & sub banno Regio iudicetur cōferre alteri non potest, li.iij.ar. lxiiij.
Iudiciū Marchionis quomodo fit & quomodo sentencię inueniantur, li.iij.ar.lxv.
Iudices sub banno Regio iudicantes quomodo induti esse debent, quodq; iudicent ieiuni & sedentes, li.iij.ar.lxix. & quare id fit declarationem vide ibidem in glo.
Iudicio presidentes sub banno iudicare super quemlibet possunt Theutonicum aut Sclauum, liberum aut seruum, & hoc nemini alteri facere licet, ibidem li.iij.ar.lxix.
Iudices sedere non solum debēt cum diffinitiue pronunciant, sed etiam cum res quę agitur plenam cognitionē desiderat, li.iij. ar. lxix. glo.
Iudex quilibet super vitam sanitatem, hęreditatem vasalli iudicare potest, nec per id infringit suā fidelitatem, li.iij.ar.lxxviij.
Iudici resistere quilibet potest si quid contra vnum facit iuris ordine non seruato, ibidem glo.
Iudicia omnia sunt feuda, ibidem.
Iudex non dicitur ille qui sententiam inuenit sed qui interrogat, ibidem.
Iudex sententiam inuentam pronunciare debet quia inuenta nihil valeret si non pnunciaretur, ibidem.
Iudex iuuare iusticiam contra dominum tenetur etiam si sibi iurauerit, ibidem ar. lxxviij. li.iij.
Iudex testificari non potest vt iudex in alia iurisditione, li.iij.ar.lxxxij.
Iudex cum scabinis per literas testificari possunt, ibidem.
Iudex nuncios mittere debet occasione sentencię increpate, ibidem.
Iudex in tribus casibus nunctios mittere potest pro veritate inquirenda, ibidem.
Iudicis officium non extenditur nisi in sua iurisditione, ibidem li.iij. ar.lxxxij.
Iudex tutius agit cum accusatum ex opinione liberum dimittit q̄ quod eundem ex dubio occidat, li.iij.ar.lxxxiiij.
Iudex in iudicando via cōmuni & media procedere debet, li.iij.ar.lxxxv. glo.
Iudex maxime curare debet ne quid aut durius aut remissius pro excessibus q̄ qđ constitutum est procedat, li.iij.ar. lxxxvi. glo.
Iudex quomodo ius denegare dicitur, li. iij.ar.lxxxvij.
Iudicium duplex, spirituale & seculare, ibidem glo.
Iudex secularis manutenere debet sententias iudicis spiritualis & econtra, ibidem li.iij.ar.lxxxvij.
Iudex & scabini sub imperij fidelitate prestabunt testimonium cęteri iurati sub suo sacramēto, li.iij.ar.lxxxviij.Iure mu.ar.xi.
Iudex non potest aliquem nec cum tutore nec sine tutore inculpare durius q̄ ad suam negatiuam excepto actore duelli, li. iij. ar. xci. vide etiam ad id Iure muni.ar. xlviij.
Iudex non potest aliquod preceptum exactionē aut statutū facere sine cōsensu prouincialium, ibidem. Spe.saxo.li.iij.ar.xci.
Iudices omnes in loco dei sedēt & ideo domini vocari debent. Iure muni.ar. viij. & Spe.saxo.li.iij.ar.lij. feu.c.lxv.
Iudices seculares quemadmodum gladiū habent à Rege, ita spirituales gladium spiritualem ab apostolico obtinent. Iure muni.articulo. viij.
Iudex commutare volēs locum iudicij ex certis causis quomodo id facere debet. Iure muni.ar.x. glo.
Iudex nolens iudicare super re quàm iudicare tenetur tria incurrit incommoda. Iure muni.ar.xi.glo.
Iudex suscipiens officium animo vlciscendi, vel propter commodū non est dignus officio, ibidem.

Iudicium Burgrabij à Romanis ortū habet, ibidem. Iure muni. ar. xlvij. glo.
Iudex feudalis annos attingens tutorem in iudicio habere non debet in damnū aliorum, verum in sua querela habere poterit. Iure muni. ar. xlviij.
Iudex nullus esse potest nisi attingat viginti vnum annos, ibidem.
Iudex in ciuitate possessionatus contra ciuitatem excedens meliorare eum oportet, ibidem.
Iudex in ciuitate cōmuni libertate vt alij ciues vti potest, cereuisiā propinare, brasea facere &c. ibidem. Iure muni. ar. xlviij.
Iudex ex eo quia arma bellica & geradā per caducū tollit, pauperes homines exinde enutrire debet, cōmunem vtilitatem defendere, furiosos & fatuos fouere. Iure muni. ar. lix.
Iudicialiter si cui quid siue viro siue mulieri abscessum vel donatū sit, cū illo quiuis facere potest quicquid voluerit. Iure muni. ar. lvi. hoc itidem intelligendū de bonis quę sibi iure adiudicata sunt vel ad eum hereditata, vt ibidem in glo. habetur.
Iudex prouidere tenetur de carcere, patibulis, statuis, & alijs pœnarum locis & ratione istius per caducum tollit hereditatem quę caret herede. Iure mu. ar. lix. Spe. sax. li. i. ar. xxviij. in annota.
Iudicari non debet in extraneo iudicio cū quis peregre vel mercatum transit verum id fiat coram competenti iudice. Iure muni. ar. lxvi.
Iudicio extraneo nullus respondere cogitur q̄diu coram competenti suo iudice responsurum se ofert. Iure muni. ar. ci.
Iudicialiter si aliquod donum ascenditur, solidus debet reponi iudicio. Iure muni. ar. cv.
Iudex postq̄ iudicauerit malefactores cū ad id vocatus sit, tandem actorem in suā restituet rem, vel eum in possessionē mittet. Iure mu. ar. cxij. Spe. saxo. li. ij. ar. xxv.
Iudex & scabini dato quod sciant aliquē iniuste occupasse bona alicuius, attamen sine strepitu iuris alienare eum ab illis nō debēt. Iure muni. ar. cxxxix. glo.
Iudicium humanum decipere homines potest non iudicium diuinum. Iure muni. ar. cxl.
Iudices esse non possunt, clerici, fœminę, illegittimi, infames, serui, feu. c. lxi.
Iudex misericordiam facere dicitur cum facit ea quę iuris sunt malos puniendo iuxta demerita, & ita liberat animas, corpus penis afficiendo. feu. c. li.
Iudex, ad hanc materiam vide supra in dictione Burgrabius, & in dictione Comes & infra titu. scultetus.

Iuramentum.

Iuramentum per actorē pręstita guarēda delatum reus illud acceptare non cogitur, sed actor intentum probare tenetur suum. li. i. ar. vi. in annota. & ex ar. xxij. li. ij. & Iure muni. ar. xvij. liquide apparet.
Iuramentum factum cedit loco solutionis li. i. ar. vij. in annota.
Iurare principalis non cogitur si iudice & duobus testibus quid probet, ibidem li. i. ar. vij. in annota.
Iurare non oportet super his quę manifeste apparent, li. i. ar. xv. & xviij. Iure muni. ar. xl.
Iuramentum delatum actori per reum necesse habet iurare. ff. de iureiurā. L. ait prętor. & ex ar. vi. li. i. satis liquide apparet.
Iuramentum est remedium vltimū & extraordinarium cum alie probatiōes desint li. i. ar. xviij. & ar. xxij. glo.
Iuramentum in iudicio fit ex tribus rationibus, ibidem.
Iuramentum si cui defertur & completum est contra illud non admittitur actio neq̧ probatio super periurio, ibidē li. i. ar. xviij. glo. & li. ij. ar. xxxiiij.
Iurare non poterit vnus pro eo quod coram iudicio actum est, li. i. ar. xiij.
Iurare vnus non admittitur super his quę vnus corporaliter probare potest, li. i. ar. xiij. glo. nec super rebus quę apparent iuramento absolui poterit, sed vt eas pręstet compellitur, li. i. ar. xxij.
Iuramentum heredum cum confiscata bona eliberare volunt quomodo fieri debet, vide li. i. ar. xxxviij. glo.
Iuramentum calumnię an in vsu habetur apud Saxones, li. iij. ar. xiij. & lxiij. in annota. feu. c. lxviij. & circa ar. lxiij. li. i. Spe. saxo.
Iuramentum mulieribus decretum non tutor sed persona iuret principalis, negatiua tamen prius fieri debet per tutorem, li. i. ar. xlvi. & in glo.
Iuramentum in certis casibus vt pote in criminalibus non admittitur, & alia de iuramentis vide li. i. ar. lxiij. & Iure muni. ar.

iiij.glo.
Iuramentum non extenditur ad ea de quibus dictum non est vel cogitatum, ibidem li.i.ar.lxiij.glo.
Iuramentum, In iuramento magis attenditur animus q̃ verba, li.i.ar. lxiij.glo. & alia de iuramentis ibidem vide.
Iurare Saxo potest cum sibi iniuriatur, sed in damnum alterius minime, li. i.ar. lxv. glo.
Iuramẽtum contra imperium factum seruari non oportet, li.ij.ar.i.
Iuramentum in his quę sunt contra leges, prohibetur ibidem.
Iurans & non adimplens forsan propter id quia leges illud vetant, an periurus efficiatur, li.ij. ar.i. glo.
Iusiurandũ si Illustres aut spectabiles inter se fecerint nisi imperium excipiant, contra imperij maiestatem delinquisse dicuntur, li.ij.ar.i.
Iuramentum, pueri ex iuramento patris ꝑiuri non efficiuntur, ibidem li.ij.ar.i. glo.
Iuramentum vniuersitatis an transit in successores, ibidem li. ij.ar.i. glo.
Iurans ex mandato Episcopi & periurans culpa non datur Episcopo, ille enim non cogit ad periurium sed canones ita faciendum disponunt, ibidem in annota.
Iurare an permittere iudex debet vnũ quẽ scit falsę iurare velle, responde quod sic, ibidem li.ij.a.i.glo.
Iuramẽtum non fit diebus feriatis, nisi occasione pacis & super malefactores facti manifesti, li.ij.ar.x.
Iuramentum stipulatus finitis feriatis diebus exsoluitur, ibidem.
Iuramentum delatum si reus illud facere vult, in instanti actor illud acceptare tenetur, ibidem li.ij. ar.x.
Iurare promittens pro debito, & id tempore statuto non exsoluit in debito condemnatur nisi legali impedimento se defendat, li.ij.ar.xi.& ar.xv.glo.
Iuramentum coram iudice promissum & non prestitum, iudici pœnam & actori emendam reus soluit, ibidem.
Iuramentum si reus facere sit paratus, locoq; & tẽpore statuto actor illud respuit vel presens non sit, reus vt sic liber erit à sacramento & debito, ibidem.
Iuramenti terminum prefigi oportet ne delator semper expectare cogatur, ibidem li.ij.ar. xi. in annota.
Iuramentum quodlibet tres Comites habere debet, veritatem, iudicium, & iusticiã ibidem li. ij.ar. xi. & ar. xxxiiij. feu. c. iij. & lxix.
Iuramentũ etiã corã arbitris promitti potest, & si non expletur, lucratur debitum postq̃ id coram iudice probatum sit, ibidẽ ar.xi.glo.li.ij.
Iuramento domini seruus condemnatus liberatur, li.ij.ar.xix. glo.
Iuramento alterius homo liber condemnatus liberari non potest, rationes vide ibidem glo.li.ij.ar.xix.
Iuranti super expensis iudex credere debet li.ij.ar.xxij.glo.
Iuramentum accusato delatum illud acceptare & explere tenetᷣ, nec illud viceuersa referre in actorem admittitᷣ, li.ij.ar. xxij. in annota. & ar.vi. li. i. & item Iure muni.ar.xvij.liquide apparet.
Iuramento necessario vt adsit veritas, sinceritas, iusticia, alias periurus erit, li. ij. ar. xxxiiij.glo.
Iuramentum maxime iudex euitare debet vt non fiat, li.ij.ar. xl. glo.
Iuramentum Principibus decretum illud per suos vasallos facere possunt contra inęquales, li.ij.ar.xlij. & item per procuratorem, li.iij.ar.lxv.
Iuramentum plenipotenti decretum principalis illud explere tenetur, & quomodo id intelligatur, ar.xlij.li. ij.
Iuramentum per alium expletum in quẽ extenditur an in principalem vel istũ qui iurauit, ibidẽ li.ij.ar.xlij.glo.li.iij.ar.lxv.gl
Iuramentum ex opinione esse non debet, li.iij.ar.viij. Iure muni. ar. xiiij.
Iuramentũ defertur apud Saxones si nõ sufficientes habeat probationes, li.iij.ar.ix. glo.
Iuramentum prestare si fideiussor artatur pro illo quẽ fideiusserat qui interim mortuus est, quomodo se tueri potest & quomodo sine periculo iurabit, li.iij.ar.xi.
Iuramentum fideiussor facere cogitur pro illo pro quo fideiusserat, & cui adiudicatũ erat iuramentum, ibidem.
Iuramentum delatũ alicui in negotio qđ sibi ignotum est acceptare nõ tenetᷣ, ibidẽ.
Iuramentum alicui delatum an ille sibi viceuersa referre possit, ibidẽ li.iij.ar.xi.glo. vide etiam circa ar. xxij. libri secundi ad hanc materiam in annota.
Iuramento nullus excessum defendere po-

288

test qui crimine notatus est, li.iij. ar. xvi. glo. finali.
Iuramentum fidelitatis vasalli, li.iij.ar.xix. feu.c.iij. glo.
Iuramentum prestans feudalis sex consideret, ibidem li.iij.ar.xix.feu.c.iij. glo.
Iuramentum, a iuramento absoluitur vasallus si sibi dominus promissa non seruat ibidem li.iij.ar. xix.
Iuramentum & promissum equipolent, li. iij.ar.xix.
Iuramentum dicitur ortilegium seu sententia Dei.li.iij. ar.xxi.glo.
Iuramentum non debet admitti nisi aliter veritas non posset inuestigari, ibidē glo.
Iuramentum duobus non debet admitti super vna re, necesse enim venit quod vnus eorum periurus erit, quod si contingat duos super vna re iurare diuidi eis illa res equaliter debet, ibidē li.iij.ar.xxi. feu.c.xl.
Iuramentum legittime nationis quomodo fit, quodque vir illud facere debet metseptimus, mulier vero sola per se, li. iij. ar. xxviij.glo.
Iuramento vnius creditur cum nemini cedit ad iniuriam, li.iij.ar.xxix.glo.
Iuramētum ex inopia probationis venit, li.i.ar.xv.
Iurans vel promittens propter conseruationem sanitatis, & si ea implere nequiuerit, iuri non derogat suo.li.iij.ar.xli.
Iurans & promittens contra iuris ordinē, tenere non oportet. ibidem.
Iuramentū Regis quomodo fit, & quod non est reiterandum, li.iij.ar.liiij.Iure mu. ar.viij. feu.c.iiij.glo.
Iurans alicui & eius successori non oportet postmodū successori iurare.ibidē glo.
Iuramentum fidelitatis per procuratorem prestari potest. ibidem.
Iuramentū fidelitatis si exigatur vltra formā consuetam est ipso iure nullū.ibidē.
Iuramentū predecessoris ille qui succedit in dignitate temporali seruare tenetur. ibidem glo.
Iuramentum iudicum ac aliorum quibus administratio committitur vel qui Omagium prestant imperio per longum passū declaratur. li.iij.ar.liiij. Iure muni. ar.viij. glo.
Iuramentum preconis quomodo fit. li.iij. ar.lvi.
Iurare non oportet actor, cum iudice & testibus probat quid. li.iij.ar.lxxxviij.Iure muni.ar.xi.
Iuramentū proconsulis.Iur.mu.ar.xix.
Iuramentum occasione promissi facere volēs, manu ad sacra id facere eum oportet, vel si manū non habeat trunco manus id faciat. Iure muni. ar.xxij. glo.
Iuramentum Consulū Iure.muni.ar.xliij.
Iuramentum delatum cum testibus, principalis primum iurabit, tandem alij factum confirmabunt.Iute muni.ar. lxxv.glo.
Iurare metseptima oportet mulier in causa homicidij obiecti. Iure mu.ar.xci.
Iuramentum alicui decretum pro iniurijs dimittere illud actor non potest sine voluntate iudicis.ibidem.
Iuramentum prestans in iudicio apponere & deponere potest, intellige digitos sine pœna iudicis.Iure muni. ar.xcvij.
Iuramentum in diem feriatum cadens, differre iudex potest.ibidem glo.
Iurare volens qui balbutit potest reiterare verba sine pœna. ibidē ar.xcvij.Iure muni. & Spe. saxo.li.i.ar.lxxi.
Iuramentum ex consensu iudicis dimissū, iuramenti denarium iudici soluere non oportet.Iure muni. ar.xcviij.
Iuramento expleto an iudici mulcta prestanda sit nec ne? Iure muni.ibidem.
Iuramentum fieri debet secundum quod querulatum sit. ibidem. & in glosa latius practicam vide.
Iuramentum quo pacto fieri debet in causis contra aliquem propositis.ibidem.Iure muni.ar.xcviij.
Iuramentum illorum qui confirmant iuramentum principalis, quopacto fieri debet. ibidem.
Iuramentum occasione obiecti homicidij quo pacto fit. ibidem.
Iuramētum illorum qui accusantur quod conscij sint facti quomodo fit. ibidem.
Iuramentum prout decernitur ita inscribi debet & tempore determinato exequi, ibidem.
Iuramento decreto si non expleuerit & oberrauerit potest bis post primum reiterare, & pro qualibet reiteratione mulctā iudici soluit, ibidem Iure muni.ar.xcviij.
Iuramentum iudeo decretum vbi illud peragere debet Iure muni. ar.cxxxvij.
Iuramentum iudeorum quomodo fit, vide abunde Iure muni. ar.cxxxix.
Iuramentum, vide ad hanc materiam infra in dictione periurium.

Jus Justicia Jurisdictio

Ius naturale, humanum, gentium, ciuile, publicum, priuatum, prouinciale, municipale, militare, quiritum, quid vnūquodq; horum sit, vide Spe. saxo. li. i. in prolo. & ibidem li. i. ar. lv. Iure muni. ar. i. feu. in prolo. li. iij. ar. lxiiij. in glo. de Iure militari vide. de Iure vero gentium li. iij. ar. xlij. in glo. vide.
Iuris & iusticię diffinitionem vide Iure muni. ar. i. & Spe. saxo. in prolo. glo.
Iuris diuersitas vnde ortum habeat, Spe. saxo. in prolo.
Iuris naturalis pręcepta quę sint, vide Spe saxo. in prolo. Iure muni. ar. i. & ar. xviij.
Ius naturale dicitur diuinum ex quatuor causis, Spe. saxo. in prolo. Iure muni. ar. i. feu. c. lv. glo.
Ius, non est nostrum ius extendere aut distinguere aliquid vbi lex non distinguit ibidem Spe. saxo. in prolo. glo.
Ius finitum est ibidem glo.
Iuris vtriusq; pręceptum est quod nihil asserere presumamus nisi quod confirmare possumus, aut autoritate legis aut canonis, aut autoritate cōsuetudinis aut statuti. Spe. saxo. in prolo. glo.
Ius vnum vt pote seculare, auxilio alteri esse debet, Spe. saxo. li. i. ar. i. & li. iij. ar. lxiij
Ius naturale vetustius est ciuili, li. i. ar. ij. & ar. iiij. glo. & item ar. lv. feu. c. i.
Ius seu statutū immutatur ex triplici causa, li. i. ar. iij. li. ij. ar. xxvi. Iure muni. ar. i.
Iuris derogationē vite aut sanitatis iudex metseptimus probabit, li. i. ar. viij.
Ius fauorabilius est ad eliberandum vnū q̄ ad condemnandum, li. i. ar. viij. glo. & xviij. li. iij. ar. xvij. et xxvi. glo.
Ius vnum trahi ex alio potest, & in similibus per idem iudicatur. li. i. ar. ix. glo. & ar. lxv. glo.
Ius secūdarium & non principale habens super aliqua re non potest cum illa re disponere sine requisitione domini principalis quantum ad alienandū vt patet de vasallo & item vsufructuario li. i. ar. ix. glo.
Ius, ad ius pertinēt prouinciale contractus omnes ꝓmissiones vēditiones. Spe. saxo. li. i. ar. ix. glo.
Iuris diuersitas ex tribus prouenit, li. i. ar. xiiij. glo.
Iure prouinciali feudum vni ex fratribus per dominum collatum vel per patrem donatū si sit, compelli potest ad ęquam diuisionem non tamē Iure feudali li. i. ar. xiiij.
Ius reconuentionale an apud Saxones seruatur, vide infra in dictione reconuentio.
Ius prouinciale antiquius est feudali, li. i. ar. xiiij. & li. iij. ar. lxxviij.
Ius posterius derogat priori, li. i. ar. xiiij. & ex lege xij. tabu. ibidem & item li. ij. ar. xxvi. li. iij. ar. lxxviij.
Ius terrestre Saxonibus constituit Carolus, feudale Fredericus, li. i. ar. xiiij. glo.
Ius nemo aliud obtinet nisi quod sibi sua genelogia aportat, li. i. ar. xvi.
Ius sibi aliud vendicans in iudicio q̄ quod habet & deficiat testimonio perdit vtrūq;. Spe. saxo li. i. ar. xvi. glo. & li. ij. ar. vi.
Iura libertini erga patronum, ibidem li. i. ar. xvi.
Iure representatiuo filius pręmortui fratris cum fratre sui patris, hoc est patruo suo est ęqualis in bona fratris patris sui, hoc est alterius patrui defuncti, li. i. ar. xvij. glo. & in annota. & alia de iure representatiuo ibidem plura.
Iura triplicia Saxones obtinuerunt pręter consensum Caroli Imperatoris. li. i. ar. xviij
Ius nemo sine voluntate Imperatoris vel Principis condere potest, li. i. ar. xviij. glo.
Iura Sueuorum non discrepant à Saxonicis nisi in appellationibus & hereditatibus tollendis, li. i. ar. xix. quia Saxo nisi ad septimum tollit hereditatem, vt Spe. saxo. li. i. ar. iij. Sueuus vero q̄diu probare poterit se esse agnatum.
Ius scire non tenentur, milites, pueri, mulieres. li. i. ar. xxviij. li. iij. ar. xxxix. adnumerātur etiam his agricolę et censiti qui itidem ius scire non tenentur nisi naturale, vt li. iij ar. lxxix.
Iuri naturali & consuetudini bonorū adminiculo ius scriptum introductū est. Spe. saxo. li. i. ar. lv. Iure muni. ar. i.
Ius duplex ad aliquam rem habens maiori iure illam obtinet q̄ qui simplex ius habuerit. li. i. ar. li. Iure muni. ar. iiij. li. ij. ar. xx. glo.
Iure spirituali querulari non potest sine tutore nisi habeat quatuordecim annos. li. i. ar. xlij. glo.
Iuri quod ex vsu venit est derogatum. li. i. ar. xlviij.
Ius bannitorum in tollenda hereditate qd̄ sit. li. i. ar. li. glo.
Ius naturale constitutionibus tripliciter

289

burgensium plebiscitis, Idem etiam Burchardus glosam in Speculum Saxonum fecit & processum iuris compilauit. Iure muni. ar. x. ibidem vide plura de scriptoribus iuris Saxonici in glo.
Iure admittũtur multa quę ex se essẽt peccatum. Iure muni. ar. xi. glo.
Ius municipale per ęquum omnibus inseruit. Iure muni. ar. xxij.
Ius prouinciale discrepat à municipali in causa dotis & itẽ in tollẽdis rebus per relictam vxorem post mortem mariti. Iure muni. ar. xxij. & item discrepat in emendis extorquendis. Iure muni. ar. l.
Ius nullus alteri pinguius tribuere potest nisi vt solus habuit. Iure mu. ar. xxvi. glo. Spe. saxo. li. iij. ar. lx. & lxxvij.
Iusticiã sibi nullus per se administrare debet, sed illam ab officio expetat. Iure muni ar. xxvij. & cxij.
Ius fauorabilius est reo q̃ actori. Iure muni. ar. xxxv. & xxxviij. glo. fina. & ar. liij. glo.
Iuris & legum intentio est velle temeritati resistere. Iure muni. ar. xli.
Iuris municipalis conclusio. Iure muni. ar. cxxxix.
Iuri naturali nihil similius est q̃ quod quisq; bona dimittat sua cui voluerit. Iure mu ar. cxl.
Iuris strepitu multa admittũtur, quę tamẽ in foro conscientię non valent. Iure muni. ar. cxl. glo. fina.
Ius, vide ad hunc passum & pro suplemẽto paragraphi pręsentis infra immedietate titulo, iure priuati, & item in dictione lex, & supra titulo constitutio.

Iure priuati aut iuris beneficia perdentes.

Ius quod alicui abiudicatum sit propter nefas probare contra eum oportet, iudice & scabinis. li. i. ar. viij. li. iij. ar. xxviij. Iure muni. ar. iiij. & ar. xxxij.
Iure priuati qui sint. li. i. ar. xxxviij. & li. iij. ar. xvi. li. iij. ar. lxx. Iure muni. ar. iiij. feu. c. ij.
Iuris beneficia furto aut spolio perdens si posthac furtum comisisse dicatur non absoluitur nisi corporali purgatione. li. i. ar. xxxix. Iure muni. ar. xxxij. & xcij.
Iure priuati sunt multi qui non sunt à matrimonio contrahendo interdicti. li. i. ar. li. Iure muni. ar. iiij. & quomodo id intelligatur, vide glo ibidem.
Iuris indiffamati est, qui ex duobus auis & duabus auijs patre & matre indifamatus procedit nec eum quis diffamare potest nisi ipse solus se diffamet, vel sic iuris indiffamati dicitur, qui patrem & matrem ac eorum parentes indiffamatos habet nec solus coinquinauit se, dato quod proauus fuerat diffamatus, quia scandalũ vel honor non deriuatur nisi in tertiam personã. Spe. saxo. li. i. ar. li. Iure muni. ar. iiij.
Iure priuati triplices. ibidem li. i. ar. li. Iure muni. ar. iiij.
Iure priuati quidam per iudices priuatur iure, quidam per seipsos ac alia de iure priuatis, ibidem li. i. ar. li. glo. feu. c. ij.
Iure priuati vxores superducere possunt, ibidem li. i. ar. li.
Iure priuati dicũtur multis modis. li. iij. ar. xvi. glo. Iure muni. ar. iiij.
Iure priuatorum pœna triplex, ibidem li. iij. ar. xvi. & Iure muni. ar. iiij. glo.
Iure priuati in certis casibus testificari possunt. li. i. ar. viij. li. iij. ar. xvi. & ar. lxx. Iure muni. ar. iiij.
Iure priuati duplices, perpetuo, & ad tempus priuati. Spe. saxo. li. iij. ar. xvij.
Iuri suo derogant homines multis modis. li. i. ar. xxxviij. li. iij. ar. xvi. & lxx. Iure mu. ar. iiij.
Iuri derogans in vno loco seu iudicio vbiq; in eo erumnam sustinebit dum per iudicem & scabinos probetur. Spe. saxo. li. iij. ar. lxxxij. Iure muni. ar. iiij. glo.
Iuris derogatio contra aliquem proposita probari debet per illum iudicem corã quo ius derogauit. Spe. saxo. li. iij. ar. lxxxij. Iure muni. ar. iiij.
Iure priuati perpetrantes aliquid non requiritur ad conuincendum eos probatio super facto illo, sed sufficit probare quod sunt iure priuati. Iure muni. ar. xxxij. glo.
Iuri derogant suo qui cutim & crines libe rauerint. Iure muni. ar. xliiij.
Iure priuati, ad hanc materiam vide supra in dictione infames.

Lanij.

Laniorum ordinatio in venundãdis esculentis. Iure muni. ar. xliiij. glo.
Laniorum pœna in vendendis pecoribus inualidis, ibidem.

Latinus.

Latini qui sint & qui dicebantur, et de latina libertate, vide li. iij. ar. xliiij.
Latinorum & dediticiorum differentia, ibidem li. iij. ar. xliiij.
Latinorum emenda quę sit. li. iij. ar. xlv. & in glo.
Latinus, vide ad hanc materiam infra in dictione originarius, & titulo dediticius.

Latrones.

Latrones torturis dari & furca suspendi, die solenni etiam paschę possunt. li. ij. ar. x. glo.
Latrones, vide ad hunc passum supra in dictione fures & infra in dictiōe malefici.

Legale impedimentum.

Legalis impedimenti causę quatuor, li. ij. ar. vij. vide in glosa alias causas quę in his includunt, & Iure muni. ar. xlvij. glo. feu. c. xxiiij. glo.
Legale impedimentum in actione vbi fideiussoria superuenit nullus importare poterit nisi fideiussor ipse, ibidem & ar. iiij. feu. c. xxiiij. glo.
Legale impedimentum per nunctium importatur & iurando confirmatur per nunctium, vel per illum qui importari procurat, ibidem li. ij. ar. vij. Iure muni. ar. xlvij. feu. c. xxiiij. glo.
Legale impedimentum facit infirmitas corporis, nedum sua sed etiam suorū, li. ij. ar. vij. glo.
Legalis impedimēti causę alie, Inundatio, Equi amissio, negociatio &c. omnes tamē reducuntur ad quatuor primas causas, ibidem li. ij. ar. vij. Iure muni. ar. xlvij. feu. c. xxiiij. glo. abunde.
Legalis impedimenti potest esse quęlibet iusta & legittima causa iudici publicata et iuramento confirmata per nunctium vel per solum cum venerit, ibidem li. ij. ar. vij. Iure muni. ar. xlvij.
Legale impedimentum si non probet veniendo ruet in causa. li. ij. ar. vij. Iure muni. ar. xlvij. feu. c. xxiiij.
Legale impedimentū est in arbitrio actoris admittere probationē seu nunctio seu illi cum venerit reo. ibidem. li. ij. ar. vij. glo. feu. c. xxiiij.
Legale impedimētum importare quilibet potest etiā si sit seruilis conditionis. feu. c. xxiiij. & ibidē circa ar. vij. li. ij. in annota.

Legatum.

Legatum iniustum à legatario per sententiam exquiratur li. i. ar. lij.
Legata quęcunque seruari debent ex lege xij. tabu. ibidem li. i. ar. lij. glo.
Legauerit si quid vnus egritudinis tempore vxor pro isto non erit inculpanda, nec familia, ibidem li. i. ar. lij.
Legatum, ad hanc materiam vide infra in dictione testamentum.

Legittimus.

Legittimus vel legittima illegittimo non succedit. Spe. saxo. li. i. ar. xxxviij. & li. Iure muni. ar. lix. & quomodo id intelligatur vide ibidem in glo.
Legittimatus ad actus spirituales intelligitʼ etiam legittimatus esse quoad actus seculares. li. i. ar. li. glo.
Legittimi duplex ius habent successionis. li. i. ar. li. glo. Iure muni. ar. iiij.
Legittimari filios contigit tripliciter. ibidē li. i. ar. li.
Legittime nationis iuramentum quomodo fit. li. iij. ar. xxviij. glo.
Legittime nationis questio tantummodo pertinet ad forum spirituale, ibidem glo.
Legittima proles clypeum sui patris & hereditatem eius & matris accipit si sint paris conditionis, li. iij. ar. lxxij. Iure muni. ar. iiij.
Legittimus succedit parentibus non distinguendo, an ab initio, an ex postfacto fuerit de legittimo matrimonio natus. li. iij. ar. lxxij. glo.
Legittimus, vide plura ad hanc materiam supra in dictione illegittimus.

Leprosus.

Leprosi non hereditāt. Spe. saxo. li. i. ar. iiij
Leprosi ex ciuitate pellendi, ibidem glo.
Lepra nedum Regiam sed & aliam quācunque impedit electionem. li. iij. ar. liiij.

Lex leges.

Lex quid sit. Iure muni. ar. i. Spe. saxo. in prolo. glo.
Leges quare adinuēte sunt. Iure mu. ibidē.
Lex seu constitutio qualis esse debet. Spe. saxo. li. i. in prolo. Iure muni. ar. i. ar. xxij. et xliiij. glo.
Leges duplices, diuinę & humanę. Iure muni. ar. i.
Leges in libros rediere Rome Numa Pōpeius primum curauit. Iure muni. ar. vij.
Legum primi inuētores qui fuere. Spe. saxo. li. i. in prolo. Iure muni. ar. i.

291

Legum originem vide abunde. Iure muni.ar.vij.Spe.ſaxo.in prolo. & li.iij.ar.xliiij.ibidem etiam habetur quomodo leges xij. tabula. Romam introducte ſunt. & ipſorum origo.

Leges imperiales adminiculo veniunt iuri naturali vbi ius naturale per conſtitutiones opprimitur.Spe. ſaxo.li.i.ar.lij.

Leges omnes ſcire tenentur.li.iij. ar. xxvi. glo.

Leges ſcire non tenentur certe quędam pſonę.li.iij. ar.xxxix. & lxxxix. & li. i. ar. xxviij.li.ij.ar.lv.glo.

Legi naturę contrauenientia tria.li.i.ar.lij. glo.

Lex, non omnia quę in legibus continentur ex pręcepto fiunt,ſed quędam de conſilio ponuntur.Spe.ſaxo.li.i.ar.lviij.

Leges ęque īſeruire debēt diuiti ſicut pauperi.li.ij.ar.iij.glo.diſtingue tñ hanc autoritatem quia videlicet leges ſunt duplices, cõmunes & priuilegiate,ibidem declarationem vide.

Leges conſtitutionibus quibuſcunq; pręferri debent. li.ij.ar.xli.

Lex, pro lege haberi debet quicquid iudex ſuperior,vt pote Rex in aliqua cauſa decidit.li.iij.ar.xxvi, & xliiij.glo.Iure muni.ar.i.glo.

Leges ſeu conſtitutiones adinuente ſunt quadrifariam,li.i.ar.lv.li.iij.ar.xxvi.&.xliiij..Iure muni.ar.i.

Leges cõtrauenire non poſſunt priuilegio Saxonum,ibidem li.iij.ar.xliiij. glo.

Leges fruſtra eſſent niſi ſint hi qui leges defendant.li.iij.ar.lxiij. & lxxviij.Iure muni.ar.viij. & xviij. & li.i.ar.lv. glo.

Leges multa in fauorem mulierum ſanxerunt.li.iij.ar. lxxv.

Lex, vide ad hanc materiam ſupra in dictione Conſtitutio, & dictione Ius.

Libertas liber.

Libertas triplex. Spe. ſaxo. li.i.ar.ij.ſeu.c. lxxiiij.

Libertas quid ſit. Iure muni. ar.ij.

Libertas, ad libertatem ſeruo dandã quę requirantur.li.i. ar.xvi. glo.

Libertinorum iura erga patronos, li. i. ar. xvi. glo.

Libertus decedens inteſtatus ſine hęrede patronus ſuccedit ex lege xij.tabu.ibidem li.i.ar.xvi.glo.

Liber quod vnus dicatur ſufficit quod pater & mater ac eorum parentes liberi ſint dato quod proauus fuit ſeruus, honor eñi vel ſcandalum parentum nonniſi in tertiã deriuatur generationem.li.i.ar.li.Iure muni. ar. iiij.

Liberi, ingenui, & miniſteriales, corã Imperatore teſtes eſſe & ſententias inuenire poſſunt.Spe.ſaxo.li.iij.ar.xix.

Liber homo locum natalis ac ſuos progenitores non neceſſario nominare debet niſi in caſu vbi inferatur alicui duellum.li. iij. ar.xxix.

Liber quilibet aduena reputari debet niſi teſtibus conuincatur. li. iij. ar. xxxij. Iure muni.ar.iiij.

Liberum ſe eſſe profitens & alter ſeruum ſuum eundem fore dicat eo quod ſe in ſeruum dederit liber euadet ſacramento donationē negando,niſi coram iudicio actũ ſit.li.iij.ar. xxxij.

Liber vendens ſe in ſeruum ad hoc quod valeat venditio quatuor requiruntur.li.iij. ar.xxxij Iure muni.ar.iij.

Libertatem obtinens anno & die facilius in ea conſeruatur cum id probauerit,q̃ aliquis eum ſeruum ſuum eſſe probet.li. iij. ar.xxxij.Iure muni. ar. iiij.

Libertatem ſeu ingenuitatem ſi in poſſeſſione eius eſt,probare vnus non tenetur niſi ſponte probationis onus aſſumat, & alia de libertate plura vide. Spe. ſaxo. li iij.ar. xxxij. Iure muni.ar.iiij.

Libertatem conſequitur vnus ex tribus caſibus. li.i.ar. xvi.li. iij.ar.xxxij. glo. ſeu. c. lviij.Iure muni. ar.iij.

Libertatē vbi & in quo loco vnus probare debeat, li. iij.ar. xxxij.glo.

Libertas & ſeruitus ſunt diſtinguētia nos in generatione. li.iij.ar.xlv. Iure muni.ar. ij.glo.

Libertas ſcabinorũ dignis, eſt vilior omnibus.li.iij.ar.liiij.Iure muni.ar.xxxij.

Libertas, ad hoc quod proles libera dicatur quid ſufficiat.li.iij.ar.lxxiij.Iure mu.ar.iij.

Liberi omnes naſcuntur iure naturali, li. iij.ar.lxxiij.Iure muni.ar.ij. & ar.iij.

Liber reputari debet vbi non eſt probatio quod ſit ſeruus, ibidem li.iij.ar.lxxiij.glo.

Liber ſeruam ſuperducens vel econtra, ples quem illorum ſequi debet,li.iij.ar.lxxiij Iure muni.ar.iij.per totum.

Libertas alicui donata per Regem vel dominum ille ius obtinet prouincialium liberorum.li.iij.ar. lxxx.

Libertas, Rex aut alter dominus ministerialem aut seruum si liberum faciat, ille ius obtinet prouincialium liberorum.li.iij. ar. lxxx.
Liberum vnum dimittere ex opinione tutius est q̄ ex dubio occidere.li.iij.ar.lxxxiiij.glo.
Libertatem commutans in seruitutē, vtrūq₃ perdit.Iure muni.ar.iij.
Liberi homines in pignus dari non possunt.Iure muni. ar.cxl.
Liber, vide infra ad hanc materiam plura in dictione manumissus.

Libra.

Libram auri constituunt septuaginta duo solidi id est aurei. Spe. saxo. li.ij.ar.i.glo. iuxta vero ar. xlv. li. iij. octuaginta aurei nummi libram faciunt, verius tamen est quod lxxij.aureorum nummorum libram auri constituunt per. L. quotienscunq₃. C.de susce. prepo. & arca.
Libra argenti bis quinq₃ solidi idest aurei ibidem li.ij.ar.i.
Libre viginti eris vnus aureus, ibidem.
Libra continet viginti solidos, & quilibet solidus xij. denarios antiquos, li.ij.ar. xiij. glo.Iure muni.ar.xlvij.feu.c.lxix.
Libras decem constituunt ducenti solidi.li.ij.ar.xl.glo.
Librę decem est verigeldus rusticorum liberorum li.iij.ar. xlv.

Ligna.

Ligna & gramina cedens aliena & in fluminibus piscans, tribus solidis punitur & damnum resarcit, li.ij.ar. xxviij.
Ligna vel gramina iam secta nocturno tēpore furans suspenditur, si diurno crinis et cutis pœnam subibit, ibidem.
Lignum seu tignum alienū furtiuum edibus vel vineis suis iniunctum vel impositum eximere vnus non cogitur sed duplū soluit, ex lege xij.tabu.ibidē li.ij.ar.xxviij. in annota.

Limites.

Limites arborum violans vel lapides aut arbores exinde violent accipiēs capite punitur, si ignoranter mulctat.li.ij.ar.xxviij. glo.
Limites si quis agrorum vel aliorum ponere velit vicinus vocandus est, li.ij.ar.l.Iure muni. ar.cxxvij.
Limitationis agrorum quinq₃ prouenientia, li.ij.ar.l.Iure muni. ar. cxxvij.
Limitare potest dominus suum fundum prout vult, ibidē li.ij.ar.l.
Limites nisi triginta annis p̄scribūt, ibidē.
Limites, ex limitatione qui conatur alterius fundi partem occupare victusq₃ sit tātum amittit de suo quantum ipse vicini occupare voluit, ibidem li.ij.ar.l.glo.
Limites edificiorum quomodo fieri debēt, ex lege xij.tabu.ibidem.glo.ar.l.
Limites, vide supra in dictione finium regundorum.

Litere.

Literę, cōtra literas obligatorias quomō vnus iuramento absoluitur. feu. c.xix. & circa ar.xv.li.i. glo.
Literas famosas appendens decolatur.li.ij. ar.xvi.glo.
Literę seu priuilegia reiciuntur ex multis causis.li.i.ar.xlix. glo.
Literę diuersę productę ab vno eis nō est credendum, li.ij.ar.xlij.glo.
Litera est inefficax & est restituenda per creditorem soluto debito, ibidem glo.
Literę missę debent diligenter inspici & signanter in sigillis, ibidem glo.
Literas falsas in iudicio reproducens si moritur & alter itidem easdem reproduxerit cōtra istum secundū datur actio. li.iij.ar.x.
Literę Regie nō omnino acceptande sunt si contrariantur iuri scripto, li.iij.ar. xxvi. xxxiiij. &. lxiiij.

Litis contestatio.

Litis contestatio est principium formale iudicij.li.i.ar.lxij.glo.
Litis contestationē facit propositio & responsio li.ij.ar.ij.glo.li.iij.ar.xxx.glo.
Litis contestatio non est q̄diu respondens non respondet ad propositionem actoris, li.ij.ar.ix. glo.
Lite contestata ab actione recedere non licet sine iudicis autoritate in causis criminalibus.li.iij.ar.xc.glo.

Locatio.

Locatio, de locatione vide supra in dictione, conductio.

Lucrum.

Lucrū ex cōmunibus prouenies in cōmune cedit. li.i.ar.xij.
Lucrum nisi constat priuatim ex quo sit, ex cōmunibus coniectari debet nisi inter

uenerit societas, quia vt sic illud erit cōmune, ibidem.

Ludus lusoria.

Lusorię perdita heres soluere non tenetur Spe. saxo. li. i. ar. vi. Articulus tamē iste reprobatus est.

Lusoria pacta, non iudicantur sed nec illis apud quos luditur propter eorum emolumētum, si quid in ludo perdiderint iudicium exercetur. Spe. saxo. li. i. ar. vi. Iure muni. ar. ciij. & ciiij.

Ludo acōmodans an soluere teneatur, & alia de ludo, ibidem glo.

Ludo amittens aut vendens famulus res domini sui ea repetere potest, li. iij. ar. vi. Iure muni. ar. ciiij. glo.

Ludo amittens famulus res suas sibipsi imputabit, ibidem.

Ludo amissas per seruum res quomodo dominus repetat, vide practicā, ibidē glo.

Lusor peior predone, ibidem glo.

Lusores falsos taxillos deferētes sunt sicut fures infames & sine iure, ibidem.

Ludens falsis taxillis capite punitur, ibidē

Lusor qui non est soluendo non potest coram officio accusari nec ad maius nisi in his quę circa se habet pignorari, & si effugerit absoluitur, ibidem li. iij. ar. vi. & Iure muni. ar. ciij. & ciiij.

Lusoria nec respōdere pro his tenetur, nec iudex iudicare, & alia plura de aleę ludo prohibendo vide. Iure muni. ar. ciij. & ciiij

Luxuria.

Luxurię peccatum contigit tripliciter, li. i. ar. xxxvij. glo.

Malefactor malefactū.

Malefactum nullus alteri impingere debet alias mulctatur. li. i. ar. liij. glo.

Malefactor per testes conuinci debet & quomodo, vide li. i. ar. lxiij. glo.

Malefactor pœnam temporalem infligēs misericordiam in eo facere dicitur li. ij. ar. xiij. glo.

Malefactorem tutius est per ius occidere q̄ viuere permittere, li. ij. ar. xiij. glo.

Maleficium, non solum tenentur de maleficio illud perpetrantes, sed & alij tanquā socij & auxiliatores nedum ex insultu & coadunatione fauorem prębeñ, imo ex sola presentia si per eam insultus reddatur timidior, li. ij. ar. xiiij. glo. & receptatores maleficorum eadem pœna cum violatoribus puniuntur. li. ij. ar. lxxij. glo.

Malefici societatem habere minime possunt. li. ij. ar. lxxij.

Malefactum, in maleficio & in atrocioribus nec seruus nec subditus excusatur, Nihil enim refert vtrum malum facias an domini causa malū pręstes. li. ij. ar. lxxij. glo.

Maleficium cōmittens impregnata mulier an puniri debet & quomō. li. iij. ar. iij.

Maleficium ex mandato alicuius cōmissū an eum excusare istud possit. Iure muni. ar. cxv. glo.

Maleficus vnus contra alium querulari non potest in iudicio super diuidundo aut quod non seruat promissum. li. ij. ar. lxxij.

Malefactorem iudex veris sententijs ad mortem iudicans non peccat. Iure muni. ar. xvij.

Maleficium contigit quadrupliciter. Spe. sax. li. iij. ar. xlv. glo. li. ij. ar. xxxviij. glo.

Malefici pręsentati sine manuali facto torturis applicantur Tarquinij lege. Iure muni. ar. xxvij.

Malefici, vide plura in hunc sensum supra in dictiōe fures & dictione latrones.

Malus.

ali tollerandi sunt, intellige ab illis quibus iudicium comissum non est, secus est de illis qui iudicio pręsunt, illi etenim maleficos viuere super terrā sinere non debent li. iij. ar. lvi. glo.

Malum, quantumcūq; vnus in malo perseuerauerit non efficitur bonum. li. iij. ar. lxiij. glo. finali.

Malum, inter duo mala minus malum est eligendum. li. i. ar. lxiiij. glo. Iure muni. ar. xxxv. glo.

Mandatum.

Mandata seu pręcepta quę iudices statuunt triplicia sunt, prohibitoria, restitutoria, & exhibitoria, li. ij. ar. li. glo. Iure muni ar. cxxv. glo.

Mandatum, ex mandato alicuius faciens quicquam mali an illū excusare potest. li. iij. ar. xxxv. glo.

Mandatum Regium reiciendum est si cōtrariatur iuri scripto, & secundum leges iudicandum. li. iij. ar. xxvi. glo. ar. xxxiiij. & lxiiij.

Mandatū Regiū triplex. li. iij. ar. lxiiij.

Mandatum Regium transgredieñ mulctantur, ibidem.

Mandatum vide supra in dictione cōmis-

sum ad hunc passum.

Manifestum aut manuale factum.

Manifesto facto deprehensus statim iudici presentari debet. li.i.ar.lxvi. Iure muni. ar.lxx.

Manifesto facto deprehensus septem conuincitur testibus.ibidē li.i.ar.lxvi.Iure muni.ar. cxv.

Manuale factū quid sit & quomodo probatur, ibidem.li.i.ar.lxvi.li.ij. ar. xxxv. & lxiiij. Iure muni. ar.xxvij.& cxv.

Manualis facti tria consideranda & triplex exinde querela.li.ij.ar.xxxv.Iure muni.ar.cxv.

Manualis facti actio triplex. ibidem li.ij. ar.xxxv..Iure muni.ar.cxv

Manualis facti ius periculosum ex tribus ibidē.li.ij.ar.xxxv.Iure mu.ar.cxv.glo.

Manualis facti triplex iudicium.ibidem li. ij.ar.xxxv. Iure muni.ar.cxv. glo.

Manuale factum impingi non potest qui post alterum diem furtum aut spolium inuenerit.li.ij.ar.xxxvi. Iure muni.ar.xxvij. & cxv.

Manuale factum, raptus, furti, homicidij, spolij,per clamorem conqueri debet. li.ij. ar.lxiiij.Iure muni.ar.xxxvij.& xxxviij.

Manuale factum vbi non est, clamor violentie non est ostendendus. ibidem li.ij.ar. lxiiij. & Iure mu.ar.xxxvij.& xxxviij.

Manuale factum ostendi debet clamore & testibus.ibidem.li.ij.ar.lxiiij.

Manuali facto captus in ferijs, solennitatibus, & ligatis diebus iudicatur.li.ij.ar. lxvi.

Manuale factum vbi non est accusatus propior est euadere q̃ eum quis conuincere posset. Spe. sax.li.ij.ar.lxiiij.Iure muni. ar. xxxviij.

Manuali facto deprehensus non datur ad fideiussoriam.li.iij.ar.ix.Iure mu.ar.xxvij & cxvij.

Manuale furtum seu factum quid sit. li.iij. ar.xxxv. glo.

Manuali facto detentus guarendatorem habere non potest. li.iij.ar.xxxv. Iure muni.ar.cxiij.rationes ibidem vide.

Manuale factum impingi non potest super re que inuenta est apud aliquem ibidē li.iij.ar.xxxv.

Manualis facti probatio in criminalibus metseptimus, in ciuilibus mettertius. li.iij. ar.lxxxviij. Iure muni.ar.cxv.

Manualis facti iudicium ortum habet a Romanis.Iure muni.ar.xxvij.glo.

Manualis facti actio quomodo formari debet per ferendarium. Iure mu.ar.xxvij. & xlij.& ar.cxij.

Manuale factum pro vulnere testari debet metseptimus.Iure muni.ar.cx.

Manuali facto pro furto aut spolio accusatus eum iudex insequi tenetur.Iure muni. ar.cxij.& Spe.sax.li.ij.ar.xxv.

Manuale factum etiam dicitur cum vulneratus in vna ciuitate & pre debilitate corporis illum insequi non potest, vel iudicium habere non poterit, & venit in ciuitatem in qua ille malefactor possessionatus est & queruletur, vt sic factum nō erit pernoctatum. Iure muni.ar.cxiij.

Manuale factū etiam in alia iurisditiōe q̃ vbi commissum est probari potest & q̃modo id fit, vide. Iure muni. ar.cxiij. in fine glo.

Manuale factum impingi non potest cū quis non ocultando rem vltra diem seruat Iure muni.ar.cxv.

Manuale factum, vide ad hanc materiam supra titu.factum manifestum, & infra in dictione violentia.

Mansus.

Mansus medius valet verigeldum. li.i.ar. xxxiiij.glo.

Manumitti.

Manumitti q nō possunt.li.i.ar.xvi.glo.

Manumittendi necessario veniunt vel libertatem consequuntur ex tribus. ibidem. & Iure muni.ar. iij.glo.

Manumitti, vide supra in dictiōe libertas, & in dictione ministerialis.

Manus.

Manum alicuius pro falso conuincere volens, illud facere debet mettertius cum viris fide dignis.Iure muni.ar.cix.

Manus cōiuncte obligatio quō fit, vide Spe.sax.li.iij.ar.lxxxv. Iure. mu.ar.xxxi.

Manus mortue probatio quomodo fit, vide infra in dictione mortua manus.

Marca.

Marca auri valet duodecim marcas argēti. Spe.saxo.li.iij.ar.xlv.Iure muni.ar. xiij. & ar.xv.

Marca ponderosa continet xxxvi.solidos. Iure muni.ar.xix.&.xlij in fine arti.

Marchio.

Marchionatus quid sit, li.ij.ar.xij.glo.
Marchioni quare minus mulctę datur.li.iij.ar.lxiiij.
Marchio vnde dicitur.ibidem
Marchia vnde dicatur.li.iij.ar.lxiiij.
Marchio quomodo iudicat. li.iij.ar. lxv. &. Iure muni.ar.x.
Marchia, in Marchia quilibet sententiam contra alium inuenire potest qui non est passus iuris detrimentum.li.iij.ar.lxv.
Marchia, in Marchia nullus respondebit ad duellũ nisi in generatiõe ęquali ibidẽ.
Marchionis iudicium quomodo fit. ibidẽ. li.iij.ar.lxv.
Marchio bannit iudicium sub sua fidelitate, Comes sub banno Regio. li.iij.ar. lxv. Iure muni.ar.x.
Marchia, in Marchia non iudicatur sub banno Regio ergo mulcta leuior.li.iij.ar. lxx.glo
Marchionatus ius duplex. ibidem.li.iij.ar. lxx.glo.

Maritus.

Maritus & vxor habent bona indiuisa.li.i.ar.xxxi.
Maritus post mortem vxoris accipit mobilia pter vtensilia & proprietatẽ.ibidẽ.
Maritus q̃primum duxerit vxorem mobilia mox accipit iure proprio, hereditatem & dotalicium in tutelam duntaxat ibidẽ. & in glo. vide tamen in annota. limitationem huius ibidem.
Maritus accipit dotem in pecunijs paratis non nomine tutorio sed propter explẽda onera matrimonij & in recompensam eidem denominat dotalitium, ibidem glo.
Maritus ex obligatione vxoris conueniri non potest nisi pro ea stipulatus sit. li.i.ar. xxxi.glo.
Maritus post desponsationem est tutor vxoris licet ei non sit paris conditionis, li. i.ar.xlv. & li.iij.ar.xlv.
Marito mortuo mulier absoluitur à iure ipsius, ibidem li.i.ar.xlv. & li.iij.ar. xlv. secundum leges vero retinet honorem & dignitatem defuncti mariti donec alteri nupserit, vt ibidem in glo.ar.xlv.li.i.habetur.
Maritus qui est coniuncta persona cum vxore non cogitur mandatum allegare, debet tamẽ de rato cauere, li.i.ar.xlv.glo.
Maritus non cogitur assecurare bona cũ vxore accepta nec rationẽ reddere de his, nec alienari à tutela potest, li.i.ar.xlv.glo.
Maritus post mortem vxoris omnia capit mobilia.li.iij.ar.lxxvi.Iure muni.ar.xxij.
Maritus accipiens bona vxoris in tutelã ea assecurare non oportet, & alia de mariti tutela ergã bona vxoris vide. Iure muni ar.xxvi.glo.
Maritus, vide plura ad hunc passum infra in dictione vir.

Masculus.

Masculus militaris duplicem relinquit hęreditatem.li.i. ar. xxvij.
Masculi non militares vnam dũtaxat relinquunt hęreditatem, ibidem.
Masculus, vide plura in dictione vir.

Mater maternitas.

Mater manens cum filio superducente vxorem mortuo illo vxor eius capit dotem ante matrem filij pręfacti.li.i.ar.xx.
Mater est hęres in expectando, pueri quẽ in vtero gestat.li.iij.ar.xxxviij. glo. hęreditasq; pueri mortui in sinum eius deuoluitur, ibidem vide.
Maternitas probatur per testes scilicet per obstetrices quę interfuerunt partui, li. iij. ar.lxxij.glo.
Mater semper certa est, pater autem est is quẽ nuptię demonstrant, li.iij.ar.lxxij.glo.
Matre mortua successio cedit pueris, illis vero morte ablatis cedit patri exclusis agnatis matris. Iure muni.ar.lxiij.glo.
Mater filiũ pro debito aut excessu intercedere in iudicio nõ potest. Iure mu.ar.xciiij.

Matrimonium.

Matrimonium inter ascendentes & descendentes perpetuo prohibetur, etiã Adã cum posteritate si viueret, nubere nõ posset.li.i.ar.iij. glo.
Matrimonium in quo gradu contrahi permittitur.li.i.ar.iij.glo.
Matrimonij causa donatio triplex, li. i.ar. xx.glo. Iure muni. ar.xxij.
Matrimonio ipso nihil naturalius est, li. i.ar.xxi.glo. & alia plura de matrimonio & sponsalibus, ibidem.
Matrimonij causa leges potissimum sancite sunt, ibidem. (glo.
Matrimoniũ ĩpedimẽtia tria, li.i.ar. xxxvij.
Matrimonium, de matrimonio contrahẽdo vide plura.li.i.ar.xxi. glo.
Matrimonij actio ad ius pertinet spirituale, li.i.ar.xxv. glo.

Matrimonium in sponsalibus si debet valere debet esse puer septem annorum, & hoc si posthac consenserint, li.i.ar.xlij.
Matrimonium iure priuati cōtrahere possunt, li.i.ar.li.
Matrimonio inabiles triplices, li.i.ar.li.
Matrimonium maxime cōmendatur quia oppositum eius puta cœlibatus interdicitur ex lege xij.tabu.li.ij.ar.xxiij.glo.
Matrimonij status est omnium ordinum primus prestatq; immortalitatem omnibus, li.ij.ar.xxiij.a principio glo. & est initium omniū bonorum, li.ij.ar.xxxiij. glo. li.iij.ar.xxvij.glo.
Matrimonium honoratum ex triplici causa, ibidem li.ij.ar. xxiij.
Matrimonij dotes & dignitates, ibidem
Matrimonium contrahere quinq; genera hominum non possunt, & alia de matrimonio ibidem.
Matrimonij actus intentione prolis quolibet tempore peragi potest, vel proposito libidinis refrenāde, aut adulterij euitandi. ibidē li.ij. ar.xxiij.
Matrimonium nemo impedire debet etiā dominus famulum sine emenda dimittere cogitur non expleto tempore quo conuenit secum super seruiendo, immo precium per illud tempus deseruitum dominus soluere cogitur, li.ij.ar. xxxiij.
Matrimonio promissio vel cōdicio nulla superaddi debet & addita non valet, li. iij. ar.ix. glo.
Matrimonium lege nature fieri potest inter consanguineos, secundum vero cōstitutiones minime.li.iij.ar.xxvij.glo.
Matrimonium qui contrahere non possunt vel contractum dirimunt, per longū habetur, ibidem glo.
Matrimonij actus fit propter tria, ibidem.
Matrimonij actus quādo prohibet, ibidē.
Matrimonij actus tempore menstruorum & tempore puerperij prohibitus, ibidem.
Matrimonium nullus incusare vel vt dirimatur instigare potissimum nisi cōsanguineus debet, li.iij.ar. xxviij.glo.
Matrimonio non iniuriat qui ipsum ignorat. li.iij.ar.xlvi.glo.
Matrimonij causa coram iudicio spirituali est tractanda, li.iij.ar.lxxiiij. & supra li. i.ar.xxv.glo.
Matrimoniū nullomodo esse potest inter liberum & seruū. Iure mu.ar.iij. Spe.saxo. li.iij.ar.xlv.contrarium tamē istius vide li. iij.ar.lxxiij.glo. vbi habetur exquoquidē matrimonium sacramentum Ecclesię sit, quare nec seruis denegari debet.

Maideburgum.

Maideburgum fundatum per Ottonem magnum. Iure muni.in prologo de Ottone magno. & ar.x.glo.& lxiij.
Maideburgeñ ciuitatis priuilegium & cōtenta eiusdem. Iure muni.in prolo.
Maideburgeñ Ciuitatis locatio Iure municipali. Iure mu.ar.x. & priuilegiū eiusdē.
Maideburgū appellatur de Polonia, Bohemia, Lusatia, prius tamē in Hallam, tandem ibi. Iure muni.ar.x.
Maideburgum quare dictum & vnde nomen sortitum habet. ibidem.
Maideburgū est ciuitas suprema Iuris municipalis. ibidem.
Maideburgeñ in vexillo et insignio habēt virginem inter duas turres stantem crinile gestantem, quid id designet. Iure muni.ar. x. glo.vide.
Maideburgeñ cōsuetudo in dotalicio expetendo. Iure muni.ar.xxij.
Maideburgeñ consuetudo in eligendis senioribus contubernij Consulum & ordinationis prouisio. Iure muni.ar.xliij.glo.
Maideburgeñ ciues q̄diu non negant se responsuros coram iudice suo, sicut Episcopo, Burgrabio, tamdiū ad extraneum iudicium trahi non debent. Iure mu.ar. ci.

Mechanicus.

Mechanici omnes superioritati Consulū subesse debent, dato quod Ciuitas libera sit. Iure muni.ar.xix.glo.
Mechanici quomodo seniores eligunt secundum Maideburgeñ. Iure mu. ar.xliij. glo.
Mechanici in eligendo seniores vbi conuenire debent, ibidem.
Mechanici plebiscitum inter se facere non possunt ad vtilitatem contubernij eorum sine consensu Consulum. ibidem.
Mechanicorum ordinatio. ibidem.
Mechanici artificiū interdicere nulli possunt sine consensu Consulum. ibidem.
Mechanici onera ciuitatis solueñ alios exteros artifices venundare res prohibere nō possunt nisi habeant priuilegium speciale. ibidem.

Mendacia.

Mendacia verba si cui inferantur ei secū-

dum generationem emendam prestet, li. ij.ar. xvi.

Mendici.

Mendicantes validi ex ciuitate pellendi.li. i.ar.iiij.glo.
Mendici vide infra titulo pauperes.

Mensura.

Mensura omnium potabilium & aliorũ mensurabilium sub insignio ciuitatis esse debet.Iure muni. ar.xix. glo.

Mercator.

Mercatores etsiquidẽ alterius iurisditionis sint nec ad iudicium vbi adueniunt pertinent,citati tamen comparere eos oportet. li.i.ar.lxx.glo.
Mercatores cõspiratione facientes merces suas pro libitu diuẽdi,mulctantur. L.libr. auri.li.ij.ar.i.in annota.li.iij.ar.lxvi.
Mercator mercatum equitans pro debito in alia iurisditione impeti non potest, Iure muni. ar.lxvi. & in glo. ibidem.
Mercator quomodo cauere debet emptori super mercibus falsis sibi venditis. Iure muni.ar.xcix.glo.
Merces suas iustas quilibet obtinere potest mettertius.Iure muni.ar.cxxxiiij.
Merces, vide ad hunc passum infra titulo vendicio.
Mercator, vide supra titulo institor.

Merces mercenarij.

Merces deseruita post obitũ patris familias primum soluitur,li.i.ar.xxij.Iure muni. ar.xxvi. & lxxviij.glo.
Mercenarijs prouiditur post obitum de victu ad triginta dies, ibidem ar.xxij.Iure muni.ar.lxxx.glo.
Mercenarius cõductus cogi potest ad seruiendum ad tempus conductum, ibidem li.i.ar.xxij.Spe.saxo.
Mercenarius plus accipiens salarij à mortuo vltraq̃ debuit restituere non cogitur, ibidem.
Merces maior q̃ vnius anni septem testibus obtinetur, ibidem glo.
Mercenario heres negans mercedem vnius vel medij anni mercenarius iuramento illam obtinebit, vltra vero vnum annum metseptimus, ibidem li.i.ar. xxij. Iure muni.ar.xxvi.glo. vide tamen oppositum Iure muni.ar.lxxviij.de domino respectu serui, & concordantiam istius vide in glosa, ibidem.
Mercenarius ex gratia seruiens per gratiã expetat mercedem, ibidem li.i. ar.xxij.
Mercenarius si moritur ante tempus constitutum precium eius quod deseruit eius heres tollit, ibidem, & Iure muni.ar.lxxx.
Merces, ad hoc quod sit merces duo requiruntur, ibidem li.i.ar.xxij.
Mercenarius conducticius ad seruiẽn cogi potest ad tempus prefixum,li.i.ar.xxij. glo.
Merces contra dominum iudicialiter obtẽta non per id pœnã subit iudici dominus, sed eodem die pretiũ soluere cogitur. Iure muni. ar. lxxix.
Mercenarius per dominũ expulsus ei plenam mercedẽ dominus dabit, li.ij.ar.xxxij. Iure muni.ar.lxxx. feu.c. lx.
Mercenarius dominum relinquens importune quantum precij eius est soluere domino obligatur, si quid precij cœpit duplum soluet, li.ij.ar.xxxij.Iure mu.ar.lxxx feu.c.lx.
Mercenarius in certis casibus licite à domino ante tempus recedere potest, vt poste si matrimonium contrahere vult, vel si tutela sibi incumbit, & quid precij sibi cedit, li.ij.ar.xxxij. feu.c.lx. glo. Iure muni. ar.lxxx. glo.
Merces expetita à domino ille solutionem mettertius facilius probabit.Iure muni.ar. lxxviij.oppositum tamen habetur, li.i. ar. xxij.quod seruus facilius probabit mercedem, concordantias & declarationem in glosis vide, ibidem.
Mercenarius, vide supra in dictione famulus & infra in dictione seruus.

Meretrix.

Meretricans ex luxu corporis famam perdit, sed non hereditatem, li.i.ar.v.Iure muni ar. xxij.
Meretricem opprimens preter eius voluntatem violentiam cõmittit, & punitur capite, li.iij.ar.xlvi. & quomodo id intelligatur vide glosam ibidem.
Meretrix quid sit, ibidem glo.
Meretrices nulla excusat causa, ibidẽ glo.
Meretricaria veste incedens etiam si sit Imperatoris filia non potest agere iniuriarũ causa, ibidem li.iij.ar. xlvi.

Miles militia.

Militia duplex, iuridica & bellica, & quevis illarum subdiuiditur, iuridica etenim cũ iure quid defenditur, alia est cum appositis

one poenę vt sunt illi qui exequuntur sententias iudicum, Militia bellica etiam est duplex, innata & acquisita. Spe. saxo. li. i. ar. iij. feu. c. i. & c. xix. glo.
Militia innata nobilior est acquisita. li. i. ar iij. Iure muni. ar. viij. glo.
Miles superducens rusticam an pueri eius eo mortuo succedant in bona aui. li. i. ar. v. glo.
Militari stirpe natus quid pro dote vxori dat, & item qui non est de militari progenie quantum conferre potest. li. i. ar. xx.
Militari stirpe natus quis dicatur. ibidem. glo.
Miles si effectus sit rusticus non propter id ius militare habet. ibidem. li. i. ar. xx. & xxvij.
Miles efficitur ex operibus strennuis. ibidem. li. i. ar. xx. feu. c. ij. glo.
Militaris ordinis qui non sunt ex patre & auo feudo carent. feu. c. ij.
Milites non prescribunt in militia existentes. li. i. ar. xx. feu. c. ij. glo.
Militaris stirpis quis sit. li. i. ar. xx. & xxvij feu. c. ij.
Militie vtilitates & prerogatiue. ibidem. li. i. ar. xx.
Militum ius ex sex causis perditur. ibidē.
Militiam exercere an sine peccato sit ibidem li. i. ar. xx. glo.
Milites quomodo perdunt ius militare. li. i. ar. xx. feu. c. ij.
Militia duplex. ibidem. li. i. ar. xx. feu. c. ij.
Milites in bello occidere possunt & spolia accipere, & alia de militibus plura. ibidem. li. i. ar. xx. feu. c. ij.
Militum officium est viduas, pupillos & & ecclesiam dei defendere, iniustitiam deprimere. Iure muni. ar. viij.
Militem quę requiruntur, & ad creandū militem multa concernunt. li. i. ar. xxvij. feu. c. ij.
Militum ius quis proprie habere dicitur secundum Saxones. ibidem. li. i. ar. xxvij.
Militaris stirpis vir duplicem post se relinquit hereditatem videlicet arma bellica in agnatum, & hereditatē in quemlibet proximiorem. Itidem militaris mulier vtensilia in proximiorem cognatam, hereditatē in proximiorem ex linea siue sit masculus siue foemina. li. i. ar. xxvij.
Militię cingulo carentes nonnisi hereditatem post se relinquunt & non arma bellica. ibidem. li. i. ar. xxvij.
Militares in bonis censualibus residere nō debent. li. ij. ar. xxi. feu. c. lx.
Militi non iniuriatur eum pcuciendo qui militem fore ignorat li. iij. ar. xlvi. glo.
Militia ex se non est peccatū sed si fit occasione prede pro peccato habetur li. iij. ar. lxiiij.
Militare etiam sub homine sacrilego vir iustus potest, si occasione pacis fiat li. iij. ar. lxiiij. glo.
Militię summa laus est obedientiam reipublicę vtilitatibus exhibere, & quicquid sibi vtiliter imperatum fuerit obtemperare li. iij. ar. lxiiij.
Militare ius quid sit, ibidem & in pro. li. i.
Milites si conducūtur per iudicem ad prouinciam pro cōprimendis predonibus, incolę non tenentur de expensis eis prouidere li. iij. ar. lxviij.

Minera.

Mineram excidere non licet sine proprietarij loci voluntate li. i. ar. xxxv.
Minera fodi non debet per vsufructuariū in loco vsufructus ibidem.

Ministerialis.

Ministerialium proprietas non deuenit in potestatem regalem aut dominorum licet iuri suo derogabunt li. i. ar. xxxviij.
Ministeriales corā Imperatore testes esse possunt, & sentenciā inuenire li. iij. ar. xix.
Ministeriales cōtra scabinos testificari nō possunt vbi causa, vitam, aut honorem, concernit ibidem.
Ministeriales differunt à seruis li. iij. ar. xix. & ar. xlij. & itē ar. lxxx. & in glo. Oppositum tamē istius videtur ar. lxxxi. ibidem li. iij. vbi innuitur quod serui sunt.
Ministeriales sunt ęquales cum scabinis in Clypeo li. iij. ar. xix. et li. i. ar. iij.
Ministerialis seu famulus potest esse miles & alia de ministerialibus vide li. iij. ar. xlij. feu. c. lxiij.
Ministerialis per Regem aut dominum manumissus, iura nanciscitur liberorum prouincialium li. iij. ar. lxxx.
Ministeriales creari possunt in scabinos p Regem in defectu scabinorum dignis, li. iij. ar. lxxxi.
Ministerialibus creatis in scabinos Rex prouidere debet super proprietate ibidem.
Ministeriales hereditatem accipiunt sicut liberi, secundum Ius prouinciale in illo dominio vbi ministeriales sunt ibidem.

Ministerialis, vide ad hanc materiam supra in dictione famulus, & titulo manumitti.

Misericordia.

Misericordia quid sit, feu.c.li.
Misericors iudex dicitur cum facit ea que leges precipiunt malos puniendo iuxta demerita, vt sic enim exercet misericordiam legis, li.ij.ar.xiij.glo.feu.c.li.

Mobilia.

Mobilia accipit maritus mortue vxoris, li.i.ar. xxxi.
Mobilia conferre potest mulier etiam secũ aportata preter parafernam & supellectilem, ibidem.
Mobilia omnia sine heredum consensu dari possunt si precinctus gladio equum ascendere valeat, li.i.ar.lij.
Mobilia bona duplicia, ibidem glo.
Mobilia vt serui homines alienari nõ possunt, ibidem li.i.ar. lij.
Mobilia, vide supra in dictione bona mobilia ad hanc materiam, plura.

Molendinum.

Molendinum habens in flumine an alteri prohibere potest ne illud edificet.li. ij.ar.li. glo.
Molẽdino prius allata frumẽta prius molliuntur.li.ij.ar.lix.
Molendinator sub censu tenẽs molendinũ sine damno alterius illud tenere debet.feu. c.xi. & circa ar.lix. li.ij.
Molendinator si faciat obstaculũ aque in damnum vicini & ille destruat cui cedit querela, ibidem.feu.c.xi. & circa ar.lix.li.ij
Molendinum possessum per triginta annos an alter aliud extruere possit in dãnũ istius.feu.c.xi.& circa ar.lix.li.ij. Spe.saxo.

Monachus.

Monachus non succedit cum fratribus li. i.ar.xxv. & xxvi. & item li. ij.ar.xxij.glo. rationes ibidem in glosa vide.
Monachetur puer ante annos discretionis exiens de monasterio recuperabit ius tam hereditarium q̃ feudale, ibidẽ li.i. ar.xxv. feu.c.ij.
Monachetur adultus perdit vtrunq; licet e monasterio exierit, ibidẽ li.i.ar.xxv. feu. c.ij.glo.
Monachetur vir sine consensu vxoris exiens repetit bona hereditaria non feudalia. ibidem li.i.ar. xxv.
Monachus etiã iure nostro testis esse potest, li.i.ar. xxv.
Monachetur puer vel moriatur, tutor qui habuit bona heredi restituet, ibidem.
Monachetur vnus sine consensu vxoris eundem vxor repetere potest, ibidem glo.
Monachi licet non succedant monasteria tamẽ loco eorũ succedunt iure cõmuni nõ tamen iure Saxonico, ibidem glo.
Monachos non ligant iura laicorum, ibidem glo.
Monachus vel alter quiuis an cogi possit ad alterius ordinis susceptionẽ, li.i.ar. xxv. glo.
Monachi ab ordine relaxati vbi & apud quos manere debeant, ibidem glo.
Monachi et serui pro mortuis reputantur li.i.ar.xxv.glo.
Monachi intrantis religionem quis bona eius interim antequam professionem faciat administrare debet & quomodo, li.i.ar. xxv. glo.
Monachi triplices sunt, ibidem li.i.ar.xxv.
Monachus in Episcopum vel monialis in Abbatissam electi, militie cingulum & nõ iura acquirũt ciuilia, li.i.ar.xxvi.nec vt sic hereditatem accipit nec aliquis post eum hereditat, ibidem glo.
Monahetur quis adultus licet non sit corã iudicio factum, potest tamen probare illũ fuisse professum, li.i.ar.xxv. & li.ij.ar.xxij
Monachus Iura ciuilia amittit, quare id dicatur & quomodo intelligitur, li.i.ar.xxvi
Monachet si quis eo animo quod posthac in Abbatem eligatur, electio illa erit nulla, li.iij.ar.lix.glo.
Monachus, vide supra in dictiõe Abbas.

Moneta.

Moneta denariorum in aduentu domini est renouãda, li.ij.ar.xxvi. Iure mu.ar.viij
Monetarij vnum denarium falsum exponentes in emendo, morte puniuntur, ibidem, li.ij.ar.xxvi.feu.c.xi.
Monete tres denarij cum medio inuenti apud illum qui non est pleni iuris, perdit manum nisi ostendat varendatorem, & declarationem vide quare id fit, ibidem li. ij.ar.xxvi. & feu.c.xi.
Monete vnus solidus repertus apud illum qui non est pleni iuris, perdit pecuniam, si plures perdit manum nisi det varendatorẽ ibidem li.ij.ar.xxvi. & feu. c.xi.
Monetarius nummos suos falsificans non

& de scientia heredum impetere heres cogitur quod de scientia sua dicat veritatẽ, & vnica solus absoluitur manu, ibidem, li. i. ar. vi.
Mortuę manus probatio quomodo fit, li. iij. ar. xxxi. Iure muni. ar. lxvij. & ar. ciij. glo. feu. c. xlv.
Mortuę manus per fideiussoriam querela quomodo fit & quomodo ille impetitus absoluitur. Iure muni. ar. lxvij.
Mortuam manum probans metseptimus, ille etiam solutionẽ probare poterit, ibidẽ glo.
Mortuę manus probatio fit per septem testes. Iure muni. ar. ciij.
Mortua manus, vide plura in hunc passũ supra titulo debitum mortuę manus.

Mulcta.

Mulctas iudicis pro diuersis excessibus, vt pote si violentiarum clamorem non insequitur, actionem non prosequitur, debitum adiudicatum non exsoluit &c. vide li. i. ar. liij.
Mulcta soluitur quãdo emenda parti porrigitur, quandoq; tamen mulcta iudici datur vbi nulla emenda parti cedit, vt in illis qui indisciplinate se gerunt apud iudiciũ ibidem li. i. ar. liij. Iure muni. ar. xvi.
Mulctam non soluens debito tempore, eũ pręco pignorabit & illa pignora vendere vel inuadiare poterit, ibidem li. i. ar. liij.
Mulctam nemo bis pręstat pro vno actu ibidẽ, contrariũ istius vide li. iij. ar. xxxix.
Mulcta pręstatur quãdoq; bina pro vno actu, hoc est tam Ecclesiastico q̃ seculari iudici, si in die feriato violentiam cõmiserit per quam canonem incidat, ibidem.
Mulcta spiritualium sexaginta solidi. mulcta secularium diuersimode fit, ibidẽ glo.
Mulctam non soluit interfectus, etiam in violentia, quia morte pro illa satis fecit sua ibidem glo.
Mulcta pro simplici excessu tres solidi, ꝓ excessibus vero grauioribus pręstatur maior, li. i. ar. lxij. in annota.
Mulctam soluit si iudicio non comparet qui tenetᷣ, nisi se legittime excuset, li. ij. ar. vi. Iure muni. ar. xlvij.
Mulcta soluenda est post sex septimanas, emenda post mulctam in quindena, recompensa in duodecim septimanis, li. ij. ar. v. Iure muni. ar. xlvi. feu. c. lxix.
Mulcta non datur arbitris si quis transgreditur sententiã arbitrorum, li. ij. ar. xi. glo.
Mulcta iudicis à pręcone iudicium negligentis, li. ij. ar. xvi.
Mulctam animal non soluit ex facto suo rationes vide istius, li. ij. ar. xl. glo.
Mulcta ratione cuius soluitur iudici, ibidẽ. li. ij. ar. xl. Iure muni. ar. liiij. feu. c. li. glo.
Mulcta iudici non soluta quomodo repeti debet & quid faciendum circa id, li. ij. ar. xli. Iure muni. ar. liiij.
Mulctam & verigeldũ & alia quę iudex in iudicio lucratus est, probare cogitur iuramento mettertius, li. ij. ar. xli.
Mulctam nullus nisi iudex accipere debet loco dei, ibidem.
Mulctam iudex iuste accipit & dimittens eam male facit, ibidẽ li. ij. ar. xli. Iure muni. ar. xvi. & liiij. feu. c. lxv. rationes vide ibidem glo.
Mulcta & verigeldus ex mobilibus primum, tandem ex censibus si mobilia non sunt, & vltimo si vtrunq; deficit ex hereditate exigitur, ibidem li. ij. ar. xli. Iure muni. ar. liiij. feu. c. lxv.
Mulcta pœna dei est, & quomodo consignatur cum non exsoluitur, ibidem li. ij. ar. xli. Iure muni. ar liiij.
Mulctas trinas pro excessu iudex accipere potest in anno in vnius correctione personę, ibidẽ li. ij. ar. xli. Iure mu. ar. xlvij. glo.
Mulctam iudex prouincialis in feudo expetere non debet quia hoc pertinet ad iudicem feudalem, ibidem li. ij. ar. xli. glo.
Mulctę & pœnę differentia, mulcta em̃ proprie in pecunijs fit, pœna vero in corpore, li. iij. ar. iij. glo.
Mulcta datur iudici à fideiussore qui promisit statuere aliquem & non statuit pro mendacio quod fecit in promisso, li. iij. ar. ix. glo.
Mulcta soluitur iudici vbicunq; verigeldus seu emenda actori datur, li. iij. ar. xxxij
Mulcta iudicis à seruo conuicto est quod alapam sibi dabit pro excessu, ibidem glo.
Mulcta triplex soluitur pro vna actione ratione contumacie si tribus vicibus cittatus non compareat, li. iij. ar. xxxix.
Mulcta soluitur nummis illis qui communiter in prouincia accipiũtur, itidem & emẽda, li. i. ar. xxxiiij. li. iij. ar. xl. Iure muni. ar. xlvi. glo.
Mulcta & emenda non soluitur cum vitam quis propter iniuriam demeretur siue illam redimat siue nõ, li. iij. ar. l. rationes vide ibidem in glo.

Mulier.

acquisita, & alia plura de donatiōibus mulieris erga maritum, vide ibidē li.i.ar.xxxi Iure muni. ar.xxvi.
Mulier ob culpam mariti non conuenitur nec bona perdit, li.i.ar.xxxi.glo.
Mulier viuente viro super dotalitio necessario habet tutores. feu.c. lxi. & circa articulum xxxi.li.i.vide.
Mulier vel eius heres propter vsufructū dotalicij non potest vendicare proprietatē alias perdet vtrunq;, fallit tamen in certis casibus, li.i. ar. xxxij.li.ij.ar.xxi.Iure muni.ar.lvij.
Mulier impregnata ante obitū mariti aut infra tricesimum si se pregnantem ostenderit, posthumus hereditat, li.i.ar. xxxiij. feu.c. xx.glo.
Mulier quadraginta diebus fetum portare potest anteq̄ dinoscatur, ibidem li.i.ar. xxxiij.feu.c.xx.
Mulier fetum portare potest decem mensibus & duobus diebus & non vltra, ibidem li.i.ar.xxxiij.feu. c.xx. ex lege tamen xij.tabu.vide diuersas circa id opiniones, ibidem circa ar.xxxiij.li.i.
Mulier ad donationem acceptandam tutorem habere tenetur, li.i.ar.xliiij.
Mulier bona dare aut vendere non potest sine mariti consensu, li.i.ar.xlv.
Mulieres, viduę, virgines, ꝓprietates alienare possūt sine licentia tutoris si heres tutor earum non fuerit, ibidem.
Mulier honorem viri obtinet, li.i.ar. xlv. glo.li.ij.ar.xxvij.glo.
Mulieres maritate & virgines in omni actione necessario habēt tutores, li.i.ar.xlvi.
Mulieres testimonio superari non possūt, etiā potestas iudiciaria eas nō couincit, necessario ergo per tutores recognoscunt, ibidem li.i.ar.xlvi. & li.ij.ar.lxiij. vide tamen oppositū. Iure muni.ar.xxij. si contra imperium machinetur testimonio vincitur. & item in causa perdēde dotis, preterea Iure muni.ar.xci.in causa homicidij conuincitur testibus vt alter vir.
Mulieres varendam prestare tenētur per suos tutores, ibidem li.i.ar.xlvi.
Mulieres necessario habent tutores in actionibus ex triplici causa ibidem, & item feu. c.lvi. glo.
Mulieres in iudicio necessario habēt tutores ne damnum incidant, ibidē li.i.ar.xlvi.
Mulier procreare potest prolem quadruplicem nobiles, seruos, legittimos, illegittimos, li.i.ar. li.
Mulier pro nulla re mariti respondebit nisi quę tempore mortis mariti sue custodie sunt mancipate, li.i. ar.lij.
Mulieres in causis ciuilibus etiam criminalibus minime incarcerande sunt, & alia de prerogatiuis mulierum vide; li.i.ar.lxx. in annota.li.iij.ar.xvij. glo.
Mulier quotiens voluerit nubere potest, li.ij.ar. xxiij.
~~Mulieribus procurare non licet~~, neq; sine tutore agere, hęc enim omnia perdidit eis Calfurnia, li. ij. ar.lxiij. feu. c.ij.et c.lvi. in glo. abunde.
Mulieres procurare possunt in sex casibus ibidem.li.ij.ar.lxiij.feu.c.ij. & lvi.glo.
Mulier pregnans nisi super cutim & carnem in iudicio condemnatur.li.iij.ar.iij. Iure muni.ar. xcvi. & li.i.ar.xxxiij.vide.
Mulierem superducens cū qua postmodū ex causa legittima diuortiatur, pueris non derogat.li.iij.ar.xxvij.
Mulieres quur vt cōmuniter sex septimanis in puerperio iacent, causas vide li.iij.ar xxvij.glo.
Mulier, à mulieribus abstinendum est tēpore menstruorū, & tēpore quo in puerperio iacent, rationes vide ibidem li.iij.ar. xxvij.
Mulier pregnans relicta post mortem viri eici à bonis non debet.li.iij. ar.xxxviij. Iure muni.ar.xcvi.
Mulier non hereditat dotem & comestibilia tempore vitę viri nisi post mortem.li. iij.ar.xxxviij. glo.
Mulier subesse viro debet.li.iij.ar.xlv.gl.
Mulieres quadruplex feudum habent. li. iij.ar.lxxvi.glo.feu.c.lvij.ibidem circa eundem articulum.
Mulier habens virum an proprium alienare potest, ibidem li.iij.ar.lxxvi.
Mulier dotalicium in bonis feudalibus inscriptum secundo nubenti marito dare nō potest.feu.c.lvi. & circa ar.lxxvi.li.iij.
Mulier quod ad geradam pertineat testificare eam oportet mettertiam cum agnatis.Iure muni ar.xxiij.
Mulieribus nere innatum est quare omnes ab eis descendētes et ex genelogia earū Saxonico iure ex parte fusi descendere dicūtur siue sit masculus siue foemina. Iure muni.ar. xxiij.
Mulier testificare potest. Iure mu ar.lvij. & in glo.

Mulier in homicidio deprehensa testimonio conuincitur, Iure muni. ar. xci. glo. & item si contra imperium machinata sit. Iure muni. ar. xxij. feu. c. xxxi. etiam in causis occasione perdende dotis.
Mulier accusata de homicidio & ad fideiussoriam data absolui potest septem testibus, ibidem Iure muni. ar. xci.
Mulier testibus conuinci & se testibus septem excusare potest, ibidem Iure muni. ar. xci. & xxij.
Mulier accusata pro pernoctato vulnere per se iuramento absoluitur, ibidem Iure muni. ar. xci.
Mulier post mortem viri bona in dotalitio impignorata inuadiare potest in summa sua. Iure muni. ar. xcv.
Mulier que se impregnatam sentit post mortem viri quid facere debet, & quomõ impregnatio declaranda. Iure mu. ar. xcvi. & Spe. saxo. li. iij. ar. xxxviij.
Mulieris impregnate tempus quomodo computatur, ibidem Iure muni. ar. xcvi.
Mulier impregnata si delinquit in pœnã corporis seruanda est quo ad fetum enixa sit, ibidem.
Mulier etiã testificare potest, itidem monachi & sacerdotes in causa pueri nati baptisati. Spe. saxo. li. i. ar. xxxiij.
Mulier, de mulieribus vide supra in dictione fœmina, & infra in dictione vidua, et item in dictione vxor.

Munitio.

Munitiones seu fortalitia, castrorũ, oppidorum, curiarum, fundorum, quales construi possunt sine licencia iudicis, & quales non, li. iij. ar. lxvi.
Munitiones seu propugnacula fieri non debent sine licẽcia iudicis ne numerus inobediencium augeatur, ibidem glo.
Munitio, vbi pauciores munitiões ibi maior obedientia & econtra, li. iij. ar. lxvi. glo.
Munitio seu fortalitium triplicẽ habet significationem. Iure muni. ar. ix. glo.
Munitio, vide supra ad hunc passum plura in dictione castrum.

Municipium.

Municipium quid sit. Iure muni. ar. ix.
Municipale ius quid sit, vnde ortum habet, & quare hoc vocabulo nuncupatur, vide supra in dictione ius municipale.
Municipalia officia que sint, ibidem ar. ix Iure muni.

Mutilatus.

Mutilati sine tutore se defendere debent, & actiones instaurare excepto duello q̃a tunc agnatus erit tutor, li. i. ar. xlviij. li. ij. ar. xxi. glo.
Mutiletur seu abscidatur membrum alicui quod antehac in iudicio sit ei persolutũ nonnisi emendam pro eo cõsequitur, li. ij. ar. xvi.
Mutilans vel membrum abscidens pœna talionis fit ex lege xij. tabu. & circa. ar. xvi. li. ij.
Mutilans plenum Verigeldum habet nõ emendam si antehac coram iudicio membrum lesum non sit solutum, li. ij. ar. xxi.
Mutilatus, vide ad hunc passum infra plura in dictione vulneratus.

Naufragium.

Naufragium pacienti nihil est accipiendũ sed totũ restituendum, secus facientes quid demerentur, li. ij. ar. xxix. glo.
Naufragiũ patiẽs res suas nõ desinit possidere q̃a nõ volũtarie eas abiecit immo dicitur mentaliter easdem possidere, li. ij. ar. xliiij. glo.

Negligentia.

Negligẽtia seu ex improuisione cõmissum si quid sit, verigeldo exsoluitur, li. ij. ar. xxi.
Negligentia, an vnus ex negligentia res amittere possit suas, li. ij. ar. xxiij. glo.
Negligentia seu improuisio est grauis excessus que est mater omnis noxe, li. ij. ar. xxxviij. glo.
Negligẽtia est cuilibet nociua, li. ij. ar. xlviij. glo.

Negocium.

Negocium quiuis prudens à leuioribus semper inchoare debet, li. i. ar. lviij. glo.
Negocium alterius vtiliter factum repetitur pro eo impensa, li. ij. ar. xxxvij. glo.
Negotium gerens alienum non interueniente speciali pacto casum fortuitum ferre non compellitur, ibidem.

Nepos.

Nepos ex filio accipit bona aui & non ex filia, li. i. ar. v. ibidem in glosa vide oppositũ huius cum limitatione textus.
Nepos vtriusq; sexus, patribus, matribus, fratribusq; & sororibus preferuntur, li. i. ar. xvij. ibidem de successiõe nepotum & iure representatiuo plura.

Nobilitas.

Nobilitatis vide gradus, li.i.ar.iij.li.iij.ar.xxix.Iure muni.ar.viij. feu.c.i.
Nobilitas à natura venit, officium ex constitutionibus, li.iij.ar.xxix.Iure mu.ar.viij.
Nobilitas duplex, innata & acquisita, qd' q; nobilitas innata est nobilior acquisita, li.i.ar.iij. Iure muni.ar.viij. feu.c.i.
Nobiliorem se faciens q̄ sua genelogia sit in probationeq; defecerit cadit iure ab vtroq;, li.i.ar.xvi.glo.
Nobilitatis nihil addit officium, ergo rusticus electus ad officium scabinatus ex officio non efficitur nobilis, li.iij.ar.xxix. Iure muni. ar.xxxiij.feu.c.iiij.
Nobilitas maior in principibus q̄ in scabinis, non ratione generationis, sed ratione officij, li.iij.ar.xlv.
Nobilitas omnis & dignitas militaris à Rege ortum habet. Iure muni.ar.viij. glo.
Nobilitas, vide plura supra in dictione militia.

Nomen.

Nomina sunt finita res vero infinite, li.i.ar.xxiij.glo.
Nomina & verba rebus adequari debent li.ij.ar.lxi.glo.fina.li.iij.ar. lxxv. glo. fina. & quomodo id intelligatur, vide li. iij. ar. lxxviij.glo.
Nomina virorum qui leges Rome corrigebant & exinde leges xij.tabu.nomē sortite. Spe. saxo.in prolo.. Iure muni.ar.i. & ar.vij.glo.

Notarius.

Notariorum precium in sententijs scabinorum edicēdis. Iure muni.ar.xi. & ar.xvi

Nunctius.

Nūnctij quare mittebantur apud Saxones in appellando sententiam aliquam, li.ij.ar.xij.glo. Iure muni. ar.xi. glo.
Nunctius, per nunctium licite debitū exsoluitur, necessario tamen est quod ad id coram iudicio constitutus sit, li.iij.ar.xl.
Nūctijs Imperatoris et Pape quantūcūq; insignes sint non creditur sine literis, li. iij. ar.xxvi.. & xxxiiij. & item ar.lxiiij.
Nunctiū alicuius amicorum etiam inimicorum intercipiens capite punitur, secundū leges, secundum canones excōmunicatur, li. iij.ar.xl.glo.
Nunctios iudex mittere potest pro veritate inquirenda in tribus casibus, li. iij.ar. lxxxij.glo.
Nunctius qui legale impedimentum importat reici non debet siue sit seruus siue liber. feu.c.xxiiij. et circa ar.vij.li.ij.Spe.sax.

Nummus.

Nummus, quibus nummis seu pecunijs exsolui debet excessus maleficij vel debitū ex contractu veniens, li.i.ar.liiij. glo.
Nummos vel argentum soluere promittens et pignus offert non per id liber efficitur, li.iij.ar.xl. & quomodo id intelligatur vide glo.ibidem.
Nummi in exsoluēda mulcta, emēda, verigeldo, esse debēt quibus panis, cereuisia, & vinum emitur & cōmuniter in prouincia curreñ.ibidem li.iij.ar.xl.Iure muni.ar. xlvij.
Nummi sex valere debent grossū, & alia de nummis ponderosis vide ibidem, li.iij. ar.xl.glo.
Numunus aureus quantum contineat, li.iij ar.xlv.Iure muni.ar.l.
Nummorum origo quodq; nummorum primi inuentores Romani fuerūt. Iure muni.ar.viij.glo.
Nummus vnde dictus, ibidem Iure muni. ar.viij. Spe.saxo.li.ij.ar.xxvi.li.iij.ar.lx.
Nummus, vide plura ad hanc materiam supra in dictione denarius, & dictione moneta.

Nundine.

Nundinis foralibus quę quis emit statim soluere tenetur, li.iij.ar.lxvi.glo.
Nundinis prohibetur monopolia, & alia de nundinis plura vide ibidem.

Obedientia.

Obedientiam seruans omnem adimplet legem & omnia iure facere dicitur, li.i. ar. liij.glo.
Obedientia sextuplex personarum respectu alterius, li.i.ar.liij. glo.feu.c. lxv.

Oblatio.

Oblatio est interpretatiua solutio, quomodo autem debitor pecuniam quam tenet offerre debet, & alia de oblationibus, vide li.i.ar.lxv. glo.
Oblatio, ad hanc materiam vide in dictione solutio, infra.

Obligatio.

Obligatio fit quadrupliciter, li.i.ar.vij.glo.
Obligate res certe ad arma bellica seu

geradam pertinentes alias in generali omnes post mortẽ illius quis exemere illas tenetur & ex quibus pecuniis, li.i.ar. xxiiij. Iure muni.ar. xxiij. glo.
Obligare aliquid ciuitas non potest nisi illud vergat in illius vtilitatẽ, li.ij.ar.lv.glo.
Obligatum animal vel pecus si moritur pter culpam creditoris, soluere non tenetur si id probauerit, summam autem perdit capitalem, li.iij.ar.v.
Obligatur nemo ex contractu alterius nec maritus pro vxore aut ecõtra, li.i.ar.xxxi.
Obligatio si oriatur contra pupillum necessario requiritur consensus tutoris, ibidẽ. li.i.ar.xxxi.glo.
Obligatio legalis & obligatio conuentionalis quid sint, li.iij.ar.xlv.glo.
Obligatorum bonorum proprietas apud quem manet. Iure muni.ar.cxl.glo.
Obligata bona vltra velle creditoris per illum qui obligauit vlterius diuendi vel oppignorari non possunt, nec econtra, ibidem Iure muni. ar. cxl.
Obligationis regulę, ibidem. Iure muni. ar. cxl.
Obligata bona si interim damnificentur cui cedit damnum. Iure muni.ar.cxl.
Obligatio seu impignoratio & venditio quomodo differunt, ibidem, & item feu.c. lv. glo.
Obligata bona nec vendi nec varendari possunt nisi in illa summa in qua obligata sunt, quis annus aut duo transierint, ibidẽ Iure muni.ar.cxl.feu.c.lv.glo.
Obligatio. In bonis obligatis necessaria edificia struẽs an is q exemere vult illa resarcire teneatur, Ibidem Iure muni.ar.cxl.
Obligatorum bonorũ prouentus nisi hoc in contractu exprimatur, quod cum vtilitatibus & prouentibus tradantur creditori cedunt & defalcari debẽt ad rationẽ summe capitalis, ibidem Iure muni ar. cxl. & feu.c.lv. glo.
Obligata bona predecessori meo vbi desuper literę habentur quomodo per successorem repeti debent, ibidẽ Iure mu.ar.cxl.
Obligata bõa si sint & ea principalis tandem alteri diuendat, is cui obligata fuerãt debitum suum querere potest, vel in bonis quę obligata habet, vel in persona, ibidẽ.
Obligari non potest homo liber & puer ibidem.
Obligata bona si preter istius culpam diminuuntur, & ille exemere velit, iste dãnum resarcire non tenetur, ibidem. & feu. c. lv.
Obligata bona condicione adiecta vt in defectu solutiõis termini prefixi illa diuendere possit interimq; non exemũtur an diuendi illico possunt & quomodo cum his procedendum, ibidem Iure muni ar. cxl.
Obligata bona etiam iure acquisita creditor anno & die seruare debet non diuendita, ibidem. Iure muni.ar. cxl.
Obligatio coniuncte manus quomodo fit & quomodo solutio coniuncte manus expetitur, li.iij.ar.lxxxv. Iure mu. ar.xxxi.
Obligata bona nunq; prescribunt. li.ij.ar. xxiij.feu.c.lv. Iure muni.ar.xx. & cxl.
Obligationis definitionem vide. Iure muni.ar.xxxi.glo.
Obligatio, vide ad hanc materiam infra in dictione pignus.

Obscurum.

Obscura, in obscuris sequitur minimum, li.iij.ar.lxxxv. glo.

Obsidium.

Obsidiũ vię vel alibi faciens tanq̃ fur vel predo metseptimus conuictus pœna capitis punitur. Iure muni.ar.xxxviij.
Obsidia nullus iudicat nisi Burgrabius, ibidẽ. Iure mu.ar.xxxviij. & xlv. & ar.xc.
Obsidiũ, vide plura in dictione violentia.

Occisor occidens.

Occidens aut vulnerans aliquem illumq; in iudicium presentet eundem vt violatorem conuincere volens, si defecerit in culpa solus obiecta permanebit, li.i.ar.l. & lxiiij. & lxix.
Occidẽs illegittimum, ioculatorem, & adduxerit eum vt supra, punitur eo modo in defectu probationis, ibidem li. i.ar. l. Iure muni.ar.cxxxix. glo.
Occidi vnus licite potest ex certis causis, ibidem li.i.ar.l. glo.
Occisus in furto & rapina duello potest superari, li. i. ar.l. & lxiiij. Iure muni. ar. xxxviij.
Occisus in violentia nullam mulctam soluit, li.i.ar. liij.
Occidens aliquem etiam ex officio cum tamen sibi id commissum non sit, homicida dicitur & non iudex li. i.ar.lvij.
Occisus in rapina & iudicio apportatus quomodo superatur. li.i.ar.lxiiij.
Occisum si septem virorũ testimonio su-

perari poterit non oportet duellum inire, ibidē li.i.ar.lxiiij.& Iure muni.ar.xxxviij

Occisoris agnatus si defendere se obtulerit amicum, duello dirimit omne testimoniū ibidem. li.i.ar.lxiiij.Iure muni.ar.xxxviij. lxxxvij. & lxxxviij.& in glo.vide raciones istius in fi.

Occisus sine duello non potest condemnari nisi sit proscriptus,ibidem li.i.ar.lxiiij.

Occisorem maleficum vincere cū duello est abrogatum per Ottonem Imperatorē & est conuincendus testibus ibidem.

Occidi vnus potest absq; carnis lesione vt trudendo iactando & alijs modis.li.i.ar.lxviij.

Occisorum nomine omnes intelliguntur qui quouismodo intereunt siue iugulati, gladio aut lapide percussi, telo necati, veneno extincti,vide ibidem.li.i.ar.lxviij.glo.

Occisū in iudicio aportans eum pacis violatorem accusando,si deffecerit ipsemet cōdemnetur.li.i.ar.lxix.

Occidere vnus impune alium potest si nocta in domo sua occlusa eum preuenerit siue furetur siue non.li.ij.ar.xiij.glo.

Occidens aliquem causa necessitatis quomodo se iudici presentare & preoccupare querelam debet,quis processus seruandus, & qd demeretur li.ij.ar.xiiij.Iure muni.ar.lxxxviij.

Occisus etiam in defensa nondum sepulture datus,iudicio tandem adductus quomodo procedendum,li.ij.ar.xiiij.Iure muni.ar.xxxviij.

Occidens aliquem causa necessitatis & si preoccupetur querela quomodo respondere debet,ibidem li.ij.ar.xiiij.

Occidens aliquem qui eum occidere vult manet sine damno,ibidem.

Occisi amici quomodo occisorem alloqui debent,ibidem glo.

Occisori patris pacem reddere debet pupillus cum autoritate tutoris,& decreto iudicis,li.ij.ar.xvi.glo.

Occidere seruum domino non licet,li.ij.ar.xxxij.glo.

Occidens canem vrsum aut simile animal nocere sibi volens in sui defensa si iuramēto id probauerit nihil demeretur,li.ij.ar.lxij.Iure muni.ar.cxxiij.

Occidere proponens aliquem & nonnisi vulneret eundem vt homicida iudicatur, li.ij.ar.lxiiij.glo.

Occisus in facto cum violentiarum clamore iudicio presentari debet,ibidem li.ij.ar.lxiiij.

Occidens aut vulnerans pacis violatorē nihil demeretur si iurare audet metseptimus,quod in facto aut in facti fuga id fecerit,li.ij.ar.lxix.vide instātiā huius ibidē.

Occidere aliquem nemini licet nisi habeat gladij potestatem,ibidem li.ij.ar.lxix. Iure muni.ar.cxij.glo.

Occidere licet depopulatorem agrorum et alia ad hunc passum quando quis aliū impune occidere potest,vide ibidem li.ij.ar.lxix.glo.

Occidere licet in defendendo non in prouocando,ibidem li.ij.ar.lxix.glo.

Occidere vnus gladio alterum in defensa potest si eum armis impetat animo nocendi ꝙuis eum non ledat.li.iij.ar.lxxviij.glo.

Occidens patrem,fratrem,aut alium de cuius morte successionem expectabat,perdit ius illud successionis nisi forsan ignorāter vt iuris est id fecisse probauerit,li.iij.ar lxxxiiij.raciones vide ibidem in glo.

Occisum in campo sepeliens non delinqt li.iij.ar.xc.

Occidatur si cui pater,frater,cognatus,& occisorem scit,eum sepelire nō licet si iam actio cepta est sine licencia iudicis & alia ad hanc materiam plura vide ibidem. li.iij.ar.xc.

Occisus in campo in sacro loco sepeliri debet nisi aliquod obstet impedimētum,ibidem ar.xc.li.iij.glo.

Occidat vnus alium in hospicio guerra facta & hospes eum detinere nō potest,manet hospes sine damno,li.iij.ar.xci.

Occisus casualiter cedendo ligna,edificando,in loco torneamentorum,sagittando, quomodo interfector absoluitur.Iure muni.ar.xxxviij.glo.

Occisus si sit puer equo irrefrenato impositus dominus equi emendare cogitur.Iure muni.ar.xxxviij.glo.

Occisus si sit vnus veniens ad torneamēta ipse sibi imputabit,ibidem glo.

Occisus puer a puero tutor resarciet damnum,ibidē & Spe.saxo.li.ij.ar.lxv.& li.iij.ar.iij.

Occidēs vnum qui plures habeat pueros, accusatus ab vno factaq; guarenda expurget se se respondere posthac alijs non tenetur.Iure muni ar.xci.

Occidens alicuius auem,bestiam,quomo-

do expurgare se debet. Iure muni. ar. cxxij. glo.

Occisus, vide ad hanc materiam supra in dictione homicidiũ & dictiõe interfectus.

Occupans.

Occupans rem alterius putans suam fore & non ocultat, criminaliter accusari non potest sed se expurgabit ciuiliter, li. iij. ar. lxxxix.

Occupans rem alicuius et postulatus post tricesimum dare non vult, & tandem accusatus iudici mulctam & emendam dabit, li. iij. ar. xv.

Occupans rem accomodatã vltra tempus non tenetur ad emendam, li. iij. ar. xliij.

Occupans rem furtiuam quid demeretur, ibidem, glo.

Occupans rem alicuius violenter reddere tenetur cum emenda, li. iij. ar. xlvij.

Occupans rem preter voluntatem & reddere non potest soluere debet secundũ estimationem actoris aut valorẽ minuere sacramento, li. iij. ar. xlvij. ibidem & ar. li.

Occupata res preter voluntatem si nõ potest restitui per simile soluitur, ibidem glo.

Officium.

Officio accusatus quis cũ testibus, propior est cum testibus absolui, li. iij. ar. xxviij. Iure mui. ar. iij. & xxxij.

Officium aut dignitas aliquem iuuare minime potest quod malefaciat, li. iij. ar. lvi.

Officium administranti si adueniat defectus aliquis nõ propter hoc deponitur sed abstinere debet ab exercendo officio, li. iij. ar. liiij. Iure muni. ar. xvi.

Officium publicum gerere, vel rempublicam administrare criminosum nõ est, sed ideo rempublicã curare vt diuitias tibi adaugeas damnabile est, li. iij. ar. lxiiij. glo. a principio.

Officio quidem accusari vnus potest, a iure tamẽ nõ propter id ꝓpellitur nisi illud perdat. Iure muni ar. iij.

Officium quodlibet ad communẽ vtilitatẽ spectans ab Imperio Romano venit. Iure muni. ar. xviij.

Officio multa admittuntur quę alias in se non licent, vel quę priuato denegantur. Iure muni. ar. xi. et xxxij. in fi. glo. Spe. saxo. li. iij. ar. xxv.

Officium nõ nobilitat aliquem, sed prout vnus nanciscitur officium ita manet. Iure muni. ar. xxxiij. & Spe. saxo. li. iij. ar. xxix. rationes vide ibidem.

Officio indignus reputatur qui propter cõmodum proprium illud acceptat. Iure muni. ar. xi. glo.

Officia, ad officia & magistratus eligendi sunt mediocris status homines. Iure muni. ar. xliij. glo.

Officio eligendo indigni q̃ sunt. Iure mu. ar. xliij.

Opus seu labor.

Operas seu labores suos an aliqs perpetuo locare possit. li. ij. ar. xxxiij. feu. c. lx.

Opinio.

Opinio quid sit. li. iij. ar. viij. glo.

Opinio duplex vera & falsa ibidẽ. glo.

Opinio, ex opinione nec iurandum, nec iudicandum, nec credendum est. ibidem. li. iij ar. viij. Iure mu. ar. xiiij.

Opinionis seu dubietatis acceptiones vide li. iij. ar. xxvi. feu. c. x. glo.

Opinio quadruplex, & alia de opinionibus pulchra, vide li. iij. ar. xxxvij. glo.

Opinio, tutius est ex opinione vnum liberum dimittere q̃ quod ex dubio occidatur li. iij. ar. lxxxiiij.

Opiso seu titubans.

Opiso seu titubans quid sit. li. i. ar. lxi. Iure muni. ar. xcvij.

Opiso iurans vel aliud iudicialiter quid agens, potest sine emenda verba reiterare, ibidem. li. i. ar. lxi. & Iure mu. ar. xcvij.

Originarius.

Originarij qui sunt vide li. i. ar. ij. & ar. vi. li. ij. ar. lix. li. iij. ar. xliiij. Iure muni. ar. l.

Originarius & dedititius quomodo differunt. li. iij. ar. xliiij.

Originarius superducens liberam pueri sibi in generatione similes non sunt, li. iij. ar. lxxij.

Originario mortuo, dño cedit equus melior & vestis quottidana. Iure muni. ar. L.

Originarius si demeruerit pœna aut emẽda datur triginta solidi, mulcta quatuor solidi. ibidẽ vide oppositũ li. iij. ar. xlv. Spe. sax. & concordantiam in glosa.

Originarius quicquid iniuriarum fecerit domino suo in cuius bonis sedet vel corã aduocato suo respondebit. ibidem. Iure muni. ar. l.

Originarius, vide ad hunc passum supra in dictione dedititius.

300

Otto.

Otto Cesar quando imperabat & quid Saxonibus constituit.li.iij.ar. lxxxiij. glo. Iure muni. in prolo.

Otto magnus primus Teutonicorum Imperator, & item Ottonis magni laudes & gesta egregia.li.iij.ar.lxxxiij.glo.

Otto magnus Maideburgum fundauit, anno domini noningentesimo quadragesimo quinto & alia de Ottone plura vide Iure muni.in prolo.

Otto Ruffus Ottonis magni filius ius municipale Maideburgi stabiliuit. ibidem. in prolo.Iure muni.

Paganus.

Pagani qui sint. li.i.ar.ij.& in glo.

Pallãtia Pallãsgrauius

Pallãsgrauium quelibet prouincia teutonice nationis habet.li.iij.ar.liij.

Pallansgrauij vnde originem habent. ibidem glo.

Pallãsgrauij, Margrabij, Burgrabij, Gograuij deriuatio. Spe.saxo.li.iij.ar.liij. & feu.c.lxxij.ibidem circa arti.eundem.

Pallansgrauius vnde dicatur, est em̃ compositum nomen ex Italico & Germanico ibidem li.iij.ar.liij.glo. feu.c.lxxij.

Pallantie ciuitates in Saxonia quinq3.li.iij.ar.lxij.

Palansgrauij seu Palatini prout & Comites sub banno iudicãt Regio li.iij.ar.lxiij.

Pallantiam de Maideburgo appellatur ꝓ vltima instantia.Iure muni.ar.xij.

Pallantia que sit, & quomodo ordinata ꝑ Imperatorem Ottonem, & qui interesse Pallantie tenentur.Iure muni.ar.xiij.

Pallantiam Cesar Otto Ruffus instituit. ibidem.

Pallantie autoritas & prerogatiua magna ibidem.Iure muni.ar.xiij.

Pallantia, à Pallantia sententia reprobari potest.ibidem Iure muni.ar. xiij.& Spe. sax. li.i.ar.xviij.

Pallantia quomodo citari & congregari debet, & per quem modum. Iure muni. ar.xiiij.

Pallantia, ad Pallantiam qui pertineant, et quomodo citari debent. Iure mu.ar.xv.

Pallantiam pertinentes citati si non venerint,qd demerẽtur & illoꝝ pœna, ibidẽ.

Pallantia,si in pallantia per iudices dubitatum quid sit in edenda sententia,relegare negotiũ ad Regẽ vel Principẽ debẽt ibidẽ. Vnde dat per iddoctrina alijs quoq3 iudicibus vt in dubijs recursum ad eorum principem habeant.

Pannus.

Pannus apud sartorẽ furto ablatus,furq3 detentus si sit,actionẽ vel cõtra furem vel sartorẽ intentare possum. li.ij.ar.lx.glo.

Papa.

Papa tenetur ius tẽporale promouere.Spe sax.li.i.ar.i. Iure muni.ar.vij.

Pape data est potestas Spiritualis,Imperatori secularis,ibidem.li.i.ar.i.

Pape in albo equo equitare constitutum est.ibidem.

Papa cum ascendit equum,à principe sella tenetur.ibidem.li.i.ar.i. & Iure mu.ar.vij.

Pape inobedieñ à principe arcentur. ibidem.li.i.ar.i.& li.iij.ar.lxiij. vide ad id.

Papa Imperatorem in imperio iuuare debet.ibidẽ.li.i.ar.i.glo.

Papa intromittere se potest in ius seculare in certis casibus ibidem.glo.

Pape maxima exaltatio per Constantinũ Iure muni. ar.vij.

Papa an Imperator quis eorum sit in dignitate maior & superior iudex li. i.ar.i. glo.li.iij.ar.lvij. Iure muni.ar.vij.

Papa nullam decretalem dare potest in ꝑiudicium Iuris Saxonici.li.i.ar.iij. Articulus tamen iste reprobatus est, vt ibidem in glosa declaratur.

Papa constituere contra iura & item derogare iuri potest,si disponant contra salutẽ anime,etiam si per directum nõ exprimat illud.ibidem glo.& li.iij.ar.lvij.glo.

Papa ligat & soluit, verum est si non est contra Euangelium & legem nature.li.i. ar.xxv. glo.

Papa quicquid ligauerit est ligatũ & quomodo intelligitur. li.ij.ar.iiij glo.

Papa propter heresim deponitur.li.iij.ar. liiij.& lvij.

Paraferna.

Parafernam filia non emancipata diuidere non cogitur cum emancipata.li.i.ar.v.

Parafernam clericus diuidit cum sororibus, ibidem.

Paraferna quid sit & vnde dicatur, li.i.ar. xx.Iure muni.ar. xxiij.

Paraferna,vide ad hãc materiã plura supͣ in dictiõe gerada, & infra dictiõe vtẽsilia.

Parens.

Parentum honor vel scandalum nonnisi in tertiam deriuatur generationem, li.i.ar. li. Iure muni. ar. iiij.
Parentibus debetur honor etiam si non habeant filios in potestate.li.ij.ar. xix. glo.
Parentes violentiam filię suę illatam non querulantes in exilium dātur, li.ij.ar.lxiiij. glo. Iure muni. ar. xxxviij.glo.
Parens, vide infra in dictione progenitores, & dictione pater.

Paries.

Paries quomodo dinosci debet quod hūc & non illum vicinū pertineat, li.ij.ar.l.glo.

Paris condicionis.

Paris conditionis esse trifariam intelligitur li.i.ar.xlv.li.iij.ar.lxxij.glo.
Paris conditionis, vide ad hunc passum plura supra titulo, generatione similis, & infra dictione, similis generationis.

Parricida.

Parricidarum pœna quę sit, vide pulchrā declarationem.li.ij.ar.xiiij.
Parricidis denegantur quatuor elementa, li.ij.ar.xxvi.
Patrem, matrem, fratrem, occidēs, eius successione carebit, li.iij.ar.lxxxiiij.

Pastor.

Pastor quomodo emendam prestat super damno in pratis facto, li.ij.ar.xlvij.
Pastor amittens pecus in sua custodia, tenetur ad eius restitutionem, li.ij. ar. xlviij. & liiij.
Pastoris precium, li.ij.ar. liiij.
Pastorem nemo priuatum tenere debet, ibidem.
Pastor insequi tenetur si lupus quid cœperit, ibidem.
Pastor nominare pecus debet quod in alio pauperiem seu damnum fecit & aliud pecus leserit iurareq́ desuper si incusetur, ibidem.
Pastor suo iuramento vnico probare potest pecus damnum alteri fecisse, ibidem.
Pastor accusatus quod pecus non reportauit iuramento absoluitur, ibidem.
Pastor quomodo non potest excusari super pecore perdito, & alia de pastoribus, ibidem.
Pastor conductus mercede si immiserit boues in locum vbi cōmuniter homines pascere solent, & lupus rapit, damnum resarcire tenetur, & alia de pastoribus & eorū precio plura vide ibidem, li.ij.ar.liiij.
Pastorum officium est gregem custodire comissum & non defense insistere, li.ij.ar. lxxi.glo.
Pastor, vide ad hunc passum supra in dictione custos.

Pater paternitas.

Pater post mortem vxoris pueros habens omnia materna bona eis restituere tenet, itidem & mater, li.i.ar. xi. Iure muni. ar. xxij. Intellige tamen de bonis immobilibus, vt ibidem in annota. declaratur quia mobilia lucratur maritus.
Pater tollit omnia quę filij tempore vitę ipsius acquirunt non emancipati, quia eius omnia sunt que tempore vitę acquiruntur li.i.ar.xiij.glo.
Patria potestas erga pueros septena, qd' q́ pater filium vendere potest, ibidem glo.
Pater, à patria potestate quomodo vnus soluitur, vide abunde li.i.ar.xiij.glo.
Patrem filius educare cogitur, si vero arte careat patris inertia alimenta sibi sumministrare minime tenetur, ex lege xij.tabu. ibidem in annota.
Pater filium vendere potest tēpore famis, ibidem glo.
Pater tollit bona per filium derelicta, ibidem glo.
Pater succedit filio, post illum mater, si vterq́ non sit extunc fratres, li.i.ar.xvij.
Patris occisori, pupillus pacem cum consensu tutoris & autoritate iudicis dare potest, li.ij.ar.xvi. glo.
Pater filium super iniuria accusatum excipere potest & quomodo, li.ij.ar.xvij. Iure muni.ar. xxvi. clarius tamen ar. lxxvi. & in glo.
Pater cum filio in vno comprehensus facto eum excipere minime potest, nisi se prius excusauerit, ibidem li.ij.ar.xvij. Iure muni.ar.xxvi. & lxxvi.
Pater contumeliam faciens verbo aut facto negociumq́ sit ceptum tēpore patris, filius post mortem eius respōdere cogitur. li.ij.ar.xvij.in annota.
Pater quomodo filium pro iniuria accusatum excipere potest & quomodo nō, vide li.ij.ar.xvij.glo. Iure muni.ar. lxxvi. glo.
Pater filium in potestate habet & nō mater. li.ij.ar.xix.glo.

Pater propter bannum & proscriptionem priuatur filio. li. iij. ar. xxiij. glo.

Pater adoptare volēs aliquē vel bona alienare sua, de iure cogitur tertiam partē bonorum relinquere suis pueris. li. ij. ar. xxx.

Paternitas per nuptias probatur. li. iij. ar. lxxij. glo.

Pater, vide ad hūc passum plura in dictiōe parens, & infra in dictione progenitores.

Patibulum.

Patibuli & aliarū pœnarū inuentor Tarquinius superbus. Iure muni. ar. xxvij.

Patibulum, carceres, iudex prouidere debet, & ex eo hereditates ex caduco ad eū cedunt. Iure muni. ar. lix. glo.

Patronus.

Patronorū iura à suis libertinis. li. i. ar. xvi. glo.

Patronus non succedit libertino in certis casibus, ibidem. glo. li. i. ar. xvi.

Patroni qui esse nō possunt. li. i. ar. lx. glo.

Patronus alicuius beneficij si deuenerit ad egestatem, fructus beneficij percipere potest, ibidem. glo.

Patronorum iura vide abunde ibidem. li. iij. ar. lix. glo.

Patronus mutare votum potest in conferendo beneficio, ibidem. li. iij. ar. lix. glo.

Patronus collationem vel ius conferendi Ecclesiam donare vel abscedere quidem potest, sed nullomodo vendere, vendita tamen villa collatio etiam illa non nominata alienatur. li. iij. ar. lix.

Patroni, vide plura de patronis, sub alia tamen significatione supra in dictiōe ferendarius.

Pauper.

Pauperibus qui sua culpa & vicio in egestatem deuenerunt subueniendum non est li. iij. ar. xxxix.

Paupertas in delictis non excusat, ibidem.

Pauperes, vide supra in dictione mendici.

Pax.

Pacē pupillus occisori patris cū tutore de autoritate iudicis dare debet, li. ij. ar. xvi. glo.

Pax in Saxonia à Regia maiestate diuersis status hominibus sancita, li. ij. ar. lxvi.

Pacem omni die, tempore, & in perpetuum habere debent, clerici, religiosi, mulieres, Iudei in corpore & rebus, Item strata Regia, molēdina, Ecclesię, cimiteria, aratra, & alia ibidem, li. ij. ar. lxvi.

Pax etiam fieri debet diebus feriatis & ligatis, dominica, quinta, sexta ferijs & sabbato, ibidem & rationes annexas vide.

Pacem habere non possunt capti in manuali facto, ibidem.

Pacē habere debent agricolę & quilibet in domo ipsius infra sua septa, ibidem glo.

Pax sit diebus feriatis & ligatis nedum tēporalis sed & ab actionibus iuridicis, ibidem ar. lxvi. li. ij.

Pax, de pace diuersa prouincię Saxonicę data, vide ibidem li. ij. ar. lxvi. glo.

Pacem quilibet habere debet infra quatuor angulos domus suę vel infra septa, li. ij. ar. lxvi. glo. etiam conductor domus.

Pax, pro pace fracta accusatus vltra triginta viros non accipiat secum ad iudicium, & hoc inermes, gladios tamē habere possunt. li. ij. ar. lxvij.

Pax in iudicio statuta fracta si sit, corpore punitur, verbo vero pecunia absoluitur feu. c. lxix. & circa ar. lxvij. li. ij. Spe. saxo.

Pacis violatorem interficiens nihil demeretur si metseptimus iuret eum in facto aut in facti fuga interemisse. li. ij. ar. lxix. vide tamen instantiam in glo. ibidem.

Pacis violator puniri debet secundum iura scripta. li. ij. ar. lxx.

Pacis tempore arma nemo portet exceptis gladijs, nisi ad obsequium Regis & torneamenta. li. ij. ar. lxxi.

Pacis tempore arma deferens bannitus sit ibidem.

Pax iurata fieri potest diebus feriatis, ibidē

Pax iurata tria in se specialia continet, ibidem li. ij. ar. lxxi. glo.

Pacis violator si in castrum fugerit quomodo proceditur, & quomodo prefectus arcis prȩcauere sibi debeat, li. ij. ar. lxxij.

Pax etiam principibus & illustribus infringi dicitur, li. iij. ar. viij.

Pax duplex, ex promisso seu voluntario & debito, ibidem.

Pacē pro alio stipulatam quomodo emēdare tenetur vnus. li. iij. ar. ix.

Pacem pro seipso stipulatam frangēs morte punitur, ibidem.

Pax vel trāsactio in eodē iudicio vbi facta sit cōtradicēda vel meliorāda venit, ibidē.

Pax si cui promissa est interim tēporis nemini agere contra ipsum licet, ibidem.

Pacem stipulatam frangens alicui potest cōtra eum agere per duellum, vel sine du-

cessu, illa tamen non ligat vicinos circumiacentes, sed ipsosmet duntaxat, li. ij. ar. xlvij. glo.

Pœna pastoris pecus amittentis, li. ij. ar. xlviij.

Pœna contra raptores & fures triplex, li. ij. ar. lxiiij. Iure muni ar. xxxviij.

Pœnam mortis non demerentur pueri & furiosi, li. ij. ar. lxv. glo.

Pœna violantium mulieres liberas coniugatas, deodicatas, li. iij. ar. i. glo.

Pœna non infligitur nisi sit voluntas & factum, li. iij. ar. iij. secus est si machinatus sit in principem vbi ex sola voluntate etiã punitur, vt li. ij. ar. lxxi. glo.

Pœna non infligitur illis qui ex improuisione factum committũt nisi emẽda, ibidẽ.

Pœnę & mulcte differẽtia q̃a pœna fit in mẽbris, Emenda in solutione pecuniaria, ibidem li. iij. ar. iij. glo.

Pœna iure priuatorum triplex, li. iij. ar. xvi. Iure muni. ar. iiij. & etiam li. i. ar. viij. hoc idem tangitur.

Pœnam duplicem Adam per lapsum suũ nobis relinquit, li. iij. ar. xlij. Iure mu. ar. ij.

Pœnam animę Christus immutauit morte sua non pœnam corporis, ibidem li. iij. ar. xlij.

Pœna, à pœna non appellatur sed à mulcta li. iij. ar. lxiiij. glo.

Pœnę vasalli erga dominum decẽ librę Princeps vero feudi vexillo à Rege institutus, centũ libras illius monete vbi pœna acquiritur soluit. feu. c. lxix.

Pœna vbi non est iure descripta eam iudex magis moderare debet q̃ adaugere, li. iij. ar. lxxxiiij. glo.

Pœna, tutius est ex opinione vnum dimittere q̃ ex dubio interficere, ibidem glo.

Pœna non venientium ad palantiam cũ citati fuerint. Iure muni. ar. xv.

Pœna sculteti apud aduocatum accusati de non ministrãda iusticia qui cittatus nõ venit se excusaturus. Iure muni. ar. xvij.

Pœnam pro malefacto an expetere ex fide nostra debemus vel potius excessum dimittere, ibidem.

Pœnã contra transgressores statutum ciuitatis vel proconsulis institutã si quis redimerit infamis erit. Iure muni. ar. xix. & ar. xliiij.

Pœnas omnis generis in malefactores & torturas excogitauit Tarquinius superbus Iure muni. ar. xxvij.

Pœna penesticorum, reuenditorum, & aliorum falsificantium ęsculenta. Iure muni. ar. xliij.

Pœna laniorum qui pecora inualida venundant, ibidem.

Pœna vendentium ęsculenta falsa, ibidem

Pœnam Scultetus Burgrabio soluit si ad iudicium non venerit. Iure muni. ar. xlvi. & quando est soluenda, ibidem vide.

Pœna seu emenda duplex, corporalis & pecuniaria. Iure muni. ar. cxxx. glo.

Pœna, vide ad hunc passum supra in dictione Emenda.

Penestici.

Penestici vel reuenditores demerentes cõtra statutum ciuitatis puniuntur in cute & carne. Iure muni. ar. xliiij. glo. & ar. xix.

Penestici redimentes cutem & carnẽ manent iure priuati ibidem.

Penesticorum ordinatio, ibidem.

Percutiens.

Percutiens aliquem ita quod loca tumescant, liuida sint vel sanguinolenta absq; tamen vulnere & si conqueritur illeq; nõ venerit se excusandum proscribitur, li. i. ar. lxviij.

Percutiens aliquem cittatus si non venerit proscribitur, percussus tamen iudici se pręsentare debet, ibidem.

Percutiens aliquem fustibus baculo in dorso ventre & testes habuerit iudicẽ & homines iudicio pertinentes propior est duellum acquirere, li. i. ar. lxviij. Iure muni. ar. lxxxix.

Percutiens aliquem pluries an pro quolibet actu puniri debet, vel vna pœna absolui, li. ij. ar. xvi. Iure muni. ar. xc.

Percussio duplex vna fit cum violẽtia, alia simplex, li. ij. ar. xxxiiij.

Percutiens aliquem leuiter aut per capillos trahens vitam non demeretur nisi mulctã, dato quod cũ clamore iudiciario accuset, li. iij. ar. xxxvij. & si sint vulnera cruenta in ciuili actione medio verigeldo, in criminali ad cutem punitur. Iure mu. ar. xxxviij

Percutiant si plures vnum & probari non potest, euadunt iuramento si fatentur quilibet soluit emendam & iudicio mulctam, & alia plura de percussionibus & verberibus mortalibus vel simplicibus vide. Iure muni. ar. lxxxix.

Percutiat si quis hominem infamẽ vt potę lusorẽ, pugillem, meretricem absq; ta-

men vulnere, accusatus demerebitur iudici mulctam, parti vero medium emende, hoc est quindecim solidos. Iure muni. ar. cxxix. Spe. saxo. li. i. ar. l.

Periurium.

Periurium quadrupliciter fit, li. ij. ar. i. glo.
Periuri pueri non sunt ex iuramento patris, ibidem.
Periurij peccatum in quem deriuatur an in iudicem, vel in illum qui false iurat, ibidem li. ij. ar. i. glo.
Peiurium, super periurio non datur actio si cui iuramentum defertur & ille exequit illud li. i. ar. xviij. li. ij. ar. xxxiiij. glo. & hoc intellige secundum Saxones, secundũ vero leges admittit probatio in contrariũ.
Periurium homicidio voluntario & adulterio comparatur. li. ij. ar. xi. glo.
Periurij pœna. li. ij. ar. xi.
Periuriũ, vide sup̄ in dictōe iuramentũ.

Pignus Pignoratio.

Pignorare licite dominus cẽsualem potest li. i. ar. liiij. glo. & li. ij. ar. lxx. glo.
Pignus, super impignoratam rem vnus probare potest quantitatem debiti iuramento. li. i. ar. xv. li. iij. ar. vij. glo.
Pignorare non licet preconi aliquem nisi per sententiam vel iure ad id deputatus. li. i. ar. liij. & item li. iij. ar. lvi.
Pignus in debito acceptum tribus vicibus per quindenam ad fideiussoriam si postuletur dari potest & si non postuletur nihilominus per sex septimanas seruetur, si interim nõ liberatur vendi poterit, & alia de pignoribus vide li. i. ar. lxx.
Pignore se quilibet tueri potest contra debitorem ibidem. glo.
Pignus loco fidei datur li. ij. ar. v.
Pignorate res aut obligate nunquam prescribunt. li. ij. ar. xxiiij. in annota. feu. c. lv. ibidem circa eundem articulum. Iure muni ar. xx. & cxl.
Pignorari non possunt bona sextuplicia. li. ij. ar. xxiiij. feu. c. lv. glo.
Pignoris, feudi, conductionis, venditionis differentia. feu. c. lv. & circa articulũ xxiiij. li. ij. Iure muni. ar. xx.
Pignorata ciuitas si sit, extorqueri ab ea exactiones non debẽt vltra solitum. ibidẽ feu. c. lv. & circa ar. xxiiij. li. ij.
Pignoris quedã specialia li. ij. ar. xxiiij.
Pignorari quilibet potest occasione damni in campo patrati sine licentia iudicis. li. ij. ar. xxvij. glo. li. iij. ar. xx.
Pignoret si quis alium, alter vero dicat se fore spoliatum, cui cedit probatio. li. ij. ar. xxviij.
Pignorans aliquem cum arbores insertas euellit citius eum conuincet q̃ ille se excusare poterit ibidem. li. ij. ar. xxviij.
Pignus si bene custoditur & subtractum sit, soluere non tenetur nec heres eius. li. ij. ar. lx. glo. feu. c. lv.
Pignus perlusum alienatum à patre, heres non soluit, ibidem li. ij. ar. lx.
Pignorata bona aut concessa, si ille amiserit, perluserit, ille qui concredidit nulli actionem intentare potest nisi illi cui bona cõcredidit sua. li. ij. ar. lx.
Pignus reddere oportet nõ peioratum vel soluere secundum valorem, li. iij. ar. v.
Pignoratum animal si moritur sine creditoris culpa, soluere non tenetur nisi id fiat dolo malo, summam tamen debiti creditor amittit nisi forsan aliter in contractu expressum sit, ibidem li. iij. ar. v.
Pignus obligari non potest alij creditori à primo creditore vltra summam quam in re habet, li. iij. ar. v. glo. & alia de pignoribus ibidem vide.
Pignus si quis accipiat & fideiussores, nõ poterit fideiussores impetere, nisi pignus reddat, li. iij. ar. ix.
Pignus, oppignorate vestes per virum tẽpore sanitatis mulieris pro necessitate eius, ille exemere cogitur post mortem eius cui iure cedunt. Iure muni. ar. xxiij.
Pignore se tuens cõtra creditorem, pignus illud per iudicem taxari debet an valeat summã nec ne. Iure mu. ar. xxvij. glo.
Pignoris loco dari non potest homo liber & puer. Iure muni. ar. cxl.
Pignorata bona quandoq; efficiuntur bona ex seipso quãuis oppignorata non sint, vt supellectilis apportata ad domũ censualẽ. Iure mu. ar. cxl. & Spe. saxo. li. ij. ar. lix.
Pignus, res ex oppignoratione quomodo desinunt vnius esse. Iure mu. ar. cxl. glo.
Pignus, vide ad hunc passum supra in dictione obligatio.

Piscantes.

Piscantes in riuis alienis, tribus solidis puniuntur & damnũ resarciũt, In stagnis vero alicuius piscans, triginta solidis punitur li. ij. ar. xxviij. & quomodo id intelligatur vide glo. ibidem.

Pistores.

Pistor domum emens fornacem si prius illic non erat construere non potest sine cōsensu ciuitatis. Iure muni. ar. cxxv.

Plebiscitum.

Plebiscitum quid sit, vide Spe. saxo. li. i. ar. lxij. glo. et li. ij. ar. xlvij. Iure mu. ar. i. et xliij

Plebiscitum quale esse debet, Spe. saxo. li. i. in prolo. Iure muni. ar. i. ar. xxij. & xliiij. glo.

Plebiscitum anno & die seruatū iuris vigorem obtinebit. Iure muni. ar. i.

Plebiscita quomodo constitui debent ad hoc quod robur obtineant, ibidem Iure muni. ar. i.

Plebiscita fieri debent non contra ius scriptum, nec contra Ecclesiam catholicam, ibidem Iure muni. ar. i. & ar. xiiij. in glo. abunde.

Plebiscitum iudex si eum maioris partis populi consensu ordinauerit à minori parte necessario obseruatur, li. ij. ar. lv.

Plebiscita per Romanos ciuitatibus data. Iure muni. ar. vij.

Plebs à populo differt sicut species à genere. Iure muni. ar. i.

Plebiscitum quādo concluditur, legittimā et rationabilē necessario vt habeat causam ad vtilitatem reipublice, & quod honestū sit, ciuitati, temporiq; cōpetens. Iure muni. ar. xxij. & xliiij. & item ar. i. & Spe. saxo. li. i. in prolo.

Plebiscitum differt à cōsuetudine. Iure muni. ar. xliiij.

Plebiscitum seu cōsuetudo vt valeat quid in se habere debet, Spe. saxo. in prolo. Iure muni. ar. xxij. & xliiij.

Plebiscitum vt valeat bis secundum illud iudicari debet & contradicendo vt vincatur secundum illud. Spe. saxo. in prolo. Iure muni. ar. xliiij.

Plebiscitum differt à consuetudine ibidē. Iure muni. ar. xliiij.

Plebiscitum in quibus fieri potest. Iure muni. ibidem.

Plebiscitum constitutum cōmunitati, cum cōuentum habeant suum, publicari debet iudicandumq; vigore illius bis vel ter, & si per communitatem acceptabitur vigorē habebit legis, Iure muni. ibidem.

Plebiscita Mechanici inter se pro eorum vtilitate facere non possunt sine Consulū assensu, ibidem Iure muni. ar. xliiij.

Plebiscitum statui potest vbi ius dubitatur super aliqua re & item vbi Ius deficit. feu. c. xxix.

Plebiscitum, vide ad hanc materiam supra in dictione constitutio, & dictione consuetudo.

Pondera.

Pondera omnium rerum ponderabilium esse debent sub insignio ciuitatis. Iure mu. ar. xix.

Pondera per Cōsules & seniores institorū adminus semel in mense conspici debent, ibidem.

Possessio.

Possessionem alicui admittēs ante resignationem nihilominus varendator eius esse debet, li. i. ar. ix.

Possessor rei facilius potest probare mettertius illam rem suam fore q̄ quod actor contra eum agat, li. i. ar. xv. Iure muni. ar. cxxxiiij. feu. c. xxxvij. fallit tamen in certo casu, vt ibidem li. i. ar. xv. à principio articuli habetur.

Possessio tripliciter acquiritur. li. i. ar. xxv. glo.

Possessio, ad possessionem veram tria requiruntur, li. i. ar. xxix. glo. feu. c. xiij. glo.

Possideri non possunt quinq;, ibidem li. i. ar. xxix. feu. c. xi.

Possessio incorporalium ęque consistit in aptitudine sicut & in actu, li. i. ar. lix. glo.

Possessio dari debet agenti tribus vicibus super bonis quę dicit sibi ptinere, li. i. ar. lxx. & in glo. vide eius interpretationem & item Iure muni. ar. xxiij. practicam vide quomodo id fieri debeat.

Possessio nulli aufferri debet licet male possideat nisi iusta querela victus aut contumax. Spe. saxo. li. i. ar. lxx. li. ij. ar. xxiiij. & ar. lxx. li. iij. ar. lxxxiij. feu. c. xxxix. Iure muni. ar. xxix. & ar. cxxxix. & cxl. copiosam vide huius declarationem.

Possessio accepta per actorē, potest in annali spacio cum iuramento eidem contradici, li. i. ar. lxx.

Possessionis vtilitas triplex, ibidem glo. & item feu. c. xiij. glo.

Possessionē intromissus et eā tenens anno & die an prescribat, vide distinctionē bonorum, ibidem li. i. ar. lxx.

Possessor quis sit, & quis proprie dicatur, li. ij. ar. v.

Possidens immobilia quę valent decē &

304

accusatus ciuiliter pro centum fideiussoriã statuere cogitur pro residuo, ibidem.
Possessio bonorum amittitur multis vicibus, & possidere rem vnus desinit multifariam. Spe. saxo. li. ij. ar. xxiiij. Iure muni. ar. xx. ar. cxxxix. & ar. cxl.
Possessionẽ nactus actor etiã iniuste propter contumatiam citati, an iste perdit iusto bona sua, li. ij. ar. xxiiij. glo. Iure muni. ar. cxl. glo.
Possessio bonorum finitur multis modis, ibidem li. ij. ar. xxiiij. Iure muni. ar. cxxxix & cxl.
Possidens violenter aliquid quõ contra eũ proceditur. li. ij. ar. xxv. Iure mu. ar. cxxxix
Possessio respectu serui triplex. li. ij. ar. xxxij.
Possessor quo tempore tenetur rem possidere vt veram in ea nanciscatr̃ possessionem, li. ij. ar. xxxvi. glo.
Possessione ꝑ querelã frustratus & varẽdator venire negligat ad defendẽdum eũ, an iste ius perdat suum, dicendum quod non q̃diu ille introductus non prescribat, anno & die, li. ij. ar. xlij. glo.
Possessio in quibusdam casibus septem testibus probatur, in quibusdam vero duo sufficiunt testes, li. ij. ar. xliiij. in annota.
Possidens bona anno & die illorum verus efficitur possessor, li. ij. ar. xliij.
Possideri non possunt violenter occupata, furto ablata, & item res ecclesię, ibidem.
Possessio vera non acquiritur nec prestatur licet ea diutius obtinet, q̃diu vera actio poterit comprobari, ibidem.
Possessio quid sit, ibidẽ in glo. per longum vide declarationem.
Possidens aliquid non violenter si illud ꝑ sentenciam ab eo euincatur fructus perceptos retinet ibidem.
Possessio appellata est quasi pedum positio, li. ij. ar. xliiij. glo.
Possessio multis acquiritur modis, ibidem li. ij. ar. xliiij. feu. c. v. glo. per longum vide.
Possessio duplex, Corporalis & Mentalis ibidem li. ij. ar. xliiij. feu. c. xi. & alia de possessionibus plura.
Possessor rei duplicem defensam habet, li. ij. ar. xxxvi. Iure muni. ar. cxxxv. glo
Possessio an fieri possit rerum de quibus ignoramus vt thesauri qui absq̧ scitu in agro iacẽt meo. li. ij. ar. xliiij. glo.
Possessorẽ si quis violenter extruderit ille vt pacis violator puniri debet. li. ij. ar. lxx.

Possessor rerum mobilium sibi venditarũ donatarum, propior est eas obtinere met tertius si posthac venditor vel donator easdem vendicare velit. li. iij. ar. iiij. vide contrariũ, ibidem in glosa in certo casu.
Possessor rei non semper propior est conuincere eum qui rem alloquitur, ibidem.
Possidentis condicio melior est q̃ illius qui alloquitur, ibidem glo.
Possessor habet tria pro sui defensa, videlicet possessionẽ, iuramẽtum, et probationẽ, aduersarius nisi duo, iuramẽtum & testes, ibidem glo.
Possessionis vtilitas & commodum, ibidẽ li. iij. ar. iiij.
Possessor hereditatis vel rei post tricesimũ si à multis pro ea impetatur, nulli eorum eandem tribuat nisi lite inter eos sopita vel concordata. li. iij. ar. xv.
Possessor vel retentor armorum bellicorũ suppellectilis hereditatis post tricesimum postulatusq̧ exhibere non vult minus iuste, mulctam iudici soluit & parti emendã ibidem.
Possessa si sit res cõmunis à pluribus quilibet possidere dicitur pro sua parte. li. iij. ar. xxi. glo.
Possessor statim respondere tenetur super his que per annum & diem non possederit. li. iij. ar. xxxviij.
Possessor bonorum licite cõtradicere potest si alter in illa bona per eum possessa presentetur. li. iij. ar. lxxxiij. Iure muni. ar. xxix. ar. lx. & lxij. ibidem in glosis vide lacius quomodo contradicere debeat.
Possessio respectu serui, & item libertatis quomodo acquiratur. li. iij. ar. xxxij. glo.
Possidentur donata tribus diebus. li. iij. ar. lxxxiij. Iure muni. ar. xxx.
Possessionem obtinere non est necesse in his quę per querelam euincuntur, ibidem li. iij. ar. lxxxiij.
Possessorio obtinere & secundum determinatos annos prescribere iure Saxonico assimilatur, li. iij. ar. lxxxiij. in annota.
Possessio rerum triplex, vel possessio acquiritur tripliciter, ibidem li. iij. ar. lxxxiij. Iure muni. ar. xxix. feu. c. xiij. & xliij.
Possessionem impedire volẽs tria in se habere debet, li. iij. ar. lxxxiij. Iure mu. ar. xxix
Possessor rei iudicialiter quo pacto se contra vendicatorem tueri debeat. Iure muni. ar. lxiiij.
Possessionem ex parte iudicij nactus

quid facere debet vt proficere eidem possit ibidem ar.lxiiij.Iure muni.

Possessionem si nactus sit ex aresto vel allocutione nullum ius ad ea habens sed ex eo duntaxat quod alter se negligit, an iure vel iuste bona illa obtinet. Rx quod sic Iure muni.ar.cxl.

Possidens bona censualia ab Ecclesia vel ab aliquo, citius illa obtinebit q̄ dominus sibi ea denegare valeat.Iur.muni.ar. lxij.

Possidere iniuste si iudex & scabini aliquē certo sciant bona aliqua, non propter hoc eici debet nisi iure vincatur.Iure muni. ar. cxxxix.

Possessio bonorum iure acquisitorum quō obtinetur.Iure muni. ar. lxiiij.

Possessio spoliato quomodo restituitur.Iure muni. ar. cxxxix.

Possessionem perdit tribus vicibus cittatus si non comparet.Iure muni.ar.cxl.& Spe. saxo.li.i.ar.lxx.in glo.abunde.

Potabilia.

Potabiliū mensure sub signo ciuitatis esse debent.Iure muni.ar.xix.

Potu, cibo, accusatus quomodo euadere potest, & si recognoscit quomodo pignorari.Iure muni ar.lxxvij.

Practica.

Practica quomodo contra falsarium monetę procedi debet, li.ij.ar.xxvi.

Practica super vendicatione rei furtiue, li. ij.ar.xxxvi.glo.

Practica quomodo in ciuilibus & criminalibus procedendum vt ad fideiussoriam detur, li.i.ar.lxv.

Practica quo pacto actio occasione iniurię contumelię q̄ȝ illatę instituenda sit, li.i. ar.lxviij.

Practica quomodo fidefragus accusatur li.i.ar.xl.

Practica quomodo se vnus à proscriptione eliberare debet, li.ij.ar.iiij.

Practica necessaria cum occisum quis in defensa iudicio apportat quid facere debet vt euadat pœnā,li.ij.ar.xiiij.& in glosa copiose cum instantijs pro & contra.

Practica quomodo vicinus procedere debet si domus vicini ruinam minatur vt caueat de periculo,li.ij.ar.xlix.glo.

Practica quomodo dominus res per seruū perlusas repetere potest, li. iij.ar.vi.

Practica quomodo occasione, prede, furti transactio fit vt non deroget famę istius, seu quomodo à proscriptione accusatū pro huiusmodi maleficio liberare poterit vt nō sit infamis,li.iij.ar.xvij.

Practicam vide quomodo iudex de sede iudiciaria amouetur cum quis contra eum agere velit.Iure muni.ar.xviij.

Practicam vide quomodo ter citatus non comparens actor mittitur in possessionem Iure muni.ar.xxij.

Practicam de expetenda gerada, vide ibidem.Iure muni.ar.xxiij.

Practica quomodo procurator à iudice expeti debet cum vnus resignationem bonorum facere vult.Iure muni.ar.xx.glo.

Practica & solennitas cum quis bona resignare vult sua,ibidem glo.

Practica detenti in manuali facto & ad iudicium adducti.Iure muni.ar.xxvij.

Practica contra debitorem iudicio adductum,ibidem.

Practica quomodo duellum alteri infertur Iure muni.ar.xxxv.Spe.saxo.li.i.ar.lxiij.

Practica contra furem iudicio adductum. Iure mu.ar.xxxviij.& itē xli.glo.amplius.

Practica quomodo ferendarius prę custodire se debet cū verba alicuius facit in manuali facto, & quomodo in actione manualis facti procedendum est,ar. xlij. Iure muni.

Practica quomodo ferendarius expetendus vt dicat verba alicuius & quomodo ad id cogitur, ibidem glo.

Practica citationis & quomodo in citationibus proceditur. Iure muni.ar.xlvij.glo.

Practica de tutoria acquirenda. Iure muni.ar.xlix.glo.

Practica cum negotium in iudicio actū ad transactionem datur de consensu partium Iure muni.ar.li.

Practica quomodo mulier dotalitium oppignorare debet. Iure mu.ar.lvij.glo.

Practica in actione occasione furtiue rei Iure muni. ar.xcij.glo.

Practicam vide quomodo iuramentū fit iuxta modū querelarū. Iur.mu. ar. xcviij.

Practica manualis facti pro furto.Iure muni. ar. cxij.

Practica occasione iniuriarum cum nō potest prę valetudine corporis illuc eum accusare vel ius denegatur,poterit eum insequi in aliam iurisditionem, & manuale factum sibi impingi, si non est factum pernoctatum Iure muni.ar.cxiij.glo.

Practica super cane vel alio animali aut fera vulnerata lucrata. Iure mu.ar.cxxiij.glo
Practicam vide super vendicatiõe rei furtiue. Iure muni.ar. cxxxv.
Practicam pulchram vide super restitutiõe spoliatorum aut super eo cum quis rem suam siue sit mobilis siue immobilis apud vnum repetit, & se iuris adminiculo intromittit. Iure muni. ar.cxxxix glo.
Practicam vide copiosam super venditione, emptione, oppignoratione, & aliorum quo aliqs desinit possideri. Iure mu.ar.cxl.
Practicam copiosam vide super conducto locato, & an creditor obligata bona illico diuendi possit, ibidem.
Practicam vide an agenti contra alicuius bona & ille se negligit dari debet intromissio bonorum, ibidem. Iure muni.ar.cxl.
Practica quomodo dotalicium expetitur. feu. c. xxxi.
Practica quomodo vxor renũciare debet dotalicio.feu. c.lvi.glo.

Preco.

Preco quomodo, & ex quo genere hominum eligitur. Spe.saxo.li.i.ar.ij.li.iij.ar.xlv & lvi.
Preconis testimonium stat loco duorum vbi septem testibus quid probatur, secus est si testetur duobus vel tribus, quia tunc duntaxat vnum testem valet.li.i.ar.viij. & ar.xv.li.iij.ar.lvi.
Preconis emenda & recompensa duplex, ibidem li.i.ar. viij.
Preconis mulcta si iudicium neglexerit est quod xxxij. plagis fuste quercina afficitur, li.ij.ar. xvi.
Preco est nunctius dei ex duplici causa. li. i.ar.liij.glo.li.iij. ar.lvi.
Preco est iudex super vitam bannitorum, li.iij.ar.lv.
Preco eligitˀ à iudice et scabinis, li.iij.ar.lvi
Preco electus tenetur prestare fidem Regi, ibidem.
Preco quomodo iurare debet, ibidem.
Preconis officium & quomodo incedere debet quia sine armis, ibidem.
Preco pignorandi, arestandi, detinendi cũ per sententiam id sibi decretum sit facultatem habet, ibidem.
Preco iniuriam committens vt alter punitur, ibidem.
Preconi decimus homo condemnandus cedit & illum dimittere poterit si redimatˀ, ibidem, qualiter autem id intelligi debeat, vide in glo. & alia preconem concernentia, ibidem.
Preconi cedũt tres solidi vbi proprietas donatur & donationi pax denunctiatˀ, ibidẽ
Preco vnum hominem absoluere potest à iudicio, excepto sculteto, si contra eum nõ sit querela, ibidem.
Preconis specialia quedam, ibidem glo.
Preconis iuramentum, ibidem glo.
Preco quid facere debet, ibidem.
Preco tria in se habere tenetˀ ad hoc quod nunctius dei recte nuncuparetur, ibidem li.iij. ar.lvi. glo.
Precones pace Regia prouisi sunt, ibidem li.iij.ar.lvi.glo.
Preco occidere malefactores sine peccato potest, & alia de precone plura vide ibidẽ li.iij.ar.lvi. per totum.
Preco adminus dimidium mansum habere debet proprietatis, li.iij.ar.lxi.
Preco vnde dicitur, li.iij.ar.lxi.glo.finali.

Predium.

Predium quodlibet est liberum nisi appareat de seruitute. li.ij.ar.li.

Predo.

Preda obiecta, militi, ciui, rustico, quomodo eis venit defensa.li.i.ar.lxiij. & ar.lxiiij. Iure muni. ar.xxxv.
Predo de iure non est spoliandus & debet restitui.li.ij.ar.xxiiij. glo.
Predo, pro predone & fure reputatur qui in vsufructu aliquem proprie rei impedit. Iure muni.ar.cxxxv.glo.
Predo, vide infra in dictione spolium ad hanc materiam.

Prefectus.

Prefectus quid sit. Iure muni.ar. xviij.

Pregnans.

Pregnans mulier intra tricesimum se impregnatam ostendere debet & quomodo agendũ in eo casu.li.i.ar.xxxiij.ac alia plura de impregnata muliere ibidem. & Iure muni.ar.xcvi.
Pregnans relicta post mortem viri à bonis alienari non debet. li.iij.ar.xxxviij. Iure muni.ar.xcvi. Rationes vide ibidem in glo. & feu.c.xx. & quãdiu tollerari in domo debet, ibidem in fi. glo. vide.
Pregnantis relicta & pueri nondum nati quis tutor eius & bonorum eiusdem esse debeat, vide pulchram annotationẽ ibidẽ

li.iij.ar.xxxviij.glo.feu.c.xx.
Pregnans mulier iudicari non debet nisi ad cutim et crines, si vero demeruerit vitã, sentencia in exequendo prolongetur quoad enixa sit.li.iij.ar.iij. Iure muni.ar.xcvi. & li.i.ar.xxxiij.
Pregnans, ad materiam istam vide supra in dictione mulier.

Prelatura.

Prelaturas habere non possunt nisi habeant xx. annos. li.i.ar.xlij.

Prescriptio.

Prescriptio mobilium anni spacio terminatur.li. i. ar. xxviij. li. ij.ar.xxxi. & item xliiij.glo.contrarium istius est articulo sequenti.xxix. vbi prescriptionem mobiliũ in triennio ponit.
Prescriptio propter quid fit, & quare adinuenta est, & alia de prescriptionibus vide li.i.ar. xxix. & ar.lxx.li. iij. ar. lxxxiij.feu. c.xxxix.
Prescribens similis est soluenti siue satisfacienti.li.i.ar.xxix. glo.
Prescriptio quur adinuenta sit.ibidem.
Prescriptio proprij & fundi est. xxx. annis, & anno & die aduersus Saxones. li.i. ar. xxix.
Prescribi non possunt famuli nobis seruientes, serui fugitiui, res sacre, res furtiue & per violentiam occupata.li.i.ar.xxix.glo.
Prescribere non potest, Imperium & Sueuus quousqꝫ in probatione non deficiant, ibidem.
Prescribi non possunt puer & in militia existens.li.i.ar.lxx.glo.feu.c.xxxix & alia de prescriptionibus ibidem.
Prescriptio hereditatis in triginta annis annoqꝫ & die.li.ij.ar.vi. & hoc intellige inter presentes, inter absentes vero cicius fit, vt ibidẽ declaratur, & feu.c.xxxix.
Prescribi mulier nõ potest in iure suo nec puer, quia sunt sub tutela.feu.c.lxxij. et circa ar.lxx.li.i. Spe. saxo.
Prescriptio contra illum qui donationem videt, & ei non contradicit fit in instanti. li.ij.ar.vi. & ar.xliij.
Prescriptio bonorum secũdum leges que fit.li.i.ar.xxix.li.ij.ar.xliiij.
Prescriptio bonorum à fisco vel imperio emptorum fit in istãti, ibidem, li.i.ar.xxix. li. ij.ar. xliiij.
Prescriptio ecclesie contra ecclesiam fit in quadraginta annis ibidem li.i.ar.xxix.li.ij. ar.xliiij. Iure muni.ar.xxi.
Prescriptio sequẽs rei traditionẽ confirmat emptori dominiũ.li.ij.ar.xxxvi. in annota.
Prescriptio feudi in vno anno proprij vero contra illum qui vidit donationẽ in instanti contra absentem in xxxi. annis.li.ij. ar.xlij.glo. & li.i.ar.xxix.
Prescriptio non fit contra violenter occupata & res furtiuas, ac item res ecclesie.li. ij.ar.xliij. feu.c.xi.glo.
Prescriptio contra absentem fit xxx.annis & anno & die, cõtra presentem anno & die, contra pupillum xiiij.annis, contra Ecclesiam xl, contra ciuitatẽ nullomodo prescribitur, cõtra Imperium in quinqꝫ annis, cõtra Imperatorem vel Imperatricẽ in instanti.li.ij.ar.xliij. Iure mu. ar.xxi. & cxl.
Prescribi non possunt bona obligata vel oppignorata. li.ij.ar.xxiiij. Iure muni. ar. xx. & cxl. feu.c.lv.
Prescribi non possunt res furtiue. li.ij.ar. xxxvi.glo.
Prescriptio seruitutis quomodo causatur. li.ij.ar.li.glo.
Prescriptio contra pupillum quando fit. Iure muni.ar.xxi.clarius vero ar.xxvi.glo
prescribi non potest res data vel commissa famulo per dominum in administrationẽ nec per huiusmodi possessionem eandem sibi vendicare poterit. feu.c.lxij. & circa articulum xlij.li.iij. Spe. saxo.
Prescriptio donatarũ rerum fit ad triduũ. li.iij.ar.lxxxiij.Iure muni.ar.xxx.
Prescriptio rerum que per querelam iudicialiter obtinentur, & que hereditario veniũt fit in instanti.li.iij.ar.lxxxiij. Iure muni.ar. xxx. feu.c.xiij.
Prescriptionis differentia, quia in certis locis fit xxx. annis. & anno & die, in aliquibus quoad viuit.li.iij.ar.lxxxiij. Iure muni ar.xxx.feu.c.xiij. & xxxix.
Prescriptio proprij varia secundum quod etiã varie bona possidentur.li.iij.ar.lxxxiij Iure muni.ar. xxx.
Prescriptio feudi fit ãno et die.feu.c.xxxix Iure muni. ar. xxx.

Pretor.

Pretor quid sit.Iure muni.ar.xviij.

Princeps.

Principes duplices, Superillustres, & Illustres. li.i.ar.iij. li.ij.ar.i. li.iij.ar. lviij. Iure muni.ar.viij. feu.c.i.
Princeps, vbi Princeps ibi securitas.li.ij.ar.

xiiij.glo.
Principes omnes iudices nuncupantur.li.ij.ar.xxvi.glo.
Principes & Illustres nō tenentur iudicio personaliter sisti, sed per nunctium cū credentia.li.ij.ar.xlij.glo.rationes ibidē vide.
Principes necessario procuratores in iudicijs habere coguntur. li.ij. ar. xlij. li.iij. ar. xxx. glo.
Principes iuramentum contra inequales facere possunt per suos vasallos, ibidem & item per procuratores. li.iij.ar.lxv. glo.
Princeps, Dux, Comes quomodo differūt feu.c.lxxij.circa li.iij.ar.liij.
Princeps quis dicatur. feu.c.lxxij. & circa ar.liij.li.iij. in annota.
Principes licet seruitium hereditarium habeant, non tamē per id serui sunt.li.iij.ar. lvij.glo.
Principes Imperij nullū dominum habent p̄ter Regem, li.iij.ar.lviij.glo.feu.c.lxxij.
Princeps non potest fieri cum vexillo nisi per Regem, ibidem.
Principes Imperij dinoscuntur ex tribus, li.iij.ar.lviij.glo.
Princeps oportet vt Ducatus habeat. ibidem.
Princeps inter fratres qui ducatū obtinet, ille sit Imperij princeps, ibidem. & feu.c. lxxij.
Princeps non potest vni quicquā accipere & alteri conferre. li.iij.ar.lx. glo.
Princeps non debet mandare malefactorem in ciuitatem suscipere, nisi aportet documētum quod composuerit cum amicis. Iure muni.ar. cij.glo.
Princeps saluum conductum dare non debet sine consensu ciuitatis, nec ciuitas sine iudice.Iure muni.ar.cij. ibidem glo.
Princeps, vide ad hanc materiam plura in dictione Illustris.

Priuilegium.

Priuilegium quid sit & vnde dicatur.Iure muni.ar.i. Spe.sax.li.iij.ar.lxxxij.
Priuilegiatus nemo p̄sumitur nisi illud probet.li.i.ar.xviij.glo.
Priuilegium naturaliter haberi nō potest ibidem.ar.xviij.glo.
Priuilegium amittitur per abusum. li.i. ar. xxxij.glo.
Priuilegium vxori concessum etiam ad sponsum extenditur, sicut priuilegium concessum monachis extēditur ad regulares, & concessum religiosis ad Episcopos.li.i. ar. xlv. glo.
Priuilegium, hoc nomine non nuncuparetur nec esset priuilegium nisi aliquid speciale contineat. li.i.ar.xlix.glo. & ar. lxiij. glo.
Priuilegio derogatur ex quatuordecim cōditionibus.li.i.ar.xlix.
Priuilegio priori per postsequens obtentū derogari non potest, nisi specialiter nominetur & exprimatur illud prius. li. i.ar. iij. li. iij.ar.xliij.
Priuilegiare cōmunitas non potest rusticum ne soluat collectas. li.ij.ar.lv.
Priuilegium Speculi saxonum datum est prouincię & non personis.li.iij.ar.xxxiij.
Priuilegiū personis datum immutari potest non quod datur prouincijs.li.i.ar.xxx. & item li.iij.ar.xxxiij. Iure muni.ar.i.
Priuilegium, quicquid aliquis contra priuilegium obtinet nocere nō potest nisi illud prius specialiter nominetur & exprimat̄. li. iij. ar. xliij. vel nisi ex nomine errorem prioris priuilegij exprimat. vt li.i. ar. iij.in fi.glo.habetur.
Priuilegium cuilibet concedi potest quem constitutio concedentis artare poterit,li.iij. ar. lviij.
Priuilegium quandoq; ex consuetudine fit.li.iij.ar. lviij.
Priuilegij interpr̄etatio ad illum pertinet qui illud concessit ibidem.
Priuilegium speciale saxonibus per quem in quo loco, & quando datum sit, ac conclusio eiusdem.li.iij.ar.lxxxij.glo.
Priuilegijs omnibus nomina Imperatorū vel principū p̄poni debent.li.iij.ar. lxxxij.glo.
Priuilegiū Ottonis magni Ciuitati Maideburgeñ.datum.Iure muni.in prolo.
Priuilegiū Maideburgensibus datum merito dicit̄ Ius Ciuile seu Municipale, causas istius vide.Iure muni.ar.i.
Priuilegium super locatiōe Maideburgeñ Ciuitatis vide Iure muni. a principio in prohe.
Priuilegium Ottonis Ruffi super Ius municipale.Iure muni. ar.x.glo.
Priuilegij Iuris municipalis cōclusio. Iure muni. ar. cxxxix.

Probatio.

Probatio vbi defuerit, iuramentum reo cedit, & vt sic absoluitur.li.i.ar.vi.glo.& ar.

xv.glo.
Probatio dominij alicuius rei non solum fit per testes sed & per instrumenta, ac alia quę dominiũ cõcludũt.li.i.ar.viij.glo
Probatio contra aliquem duplex, Corporalis & Verbalis.li.i.ar.xv. glo. & alia de probationibus ibidem & feu.c.xix.
Probatio contra iuramentum non admittitur.Iure saxonico.li.i.ar.xviij.
Probatio ei incumbit q dicit seu allegat, non ei qui negat secundũ leges.li.i.ar.lxvi. glo. & li.iij.ar.xviij.
Probatio fit iudici & nulli alteri. li.ij. ar. xviij.glo.feu.c.x.glo.
Probatio non debet decerni qualiter possessionẽ doceat quis, nisi prius decernatur quod probari debet.li.ij.ar.xviij. glo.
Probationẽ si reus actori admittat in causa mortis, an Iudex ferre sententiam debeat li.ij.ar.xviij.
Probatio vbi cum septem testibus venit pro eo testimonio sunt xxi.interrogandi. li.ij.ar.xxij.
Probaturus si quis est aliquid contra Iudicem in ea probatione testimonio iudicis non indigebit,ibidem.
Probatio sufficiens redditur cum duobus sententiam inuenire solitis vbi actio non extenditur nisi ad mulctã & pœnã,ibidẽ.
Probãs intentionem per scultetum & scabinos Iudex tenetur probare cũ illis id qđ audit ex eis, ibidem.
Probare aliquid per testes volens,quotqt voluerit nominare potest,si pauciores nominauerit à principio sibi preiudicabit,ex post enim plures inducere nõ poterit. li.ij. ar. xxij.glo.
Probare volens per iudicem & scabinos, & ille proterue testare nollet ea quę ex scabinis audit, sufficienter iste suam probabit intentionem, ibidem li.ij.ar.xxij.
Probare si quis velit per distinctiones & differentias vt id fiat necesse est, li. ij. ar. xxxiiij.glo.
Probare ille cogitur qui casum allegat aliquem, & alia de probationibus vide li. ij. ar. xlij.
Probatio incumbit actori & non reo, & quomodo id intelligatur, li.iij.ar.iiij.glo.
Probatio incumbit etiam reo,ibidem glo. & li.i.ar. xv.
Probatio,actore non probante rem apud me alloquutam esse suam,ego probare nõ teneor esse meam quia eam possideo,ibidẽ li.iij. ar. iiij.
Probante actore rem esse suam,ego probare possum in contrarium rem esse mihi donatam, venditam,ibidem.
Probatio respondentis non incumbit nisi actor probet rem fuisse suam ibidem. li. iij.ar.iiij.
Probatio mortuę manus quomodo fit.li.i. ar.vi.li.iij.ar.xxxi. Iure muni.ar.lxvij.
Probatio negotij per testes necessario venit siue coram iudicio siue extra actum sit. li.iij.ar.ix.glo.fina.
Probatio reo non venit nisi actor varendam prestet. li.iij.ar.xiiij.glo.
Probationem allegans & non probat victus est.li.iij.ar.xviij. Iure muni.ar.xxxij.
Probatio natiuitatis proprie competit iuri spirituali. li.iij.ar.xxviij.
Probatio seruitutis quadruplex. li. iij. ar. xxxij. ibidem de probationibus seruitutis & de possessionibus eorundem vide.
Probationes omnes adinuẽte sunt propter opiniones. li.iij.ar.xxxvij.
Probationes omnes sunt ferme quasi opiniones vide per longũ.li.iij.ar.xxxvij.glo.
Probatio nulla melior nisi cum quid corporaliter ostenditur, ibidem glo.
Probatio testibus pro bonis siue pro varenda in iudicio quomodo fieri debet.li. iij.ar.lxxxviij.
Probatio manualis facti est metseptimus in criminalibus,in ciuilibus vero mettertius,ibidem glo.

Proconsul.

Proconsul ad vnum annum eligitur. Iure muni.ar.xix.
Proconsulis officium & potestas signanter in quatuor, ibidem glo.
Proconsul quomodo iurare debet,ibidem.
Proconsul est quasi medius inter alios iudices,ibidem glo.
Proconsul vnde nomen accepit, ibidem.
Proconsul preesse & dominare alijs debet ibidem.
Proconsul cum consulibus omnia administrat,ibidem.
Proconsul cum consulibus constituere pcepta ciuitatis possunt quicquid se extẽdit infra xxxvi.solidos, & qui id redimerit infamis est.
Proconsul, vide supra ad hanc materiam in dictione Consul.

Procurator.

Procurator illegittimus esse non potest, li. i. ar. xxxvi.
Procurator verba alicuius faciens nullum sustinet damnum, li. i. ar. xlvij. glo.
Procuratoris officium est vilissimum, in annota. li. i. ar. lx.
Procurator quis sit, li. i. ar. lx.
Procuratorũ cautela, li. i. ar. lxi. feu. c. xix.
Procuratorem esse, testificare, agere, & se defendere vnicuiqꝫ licet, nisi forsan sit proscriptus. li. ij. ar. lxij.
Procurator mulier esse non potest, & itẽ monachi, heretici, ibidem li. iij. ar. lxiij. glo. in certis tamen casibus mulier procurator esse poterit, ibidem glo. vide.
Procurator si agat causam cum mandato etiam si malum sortiatur finem negotium, ipse repetet sumptus, secus est si non habuit mandatum, li. iij. ar. vi. glo.
Procurator quomodo à iudice expetitur. Iure muni. ar. xx. glo.
Procurator, vide adhunc passum supra in dictione Ferendarius abunde.

Prodigus.

Prodigalibus necessario dandi sunt tutores sicut & furiosis, li. i. ar. xij. glo. tum ex lege xij. tabu. ibidem.

Proditor.

Proditor quis sit, li. iij. ar. lxxviij. glo.

Progenitores.

Progenitores, de ꝓgenitoribus quatuor vide, li. i. ar. xxvij. & Li. li. iij. ar. xxvi.
Progenitorum honor vel scandalum non nisi in tertiam deriuatur generationem, li. i. ar. li. Iure muni. ar. iiij.
Progenitores suos nominare cogitur quãdo duellum sibi simili indicere vult. li. i. ar. li. li. iij. ar. xxix.
Progenitores hoc estauum & patrẽsi quis non habet militaris ordinis feudo caret. feu. c. ij.
Progenitores, ad hanc materiam vide supra titulo pater.

Proles.

Proles portari potest in vtero matris anteq̃ dignoscat̃ xl. diebus, li. i. ar. xxxiij. glo. Iure muni. ar. xcvi.
Proles anteq̃ nascatur portari in vtero materno potest decem mensibus & duobus diebus & non vltra, ibidem li. i. ar. xxxiij. Iure muni. ar. xcvi. vide tamen ibidem circa ar. xxxiij. li. i. opiniones plures quod videlicet diucius portari fœtus potest.
Proles maturius genita ante diffinita tempora increpari potest, li. i. ar. xxxvi. Iure muni. ar. xcvi.
Proles vidue post obitũ patris tardius genita itidem increpatur, ibidem li. i. ar. xxxvi Iure muni. ar. xcvi.
Proles legittima, clypeum patris ac hereditatem eius & matris obtinet si sit equalis generatione, li. iij. ar. lxxij. Iure muni. ar. iiij.
Proles ex bannito vel pagano seu villico genita, non matri sed patri in emenda & verigeldo equatur, li. iij. ar. lxxiij. Iure muni. ar. iij.
Proles genita ex bannita muliere & villico hereditatem non accipit matris nec alicuius agnati ex parte matris, ibidem li. iij. ar. lxxiij.
Proles ministerialiũ quomodo succedit, ibidem.
Proles sclauorum an sit libera vel serua, et item proles Theutonicorũ qualis sit, ibidẽ.
Proles ex seruo & libera & ecõtra genita quem sequi debet, ibidem li. iij. ar. lxxiij. Iure muni. ar. iij.
Proles, vide ad hanc materiã supra in dictione filius, & infra in dictione puer.

Promissio pactum.

Promittens rem tenetur ad eius traditionẽ, vel ad ipsius estimationem si rem tradere non potest, li. i. ar. lij. glo.
Promittat si vnus aliqd, illud explere tenetur dato quod post modum penituerit, & alia plura de promissionibus & stipulatione vide abunde in glo. li. i. ar. vij. & li. iij. ar. ar. xl. glo. & ar. xli.
Promittens sine determinato tempore in instanti explere tenetur, li. ij. ar. v. glo.
Promittens coram iudicio quid, nõ aduersario sed iudici promittere dicitur, li. ij. ar. xv. glo.
Promittẽs proprietatem resignare, id facere tenetur ipse vel eius heres dũmodo pecunia exsoluta sit, li. i. ar. ix.
Promissum & conditio ius limitat omne li. ij. ar. x. glo.
Promittens contra iuris ordinem recedere à promisso potest. li. ij. ar. xxxiij. glo.
Promissum non extenditur ad compromittentis heredes si de ipsis non sit in compromisso cautum, li. ij. ar. xi. glo.

Promisſio ſeu pactum an valeat de futura ſucceſsione, li.ij.ar.xxx.glo. & alia de promiſſionibus ibidem plura.

Promiſſum vel pactum ſi ſit quod in meo pariete feneſtram non edificem & ſimile an liget emptorem vel ſucceſſorem. R. qꝫ non niſi tunc appareat pactum appoſitū contemplatione tui prędij, hoc eſt quod prędium vel prędij poſſeſſor ad illam ſeruitutem obligetur, li.ij.ar.li.glo. & alia ad propoſitum plura ibidem.

Promittens aliquid ad expletionem donationis artari non debet niſi in quantum poteſt. li.iij.ar.iiij. Iure muni. ar.xxvij.

Promittens rem malam explere nō tenetur li.iij.ar.ix. Iure muni.ar.cxvij.

Promittens ſub fide aliquid facere, & id explere non poteſt, non propter hoc redditur infamis, ibidem. li.iij.ar.ix.

Promttens & nō iurans eque tenetur ad ſeruandū. li.iij.ar.xix. & ſecus faciens periurus eſt, vide hoc idem feu.c.iij.

Promittens ſolutionem moneri non debet ante tempus contractus, li.iij.ar.xxij.glo.

Promiſſum non debet expeti niſi inquantum facultas promittentis ſe extendat, & quod prius ſuę ſuccurrat neceſſitati. li.iij. ar.xxxix.glo.

Promiſſum filio à patre, vel ſeruo à domino, repeti apud iudicem non poteſt, & ſi quidem ex natura promiſſi ſeruari & reddi debeat. li.iij.ar.xl.glo.

Promittens aliquid propter vitę ſanitatem & implere non poteſt non propter hoc iuri derogat ſuo, li.iij.ar.xli.

Promiſſum contra iuris ordinem factum ſeruare non oportet, & alia de promiſsionibus plura vide ibidem li.iij.ar.xli.glo.

Promittens ſoluere pro aliquo eidem incūbit probatio qui promiſit quod ſolutū eſt per eum vel alium, li.iij.ar.lxxxv.

Promittens de promiſſionibus manus coniuncte, vide ibidem.

Promittens diſiunctiue x. vel xx. ſoluere non tenetur niſi illud quod eſt minus ibidem.

Promiſſum in obſcuris illud quod eſt minimum ſeruari debet, ibidē li.iij.ar. lxxxv. glo.

Promiſſiones omnes debent eſſe ore & ꝑ manus ſtipulationem, ſi manū non haberet trūco vt id faciat neceſſe eſt. Iure muni. ar.xxij.

Promiſſum negans manu ad ſacra euadere debet, ibidem.

Promiſſio, vide ad hanc materiam ſupra in dictione Cautio, dictione Cōpromiſſio & fideiuſſio, & item titulo obligatio, & titulo ſtipulatio.

Propriū. Proprietas.

Proprietarij qui ſint, li.i.ar.ij.li.iij.ar.xxxij glo.

Proprietas & propriū quid ſit.li.i. ar.viij. feu.c.liiij.

Proprietas ſeu proprium datum impignoratum comprobatur iudice cum ſeptem teſtibus.li.i.ar.viij.

Proprietatem alteri reſignare ſtipulans implere tenetur ipſe vel eius ſucceſſor ſi ille moriatur, itidem de alijs bonis cenſendū. li.i.ar.ix.

Proprium non alienatur ſine hęredum cōſenſu.li.i.ar.xxi. & ar.lij. Iure muni.ar.xx. & lxi.

Proprietas & fundus xxxi.annis & ſex ſeptimanis aduerſus Saxonem preſcribit, li. i.ar.xxix. & li.ij.ar.lxxxiij.

Proprietas propter vſufructū quem mulier habet in ea alienari non debet, li. i. ar. xxxij.li.ij.ar.xxi. Iure muni. ar. lvij. quia alias perdit vſufructum fallit hoc in certis caſibus, vide gloſam ibidem.

Proprietas ſine licentia iudicis alienari poteſt, dummodo ſit conſenſus hęredum, li.i. ar.xxxiiij.

Proprietas & ſiquidem ſine licentia iudicis alienari poteſt poſſideri tamen non poterit niſi reſignatione ſubſequuta, ibidem in annota.

Proprietatem alienare volens dimidietatē manſi & fundi in quo currus verti poſſit retinere tenetur, & cauſam iſtius vide ibidem, li.i.ar.xxxiiij.in glo.

Proprietatem ſuam dans alicui in feudū, donatio illa domino non proderit niſi ab eo anno & die poſſideatur, elapſo integro anno ſecure hęreditatem tenebit, nec eam donator ſed nec hęres eius in propriū ſibi vendicabit, ibidem.

Proprietas in iure ciuili ſita coram Rege reſignari poteſt, & hoc ſi iudex reſignationem ſibi denegabat, ibidem & in glo.

Proprietatis reſignationis vtilitas quadruplex, ibidem, li.i.ar. xxxiiij. Iure muni.ar. xx.glo.

Proprietas proſcriptorum cedit Imperiali maieſtati, & ſi hęredes infra annum &

308

diem eandem non eliberauerint postmodū actio eis denegabitur.li.i.ar.xxxviij.

Proprietas ministerialium non cedit in potestatem Imperatoris vel dominorum licet iuri derogauerint suo, li.i.ar.xxxviij.

Proprietas donata cōtra iusticiam sine heredum consensu heres eam veris postulet sententijs, & eandē quali donator obijsset obtinebit.li.i.ar.lij.

Proprietatem aut seruum sine heredū consensu & absq; legittimo iudiciali termino nullus alienare potest,li.i.ar.xxi.& lij. Iure muni ar.xx. & lxi.

Proprium seu hereditas duplex, stans & iacens.Iure muni.ar.xxi.feu.c.liiij.& circa ar.lij.li.i. Spe.saxo.

Proprium nonnisi quod quis emit alienari potest sine heredum consensu. li.i. ar.lij. Iure muni ar.xx.feu.c.liiij. vide etiam li.ij. ar.lix.glo.ad id.

Proprium quid sit & quod duplex est,emptum & deuolutum,li.i.ar. lij.

Proprium quod quis non emit sed per successionem habet alienari sine heredum cōsensu non potest,li.i.ar.lij. Iure mu.ar.xx. & hoc secundum ius municipale, secundū vero ius villanorum intelligi debet de omni proprio, & exinde eliciunt quidam qđ bona à parentibus deuoluta alienari non possunt sine consensu heredum quia empta non sunt,quod & clarius habetur.Iure muni.ar.lvij.in textu,dura tamē hec est deriuatio & extra practicam ac vsum modernorum.

Proprij alienatio iudicialiter quomodo fit & que solennitates seruādę,li.i.ar.lij.copiosius tamen iure muni.ar.xx.

Proprium cum quis alienare vult, quantas vires ostendere coram iudicio tenetur, miles, ciuis,rusticus,mulier, li.i.ar.lij. Iure muni.ar. xx.

Proprietas si testibus probanda decernatur actor in continenti vel proximo iudicio eos statuat,li.i.ar.lxij.

Proprij & feudi differētia.feu.c.liiij.& circa ar.lix.li.ij.

Proprietatem si quis suam esse dixerit & alter feudum suum fore alleget facilius proprietarius obtinebit,li.ij.ar.xliij.vide etiam Iure muni.ar.lxix.sub alio tamen sensu.

Proprietas hereditaria facilius obtinetur q̄ empta vel donata,ibidem li.ij.ar.xliij.Iure muni.ar.lxix.rationes istius vide ibidem in glo.

Proprietas prescribitur cōtra illum qui donationem videt in instanti, ibidem li.ij.ar. xliij.contra absentes xxx.annis & anno et die,li.i.ar.xxix.

Proprietatem si quis vsurpare velit in feudo vel dotalicio matris, illam testimonio sex bannitorum probare necesse est, li..ij. ar.xliij. alias sufficiunt duo testes ad probandū possessionem vt ibidem in annota.

Proprietas acquiritur tripliciter, ibidē glo.

Proprietas non est iudicāda extra territorium vbi sita est,li.iij.ar.xxxiij.

Proprietas non est iudicanda secundū iura personarum qui eam impetunt, sed secundum leges prouincię illius, ibidem.

Proprietas,in proprietatibus vera donatio fit mulieri & non in feudo,li.iij.ar.lxxv.

Proprium duplex.li.iij.ar.lxxvi.glo.

Proprium an per mulierem virum habentem alienari potest, ibidem.

Proprietas à pagano relicta herede nō extante cui cedit,li.iij.ar.lxxx.Iure mu.ar.lix

Proprium aut res mobiles si quis vendiderit quousq; vixerit varendator illorū esse tenetur,li.iij.ar.lxxxiij, & quomodo id intelligitur,ibidem glo.vide.

Proprium alienatum per patrem anno vel vltra ante mortem, an filius repetere illud possit. li.iij.ar. lxxxiij. glo. Iure muni. ar. xxx.glo.

Proprij resignationes quomodo fieri debent.Iure muni.ar.xx.

Proprium varendatur anno & die. Iure muni. ar. xxi.

Proprium alicuius si consignatum sit quotiens intra vel extra vadit,totiens mulctā iudici dabit. Iure muni.ar.liiij.& Spe.sax. li.ij.ar.xli.

Proprium alienare volens vt id coram iudicio fiat necesse est. Iure muni.ar.lv.glo. & Spe saxo.li.i.ar.lij.

Proprium,super proprio alicuius testificari volens metseptimus vel mettertius illud facere debet cum hominibus possessionatis. Iure muni.ar. cvi.

Proprium, vide plura ad hanc materiam supra titu.hereditas.

Proscriptus seu bannitus.

Proscriptus anno & die in proscriptione Regia iacens,infamis est & proprietatem dominus tollit, li.i.ar. xxxviij. Iure muni.

ibidem li.iij.ar.xvij.
Proscriptus perpetue aut infamis erit aut periurus ibidem.
Proscripto quomodo iuuari potest à proscriptione contra eius dominum vide practicam ibidem glo.
Proscriptus quomõ iurare debet eliberando se, ibidem.
Proscriptus si dixerit proscriptionem euasisse illud probare debet per iudicem, scultetum & testes, & si deficit actor vlterius proscriptionem probare non tenetur, li.iij. ar.xviij. feu.c.xij.glo.
Proscriptus sub banno Regio testimonio duorum sue expiationis indigebit, ibidem li.iij.ar.xviij.feu.c.xij.glo.
Proscriptus ab Imperio literis expiationis Imperatoris indigebit, ibidem li.iij.ar.xviij feu.c.xij.
Proscriptus à iudice infeudato, testimonio iudicis et duorum ad iudicium pertinentiũ indigebit, ibidem li.iij.ar.xviij.
Proscriptus prout tripliciter proscriptionẽ incurrit ita triplex probatio erit quod ab ea sit liberatus li.iij.ar.xviij.
Proscribi pro debito non debet aliquis, li. iij.ar.xxij.glo.
Proscriptum fouens, recipiens, etiam patrẽ mulctam prestabit, li.iij.ar.xxiij.et in glo. vide declarationem, ibidem.feu.c.xij.glo.
Proscriptus & proscriptio quid sit, li.iij.ar. xxiij.Iure muni.ar.v.
Proscriptionis ignorantia duplex, ibidem li.iij.ar.xxij.
Proscriptus extra protectionem communis pacis positus est, ibidem li. iij.ar. xxiij. glo.
Proscriptus, cum proscriptis communicare est prohibitum sub pœna vite, ibidem & feu.c.xij.glo.
Proscriptus damnari non potest nisi in illa iurisditiõe vbi ꝓscriptus est, li.iij.ar.xxiiij.
Proscriptus apud superiorem iudicem proscriptus erit apud inferiorem & non ecõtra nisi rationabiliter id ostendatur, ibidem
Proscriptionem superioris inferior dignoscere non debet nisi sit actio manifesta qđ vellet superioris loco testificari super ea, ibidem.
Proscripto vita non aufertur nisi conuincatur testimonio iudicis & septem testibus, ibidem.
Proscriptum nonnisi illic vbi proscriptus est iudex conuincit testibus, ibidem.
Proscribitur vnus ꝓpter duplicem excessum & secundum id proscriptus in vna iurisditione etiam proscribi potest in alia in certo casu, ibidem li.iij.ar.xxiij.
Proscriptus quomodo illegalitatem euadere debet, li.iij. ar. xxxiij.
Proscriptus quomodo se à proscriptione liberare tenetur.li.iij.ar.xxxiiij.
Proscriptione se eliberans et iudicio se nõ sistit de se iusticiam ministraturus denunctietur proscriptus in summo tanq̃ per annum in illegalitate iacuisset, ibidem.
Proscriptio hominem morti condemnat si in ea sit deprehensus ius autem sibi non aufert nisi in ea contumaciter perseueret, li.iij. ar.lxiij.
Proscriptio in iure seculari nocet corpori sicut excõmunicatio anime, ibidẽ glo.
Proscriptus non in manuali facto iudicio adductus quomõ contra eum procedi debet, & quomõ cõuinci, li.iij.ar.lxxxviij.
Proscriptus pro iniurijs & manualiter detentus quomodo conuincitur ibidem.
Proscripto respondere non oportet ipse vero omnibus querulantibus respondebit. Iure muni.ar.iij.li.iij. ar.xvi.glo.
Proscriptio qđ sit, Iure muni.ar.v.glo.fi.
Proscriptio & bannus differunt Iure muni.ar.xciij. glo.
Proscribi debet vnus illic vbi demeruit vel ibidem sententiari si detinetur non obstante quod alterius iurisditionis sit. Iure muni. ar. cxiij. glo.

Publicanus.

Publicanus vñ dictus sit.li.ij.ar.xxvij.glo

Puer. Posthumus.

Pueri cum separari voluerint à patre, pater omnia bona materna eisdem restituere tenet.li.i.ar.xi.Iure muni.ar.xxij. Intellige tamen vt in glosa declaratur de bonis immobilibus.
Puer contra patrem in iudicio querulari non potest.li.i.ar.xij.glo.
Puero posthumo viuente post mortẽ patris, feudum dominus eidem restituet ab ipso tentum.li.i.ar.xxxiij.
Puer posthumus tollit ꝓprietatem patris, ibidem.
Puero mortuo hereditatẽ eius accipit mater, li.i.ar. xxxiij.
Puer manifeste Ecclesię presentatus omnes qui eundem audierunt viderunt testimonium de eius vita dabũt, ibidem li. i.ar.

xxxiij. Iure muni.ar.xcvi.

Puer si moritur ante baptismum Christianus agnatus tollit hereditatem, ibidem li.i.ar.xxxiij.

Pueri duplices, naturales et legittimi, li.i.ar.li. Iure muni. ar.iiij.

Puer pubes factus vxori sue & aliorum tutor erit & duellum sufferet, li.i.ar.xlij.

Pueri ex iuramento patris periuri nō sunt li.ij.ar.i.in annota.

Pueri indistinctorum fratrum sunt eque propinqui sicut distincti fratris in percipienda successione, li.ij.ar.xx.

Puer ante annos discretionis occidens aliquē vitā demereri non potest. li.ij. ar. lxv. Iure muni.ar.xxxviij. & hoc verum est nisi sint doli capaces, vt ibidem in glo. limitatur finali.

Puer occidens aliquem vel damnum inferens tutores verigeldum soluent, ibidem li.ij.ar.lxv. Iure muni.ar. xxxviij.

Puer interficiens aliquē plenum soluet verigeldum, ibidem li.ij.ar.lxv.

Puer delinquēs quomodo de iure nostro & secundū leges puniri debet, li. ij.ar.lxv. glo.

Puerum corigens, virga cedens, si iuramēto confirmabit propter excessum id fecisse nihil demeretur, ibidem.

Puer & innocens non debet interfici propter excessum parentum, li.iij.ar.iij.glo.

Pueris ex diuortio subsequuto inter parentes iuri non derogatur, li.iij.ar. xxvij.

Pueri concepti tempore puerperij cōmuniter fiunt leprosi, lunatici, ibidem glo.

Puerperio quur mulieres sex septimanas decubant, ibidem li.iij.ar.xxvij.glo.

Pueri ex legittimis nuptijs nati legittimi manent, dato quod coniuges per sententiā iuris spiritualis dirimantur, li.iij. ar. xxvij. glo. finali.

Puero mortuo post mortē patris non extante herede bona deuoluuntur ad matrē. Iure mu.ar.lvij. & Spe.saxo.li.i.ar.xxxiij.

Pueri qui in hereditate patris mortis tempore fuerint accipiūt bona, et non hij qui emancipati sunt, hereditatem tamen vēdere non possunt absq; heredum consensu. Iure muni ar. lvij.

Puer non emancipatus cum consensu matris vendere edificia patris potest sine consensu emancipatorum. Iure muni. ar.lxiij.

Pueri si duplices sint & primi emancipati fuerint alijs etiam datum nōnnihil sit, illud quod collatum est pueri retinebunt residuum quicquid sit diuident inter se equaliter. Iure muni.ar.xcvi.

Pueri partem non faciunt viuis parētibus, nec emphiteosis instrumentum q̄uis parētes pro se & eorum pueris accipiūt, pueris prodesse potest interim quod parentes viuunt.li.iij.ar.lxxix.

Puer, vide plura ad hunc passum supra in dictione filius, & dictione proles.

Pugil.

Pugiles sunt qui pro pecunia decertant.li.i. ar.xxxix. glo.

Pugilatio venit ad probationem septem virorum exceptis tribus casibus, ibidē.

Pugile quilibet se defendere potest sed homo bone fame per pugilem conuinci minime poterit, li.i.ar.xlviij.

Pugiles, vide plura in hunc passum supra in dictione certantes & dictione duellum.

Pupillus.

Pupillus apud suspectum tutorem educari non debet ex lege xij. tabu. circa ar. xxiij. li.i.glo. & in annota. ibidem.

Pupillo mortuo tutor heredi eius rationē facere tenetur. Iure muni.ar.xxvi.glo.

Pupillorum bona mobilia taxari primum debent anteq̄ illa tutor accipit, ibidem.

Pupillorum bona diuendi nec impignorari possunt, ibidem, & ar.cxl.

Pupillorum bona deperdita tutor necessario probabit non sua fore factum culpa, ibidem. Iure muni.ar.xxvi.

Pupillorum bona diuendi possunt ex certis causis, ibidem.

Pupilli vendita per tutores bona recuperari possunt postq̄ annos attigerint, ad vnū annū si sunt presentes, si absentes ad xxx. annos & anno & die, ibidem.

Pupillus sine tutore respondere non tenetur, & alie eorundem prerogatiue, ibidem

Pupillus citatus coram iudice datur eidem ad quindenam, tandem secundo & tertio si non venerit lucratus est in querela & hoc nonnisi in actione iniuriarum, ibidē.

Pupillus non nisi in actione iniuriarum citari potest, ibidem.

Pupillorum bona peiorari non debent, ibidem.

Pupillorum bona quomodo per creditores occupantur, ibidem.

Pupillorum bona per creditores occupata quomodo econtra pupilli eliberant, ibidē

310

Iure muni. ar.xxvi.
Pupilli sine tutore querulari non possunt nec quicq̃ facere, nec bona suscipere etiam in vtilitatem ipsorum, ibidem, & feu.c.lvi. glo.
Pupillus quomodo probabit annos discretionis, ibidem Iure muni. ar.xxvi.
Pupillus probans annos suos potest cum bonis facere quicquid vult, ibidem.
Pupillus nihil dare tutori potest, ibidem.
Pupillus, vide plura ad hunc passum infra super titulo Tutor.

Puteus.

Putei aquarum premuniri debent vsq; ad genua ne damnum contingat, li.ij.ar.xxxviij.in annota. & glo.

Quadrans.

Quadrans quid sit.li.iij.ar.xlv.

Querela.

Querulari in iure spirituali non potest nisi habeat quatuordecim annos. li. i. ar. xlij. glo.
Querelę omnes in absentia alicuius propositę, tribus vicibus coram iudicio proponi debẽt, li.i.ar.lij.glo. clarius vero in textu ar.lxvij.
Querelas pernoctatas nullus iudicat nisi Burgrabius, li.i.ar.lvij.Iur.mu.ar.xxxviij.
Querela reconuentionalis iure Saxonico quomodo instituitur, & alia de reconuentionibus plura vide, li.i.ar.lxi.glo.
Querulari necessario veniunt nullo etiam instigante tria hominum genera, li.i.ar. lxij.glo.
Querela, in querela quam quis desistere vult tria vitanda vt non incidat in pœnã iudicis, ibidem glo.
Querela duplex contra contumacem, li.i. ar. lxxi.
Querela nulla esse potest vbi iudex non adsit, li.ij.ar.ij.glo.
Querela, à querela reiectus acsi querelam non incepisset reputatur, li.ij.ar.xv.glo.
Querela duplex, transitoria & perhennis li.ij.ar.xvij.glo.feu.c.xliiij.glo.
Querela fit quatuor modis, ibidem li.ij.ar. xvij.& feu.c.xliiij. glo.
Querela institui potest iure feudali tripliciter.feu.c.lxi.& circa ar. xvij. li.ij.
Querela quandoq; competit vni iudici decidenda, cum vero incidentaliter quid eueniat ad alium iudicem remitti negotium oportet, li.ij. ar.xlij.
Querelę quędam sunt quod vtraq; pars & actor & respondens esse potest, li.iij.ar. xxi.glo.
Querela, exceptiones cõtra querelam quę sint, li.iij. ar.xxij.glo.
Querele annali spatio desertantur & quomodo id intelligatˉ, li.iij.ar.xxxi, & in glo. ibidem.
Querela duplex vbi necessario varendator habetur, li.iij.ar.xxxv.glo. Iure muni. ar.cxv.glo.
Querelę si sint in mortem aut sanitatẽ sententiari non debet, nisi recognoscat aut cõuincatur, li.iij.ar.xxxix.glo.
Querelę & responsionis vide pulchra ibidem.
Querulari licet etiam pro minima re.li.iij. ar.xlvij.& li.ij.ar.xxxix.& ibidem in glossis vide distinctionẽ quia si sit delusus, deceptus, conuenit querela pro damno quod se extendit ad duos solidos, si contra furẽ etiam pro vno nummo.
Querela duplex, ibidem li.iij.ar.xlvij.
Querele necessario proponende pro stupro pręda, & cum clamore institui debent Iure muni.ar.xxxvi.
Querelas necessarias quę pernoctatę sunt nullus iudicat nisi Burgrabius. Iure muni. ar. xxxix.
Querulari contra vnumquenq; potest siue sit clericus siue alter quiuis quem iudex suus ordinarius ad suum trahere non potest iudicium. Spe. saxo. li.iij. ar. lxxxvij. glo.
Querelę omnes & iniurię cum clamore in iudicio propositę vbi probatio sit, iurare pro illis non poterit, si vero nulla probatio sit citius vnus iure sese expurgabit. Iur.muni.ar.xl.
Querelę triplices, Iure muni.ar.xlvij. vide ibidem Spe.sax.li.i.ar.lxij.glo.
Querela mortuę manus quomodo absoluitur. Iure mu.ar.lxvij.
Querela hospitis contra alium pro debito quomodo absoluitur. Iure mu.ar.lxviij.
Querelę coram iudicio propositę criminales, differri non possunt sine consensu iudicis, alias oportebit eum actionẽ de nouo incipere. Iure muni.ar.xci.glo.
Querelę iniuriarum quędam specialia. Iure muni.ar.xci. glo.
Querela, vide ad hanc materiam plura supra in dictione actio, & dictiõe actor, &

infra in dictione reconuentio.

Quod semel placuit.

Quod semel placuit amplius displicere nō debet, quomodo intelligitur. li.i.ar.iij.glo.

Raptus.

Raptus virginum et mulierum noxa grauissima in iure, & aggrauatur ex tribus. li.ij.ar.lxiiij.

Raptorum pœna triplex, ibidem glo.

Raptor, de raptoribus damna facientibus vide li.ij.ar.lxxi. & lxxij. abunde in textu & in glo.

Raptus, vide infra in dictione violentia, et dictione stuprum.

Ratihabitio.

Ratohaberi debent domini seu patres familias quę filij vel serui eorum fecerint, rationes vide. li.iij.ar.vi. glo.

Recompensa.

Recompensa quę sit vnicuiusq; status hominis, & quomodo exsoluitur, & alia infra vide plura in dictione verigeldus.

Recompensatio.

Recompensatio quid sit. li.i.ar.xliij.

Reconuentio.

Reconueniri occasione feudi vnus potest coram iudice prouinciali, & alia de reconuentionibus plura, li.i.ar.xiiij.glo.

Reconueniri potest clericus coram iudice seculari, li.i.ar.xxvi.glo. & ar.lxi. glo.

Reconuentio, vbi quis aliquem conuenerit, ibidem reconuenietur. li.i.ar.lxi.li.iij.ar.xij. & ibidem vide in glo. quomodo ex antiquo ius istud seruabatur, & item vide li.iij.ar.lxxix. Iure muni.ar.xxviij.feu.c.xviij glo.

Reconuentionis ius apud Saxones seruatur, & quomodo, ibidem li.i.ar. lxi.

Recōuentio, causę tres in quibus reconueniri vnus non potest, ibidem li.i.ar.lxi. & li. iij.ar.xij.feu.c.xviij.glo.

Reconuenire potest pars respondēs actorem pro his quę in alijs iudicijs indecisa sunt, vel nondum cepta vel non concordata, ibidem li.i.ar.lxi.feu.c.xviij.

Reconuentionali iure etiam Episcopus coram seculari iudice respondere cogitur, li.ij ar.xij. glo.

Reconuenire, vide ad hanc materiam supra in dictione conuenire.

Repetere.

Repetens ab aliquo donata & vēdita qd ille facere debet, & quomodo procedendū li.iij.ar.iiij.

Repetere bona contingit dupliciter, li.iij. ar.iiij.glo.

Res.

Res accomodatę quę differentiam sui habēt hęres sine testimonio obtinere poterit, quę vero nullam habent differentiam vt sunt pecunię &c. hęres iuramento obtinebit, li.i.ar.xv.glo.

Res sunt finite nomina vero infinita nec omniū rerum appropriatum nomen imponi potest sed quandoq; circumloquutiuū, li.i.ar.xxiij.glo.

Res tempore mariti obligate is redimat cui de iure debentur, li.i.ar. xxiij. & Iure muni ar.xxiij.abunde glo.

Rerum male acquisitarum succedet fiscus li.i.ar.xxviij. glo.

Res desinunt vnius esse multifariam, li.ij. ar.xxiiij.glo.

Res maioris importantię etiam maiori indigent prouisione, li.ij.ar.xiij.glo.

Res tempore tēpestatis ex naui eiecte eicientis sunt, li.ij.ar.xxix.glo.li.ij.ar.xliij.glo

Res ex negatione furtiue fiunt non tamen contra illum proceditur ad vitam, ibidem li.ij.ar.xxix. Iure muni.ar.cxxxvi.glo.

Res per alluuionē applicate restitui debēt ibidem li.ij.ar.xxix.

Res seu bona propter excessum alicuius si sub eo reperta sunt non vsurpantur etiam si ille morte intereat, verum ad dominum proprium deueniunt, li.ij.ar.xxxi.

Res honesto modo acquisita furtiua efficitur, vt si quid mihi locas, vel quid inuenio & postmodum illud negetur habere. li.ij. ar.xxxvij.

Res parua aliter iudicatur quā magna. li. ij.ar.xlvij.glo.

Res aliena tua efficitur sextupliciter. li.ij.ar liij.glo.

Res vēdicari potest dupliciter. ibidē glo.

Rem suam alicui accōmodans, oppignorans, in depositū dans, vel alioquouis modo de voluntate sua alienans, & ille tandē perluserit amiserit, ille non poterit repetere, nisi ab isto cui cōcredidit. li.ij. ar. lx.

Rem obligatam, concessam, morte istius ab hęredibus expetere vnus potest. li. ij. ar.lx.

Rem nullius esse contigit multipliciter. li. ij. ar. lxi. glo.
Res quę nullius sunt sextuplices inueniuntur. ibidem glo.
Res Ecclesię diuendi possunt propter redemptionem captiuorū & sustentatiōem pauperum. Iudeis tamen non venduntur, nisi in priorem materiam conflentur. li. iij. ar. vij. glo. Iur. mu. ar. cxl.
Res simili testimonio impetita quomodo diuidi debet, & quomodo probatio admittitur. li. iij. ar. xv. & ar. xxi.
Res litigiosa si a duobus impetatur, retentor eam iudici si id postulet pręsentabit ad causę vsq; decisionem asseruandam, & vt sic liberatur. li. iij. ar. xv.
Re etiam propria vnus male vti prohibetur. li. iij. ar. xxix. li. ij. ar. xxxij. glo.
Rem clarius enucleans maiori est laude dignus, q̄ qui adinuenit. li. iij. ar. xxxix. gl.
Res cōmissa famulo seu procuratori per dominum pręscribi non potest, nec eā vendicare poterit. feu. c. lxij. et circa ar. xlij. li. iij
Rerum duarum per aliqua inserta verba cōmixtio naturam earū non facile miscet adinuicem. li. iij. ar. xlij. glo.
Res triplices quę vendicari possunt. li. iij. ar. xliij. glo.
Rerum vendicatio quomodo fit, ibidem glo.
Rem sibi non iure vsurpans si iure ab ea propellitur, eandem restituet cum mulcta & emenda, ibidem. li. iij. ar. xliij.
Res iniuriose accepta, solui debet cum emenda siue sit multum siue parum, & si iurauerit eam non habere, secundum estimationem soluet nisi valorem minuat Iuramento. li. iij. ar. xlvij.
Res quarum verigeldus non est taxatus, secundum valorem estimationis solui debet si solutionem faciens iuramento non minuet. li. iij. ar. li.
Rem vnius Rex non potest alteri conferre, li. iij. ar. lx. glo.
Rem alicuius accipiens putans esse suam & non celauerit, furto accusari non potest res tamen illa restituitur, li. iij. ar. lxxxix.
Res, vide ad hanc materiam supra in dictione Bona, & dictione Inuente res.

Rescriptum.

Rescriptum apostolici vel alterius non valet quando cōmittit seculari vt rem secularem spirituali iudicet iure, & quomodo intelligitur, li. iij. ar. xxv. glo.

Resignatio.

Resignatio bonorum iuridica est vtilis ad quatuor. Spe. sax. li. i. ar. xxxiiij. Iure muni. ar. xx.
Resignationis hereditatum quis modus seruandus, & quę cerimonię. Iure municipali vide per longum. Iure muni. ar. xx. & Spe. sax. li. i. ar. lij.
Resignari nō potest hereditas sine consensu heredū, si illa hereditas non sit sibi abscessa vel resignata, hereditas vero empta cuilibet resignari poterit, Iure muni. ar. xx. & ar. lxi. & item Spe. saxo. li. i. ar. xxi. ar. xxxiiij. & lij. & ibidem ex textu elici potest quod hereditas quę a parentibus venit resignari non potest, ex eo quia resignata non est.
Resignationem accipiens necessario cum iudice & scabinis ad domum ire debet ad acceptandum intromissionem, & tandem ad iudicium viceuersa veniat ad confirmādum resignationem & possessionem, ibidem Iure muni. ar. xx.
Resignatio bonorum nociua est illis qui pręsentes sunt & silent, illis vero qui absentes sunt minime obest. Iure muni, ibidem. ar. xx.
Resignatio, ad resignationem exequendā quomodo procurator expeti debet a iudice, ibidem.
Resignationis hereditatum formam amplam, vide ibidem Iure muni. ar. xx. glo.
Resignatio vt valeat vel admitti debeat, quę requiruntur ad vniuscuiusq; statum & ordinem, videlicet milites, ciues, villanos, mulieres. ibidem. Iure muni. ar. xx. Spe. sax. li. i. ar. lij.
Resignatione facta signum poni debet in caput suscipientis resignationem, ibidem. Iure muni. ar. xx.
Resignatio bonorū vnde ortum habeat, ibidem.
Resignans proprietatem varendare illam debet anno & die. Iure muni. ar. xxi.
Resignatione facta quid scabinis datur, ibidem.
Resignatione facta in iure municipali cōsedens, & negotium sit quod varendatiōe indiget eum varendare oportet q̄diu vixerit, ibidem Iure muni. ar. xxi.
Resignatio aut donatio si fieri debet & scabini mortui sint, eligi debent duo scabini, & quatuor ad iudicium pertinentes

a domino ville. Iure muni. ar. lv.
Resignata bona viro vel mulieri coram iudicio ille vel illa facere potest cum huiusmodi bonis quicquid voluerit, Iure muni. ar. lvi.
Resignatiõe nondum subsequuta emptor si se bonis emptis vel dono intromiserit, dãnumqꝫ interim eueniat, emptori attribuet & non venditori, secus est si se bonis non intromiserit, quia vt sic negatiua absoluet quis pecuniam desuper dederit. Iure muni. ar. cxl. glo.
Resignatio bonorum in illo iudicio esse debet vbi hereditas sita est. Iure muni. ar. cxl. & alia de bonis que per resignationẽ vni adueniunt, ibidem glo.

Responsio.

Responsa prudentum quę sint. Iure muni. ar. i.
Respondenti quãdoqꝫ cedit ꝓbatio sue responsiõis, & nõ actori, li. i. ar. xv. li. iij. ar. iiij.
Respondere clericus tenetur coram iudice seculari in tribus casibus, li. i. ar. xxvi.
Responsio triplex ad querelam occasione debiti, li. i. ar. lxv.
Respondere mulier pro rebus mariti non tenetur quę ipse tempore vitę distraxit, li. i. ar. lij.
Respondere potest quis & agere sine ferẽdario si damnum exinde subsequutum sustinere vult. li. i. ar. lx.
Respondentis regula in respondendo, li. i. ar. lxij. glo.
Respondere vnus tenetur in instãti pro re quam non possedit anno & die, a contrario ergo sensu si quis possederit respõdere non tenebitur, li. ij. ar. ij. li. iij. ar. xxxviij.
Respondenti datur dilatio ad premeditandum, ibidem, li. ij. ar. ij.
Respondere vnus tenetur in omni actiõe excepto duello in instãti per affirmationẽ vel negationem, li. ij. ar. iij. feu. c. lxv. et quõ id intelligatur, ibidem vide in glosa, & circa ar. xxxviij. li. iij.
Respondenti non datur dilatio in certis casibus, & signanter vbi in recognitionem vnius datur, ibidem li. ij. ar. iij. glo.
Respondere incipiens & non finita causa in alium terminum prorogetur, reus non statuens se vt victus condemnetur, li. ij. ar. ix. & ar. xxiiij.
Respondere non dicitur aliquis nisi ad obiecta responderit, ibidem li. ij. ar. ix.
Respõsio, quis contumax non responderit condemnat tamen tanq̃ victus, li. ij. ar. ix. in annota.
Respondere si cœperit quis diebus feriatis iudicetur super eo, intellige occasione iniuriarum, li. ij. ar. x.
Respondere filius non tenetur pro patre defuncto, occasione iniurię vel violentię facte, li. ij. ar. xvij.
Respondere dominus non tenetur pro famulo dũtaxat quantum pręcij eius sit, nisi forsan aliter stipulatus fuerit, li. ij. ar. xxxij.
Responsio, q̃diu me defendo respõdere tã diu non respondeo, li. ij. ar. ix. li. iij. ar. xxx. feu. c. lxviij. glo.
Respondere vnus non tenetur alicui nisi se ille prius sibi iustificauerit quem accusauit, li. iij. ar. xij.
Respondere non tenetur pluribus super vno conquerentibus, nisi a primo sit prius absolutus, ibidem.
Respondere si reconuentus nolit, nec ipsi respondebitur, li. iij. ar. xij. glo.
Respondere proscriptis & excõmunicatis vnus non tenetur, illi vero omnibus de se querulantibus respondebunt, li. iij. ar. xvi. Iure muni. ar. iiij.
Respondere vnum nõ oportet qui nec domicilium nec bona in illo iudicio possidet. li. iij. ar. xxv.
Respondere vnus in alieno iudicio non tenetur, ibidem li. iij. ar. xxv. & lxxxvij. Iure muni. ar. xxviij. & ci. in glosis vide ibidem declarationem.
Respondere in extraneo iudicio oportet in certis casibus. li. iij. ar. xxv. & ar. lxxxvij Iure muni. ar. xxviij. & lxv. glo.
Responsio duplex, ad querelam, & contra querelam. li. iij. ar. xxx. glo. feu. c. lxij. & c. lxvij.
Respondere quis non tenetur in certis casibus, ibidem li. iij. ar. xxx. & lxxi. feu. c. lxviij.
Respondere si quis ceperit in iudicio ferendario carebit, ibidem li. iij. ar. xxx.
Respondere vnus non tenetur super spolio, vulnere &c. heredibus mortui, si post anni spacium moriatur nisi ante decessum actio intentata fuisset. li. iij. ar. xxxi.
Respondere heres non tenetur super spolio quod pater patrauit, & alia de responsionibus singularia quędam vide ibidem. li. iij. ar. xxxi.
Respõdere quiuis vbiqꝫ locorũ corã Re-

ge tenetur nō secundū iura actoris, sed secundum iura sua. li.iij.ar.xxxiij. ibidem in glosa vide huius declarationem, si scilicet ibidem pręsens est pars respondens, alias si non sit pręsens, citari non debet, sed in illa iurisditiōe vbi residet per iudicem illius iurisditionis iudicabitur

Respondere pro duello non tenetur vnus nisi in territorio suo ibidem.

Respondere etiam non tenetur extra territorium super proprio, ibidem.

Respondere vnus coram Rege vel Imperatore non tenetur in certis casibus. li.iij. ar.xxxiij.

Respondere ad obiecta quilibet tenetur per affirmationem, Intellige super mobilibus.feu.c.lxv. & circa ar.xxxviij.li.iij.

Respōdere qui spernit in iudicio super proposita cum à iudice sibi precipiatur mulctā pręstabit, secundo & tertio si demandetur ei vt respondeat & non vult, in actiōe est superatus, si vero sit criminalis actio tenetur actor metseptimus id comprobare. li.iij.ar.xxxix.

Responsiones occasione debiti, vide ibidē glo.

Responsio, quemadmodum actori non creditur absq; probatione querlę, ita respondens reus habetur quoad se excusset.ibidem.

Respondere secularis coram spirituali iudice tenet̄ in certis casibus.li.iij.ar.lxxxvij. Iure muni.ar.xxviij.

Respondere Sclauus nō tenetur Theutonico si eū nō intelligit.li.iij.ar.lxix. & lxxi.

Respondere quiuis in prouincia sua tenetur, Intelligendū est de simplicibus non de principibus, quia illi non nisi coram Imperatore respondebunt, li.iij.ar.lv.glo.

Respondere vnus tenetur in illo iudicio vbi agere vult contra aliquem, li.i.ar. lxi. li.iij.ar.xij. & lxxix. Iure muni. ar. xxviij.

Respōdere spoliatus non tenetur nisi mittatur in possessionem rei spoliate, li. iij. ar. xxxvi.glo.

Respondenti ius fauorabilius est q̄ actori Iure muni.ar.xxxv, & xxxviij.glo.finali.

Respondere vnus non tenet̄ pro re quę iā transacta est. Iure muni. ar.li.

Respondere reus ad actionem non tenet̄ si actio non innato sermone proponatur & nisi intelligat ea quę sibi obiciuntur, li. iij.ar. lxxi.

Respondens etiam responsionem facere debet eo sermone quem actor et iudex intelligat, rationes vide ibidem, & hoc fieri debet per ipsum solum si linguagium illud callet, vel per procuratorem suum.

Respondens quomodo ad respondendum sermone extraneo compelli debet, ibidem.

Respondere coram Imperatore nullus cogitur nisi suo sermone, ibidem.

Respondere potest actori in alia lingua, et ille agere in alia dummodo vterq; vtrūq; calleat linguagium, ibidem.

Respondens quomodo se defendere debet quod non respondeat in aliena lingua, ibidem.

Respondere nemo cogitur nisi veraciter intelligat ea quę sibi obiciuntur, nec ex sua responsione obligatur nisi intellexerit ea quę ab aduersario obiciuntur, ibidē li. iij. ar.lxxi.glo.

Respondere vnus non tenetur in quatuor casibus, ibidem li.iij.ar.lxxi.glo.

Respondere nemo tenetur in aliquo iudicio secundum iura specialia villę, sed secundum ius cōmune, nisi sit occasione hereditatis aut alijs bonis aut debiti, li.iij.ar. lxxix.

Respondens extra manuale factum propior est euadere.q̄ quis eum conuincere, vnde si extra iudicium in aliquo linguagio negotia exercuit, posthac vero cū cōtra eū iudicialiter proponitur negat se linguagiū illud callere, euadet iuramento. Iure muni. ar. xxxviij. & li.iij.ar.lxxi.glo.

Responsio contra responsionem fieri potest. Iure muni.ar.lxviij.glo.

Respōsionem triplicem habet ille cum res apud illum vendicatur. Iure mu ar.cxxxvi glo.

Restitutio.

Restitui ablata possunt sine hęredum consensu, li.i. ar. lij.

Restitutio, vide infra in dictione spolium.

Reuenditor.

Reuenditor quid demeretur excedens statutum ciuitatis. Iure muni.ar.xix. & xliiij.

Reuenditor demerens cutim & carnē & eliberans eandem manet infamis & sine iure, ibidem. & ar. xliiij.

Reuēditor, vide supra in dictiōe Penestici

Reus.

Reo ex responsione quandoq; incumbit probatio defensę suę, li.i.ar.xv.glo.

Reus quomodo se defendere cum accusa-

tur poterit & quomodo non.feu.c.xix.& circa ar.xv.li.i.vide.

Reus pro preda sibi obiecta metseptimus propior est se defendere,li.i.ar.lxiij.

Reo dilatio danda est ad respondendum, li.ij.ar.ij.in glosa alias si voluerit responde re poterit ininstanti.

Reo licet quod & actori,ibidem li.ij.ar.ij glo.& li.i.ar.xv.li.ij.ar.lxvij.glo.

Reo dat̃ dilatio secundũ Saxones ad.pxima bina iudicia,nec eidẽ terminus abreuiari debet,secundũ Canones vero et leges dantur xij.dies,ibidem li.ij.ar.ij.& ar.iij.

Reus extra duellum in omni actione tenetur vel fateri vel negare.li.ij.ar.iij.& in glosa vide limitationem,quod reus etiam potest habere dilationem ocasione debiti.

Reo non datur dilatio in certis casibus, ibidem.li.ij.ar.iij.feu.c.lxv.ibidem circa articulum eundem.

Reus efficitur actor in excipiendo.li.ij.ar. vi.

Reus si admittit probationẽ actori in causa mortis, Iudex ferre debet sententiam.li. ij.ar.xviij.glo.

Reus efficitur ex sola confessiõe,ibidẽ.

Reus cui causa ante guarendam in eius conscientiam non est delata prestita guarẽda nõ tenet̃ positioni actoris respondere sed actor cogitur actionẽ probare.li.i.ar. vi.& li.ij.ar.xxij.in annota.

Reus contra quem testimonium producitur vel sibipsi defertur, ininstanti respondere potest,vel ad deliberandum accipere si vult.li.ij.ar.xxij.glo.

Reus negans rem petitam possidere cum tamen possideat facta de hoc fide q̃uis actor non probet rem esse suam transferenda tamẽ est in eum possessio.li.ij.ar. xxxvi. glo.

Reus efficitur quandoq; vnus dato quod innocens sit ex certis causis.li.ij.ar.xlv.glo. Iure muni. ar.cxij.glo.

Reus comparendo fit quandoq; contumax.li.ij.ar.lxvij.

Reus facti fit vnus quatuor modis.li.ij.ar. lxxij. Iure muni.ar.xli.glo.

Reo competit etiam probatio.li.iij.ar.iiij. glo.

Reo assignatus terminus ad respondendũ occasione iniuriarum,& actor infra illum terminum reum reperit, eum arestare potest ad statuẽdum cautionem vt eius querimonijs respondeat.li.iij.ar.xiij.

Reo probationis tempus non currit nisi prius actor varendam prestet.li.iij.ar.xiiij. glo.

Reus actorem ab actione repellere potest & ei non respondere.li.iij.ar.xvi.

Reus stipulandi, dicitur reus à re non à reatu. li.iij.ar.lxxxv.

Reus potest in qualibet causa tribus vicibus interloqui et in consultãdo immorari tamdiu quoad tribus vicibus per sententiam reuocetur,ita quod reuocationem audiat. feu.c.lxix.

Rex.

Rex est supremus iudex omnium, & ille loco sui subdelegat alios quia solus per se vbiq; iudicium minime exercere potest. li.i.ar.lviij.li.iij.ar.lij.Iure muni.ar.viij.glo.

Rex est communis iudex omnium. li. iij. ar.xxvi.feu.c. lxv.

Regis vel Imperatoris singularia quedam ibidem li. iij.ar.xxvi.

Regium mandatum reiciendum,si sit cõtra leges & secundum iura iudicandum, & item literis Regijs credi non debet sed nec acceptentur si quid disponunt contra ius scriptũ, ibidẽ li.iij.ar. xxvi. ar.xxxiiij. & lxiiij.

Rex, corã Rege ius q̃libet obtinet suum li. iij. ar.xxxiij.

Rex,coram rege vbiq; quiuis respondere tenetur. ibidem.

Rex quinq; causas iudicare non potest. ibidem li.iij.ar.xxxiij.

Rex,ad regem fit recursus in certis casibus. li.iij.ar.xxxiiij.

Regna Romano Imperio subiecta ĩ Ducatus transmutata sunt. li.iij.ar.xliij. Iure muni.ar.vij.

Regem eligere Theutonici debent. li.iij. ar.lij.Iure muni.ar.viij.feu.c.iiij.glo.

Regis electionis solennitas. ibidẽ li. iij.ar. lij.glo.

Rex est iudex super proprium feudum & vitam vniuscuiusq; ibidem.

Rex non potest esse vbiq;,vnde Principibus committit iudicia,& illi tandem officialibus,ibidem li.iij.ar.lij.Iure muni.ar.viij. glo.

Regem eligendi Carolus Theutonicis dedit facultatem, Iuxta tamen veriorem declarationem, Ecclesia & Apostolicus hanc eis concessit auctoritatem, ibidem li. iij. ar.lij. glo. & in annota. feu. c.iiij. Iure

muni.ar.viij.
Rex fit ex electione, Imperatoriam dignitatẽ cõsequitur actibus bellicosis, nomẽ vero Imperatorium ex consecratione Apostolici.ibidem. li.iij.ar.lij.glo.
Rex feudale vexillum vltra annum retinere non potest. li.iij.ar.liij.
Regis circa electionem iuramentum.li.iij. ar.liiij.
Rex facto semel iuramento postmodum non iurabit, nisi forsan de fide accusatus, ibidem li.iij.ar.liiij.
Rex semel facto iuramento postmodum testis erit verbo omnium rerũ, ibidem.
Rex, in regem qui eligi non potest, ibidem. & feu.c.iiij.
Rex iura Franconie habere debet cuiuscumq; fuerit nationis, & quomodo id intelligatur.li.iij.ar.liiij.
Regis vitam nemo in iudicio impetere potest, nisi prius fuerit imperio priuatus, ibidem
Regium verbum loco iuramenti esse debet, omniaq; verba eius vera sint, acsi iuraret, ibidem.
Rex de legittimo thoro esse debet iure nõ maculatus.ibidem glo.
Rex nemini subesse debet in quantũ rex, ibidem li.iij.ar.liiij. Iure muni.ar.viij.
Rex quomodo iudicari debet. Iure muni. ar.viij
Regis Romanorum ius quale sit, ibidem Iure muni.ar. viij.
Rex potest filium suum cõstituere regem sine electione quo ad nomen, sed non quo ad regimen.li.iij.ar.lvij. glo.
Regis Romanorum coronatio triplex. li. iij.ar.lvij.glo.
Regis in aduentu ad aliquam prouinciam Thelonea & monete sibi vacabunt, iudicare etiam licebit omnes causas quę corã iudicio cepte nõ sunt, omnes etiam detenti eidem pręsentabuntur. li.iij.ar.lx.
Rex vel Princeps non potest rem vnius alteri conferre, ibidem li iij. ar. lx. glo. nisi legittima pręcedente causa.
Rex indicens publicam expeditionem vel iudicium omnes adesse tenentur. li. iij. ar. lxiiij.
Regium mandatum triplex, ibidem glo.
Rex & iudex quilibet super vitam, sanitatem, hęreditatem vasalli & cognati iudicare potest nec per id ledit fidelitatem, li.iij. ar.lxxviij.
Rex, vbicunq; in processu iuris saxonici sine apposito Rex nominaẽ, de Rege Romanorũ intelligẽdũ est.li.iij.ar.lxxviij.glo
Rex obtinet primum gradum nobilitatis. Iure muni. ar.viij. & a Rege nobilitatis & militaris dignitatis origo habetur.
Rex debet esse Theutonicus. Iure muni. ar. viij. & ar. xiiij. in fi. & Spe.saxo.li.iij. ar.liiij.
Regnum, de regnorũ transmutationibus vide Iure muni.ar. vij.li.iij.ar.xliiij.
Regi Romanorum vasallus in nullo contrauenire potest nisi forsan contra imperium quid machinatus sit, alijs vero cõtrauenitur in certis causis, li.iij.ar. lxxviij.
Rex, vide ad hunc passum supra titulo Imperator.

Rippa.

Rippa, vide ad hãc materiã sup̃ titu.agger

Romani.

Romani Imperium tenent ex parte sancti Petri. Iure muni.ar.vij.
Romani ab vrbe condita & imperio nacto nulla viuebant lege, ibidem Iure muni ar.vij.
Romanorum principes prouincias subiugantes, feudum instituerunt & censum.li. ij.ar. lviij. & liiij. Iure muni.ar.vij.
Romani vtrunq; gladium & secularem & spiritualem obtinent. li. iij.ar.xliij.
Romani prouincias subiugãtes Reges dominari permiserunt, transmutatisq; nominibus in testimonium quod subiecti erant duces & phalansgrauij vocitabantur.li.iij. ar.liij. glo.
Romani totius mundi tenent principatum. li.iij.ar.xliiij.Iure muni.ar.vij.
Romani Imperij origo. vide li.iij.ar.xliiij. & item Iure muni.ar.vi. & item vij. & sequentibus articulis per longum.
Romani Prouincijs & ciuitatibus iura & plebiscita tulerunt.Iure muni.ar.vij.
Romani precipui legum inuentores, num morumq; & censuum.Iure muni. ar.viij. & sequentibus articulis.

Rusticus.

Rustici iura scire non tenentur, li.i.ar.xxviij.li.ij.ar.lv.li.iij.ar.xxxix.& lxxix.
Rusticus effectus miles non per hoc efficitur de stirpe militari. li. i.ar. xx. & xxvij. feu. c. ij.
Rustici arma bellica non tollunt, li. i. ar.

Sacerdos.

Saluus conductus.

Sanguis.

Sata segetes.

Saxo.

314

& ar.x.glo.
Saxones vnde dicti. ibidem.
Saxones verigeldum statutum habēt omnium rerum & emendam determinate, li. iij.ar.xlv.
Saxones sunt multum priuilegiati in causis quę iniurias seu contumelias attinent. li.iij.ar.xlv. glo.
Saxo contra Sclauum extra bannum Regium sententiam inuenire non potest, & ecōtra nec testificare. Ratio est quia inuicem semper fuerunt hostes capitales. li.iij. ar.lxx.
Saxo non patitur etiam sentētiam Sclaui nec testimoniū extra bannū Regiū. ibidē.
Saxo in crimine pacis fracte sententiam et testimonium patitur Sclaui & econtra ibidem.
Saxonię quinq; ciuitates sunt quę Pallantię dicuntur, septem feuda, quatuor Archiepiscopatus. li.iij.ar. lxij.
Saxones Sclauos ex proprijs pepulerunt sedibus. li.iij.ar.lxx. & lxxiij.glo. Iur.muni. in prohemio.
Saxones iura à Constantino, & potissimum Carolo habent. li.iij.ar. lxxxij. glo. Iure muni in prohe.

Scabinus seu bannitus

Scabini qui sint, & quę ad id requirūtur. li.i.ar.ij. & ar.vi. & li. Iure muni. ar.xv.xiij & ar.xvi. feu.c.iiij.
Scabino seu bannito indictum duellum, necesse est eū scire quatuor progenitores & locum banniti sui.li.i.ar.li.
Scabinorum sede dignus quomodo locū sui banniti iudicij denominare & declarare debet, & quis sit locus huiusmodi.li.i.ar li.li.iij.ar.xxvi.Iur.mu.ar.xxxiij.glo.
Scabinus pro iniurijs accusatus nonnisi in legittimis iudicijs respōdebit.li.i.ar.lix.
Scabinus seu bannitus ter citari debet sex septimanas semper inducias dando, causas istius vide li. i.ar.lxvij.
Scabini seu banniti nonnisi ad bannū Regium ad locum legittimum citari debent. ibidem.
Scabinorum sede digni inducias habent pro duello sex septimanas, alij vero nōnisi quatuordecim dies.li.ij.ar.iij.
Scabinus seu bannitus quemlibet sententiabit, ipse autem à nullo vbi vitam, honorem, & hereditatē attigit nisi à suis equalibus.li.ij.ar.xij.feu.c.ix.glo.
Scabinorum sede dignus quis sit. li.ij.ar. xij. Iure muni.ar.x. & xxxiij.feu.c.iiij.
Scabinorum sede digni propter officium & ex natura sunt nobiliores q̄ ministeriales, li.iij.ar.xix. glo.
Scabini habent speciale quid ratione officij in iudicio illo vbi president, ibidem.
Scabinus si in alio iudicio questum sit contra eum respondere tenetur, & si quid demeretur pœnam luet, ibidem.
Scabini quicquid testantur hoc iudex cū eis testificari tenetur, li.iij.ar.xxv. Iure muni.ar.xxxij. & lij.
Scabinus respondere non tenetur in causa duelli coram iudice extraneo, hoc est nullus eum iudicabit nisi comes vel scultetus, & hoc in iudicio legittimo, li.iij.ar.xxvi.li. i.ar.lix. Iure muni.ar.xxxiij.
Scabini coram quo respondere debent.li. iij.ar.xxvi. Iure muni.ar.xxxiij.
Scabinorum sede digni in quem hereditāt sedem suam. ibidem li.iij.ar.xxvi. & Iure muni.ar.xxxiij.
Scabinali sede dignus locum sui ortus & progenitores non oportet monstrare, nisi inferat alicui duellū. li.iij.ar.xxix. Iure muni ar.xxxiij. & item. li.i.ar.li. & alia de scabinis ibidem plura.
Scabinatum nactus & ad officium illud electus rusticus, non propter hoc fit nobilior, li.iij.ar.xxix. Iure muni.ar.xxxiij.
Scabinus in expetenda hereditate progenitores suos probare tenetur, li.iij.ar.xxix.
Scabinus iurando bannum sui scabinatus cōmonstrare potest licet illud non possideat, ibidē li.iij.ar.xxix. Iure mu.ar.xxxiij.
Scabinorum libertas est omnium vilior, li.iij.ar.liiij. Iure muni.ar.xvi. & xxxiij.
Scabini sub banno iudicantes Regio qualiter vestiti esse debent, & quomodo consedere in capucijs pileis, peplis, cirotecis, & quod ieiuni iudicent, li.iij.ar.lxix.glo.
Scabinorum prerogatiuas vide ibidem, & Iure muni. ar.x. in priuilegio Ottonis.
Scabini sub banno Regio tam super Sclauum q̄ Theutonicum sententiabunt, ibidem, li.iij.ar.lxix.
Scabini ex ministerialibus eligi possunt cum deficiunt scabinorum sede digni, li.iij ar.lxxxi. Iure muni.ar.xxxiij.
Scabino ex ministeriali electo Princeps prouidere debet de proprietate vt officium ab eo exercere possit, ibidem li.iij.ar.lxxxi.
Scabini Maideburgē ex cōstitutiōe Im-

peratoris numero esse debet vndecim, scultetus duodecimus. Iure mu.ar.x. & ar.xvi.
Scabini ex priuilegio feudum accipere debent ab Episcopo si regale habuerit à Rege. Iure muni.ar.x.
Scabini nullomodo deponi debent nisi ius amittant, ibidem.
Scabinorum multe prerogatiue ex priuilegio Ottonis concesse. Iure muni.ar.x.
Scabinorum sententia Maideburgi reprobata nisi in presentia electorum in pallantia decidetur, ibidem.
Scabini occasione sentencie inuente nullũ incurrunt damnum, ibidem.
Scabini vnde dicti & vnde nomen accipiunt suum, ibidem.
Scabinus iuris reprobati esse non debet, & alia plura de libertatibus eorum vide, ibidem Iure muni.ar.x.
Scabinis Maideburgeñ quid dat̃ in sentẽtijs edicendis, & quid notario. Iure muni. ar.xi.glo.
Scabini licite solidos accipiunt pro fatiga in iudicio, ibidem ar.xi. & ar.xvi.
Scabini & iudex quatuor in se habere debent, ibidem Iure muni.ar.xi.
Scabini actionum in iudicio actorum sub sacramento prestito testificabunt & alio iuramento non indigent. Iure muni.ar.xi.
Scabini propter id quod quis sententiam reprobauerit malum animum contra vnũ habere minime debent. Iure muni.ar.xiij.
Scabini vndecim & scultetus duodecimus instituti ad memoriam vndecim apostolorum, excepto Iuda, & quare id factum sit apud Saxones. Iure muni.ar.xvi.
Scabini minus q̃ vndecim esse possunt ad exercendum iudicium, ibidem glo.
Scabini minores numero esse possunt in alijs ciuitatibus extra Maideburgum, vtpote septem vel adminus sex ibidẽ glo.
Scabini vbi deficiunt plures, potest licite iudicium banniri vbi sunt quatuor vel ad minus tres, ibidem glo.
Scabini Maideburgi eliguntur ab Episcopo, ibidem.
Scabini Maideburgi feudum accipiũt ab Episcopo, & illud hereditant in filium vel agnatum, ibidem.
Scabinale officium recusare potest Episcopus in certis casibus, ibidem.
Scabino existẽte si superueniat ei defectus aliquis deponi non debet, ibidem.
Scabinus excõmunicatus non perdit locũ scabinalem, sed non exercet interim officium ad tempus, ibidem.
Scabini liberi esse debent & ad clypeum nati ibidem.
Scabini vt digni sint loco scabinali quas conditiones necessario habere debent, ibidem. Iure muni. ar.xvi.
Scabini ad nullum hereditant officium illud & locũ nisi sit in generatione equalis, ibidem. Iure muni.ar.xvi. & Spe.sax.li.i. ar.vi.li.iij.ar.xxvi.
Scabini testes esse possunt contra vnumquẽq; ex parte officij. Iure muni.ar.xvi.
Scabini pro duello inequalibus non respõdent, sed nec locum scabinatus ostendere tenentur si inequalis iudicium prouocet, ibidem.
Scabinus nullibi respondere tenetur in iniurijs nisi in iudicio suo, ibidem.
Scabini si deficiunt Maideburgi ad illum locum nati, & Imperator coronatus non sit & per consequens Episcopus regalia non habeat ab Imperatore vigore cuius eos infeudet, quomodo alij debent eligi, & quis ordo seruandus, ibidẽ.
Scabinus vltimo electus efficitur Camerarius aliorum & prouidet solidos, ibidem
Scabini diuidunt solidos singulis quatuor temporibus anni, & nullus cum eis diuidit extraneus, ibidem.
Scabino cũ sentẽtia ꝓnunciat̃ Maideburgi vnicuiq; cedit solidus vnus, notario vero duo solidi, ibidem.
Scabinus quis dicitur, ibidem Iure muni. ar.xvi.
Scabini testes esse debent occasione resignationis facte et intromissionis date quẽadmodum iudex testificat. Iure mu.ar.xx.
Scabini quid accipiunt à resignatione. Iure muni.ar. xxi.
Scabinus ad sedem scabinalẽ electus propter id nec nobilitatur nec deprimitur. Iure muni.ar.xxxiij. Spe.sax.li.iij.ar.xxix.glo. feu.c.iiij.glo.
Scabinus Burgrabio aut sculteto non tenetur sententiam inuenire extra veros dies iudiciales nisi factum sit manifestum. Iure muni.ar.xlvi.
Scabini necessario veniunt ad omnia iudicia Burgrabij, sculteti. Iure mu.ar.xlvij.gl
Scabini non debent tribus horis sentẽtias pronunctiare in iudicio. Iure mu.ar.xlviij.
Scabinis mortuis testificari potest hominibus fide dignis qui iudicio affuerunt oc

casione transactionis. Iure muni. ar. lij.

Scabini quicquid testificatur hoc iudex testificare cogitur, ibidem.

Scabinis & iudice mortuis, sedes scabinalis suppleri potest alijs viris ad iudiciũ pertinentibus adminus tamen duo scabini sint in causa donationis. Iure muni. ar. lv.

Scabinus in sede scabinali improperatus occasione sententię inuentę lucratur emendam & iudex mulctam, seu pœnam. Iure muni. ar. lxxij.

Scabinus improperatus postq̃ sententia diffinita sit & consensus aliorum scabinorum superueniat omnes acquirunt emendas seu mulctas, & quotquot emendę fuerint totidẽ pœnę iudici acquiruntur, ibidẽ

Scabinus iure Maideburgeñ vinci testimonio non potest, ibidẽ glo. & Spe. saxo. li. ij. ar. xij.

Scabinus, ad scabinorum testimonium se trahens si illis non creditur, iuramento eos confirmare necesse est. Iure mu. ar. lxxiij. glo.

Scabinus pecuniam accipiens & dans sententiam sine consensu aliorum, sentẽtia est inanis & sede priuatur scabinali. Iure mu. ar. cij. rationem vide in glo.

Scabinus, vide supra ad hunc passum titulo Bannitus.

Scamnum.

Scamna ante quatuor venire, est ad iudicium bannitum constitui. Iure muni. ar. xx.

Scharthania.

Scharthanię ducatus Maideburgeñ per Ottonem fundatus. Iure muni. ar. x.

Sclauus.

Sclauus defendere potest responsionem cõtra Theutonicum si eum non intelligit, li. iij. ar. lxix. & lxxi.

Sclauus non patitur sententiam Saxonis nec testimonium eius extra bannum, rationem vide in glosa, li. iij. ar. lxx.

Sclauus in crimine pacis fracte detentus patitur testimonium & sententiam Saxonis, & econtra, ibidem.

Sclaui cum Saxonibus inimici ab antiquo semper fuerunt, ibidem li. iij. ar. lxx. glo.

Sclaue an sunt serue & an proles Sclaui libera sit nec ne, vide li. iij. ar. lxxiij.

Sclaui per Saxones ex sedibus proprijs pulsi & quam prouinciam prius incolebãt et alia de Sclauis vide, li. iij. ar. lxx. & lxxiij glo. Iure muni. in prohe. abunde.

Scultetus.

Scultetus quid iudicare aut accusare in iucijs debeat. Spe. sax. li. i. ar. ij.

Scultetus in causa emancipationis vel renunctiationis contra paganum vice iudicis testificetur. li. i. ar. xiij.

Scultetus quis sit & vnde dicatur. li. i. ar. xiij. in glo. circa finem.

Scultetus quicquid fecerit cum maiori parte paganorum cõsensu tenẽdum est à minori parte. li. ij. ar. lv.

Scultetia in quartam descendit infeudationẽ & nullum aliud iudiciũ. li. iij. ar. lij.

Sculteus alias prefectus nullus esse potest nisi ingenuus & ex illa iurisditione oriundus. li. iij. ar. lxi. Iure muni ar. xvi.

Sculteus primam sententiam Comiti inuenire debet. Iure mu. ar. x. ar. xvi. & xlv.

Sculteus sine vndecim scabinis iudicium habere non potest. Iure muni. ar. x.

Sculteus bannum habet à Comite, sculteciam à domino terrę. Iure muni. ar. xi. & xlvij.

Sculteus est iudex Burgrabij intellige in ciuilibus causis, Burgrabius super Marggrabium. Iure muni. ar. xvi. & Spe. saxo. li. iij. ar. lij.

Sculteus est iudex inferior inter feudales ibidem.

Sculteus dictus est Prefectus & Iudex, vide ibidem.

Sculteti mulcta est octo solidi. li. iij. ar. lxiiij Iure muni. ar. xlvij.

Sculteus impediens aliquem in sua querela quomodo contra eum procedi debet, & qualiter ipse euadere potest. Iure muni. ar. xvij.

Sculteus accusatus de non ministranda iusticia & non comparens se iustificaturũ, pœnam soluit aduocato decem libras, & non instanti iusticiam ministrans si in criminalibus sit, hoc idem iudicium super illũ fieri debet quod ille facere recusauit, ibidẽ.

Sculteus iudicat super aduocatum, et ecõtra, ibidem.

Sculteus iudicium Burgrabij non veniẽs pœnam dabit. Iure muni. ar. xlv.

Sculteti iudicia ter in anno celebranda. Iure muni. ar. xlvij. & Spe. saxo. li. i. ar. ij.

Sculteus semper iudicium exercere potest vbi non indiget sententijs scabinorum. Iure muni. ar. xlvij. glo.

Scultetus si non fuerit domi & criminale nephas oriatur potest eligi iudex pro crimine illo, Iure muni. ibidem.

Scutum.

Scutum bellicum quando quis diminuere dicitur. feu. c. liiij. & circa ar. lij. li. i. Spe. sax.

Scutum, vide supra in dictione Clypeus.

Secularis.

Secularis trahens secularem ad ius spirituale quę pœna. Spe. saxo. li. iij. ar. lxxxvij. Iure muni. ar. xxviij.

Secularis in iure spirituali respondere tenetur in certis casibus, li. iij. ar. lxxxvij. Iure muni. ar. xxviij. glo.

Senatus consultum.

Senatus consultum quid sit, Iure mu. ar. i.

Senex.

Senex ablata sine heredum consensu restituere potest, li. i. ar. lij.

Seniori competit diuisio hereditatis & iuniori electio, li. iij. ar. xxix.

Sentencia.

Sententia lata facit ius elapsis decem diebus, li. i. ar. ij. glo.

Sententia lata cui non cõtradicitur, tribuit ius ei qui non habet & alteri aufert, & alia plura de sententia & re iudicata, ibidem vide abunde.

Sententia coram imperio nulla tam iusta fieri potest, si Saxo manũ suam ad id exponendo eam increpare vellet eidem admitti debet, li. i. ar. xviij. Iure muni. ar. xiij. articulus tamẽ iste reprobatus est.

Sententia à iure prolata ratione alicuius delicti, alia vt sic nõ est necessario ferẽda, requiritur tamen iudicis declaratio sententię illius, & hoc per inquisitionem vocata parte, li. i. ar. xxxvi. glo.

Sententiam passi vt suspensi, capite plexi, an in sacris locis sepeliri debeãt, li. i. ar. liij.

Sententiam latam per arbitros increpare non licet, li. i. ar. lv.

Sententia quid sit, li. i. ar. lxij. li. ij. ar. iiij. li. iij ar. v.

Sententia lata per iudicem secundum arbitrium suum & non dicta partium non valet, li. i. ar. lxij.

Sententia ferri debet ex propositiõe & responso, ibidem & item feu. c. x. & lxviij.

Sententia primo postulata primo edicitur ibidem li. i. ar. lxij. feu. c. lxviij.

Sententia fertur sepius sine culpa iudicis in preiudicium partis iuxta informationem partiũ, & an valeat, vide feu. c. lxvi. & circa ar. lxij. li. i. Spe. saxo.

Sententialiter condemnatus si vitam aut manum redimat infamis est, li. i. ar. lxv. & lxvi.

Sententialiter damnatus non debet petere sibi pœnam minui, sed nec iudex istud facere debet petitus, li. i. ar. lxix. glo.

Sententia per quam pronunciantur bona rei per actorem cõuenti vendi debere, est interloquutoria non diffinitiua & ideo reuocari potest vbicunq; rationabilis subest causa, li. i. ar. lxx. glo.

Sententia non ligat cõtra absentem, li. i. ar. lxx. Ibidem absencie quinq; genera vide, & li. ij. ar. xiiij. & ar. xxiiij.

Sententia infringi seu rescindi non debet li. ij. ar. iiij. glo. li. i. ar. lxx. glo.

Sententia proscriptionis seu banni retractari potest sicut & sententia mulcte quia est interloquutiua, li. ij. ar. iiij. glo.

Sententiã audiẽs & non appellans vlterius non habebit appellãdi locum, li. ij. ar. vi. Iure muni. ar. x. ar. xi. ar. xiiij. & xx. feu. c. xxxix. rationes vide in glo.

Sententia etiam non reprobata non valet in certis casibus, li. ij. ar. xi. & li. iij. ar. lxiij. glo. Iure muni. ar. xi. glo. feu. c. lxx. glo.

Sentẽtia etiã appellata ligat, nec datur appellandi locus in certis casibus, li. ij. ar. xi. feu. c. lxx. Iure muni. ar. xi.

Sententia, de sententijs arbitralibus vide abunde, li. ij. ar. xi. glo.

Sententia inueniri non debet infra parietes obseratas & sub tecto feu. c. lxxiij. & circa ar. xi. li. ij.

Sententia non fertur contra extraneum et quomodo intelligatur. Spe. saxo. li. i. ar. lxxi.

Sententiam inuenire non debet vasallus contra dominum nec econtra, nec cognatus contra consanguineum, vbi vitam, sanitatem aut honorem tetigerit, li. ij. ar. xij.

Sententias extra bannũ Regium licitum est pronunciare et appellatio fieri in illis casibus de quibus extra bannum potest cognosci, ibidem.

Sententię reprobatio debet fieri ad superiorem iudicem, vltimo ad Regem, ibidem. Iure muni. ar. xi. glo.

Sententię in appellatiõe prosequenda quales nuncij esse debẽt, & quomodo in expensis prouideri, ibidem & in glo. decla-

rationem vide, & Iure muni. ar.x. & ar. lxxiiij. feu.c.lxx.
Sententia in comitatu reprobata ad Marchionem appellari non potest nisi ad Regem, ibidem li.ij.ar.xij.
Sententia quęsita ab aliquo qui eam inuenire nescit, alter queratur et tandē alius, iuramento tamen prius confirmetur quod ignoratur sententia, ibidem.
Sentētiam tandē vltimus inuenire nesciēs inducias habebit ad tempus aliud, ibidem.
Sententiam inuentam si Saxo reprobauerit defferens eam dextre manui, quomodo pugnare debet, ibidem.
Sententia interrogatus si inuenerit secundum suam conscientiam etiam iniustam sine pœna manebit, ibidem & Iure muni. ar. xiiij.
Sententię inuente non prebens cōsensum & aliam veriorem exprimens in quam plures consentiunt illa vires obtinebit & nullus incurrit pœnam mulctę, ibidē li.ij. ar.xij.
Sentētiam increpans quomodo loqui debet, ibidem & Iure muni. ar.lxxiiij.
Sententiam Saxonis si Sueuus increpet coram imperio determinabitur, li.ij.ar.xij.
Sententia stando sub banno Regio increpatur & sedendo in sua sede promulgetur ibidem li.ij.ar.xij.
Sententiam increpans, si ad sedē illam natus non sit postulare debet sibi sedem dare ad inueniendum eam, ibidem.
Sententia, pro sentētia increpata iudex nō oportet interrogare consensum scabinorū ibidem.
Sententiam inueniens ab ea recedere non licet sine consensu partis in cuius profectū pronunctiata est, ibidem.
Sententiarum increpationes contingunt trifariam, li.ij.ar.xi. & ar.xij.glo.
Sententiam increpare non licet qui pro iniuria comprehensus iudicio presentet̄ nec is cui duellū indictum est, ibidem.
Sententiam reprobatam si in sex septimanis non reproducit an perdit causam, ibidem vide etiam ad hunc passum. Iure mu. ar.xi. glo.
Sententia non ex narratis inueniri debet, li.ij.ar.xij.glo.
Sententiam increpans si inculpatur quod non zelo iusticię sed dilatiōis causa fecerit iurare cogit̄ feudali iure. feu.c.lxx. & circa. ar.xij.li.ij.

Sententia inueniri debet non in colloquēdo inter se scabini, sed quilibet ex se, ibidē li.ij.ar.xij.feu.c. lxv.
Sententia elici non debet exemplo aliorū iudicum, etiam perfectissimorum, sed secūdum leges, ibidem li.ij.ar.xij.
Sententia stando pronuncianda est, ibidē glo.
Sententiari non debet qualiter quis puniendus sit nisi ille prius per sententiam condemnetur, li.ij.ar.xviij.
Sententiari non debet qualiter quis hereditatem aut possessionem probare debeat nisi sententiet̄ ei incumbere probationē, ibidem li.ij.ar.xviij. Iure muni.ar.cxxxix.glo
Sententia non ad omnia quęsita inueniri debet, li.ij.ar.xviij. & alia de sententijs vide ibidem in glosa.
Sententia in communi & generali ferri nō debet, li.ij.ar.xviij.glo.
Sententia contra absentem lata non valet nisi ex contumatia, li.ij.ar.xxiiij.li.i.ar.lxx. Iure muni. ar.cxxxix.
Sententia ferri non debet nisi pręcedant probationes, li.ij.ar.xxv. Iure muni.ar.cxij
Sententia mortis vel membri nō fit super fatuos & furiosos, li.iij.ar.iij.feu.c. xviij.
Sententia necessario differtur in certis casibus, ibidem li. iij.ar.iij. feu.c.xviij. abunde in glo.
Sententia aquę quę sit, li.iij.ar.xxi. feu.c. xl. glo.
Sententia ferri ex opinione non debet li.iij ar.viij. Iure muni.ar.xiiij.
Sententia per superiorem iudicem vt pote Regē lata pro lege seruari debet, li.iij.ar. xxvi. & xliiij.glo.
Sententiam increpare volens ferēdario carere debet, li.iij.ar.xxx.glo.
Sententia super Christum quomodo lata fuit, li.iij.ar.xxx. glo.
Sententiam iniustam qui inuenit qui pronunciat & qui consultat eadem pœna punitur, ibidem glo.
Sententiari non debet ex querela in mortē vnus nisi recognoscat vel conuincatur, li. iij.ar.xxxix. glo.
Sententia quandoq; iniuste profertur ex multis causis, li.iij.ar.lxiij.glo. per longum vide.
Sententia inueniri debet ieiuno & sedendo., li.iij.ar.lxix. feu.c.iiij.glo.
Sententiam increpare volēs quomodo sedē optare et vbi se se trahere debeat, ibidē

Sepes.

Sepultura.

Seruus. Seruitus.

Serui à seruando in bellis dicti. li.i.ar.xvi. li.ij.ar.xxxiij. & ar.xxxiiij. li.iij.ar.xlij.glo Iure muni. ar.ij. feu.c.iij.
Seruum manumittere qui vult.xx.annorũ esse debet.li.i.ar.xvi. glo.
Serui necessario manumittuntur & libertatem consequuntur ex tribus. li.i.ar.xvi. Iure muni. ar.iij.
Seruus habens plures dominos si vnus eũ dimittere vult, alter consentire cogitur solutis eidem.xx.solidis li.i.ar.lij.
Seruum alienare non licet sine consensu heredum & legittimo iudicio, ibidem. & item Iure muni.ar. xx.
Seruus si noxam fecerit, dominus duplicẽ habet optionem, vel eum actori dare pro excessu, vel noxã soluere.li.ij.ar.xvij.gl.
Seruum condemnatum dominus iuramẽto excipere potest, & eum defendere. li.ij. ar.xix.li.iij.ar.xxij.
Seruus cõdemnatus cur excipi potest per dominum cum tamẽ libero homini id nõ permittitur. li.ij.ar.xix.
Seruus condemnatus, & per dominum iuramento eliberatus efficitur infamis, causam istius vide, ibidem li.ij.ar.xix.
Seruus conductus ad seruiendum cogi potest.li.i.ar.xxij.glo.
Serui pro mortuis iure reputantur. li.i.ar. xxv.glo.
Seruitutes rusticorum prediorum, iter, via actus.li.ij.ar.xxvij.& li.
Seruus seruit pro mercede, hoc est vita donata in bello.li.ij.ar.xxxij.
Serui noxam facere possunt dupliciter, ibidem glo.
Seruorum tota multitudo si delinquit, an omnes puniendi veniunt, ibidem glo.
Seruum dominus occidere non debet ex duobus. li.ij.ar.xxxij.
Serui propter seuiciam dominorũ potius diuẽdi debent, q̃ quod interficiantur vel eis abutatur.li.ij.ar.xxxij.glo.
Seruitus, stillicidium edificiorum nullus in aream vicini immittat.li.ij.ar.xlix. Iur.muni.ar.cxxvi.
Seruitutes stillicidij anno & die prescribunt ibidem. li.ij.ar.xlix. glo.
Seruitus, area si non habet ventum nisi ex vna parte, ex illa parte edificia strui non debent ne area vento careat, ibidẽ glo.
Seruitus, edificia vnus potest struere q̃ altе vult, etiam ad cœlum dato quod luminibus vicini officiat.li.ij.ar.xlix. & li.
Seruitutem vicino constituere volens pactionibus & constitutionibus illud facere tenetur, ibidem li.ij.ar.xlix.
Seruitus ne inferatur vicino potest vnus heredem testamentaliter obligare ibidẽ.
Seruitus, fenestre facte in curiã vicini prohiberi possunt, et ille sumptibus suis restaurare cogitur, ibidem glo.
Seruitus, si cõmunitas ville consueuit infra limites alterius ville à tempore quo nõ extat memoria hominum animalia pascere, ligna secare, aut gramina, seruari debet consuetudo. li.ij.ar.xlvij.
Seruitus, quãtum distare debet murus, sepulchrum, puteus, oliua aut alie arbores, & item in edificijs alijs.li.ij.ar.l. & ex lege xij.tabu. ibidem.
Seruitus, fornaces, cloace, stabuli porcorũ quantum distare debent à sepe vicini. li.ij. ar.li.
Seruitus, de seruitutibus rusticorum & vrbanorum prediorum vide abunde li. ij.ar. xxvij. & ar.li.in glo.abunde.
Seruitus quomodo prescribitur. li. eodem ar.li.glo.
Seruitus an fieri possit in fluminibus nauigabilibus.li.ij.ar.li.glo.
Seruitutem aggerum reparandarum vna villa vicine tenetur, & que pœna si id omiserit.li.ij.ar lvi.
Seruus in obsequio dñi captiuatus quantum redimi debet.li.iij.ar.vi.feu.c.iiij.in fine glo.
Seruum esse innatum quomodo probari debet li.iij.ar.xxxij.
Seruus vnus impetitus qđ sit alterius seruus cui cedit probatio ibidem.
Seruus mesfeptimus citius probabit suam libertatem.ibidem. & Iure muni.ar.iiij.
Seruum possidens citius ei admittitur probatio, q̃ illi qui non possidet.ibidem li.iij. ar.xxxij.
Seruum se dare volens heres licite contradicere potest, ibidem & Iure muni. ar.ij. in glosa vide, quodq; non aliter eum liberare potest nisi restituta pecunia.
Seruus apud dominum ad mortem seruiens dominus eius capit hereditatẽ & prolem.ibidem li.iij.ar.xxxij.
Seruum se denegans vnius & alterius se esse dicat, si iste eum non defendit, illi pri-

ori datur probatio, ibidem.
Seruus conuictus in iudicio quod seruus sit, colapho per dominum percutietur loco emende, ibidem.
Seruitutis impetitio quadruplex & vnius cuiusq; specialis probatio, ibidem glo. & Iure muni. ar. iij.
Seruorum possessio triplex. li. iij. ar. xxxij. glo.
Seruitus quomodo probari debet. ibidem li. iij. ar. xxxij. Iure muni. ar. iij.
Seruum conuictum iudex etiam colapho percutere potest pro mulcta, ibidem li. iij. ar. xxxij.
Seruus in alia iurisditione liberum se asserens, ibidem contra eum agi oportet. li. iij. ar. xxxij. glo.
Seruus fugiens suspēdi non debet ibidē.
Seruorum possessio triplex ibidē glo.
Seruum se vendens quę requirūtur vt valeat venditio, ibidem li. iij. ar. xxxij. glo.
Seruitus quid sit. li. iij. ar. xlij. Iure muni. ar. ij.
Seruitutes lege naturę prohibētur. li. iij. ar. xlij. Iure muni. ar. ij.
Seruitutes vnde ortum habeant multe opiniones. li. iij. ar. xlij. Iure muni. ar. ij. tum & argumenta in contrarium adducta cum eorū solutionibus ibidē in glo. reperies.
Serui vnde dicti. Iure muni. ar. ij.
Seruitus in Principibus locum non habet. Iure muni. ar. ij.
Seruitus secundum rei veritatem venit ex captiuitate & oppressionibus. li. iij. ar. xlij. Iure muni. ar. ij. feu. c. lxij.
Seruus proprie non est famulus, ibidem li. iij. ar. xlij. Iure muni. ar. iij.
Serui, famuli, ac ministerialis differentia, li. iij. ar. xix. & ar. xlij. Iure muni. ar. iij.
Serui seruitium est essenciale, famuli accidentale, li. iij. ar. xlij. Iure muni. ar. iij. feu. c. iiij. & lxij. & li. ij. ar. xxxij. glo.
Seruus quid sit, ibidem li. iij. ar. xlij.
Seruus iure positiuo seu scripto admittitur non autem iure naturali, ibidem.
Seruitium duplex inuenitur, videlicet ratione personę & illud proprie seruitus est, & ratione honorum, vt sunt infeudati & illi non sunt serui, ibidem li. iij. ar. xlij. Iure muni. ar. iij.
Seruorum triplex beneficium à iure concessum, li. iij. ar. xliiij. Iure muni. ar. l. feu. c. lviij.
Seruitium hęreditarium Principes habent non tamen per id serui sunt, li. iij. ar. lvij. gl.
Seruus, in seruum alicuius cōmissum flagitium, domino illius emendatur, li. ij. ar. xxxiiij. Iure muni. ar. iij. et ar. iiij.
Seruitus, de seruitute natiuitatis an à patre vel à matre originē habeat, vide Iure muni. ar. iij. & item Spe. saxo. li. iij. ar. lxxiij.
Seruitus qui libertatem in seruitutem cōmutauit vtrumq; perdit. Iure muni. ar. iij.
Serua concipiens & libertatem consequuta iterum se in seruam dederit, fructus liber erit, ibidem Iure muni. ar. iij. Spe. saxo. li. i. ar. xvi. glo.
Serui efficiuntur tripliciter. Iure muni. ar. iij. glo.
Seruus, liber homo in seruum se vendere volens quę requiruntur quod venditio valeat. Iure muni. ar. iij. ibidem. & Spe. saxo. li. iij. ar. xxxij.
Seruus quomodo liber esse potest & quę ad id requiruntur. Iure muni. ar. iij. glo.
Seruus superducens liberam & econtra, nullum inter eos est matrimonium, quare separari possunt & vnus supducere aliū, & alias seruorum incōmoditates vide ibidem Iure mu. ar. iij. Spe. sax. li. iij. ar. xxvij.
Contrariū tamē istius vide li. iij. ar. lxxiiij. vbi matrimonium ipsis admittitur.
Seruus, vide ad hunc passum supra in dictione Mercenarius, & dictiōe Famulus.

Sigillum.

Sigillum cuius non potest scriptura legi reprobatur, nec dicitur sigillum. li. ij. ar. xlij. glo.
Sigillo domini statur contra dominū & preiudicat sibi vt confesso, ibidem. li. ij. ar. xlij. glo.
Sigillo ignoto an credatur, ibidem glo. li. ij. ar. xlij.
Sigillum, contra sigillum quod non sit suū nec litterę sigillatę suę sint metseptimus iurabit. feu. c. xix. & circa ar. xv. li. i.
Sigillum est diligenter inspiciendum & alia de sigillis plura vide ibidem.

Similis generationis.

Similem esse alicui generatione, intelligitur quadrupliciter. li. i. ar. xlv. li. iij. ar. lxxij.
Similem generatione esse quadrupliciter dicitur, ad intelligendum textum Speculi saxonum locus maxime necessarius, ibidē li. iij. ar. lxxij.
Similis generationis, vide supra in dictiōe Generatiōe similis et dictiōe Paris cōditiōis

Sinodus.

Sinodus ter in anno celebrādus.li.i.ar.ij.

Sinodo omnes interesse debent banniti, proprietarij, pagani & quid ibidem iudicandum discutiēdumue ac alia de sinodo plura ibidem vide copiose.

Societas.

Societatis omnia cōmunia. li.i.ar.xij.feu.c.xxxij.glo.

Societas minime fieri debet ita qd' vnus subiaceat in toto damno, alter vero lucro, ibidem.li.i.ar.xij. glo.

Societas cum infantibus contrahi non potest, ibidem li.i.ar.xij.

Societas dissoluitur ex sex causis, ibidem et feu.c.xxxij.

Socius equitans temere in societate & dānum contigerit, illud solus tollerabit, ibidē li.i.ar.xij. & alia de societate plura.

Societas in maleficijs esse non potest, li. ij. ar.lxxij.glo.

Societas non contrahitur in rebus illicitis, ibidem.

Socius in via contra quemlibet etiam cōtra dominum suum defendi debet, li.iij.ar. lxxviij.rationes istius in glo.vide.

Solidus.

Solidus idest aureus à soliditate auri dictus, li.ij.ar.i.in annota.

Solidi septuaginta duo constituunt librā ibidem.

Solidus interpretatur etiam pro aureo, li. ij.ar.xiij. in annota.

Solidus valet xij denarios antiquos et xx solidi libram constituunt, ibidem in annota.& li.iij.ar.xlv.glo.

Solidi ducenti constituunt decem libras, li. ij.ar.xl.

Solidi loco in pallantia quid datur. Iure muni. ar.xiij.

Solidus in pallantia est aureus & quantū valet, ibidem.

Solidus solui debet iudicio cū quid donatur, resignatur vel locatur. Iure muni. ar. lxxiij.& ar.cv.

Solidum solui non oportet ab inchoatiōe causę. Iure muni.ar.cxxxvi.

Solutio.

Solutio ante diem statutum expeti quidē non debet, si tamen ante diem prestandę pecunię agat̄ ex iusta causa ad interponē dam cautionē fiat condemnatio, li.i.ar.lxv

Solutio debitorum iure acquisitorum mulctę, emendę, quando fit. li.ij.ar.v.

Solutio fit quatuor modis, li.ij.ar. vi.glo.

Solutionem allegās probare illud tenetur, ibidem glo.& li.ij.ar.v. in annota.

Solutio, naturale est vt eo modo quis liberetur quo pacto obligatio facta fuit, li.i.ar. vi. glo.

Solutionem facere promittens alicui, & si actor non venerit vel accipere nollet diem perdit actor, & non pecuniam, li.ij.ar.xi.

Solutionem negligens ad tempus certum damnum subsequutum resarcire tenetur, li.i.ar.liiij.

Solutio quandoq; fit contra velle alicuius q̄ quod sibi promissum est ita quod si promissa pecunia sit, mobilia accipere cogitur li.iij.ar.ix.ar.xxxix.& xl. glo.

Solutio debitorum seu accommodatorum multiplex.li.iij.ar. xxij.

Solutionem promittens moneri nō debet ante tempus promissum, ibidem.

Solutio debitorum quid sit, li.iij.ar.xxxix.

Solutio debitorū expeti multis modis potest, ibidem glo.

Solutionem creditor prestolare cogitur tripliciter, ibidem glo.

Solutio debiti ad occasum solis prestolanda est in sua aut vicina iudicis domo, li. iij.ar. xl.

Solutio verigeldi, mulctę, emendę, debet esse nummis cōmuniter currentibus, ibidē glo.

Soluere non habens nummos, prestans pignus non absoluitur, ibidem limitationem in glosa vide.

Solutionem promittens in vno loco & nō faciens potest conueniri in alio, ibidē glo.

Solutio debiti fit duobus modis, & alia de solutionibus, vide ibidem, li.iij.ar.xl.

Solutio fideiussorię cōiunctę manus quomodo extorquenda, li.iij.ar.lxxxv.

Soluto creditori soli etiam si pluribus promittatur ab omnibus debitor liberat̄, ibidē

Solutio eque valet per subdelegatum sicut per principalem, li.iij.ar.lxxxv.glo.fi.

Solutio, vide ad hanc materiam supra in dictione Debitum, & dictione Oblatio.

Speciale.

Speciale derogat generali.li.ij.ar.xxxiiij.

Speculum saxonum.

dispersisq; crinibus ad iudicium veniat, et ille non est detentus in manuali facto sed libere venit non adductus met se ꝗmus iuramento absoluitur. Iure muni. ar. xxxviij glo.
Stuprum, vide infra in dictione Violentia & supra dictione Raptus.

Successio successor.

Successio ascendentium, descendentium, collateralium, & quis primum succedit, vide li. i. ar. iij. & xvij. abunde. Iure muni ar. lxiij.
Successio, de successione puerorum ex diuersis fratribus & sororibus vt pote qui ex vtroq; parente & qui ex vno dūtaxat & item de successiōe qui sint ęqualis gradus vel diuersorum graduum, vide li. i. ar. iij. & li. ij. ar. xx.
Successio, in successionibus hęreditatum triplex inuenitur gradus descendentiū, ascē dentium & collateralium, li. i. ar. iij. glo.
Successionis bonorū ius triplex apud Saxones, li. i. ar. Iij. glo.
Successionis regulam vide, li. ij. ar. xx. glo.
Successio, in successionibus indistincti prę feruntur distinctis, li. ij. ar. xx. & alia de successionibus bonorum, ibidem vide ꝑ totū.
Successio promissa si testibus probari possit valet, li. ij. ar. xxx. glo.
Successio de futura successione an promissum seu pactum valeat, li. ij. ar. xxx. glo.
Successor in dignitate tēporali tenetur seruare id quod promisit aut iurauit eius prędecessor, li. iij. ar. liiij. glo.
Succedit fiscus in bona deficientibus consanguineis, affinibus exclusis li. iij. ar. lxxx
Successionem habens in aliqua bona, & si illum occidit cuius in expectando est ꝑdit ius illud, li. iij. ar. lxxxiiij.
Successionis bonorum feudalium certe regulę, ibidem glo.
Successores bonorum siue sint hereditates siue hergewet, siue gerada obligantur ad aliquid, Iure muni. ar. xxvi. glo.
Successio bonorū ex matre ad pueros ex pueris ad patrem, seclusis omnibus agnatis matris. Iure muni. ar. lxiij.
Successio bonorum deficiētibus fratribus sororibus, cadit ad omnes qui in linea ęquali se ostendant. Iure muni ar. lxiij. glo. & li. i. ar. xvij.
Successionem ascendens proximus vnus accipit, sed descendentes quot sunt accipiunt id quod stirps eorum acceptura esset, ibidem Iure muni. ar. lxiij. & Spe. saxo. li. i. ar. xvij. glo.
Successio, vide plura in dictione Hęres.

Sueuus.

Sueue non percipiunt hęreditatem de sexu fœmineo, li. i. ar. xvij.
Sueui vnde dicantur, ibidem.
Sueui tam expeditorias q̃ hęreditates tollunt, nedū in septimo gradu sed quousq; comprobare poterint quod de illa genelogia sint, li. i. ar. xix.
Sueui vbi appellare solēt, ibidē li. i. ar. xix.
Sueuorum iura à Saxonicis non discrepāt nisi in apellationibus & tollendis hęreditatibus, ibidem.

Surdus.

Surdus & mutus sine pede, manu. Iure ciuili hęreditant non autē feudali, li. i. ar. iiij.

Suspensus.

Suspensi, capite plexi, in sacris locis sepeliuntur, de consensu tamen iudicis vt sit necesse est, li. i. ar. liij. glo. li. iij. ar. l. glo.
Suspensi quare vt cōmuniter non sepeliūtur, li. ij. ar. xiij. glo.
Suspendi pro quo excessu quis debeat, li. ij. ar. xiij.

Tarquinius.

Tarquinij superbi lege malefactores torturis afficiuntur dato quod nullus accusator sit, nec probatio. Iure muni. ar. xxvij. glo.
Tarquinius excogitauit patibula & aliorum tormentorum genera, ibidem.

Tectum.

Tectum non licet immittere in curiam alterius. li. ij. ar. xlix.

Theloneum.

Theloneum qui pontis aut valuarum non soluerit quadruplū refundet. li. ij. ar. xxvij.
Theloneum forense qui non dederit xxx. solidos pœnę dabit, ibidem.
Theloneum quantum dant pedites, equites, à curru, ibidem.
Theloneo sunt immunes clerici & milites omnes, ibidem.
Theloneo est immunis q̄libet qui pontiū & nauium non indigent transfretatione, ibidem.
Theloneū à clericis exigēs et si non reddit requisitus triplū soluere cogitur, ibidē glo.

Theloneum si iusto accipitur est sine peccato, rationes vide ibidem in glo.li. ij. ar. xxvij. et alia plura de theloneis & gabellis ibidē in glo. vide.
Theloneo liberi sunt qui de propinquo pōtium resident, quia ad structuram cogūtur eorundem, ibidem li.ij.ar.xxvij. glo.
Thelonea ex Imperatorum constitutionibus propter publicam vtilitatē statuta sunt li.ij.ar.xxvij. glo.
Theloneum non soluens an furtum committat & an suspendi debeat, li.ij.ar.xxvij. glo.
Theloneum non soluūt triplices homines, ibidem ar.xxvij.glo.
Theloneum iustum non soluens peccat, ibidem glo.
Theloneum qui accipit iter debet securum tenere & damnum transeunti resarcire, ibidem, & Iure muni. ar.viij.feu.c.xi.
Theloneum preteriens quadrupliciter soluit quia est manifestum furtum, ibidem li. ij.ar.xxvij.
Thelonei propter transgressionem nullus suspendi potest, ibidem.
Theloneum imponens nouum capite punitur, ibidem.
Theloneum non debet esse propter auaritiam, ibidem, & cōductio pacis fit propter necessitatem, ibidem li.ij.ar.xxvij.
Thelonea vacant Regi quando in ciuitatem aduenit, q̄diu illuc moratur.li.iij.ar.lx Iure muni.ar.viij.feu.c.xi.glo.
Thelonea inuenta sunt propter cōmunem vtilitatem. Iure muni.ar.viij.feu.c.xi.glo.
Thelonea Romani inuenerunt & quare, ibidem. Iure muni.ar.viij.feu.c.xi.glo.
Theloneum conducens si Rex venerit cessantibus theloneis conducentis est damnū li.iij.ar.lx.glo. & lxxvij. Iure muni.ar.viij. & ar. xxvij.

Temeritas.

Temeritas seu temere agere fit tripliciter, li.iij.ar.xiij.glo. Iure muni.ar.xli.glo.

Territorium.

Territorium vnde dicatur, li.i.ar.lix.glo.

Thesaurus.

Thesaurus absconditus in terra profundius aratri meatu ad Regem pertinet, li.i.ar. xxxv.feu.c.xi.glo.
Thesaurus est pecunia recondita, ibidem li.i.ar.xxxv. & li.ij.ar.lxi.glo.
Thesaurus inueniri potest in quinq̧ locis & inuentus cui cedat, ibidem li.i.ar.xxxv. in glo.
Thesaurus in agro meo occultus de quo etiam nescio, possideri mentaliter dicitur. li.ij.ar.xliij.

Testamentum.

Testamentum septem testibus aprobatur, li.i.ar.viij. Iure muni.ar.lxv. in glo.fina.
Testamentaliter disponi potest ne seruitus fiat vicino, vt pote in erigendis edificijs, ne officiatur lumini alterius, li.ij.ar.xlix.gl
Testamentaliter in lecto egritudinis sine consensu heredum, vltra tres solidos dare non potest. Iure muni.ar.lxv. & quomodo id sit verum, ibidem glo.vide. & alia de donationibus in lecto egritudinis plura, ibidē comperies. & Spe.saxo.li.i.ar.xxi.
Testamētum factum coram Principe vel apud acta iudicis habet vim testamenti publici & insinuati, li.ij.ar. xxx.glo.
Testamentum corā quot viris & quomodo conditur. Iure muni.ar.lxv.glo.
Testamenti condendi quales testes esse debent, & an condere testamentum Saxo iure possit. ibidem.
Testamentum, vide supra in dictione Legatum.

Testis testimonium.

Testium probatio antehac fuit signanter in causa mortue manus per lxxij. testes, hodie tamen venit ad septem viros Iure Saxonico, secūdum canones ad duos, li.i.ar. vi. & in glo.
Testibus si renunctiat quis & illum quem impetit de sua scientia conueniat sub sacramento dicere cogitur veritatem, ibidem li. i.ar.vi.li.ij.ar.xxij. & vnica euadit manu. Iure muni. ar.xvij.
Testimonium pro hereditate fieri debet p̄ iudicem & septem scabinos, li.i.ar.viij.
Testimonium ad infringendum ius aut ꝓ vita alicuius, itidem per iudicem & septem scabinos fit, ibidē, li.i.ar. viij.li.iij.ar.xxviij. Iure muni. ar.xxxij.
Testimonium preconis stat vice duorum in causa vbi septē testibus agitur, secus est si est probatio duorum vel trium testium ibidem li.i.ar.viij. & ar.xv.li.iij.ar.lvi.glo.
Testes qui esse non possunt, ibidem li.i.ar. viij. & xxxviij.li.ij.ar.xxij. glo. & ar. liiij. glo.feu. c.xxxviij
Testificari iure spirituali infames possunt

320

in tribus casibus, ibidem li.i.ar.viij.li.iij.ar. xvi. & ar.lxx. Iure muni.ar.iiij.glo.
Testimonio falso conuicti e saxo deiciebãtur hoc est occidebãtur ex lege xij.tabu. ibidem li.i.ar. viij.glo.
Testibus si quis me inculpat cũ testibus purgari me oportet, li.i.ar. xv. in annota.
Testium dubietas semper contra eum qui producit est interpretanda, quia qui probare vult clare & aperte probare debet, qđ si non facit non proderit sibi talis obscura probatio, ibidem in annota.
Testificari monachus iure nostro potest, li.i.ar.xxv.
Testificari possunt monachi, sacerdotes, mulieres, in casu cum agitur de puero si viuus natus sit nec ne, li.i.ar.xxxiij.glo. vide itidẽ de mulieribus quod testificari possunt occasione dotalicij. Iure muni.ar.lvij. & item testibus conuinci. Iure muni.ar.xci Item testificare mulieres obstetrices possũt super partu, li.iij.ar.lxxij.
Testimonio non possunt vinci virgines et mulieres, li.i.ar.xlvi.
Testi obiciens inabilitatem in instanti probare eum oportet, li.i.ar.li.in glo.
Testibus deffìciens & impetens bona aliqua pœnam soluit, li.i.ar.liij.glo.
Testificare volens contra proscriptum nõ solum proscriptum eum fore sed & factũ testificare eum oportet, li.i.ar. lxvi.glo.
Testibus si quis probaturũ se ofert in sex septimanis vel in continenti producantur, li.i.ar.lxij. Iure muni. ar.lxxv. & item ar. lxxxviij.
Testibus si proprietas probari debet in cõtinẽti vel proximo iudicio ꝑducãtur, ibidẽ
Testificare vnus potest vel ex visu, vel ex auditu et non necessario ex vtroq;, li.ij.ar. vi.glo. & ar.xxij.glo.
Testificari possunt arbitri in re quam cõponunt sub fide & valebit testimoniũ ac si coram iudicio actum sit, li.ij.ar.xi.glo.
Testibus si vnus probare vnam rem vult & alter audire nollet, actor conuincit eum ibidem glo.
Testibus qui iustificare se vult testes habere oportet qui recognoscãt, li.ij.ar.xiij.glo
Testimonium septem virorum vbi contigit, super eo xxi.viri possessionati sunt interrogandi, li.ij.ar.xxij.
Testimonio si probare vellet aliquid si is aduersus quẽ testimonium producitur in testem vocetur, necesse est eum sub sacramento testimonium perhibere veritatis & eius proprio conuincitur testimonio, li. ij. ar.xxij. & supra li.i.ar.vi. Iure mu.ar.xvij.
Testibus probare volẽs aliquid, testes nominare potest quotquot vult, si pauciores nominet, sibiipsi imputabit, expost enim plures inducere non poterit, li.ij.ar.xxij.
Testibus probare quicquam volens eosdem nominare eum oportet quos & iudex cogere potest ad edisserendum veritatem li.ij.ar.xxij.glo.
Testes interrogandi sunt de loco, hora, tẽpore, ibidem li.ij.ar.xxij.
Testimonio Saxo vincitur, immo vnius testimonium valet, li.ij.ar.liiij. vt patet de pastore & pecore damnum inferente, rationes vide, ibidem in glo.
Testimonium vnius in causa quę damnũ non infert valet sicut si Ecclesia sit consecrata si est baptisatus, ibidem li.ij.ar.liiij.
Testimonio Saxo vincitur & quomodo id intelligendum, li. ij.ar.lxij.glo.
Testificari quilibet potest nisi sit proscriptus, li.ij.ar.lxiij.
Testificari potest Christianus contra Iudeum cum vno Christiano & vno Iudęo Iudęus vero cum duobus Christianis & vno Iudęo, li.iij.ar.ij.glo.
Testificari quandoq; veniũt illa quę corã iudicio aguntur, li.iij.ar.ix.glo.finali.
Testes coram Imperatore esse possunt liberi & ministeriales, & sententias inuenire, li.iij.ar.xix.
Testificari ministeriales non possunt contra scabinos, vbi de vita, honore, & amissione bonorum agitur, & quomodo id intelligi debet, ibidem.
Testificari non potest nisi sit homo liber, ibidem. glo.
Testificari non potest nisi prius iuret, vel testimonium non valet nisi pręcedat iuramentum, ibidem glo.
Testis quis esse potest feudali iure. feu.c. lxix. & circa ar.xix.li.iij.
Testimonio simili impetita res aliqua per ęquum diuidi debet, & qui testimonium plurium habuerit eidem res cedit, li.iij. ar. xxi.
Testimonium fieri non debet ex narratis, ibidem glo. & ar.xxiiij.glo.
Testes in certis casibus cogi possunt ad testimonium perhibendum, ibidem, & exceptiones in glo.vide. & feu.c.xl.
Testibus qui indiget eis impẽsas ministra

bit, ibidem. li. iij. ar. xxi.
Testibus qui indiget eos iudici adducere debet, ibidem.
Testes non sunt cogendi in criminalibus, ibidem.
Testimonium trium proborum hominũ plus valet q̃ centum prauorum, ibidẽ glo.
Testes non possunt cogi qui sunt alterius iurisditionis nisi aliter negocium inquiri nõ possit, & alia de testibus plura, ibidẽ vide.
Testimonium potest esse ex narratis vt patet de iudice premortuo vbi successor eius testificabit quę à scabinis audit, li. iij. ar. xxv. Iure mu. ar. xxxij. & lij. & in glosa vide maiorem huius interpretationem.
Testimonium legittime nationis quomodo fieri debet, li. iij. ar. xxviij. glo.
Testimonium vnius est validum & creditur ei quando non impeditur ab aliquo li. iij. ar. xxix. Iure muni. ar. xxxiij.
Testimonio vnius creditur cũ nulli obest & illi prodest, li. iij. ar. xxix. Iure muni. ar. xxxiij. glo.
Testificari amici & propinqui possunt in certis casibus, li. iij. ar. xxxij. Iure muni. ar. iiij.
Testificari seruus potest contra aliũ seruũ, sed nõ contra liberũ hominẽ, li. iij. ar. xxxij
Testem se offerrens anteq̃ à iudice interrogetur à testimonio cadit, li. iij. ar. xxxvij. rationes vide in glo.
Testium probationes faciunt iudicem opinatiuum, testibus enim non aliter fides datur nisi propter id quod opinatur & creditur illos verũ dicere, ibidem li. iij. ar. xxxvij
Testimonium non patitur Sclauus Saxonis extra bannum Regium nec econtra, rationes vide li. iij. ar. lxx.
Testificare inimicus nõ potest contra aduersarium suum, nec consanguineus contra consanguineum, ibidẽ glo. li. iij. ar. lxx glo.
Testimonium patitur Sclauus Saxonis et econtra in actione pacis fracte, ibidem.
Testimonium ex auditu fieri potest, li. iij. ar. lxxxij.
Testificari iudex in alia iurisditione non potest vt iudex, li. iij. ar. lxxxij. glo.
Testes per campum duci non possunt in quibus casibus id verum sit, vide ibidẽ gl.
Testificare iudex cum scabinis per litteras potest, ibidem.
Testificari iudex & scabini sub Imperij fidelitate tenentur, alij iurati sub suo sacramento, li. iij. ar. lxxxviij.
Testibus probatio pro bonis coram iudicio quomodo fieri debet, ibidem.
Testis agnatus esse non potest in causis cõmunibus sed in aliquibus bene. Iure muni. ar. iiij.
Testificare mulier cogitur cum agnatis occasione gerade, quod videlicet agnata defuncte sit. Iure muni ar. xxiij.
Testibus se probaturum offerens & defficiens in probatione pœnã incidit. Iure muni. ar. xxxij. & Spe. saxo. li. iij. ar. xviij.
Testimonium esse potest hominibus fide dignis si scabini mortui sint. Iure mu. ar. lij.
Testificari mulier potest in causa occasione donatiõis & dotalicij mulieris. Iure muni. ar. lvij. glo.
Testes quales esse debent in condendo testamento. Iure muni. ar. lxv. glo.
Testes si instanti haberi non possunt in causa homicidij expurgandi extra manuale factum, obtinet ter quindenas. Iure muni. ar. lxxxviij.
Testibus septem mulier se expurgare cogitur in causa homicidij si data sit ad fideiussoriam. Iure muni. ar. xci. sed & testibus se absoluere tenetur, ibidem glo.
Testibus conuincitur mulier in causa homicidij, manualis facti, ibidem, & item si machinata est contra imperium. Iure muni. ar. xxij. feu. c. xxxi. & item in causa perditionis dotis, ibidem ar. xxij. & li. i. Spe. saxo. ar. xxi.
Testimonio si quis indiget Consulũ eorũ quę coram ipsis acta sunt coram iudice id omnes facere debent, & quomodo. Iure muni. ar. c. glo.
Testificare volens aliquis super proprio metseptimus aut mettertius, istud facere debet cũ hominibus possessionatis. Iure muni. ar. cvi. glo.
Testimonio tali vnus se expurgare cogitur, quali contra eum agebatur. Iure muni ar. xvij.
Testes debitorum persolutorum super ꝑprio alicuius possessionati esse debent. Iure muni. ar. cvij.
Testimonio si vnus manum alterius lucrari vellet pro falso, id facere cogitur mettertius cũ hominibus fide dignis. Iure muni. ar. cix.
Testimonium pro vulneribus in manuali facto debet esse septem testium. Iure muni. ar. cx.

Testimonium occasiõe iniuriarum quod cedit ad vitam, vel sanitatẽ, perficere vnus debet metseptimus. Iure muni. ar. cxi.

Testibus se probaturum offerens & deficiens causam illam perdit quàm probaturus esset. feu. c. xxiiij. glo.

Teutonicus.

Teutonici Regem eligere habent, li. iij. ar. lij.

Teutonicorum laudes, ibidem li. iij. ar. lij. glo.

Teutonica prouincia quelibet suum habet Pallansgrauium, li. iij. ar. liij.

Teutonice prouincie anteq̃ subiecte fuerant à Romanis regna fuere, ibidẽ, et Iure muni. ar. ij.

Teutonicis vexilla feudalia ablata erant, ibidem li iij. ar. liij.

Titubans.

Titubans seu opiso in suis dictis vel verbis si ceciderit vel se retardauerit sine damno potest sese subleuare & verba reiterare, li. i. ar. lxi. Iure muni. ar. xcvij.

Titubãs quis sit, ibidem li. i. ar. lxi.

Torture.

Torturis applicatus etiã fustiũ ictus infamiam nõ irrogat sed causa propter quã id fit li. ij. ar. xiij. glo.

Transactio seu cõcordia

Transactio hoc est reconciliatio pax stipulata in iudicio concepta duobus testibus ꝓbatur, extra iudicium vero septem, intellige in criminalibus, in ciuilibus vero tribus, li. i. ar. viij. Iure muni. ar. lij.

Transactioni datum negotium à iudicio & compositum innouari nõ debet, nec respondere pro eo vnus cogitur, li. i. ar. viij. Iure muni. ar. li.

Transactio maxime custodienda est intãtumq̃ valet sicut iuramentum super pace factũ, ibidem li. i. ar. viij. glo.

Transactiõis virtus triplex, & alia de trãsactionibus abunde vide ibidem, li. i. ar. viij. Iure muni. ar. liij.

Transactionis autoritas non minor est q̃ rei iudicate, ibidem li. i. ar. viij.

Transactio super vna re nõ porrigitur in preiudicium super alia re, li. i. ar. ix. glo.

Transactio facilius de iure admittitur ad probandum q̃ quod actor eum impetere possit. Iure muni. ar. liij. glo.

Transactionis declaratio abunde habetur li. i. ar. ix. Iure muni. ar. liij. glo.

Transactionem viciantia que sunt, ibidẽ.

Transactionẽ non impedit infirmitas corporis, ibidem.

Transactio in causa famosa irrogat infamiã, li. i. ar. xxxviij. li. ij. ar. xiij. li. iij. ar. xvij. & ibidem vide quomodo procedendum est quod infamiam precaueat transactiõe facta pulchrum notabile.

Transactio per querelam violari potest, li iij. ar. ix. glo.

Transactio sub fide promissa & eam frangere contingat nõ propter id efficitur infamis, sed emendare cogitur, li. iij. ar. ix. glo.

Transactio eandem vim habet sicut sentẽtia, li. iij. ar. xli.

Transactio vel compositio negocij, si ciuitati cõmittat̃ inter principes vel magnas ꝑsonas quid facere debent vt precaueat̃ dãno ciuitatis. Iure muni. ar. li.

Transactio & pax stipulata si coram iudicio facta sit testificari potest iudice & scabinis, si scabini mortui sint testificabitur hominibus fidedignis. Iure muni. ar. lij.

Transactionem principalis violans & cõuictus, pro vulnere manũ, pro homicidio collum demeretur, si alter violauerit statuto verigeldo emendabit. Iure muni. ar. liij.

Transactio per arbitros sub pœna vallata decerni debet, ibidem & Spe. saxo. li. ij. ar. xi.

Transactio dupliciter violatur, ibidem Iure muni. ar. liij.

Tutor tutela.

Tutor quilibet bona pupillorum postq̃ se abinuicem seperare voluerint restituere tenetur. Spe. saxo. li. i. ar. xi. glo.

Tutor si confitetur per modum cõtractus & proprio motu nõ nocet pupillo sed tãtum quando confitetur iudicialiter iudice cogente, li. i. ar. xi. glo.

Tutoris negligentia imputatur non in collocando sed in non conueniendo debitores, ibidem.

~~Tutor contra tutorem qui non fecit inuentariũ absq̃ causa in litem iuratur, ibidem.~~ NB

Tutor in tutandis rebus pupilli non tenet̃ recte nisi de dolo & lata culpa, ibidem.

Tutor non faciens ea que facere quilibet legittime se defendens tenetur, nõ videtur defendere, ibidem glo.

Tutor in reddenda ratione tutoris sufficit contra eum probare quod fructus bona fide percipi potuerunt, licet percepti per eum

Tutor suspectus accusari ab omnibus etiã mulieribus admittitur, ibidem & Iure muni. ar. xxvi. feu. c. lvi.
Tutor nõ solum remouetur sed & punitur, ibidem. li. i. ar. xli.
Tutor remouetur etiã sine accusatore & causas quando id fieri debeat vide ibidẽ li. i. ar. xli. & Iure muni. ar. xxvi.
Tutor remoueri potest propter latam culpam et ex sola contumacia reddit̃ adeo suspectus quod remoueri possit, ibidem ar. xli. glo.
Tutor dicitur suspectus ex moribus nõ ex diuitiarum defectu, ibidem li. i. ar. xli.
Tutorem alium iudex dare cogitur cum quis habiturus est litem cũ tutore ibidẽ.
Tutorem iudicat iudex prouincialis, In ciuitatibus vero iudex ciuilis, ibidem. & feu c. lvi. glo.
Tutorem accusare potest mater, auia, & quelibet mulier, & istud ius est speciale in fauorem tutele sancitum, ibidem li. i. ar. xli. Iure muni. ar. xxvi. feu. c. lvi.
Tutorum suspectorum pœna est quod efficiuntur infames. li. i. ar. xli. Iure muni. ar. xxvi. feu. c. lvi.
Tutoriam prohibere quid sit. li. i. ar. xli. feu c. lvi. abunde.
Tutorẽ habere vnus potest ante tẽpora discretionis & tp a senectutis. li. i. ar. xlij.
Tutorem non habens in presens eum ad terminum à iudice assignatum statue re tenetur, ibidem.
Tutorem habens senex per id non diminuit emendam, ibidem.
Tutela duplex in bonis & honore. ibidem li. i. ar. xlij. & xliij. feu. c. xxvi.
Tutela itẽ triplex secundũ ius feudale, bonorum, honoris, et vite. feu. c. lvi. ibidem. circa ar. xlij. li. i.
Tutela finitur multis modis. ibidem. li. i. ar. xlij. Iure muni. ar. xxvi. feu. c. xxvi. & lvi.
Tutor, sine tutore querulari non potest iure spirituali nisi habeat quatuordecim annos, ibidem li. i. ar. xlij.
Tutorem dare potest iudex mulieribus in omni actione violentiarum quę nõ infert duellum si verum habere non possunt tutorem & in omni manuali facto, li. i. ar. xliij. Iure muni. ar. xxvi. glo.
Tutor mulieris erit agnatus in actiõe quę infert duellum, ibidem li. i. ar. xliij.
Tutor mulieris in actionibus duellum nõ inferentibus esse potest ferendarius & alter quiuis ad id idoneus, ibidem li. i. ar. xliij. glo.
Tutor, si fœmina vidua vel vxor agat cõtra tutorem propter male occupata bona, iudex eius tutor erit, li. i. ar. xliij.
Tutor, vxori si maritus donationem propter nuptias in hereditatibus facere velit in recompensationem, in hoc casu iudex tutor eius erit, ibidem li. i. ar. xliij. & feu. c. lvi. glo.
Tutor suspectus abstinere debet à tutela q̃diu non discernatur inter eos, ibidem li. i. ar. xliij.
Tutor defendit pupillum impensis pupilli, ibidem.
Tutor, quemadmodum tutori prohibetur rem emere pupilli sic & eius vxori, ibidem li. i. ar. xliij. glo.
Tutor pupillam maritare potest & bona in dotem assignare, ibidem de tutoribus plura.
Tutoribus nihil dare potest mulier, ibidẽ.
Tutorẽ necessario habet mulier ad donationem acceptandam, ibidem in annota.
Tutor vxoris maritus est q̃uis sit ei non equalis generatione li. i. ar. xlv.
Tutor viduę post mortem mariti est eiusdem vxoris agnatus proximus et non mariti, ibidem.
Tutoria mariti respectu vxoris differt ab alijs tutelis, ibidem & Iure muni. ar. xxvi. glo. & alia de tutoria viri in respectu ad vxorem, ibidem.
Tutelę mariti triplex effectus vel tutelę mariti cum alijs triplex conuenientia, ibidem li. i. ar. xlv.
Tutores veri vt pote vir vxoris vel agnatus varendam pro eis prestare tenentur et promissam adimplere, li. i. ar. xlvi.
Tutores necessario habẽtur à virginibus, mulieribus, in omnibus actionibus & causis vide ibidem ar. xlvi.
Tutores necessario habẽt mulieres in actionibus ex triplici causa, ibidem ar. xlvi. gl.
Tutores necessario eligere tenentur mulieres si occasione bonorum contra ipsas agatur, alias cadũt ab actione, si tutorem verum habeant qui tamen absens sit inducię eis dantur, li. i. ar. xlvi.
Tutor à iudicio datus debet pro fœmina varendam promittere & recipere & nihil amplius sustinere, li. i. ar. xlvij.
Tutor à iudicio datus expirato iudicio eius

officium cessat, ibidem.

Tutor dari potest mulieribus à Iudice in omnibus terminis cum verũ tutorem habere non possunt. ibidem.

Tutor seu curator simpliciter ad litem datus intelligitur ad omnes lites dari, & dato curatore in eadem causa, alter dari non debet secundũ ius cõmune. li. i. ar. xlvij. gl.

Tutor à iudice datus sine damno manet, quia est sicut procurator, & non nisi iudicio durante eius autoritas durat. ibidẽ glo.

Tutor dari potest per iudicem prius habẽti tutorem ex sex causis. ibidem li. i. ar. xlvij Iure mu. ar. xxvi. feu. c. xxvi.

Tutores habere non possunt illegittimi et iure priuati. li. i. ar. xlviij.

Tutores habere potentiores nulli admittitur. ibidem glo.

Tutor accipitur multis modis. ibidem. li. i. ar. xlviij. glo.

Tutor pupilli an pacem reddere possit occisori patris pupilli. li. ij. ar. xvi. glo.

Tutor de suo respondere non tenetur super excessu pupilli si absq; eius culpa factũ quid sit. li. ij. ar. lxv. glo. fi.

Tutor quiuis assecurationẽ facere tenetur de bene administrando bona pupillorum exceptis tutoribus quos parentes constituunt. li. iij. ar. xi. glo. & Iure mu. ar. xxvi.

Tutor quis esse debet pregnantis relictę & pueri nondum nati, tum bonorum, vide pulchram declarationẽ. li. iij. ar. xxxviij. Iure muni. ar. xcvi.

Tutores vnde sint dicti. Iure mu. ar. xxvi. glo.

Tutela incumbit agnato, ergo in signum istius accipiũt gladiũ, vide interpretationẽ huius, Iure mu. ar. xxvi. & xlix. et itẽ. Spe. sax. li. i. xxiij.

Tutorẽ quis eligere pueris potest omisso agnato & quomodo id fieri debeat, vide ibidem. Iure muni. ar. xxvi.

Tutor si pupillus moritur rationem hęredi eius facere tenetur, ibidem Iure mu. ar. xxvi. Spe. saxo. li. i. ar. xxiij.

Tutor rationem & calculum facere non potest sine presentia illorum qui sunt expectantes. Iure muni. ar. xxvi.

Tutor, nullus se intromittere debet tutelę, nisi ad iuramentum & ad fidem suam, ibidem.

Tutores veri & legittimi qui sunt et quod sint in triplici genere, ibidem.

Tutor agnatus tutelam suscipiens assecurare debet bona pupillorũ fideiussoribus immortalibus, ibidem.

Tutor bona pupillorum destruere nõ debet, ibidem.

Tutor rationem facere de anno in annum tenetur, ibidem.

Tutor non potest bona pupillorum oppignorare vendere sine consensu expectantium, nec alienatio huiusmodi aliquid iuuat, ibidem.

Tutor expensas proprias faciens in bonis pupillorum an vtilitatẽ exinde tollet, ibidẽ

Tutore expensas faciente in bonis pupillorum cui census cedunt, vide ample ibidẽ

Tutor suscipiens tutelam bona mobilia taxare debet, ibidem.

Tutor soluens liquida debita pro pupillo, pueri tutoris propinquiores erunt id obtinere quam pupilli negare, ibidem.

Tutor probare solus tenetur si bona pupilli deperdita sunt quod non eius negligentia id factum sit, ibidem.

Tutor potest bona pupillorum diuendere ex certis causis, ibidem.

Tutor in iudicio respondebit pro pupillo, ibidem.

Tutoris potestas cum iudicialiter cõfirmatus sit erga pupillos, ibidem.

Tutor ex proximioribus agnatis per iudicem eligendus est, ibidem.

Tutor ex duobus agnatis, vel alijs remotioribus etiam cognatis per iudicem eligi potest quem noscit fore pro commodo pupillorum, ibidem.

Tutoriam vt suscipiat agnatus iudex eum cogere potest, ibidem.

Tutor, pupilli sine tutore nec quicq̃ agere possunt, nec hęreditates suscipere, nec promissum facere, nec aliquid acceptare, etiã si vertat in vtilitatem eorũ, ibidem & feu. c. lvi. glo.

Tutores qui esse non possunt, ibidẽ, Iure ni. ar. xxvi.

Tutor propter quid potissimum accusatur, ibidem.

Tutores conuinci per testes septem possũt & per sententiam reici, ibidem.

Tutor reici non potest nisi victus, ibidem

Tutor per sententiam se tutelę ingerere debet, ibidem.

Tutori pupillus nihil dare potest, nec tutor ab eo quicq̃ acceptare, ibidem.

Tutoria est nomen officij, ibidem.

Tutela viri respectu vxoris qualis est, &

respectu bonorum qualis esse debeat, ibidē
Tutor etiam dicitur procurator, prouisor, & alia de tutoribus plura vide, ibidem. Iure muni. ar. xxvi.
Tutorem habere dupliciter fit. Iure muni. ar. xlviij.
Tutela si incumbit alicui, quomodo proceditur, vt tutoria sibi cōmittatur. Iure muni. ar. xlix.
Tutores sunt aliqui qui rationē facere minime tenētur. Iure mu. ar. xxvi. feu. c. xxvi.
Tutorum bona vadium est pupillorū cū se tutelę intromittunt. Iure muni. ar. cxl. & Spe. saxo. li. i. ar. xxiij.
Tutor bona pupillorum vēdere obligare non potest, nisi illud cedat in vtilitatem pupilli, ibidem. Iure muni. ar. cxl.

Varenda.

Varendam et cautionem pro virginibus, mulieribus, tutores veri promittere debent & eam promissam adimplere, li. i. ar. xlvi.
Varendam tutores de iure dati recipere & promittere tenentur, sed non requiritur vt adimpleant, li. i. ar. xlvij. causas vide ibidē.
Varenda facta iuramentum delatum reus suscipere non tenetur, li. i. ar. vi. li. ij. ar. xxij.
Varenda post querelam prestanda est p actorem, li. i. ar. lxiij. Iure muni. ar. xxxv. & xli.
Varenda, ante prestitionē varendę vnus quiuis querelam meliorare potest, ibidem li. i. ar. lxiij. Iure muni. ar. xxxv. & xli.
Varenda prestatur ex eo quia reum pro eadem causa nullus impetere potest, li. ij. ar. xv.
Varenda in proposito est euictio vel cautio pro indemnitate, ibidem glo.
Varendam qui prestat illum defendere cogitur qui impetitur, & cui varendam prestiterat, ibidem li. ij. ar. xv. li. iij. ar. xiiij.
Varendam qui prestat in actione coram iudicio cœpta, & postmodum alter superueniens causam eandem in iudicio proponat, si ille qui prior egerit superuenientem iure amouere non posset, causam dimittere eū oportet cū dimidio verigeldo, aut carere manu dextra cum qua prestitit varendam & iudici mulctam, ibidem li. ij. ar. xv. Iure muni. ar. cxvi. & quare id fiat, vide glosam, ibidem.
Varenda si promittatur seu prestetur pro bonis hereditarijs, rebus expeditorijs, vtēsilibus seu mobilibus, ille vero varendam ratam non tenuerit ita quod sibi per sententiam infringatur, promittens iudici mulctā dabit, & res illius cum emenda dimittere cogitur, ibidem li. ij. ar. xv. Iure mu. ar. cxvi
Varendam promittens & non explens an fidefragus nuncupari possit necne, li. ij. ar. xv. glo.
Varendam promittens & nō explens manumq; amittat, vt textus habet, an sit infamis, ibidem glo. li. ij. ar. xv.
Varendę vtilitates, vide li. ij. ar. xv. li. iij. ar. xiiij. Iure muni. ar. xli. glo.
Varenda iure Saxonico adaptatur & cōformatur euictioni aut euictori in legibus, ibidem li. ij. ar. xv. glo.
Varendam qui prestare viderit & non cōtradixerit agere postmodū nō potest, ibidem li. ij. ar. xv.
Varendam actor quilibet prestare debet in causa mortis, homicidij, mutilatione, & vulnerum pro domino suo & suis agnatis li. ij. ar. xvi. & in glo. vide quomodo hic dominus accipi debet, & item Iure muni. ar. cxvi. feu. c. lxx. glo.
Varendam prestare nullus cogitur nisi cui competit actio vel querela, ibidem li. ij. ar. xvi. glo.
Varendam maritus pro vxore prestabit, & non vxoris agnatus, ibidem glo.
Varendator seu euictor quomodo procedere debet in negotio cum res furtiua apud aliquem inuenitur, li. ij. ar. xxxvi. Iure muni. ar. cxv. & cxxxij.
Varendam in actionibus ciuilibus promittens & eam non implens quid demeretur, Iure muni. ar. cxvi. glo. finali.
Varendare Principes & Illustres emptores suos debent litteris per nunctium innatum transmissis, li. ij. ar. xlij. glo.
Varendare venditor emptorem oportet cum opus fuerit, ibidem glo.
Varenda, quędam sunt quę non necessario varendantur, li. iij. ar. iiij. glo. & inueniuntur quindecim modi vbi varendare vnū non cogitur alter, ibidem in glo. expresse.
Varendare si non vult rem quā vendidisse recognoscit, hic fur aut furi similis presumitur nisi illud in venditione expresserit, li. iij. ar. iiij.
Varendę diuersitatem vide secundum qđ bona diuersimode venduntur, donantur, ibidem.
Varendari bona immobilia non tenentur si nondum resignata sint, ibidem.

Varēdator quis proprie dicatur & cui prestatur varenda, ibidem.
Varendator Christiani iudeus esse nō potest, li.iij.ar.vij. Iure muni.ar. cxxxviij.
Varenda in actione iniuriarum primum expeti debet, li.iij.ar.xiiij. Iure muni.ar.xli.
Varenda prestita actor querelam corrigere non potest, ibidem li.iij.ar.xiiij. Iure muni.ar. xli.
Varenda cum perficitur vel cauetur, tunc debitum non potest meliorari aut maiorari, sed bene minorari, ibidem li iij. ar.xiiij. in annota. Iure muni.ar.xli.
Varenda nō sufficit quod promittatur, sed quod actu prestetur necesse est, ibidem li. iij.ar.xiiij. in annota.
Varendę vtilitates quod videlicet te nullus pro ista causa accusare poterit, & varendator te tueri tenebitur, & alias varendę vtilitates vide., ibidem li.iij.ar.xiiij. Iure muni.ar.xli. glo.
Varenda, ab illo expetitur qui accusat, ibidem li.i ij.ar.xiiij.
Varenda, post varendę prestationem potest peti iuramentum calumnię, ibidem in annota.
Varenda prestita actor non potest meliorare causam sed bene minuere, ibidem glo.
Varendator esse non potest in furto manualis facti, li.iij.ar.xxxv. declarationē vide ibidem in glosa. & Iure muni. ar.cxiiij. & hoc idem trahi potest ad homicidiū manualis facti.
Varendator datur vbi res furtiue apud aliquem inueniuntur, ibidem li.iij.ar.xxxv.
Varendator, querela duplex est vbi varēdator necessario habetur, ibidem.
Varēdare oportet mobilia quoad vixerit, feudalia anno & die, donata non varendātur, li. iij.ar.lxxxiij. Iure muni.ar.xxi. & ar. xxx. & item li. i. ar.xxix.
Varendatori dande sunt res quę vendicātur vt eas defendat, li.iij.ar. lxxxiij.
Varendare emptorem venditor oportet contra presentem anno & die, contra absentem xxx.annis & anno & die vel quoad vixerit, cōtra pupillū ad quatuordecim annos. Iure muni.ar.xxi. & Spe. saxo.li.i. ar.xxix.li.ij.ar.xliij.ibidē etiam vide quomodo contra Imperium & ciuitatem varendatur, ad hunc passum itidem vide abūde. Iure muni.ar.cxl.glo.
Varēdator ad quem me traho si aufugerit, vel eundem habere non possum, rem impetitam dimittere cogor cum mulcta et emenda. Iure muni.ar.lvi.glo. & Spe. sax. li.ij.ar.xxxvi.
Varendatio quomodo promitti debet in equo vendito & alijs rebus quę subsunt periculo. Iure muni.ar.xcix. & in glosa vide ibidem.
Varendatione non indiget aurum, argētum non formatum. Iure muni.ar.cxxxiij. & Spe. saxo.li.ij.ar.xxxvi.
Varendare quamdiu venditor tenetur emptorem. Iure muni.ar.cxl. & Spe. saxo.li. ij.ar.xxix.li.iij.ar.iiij.
Varendari bona obligata non possunt nisi sub hac condicione quod obligata sunt, & quod ille non exemit ad tempus prefixum. Iure muni.ar.cxl.

Vasallus.

Vasallus, de successione vasallorum vide li.ij.ar.lviij.glo.
Vasallus per successionem nō cogitur de hereditario debitum soluere nomine feudi sed dūtaxat de fructibus feudi. li.ij.ar. lviij. glo.
Vasalli iuramentum quid contineat, li.iij. ar.xix. feu.c.iij. glo.
Vasallus tenetur iuuare in destructionem castri domini sui feudalis ex certis causis, li.iij.ar.lxviij. & lxxviij.
Vasallus licite domino & Regi in iniurijs resistere potest, nec suam in eo ledit fidelitatem, li.iij.ar. lxxviij.
Vasallus licite insequi potest dominum et cognatum &c.et econuerso in causa pacis fracte, ibidem.
Vasallus quid facere potest contra dominum citra eius fidelitatem, ibidem.
Vasallus socium vię, hospitem tam actiuū ꝙ passiuum, & illum qui ad gratiam confugit contra dominum defendere debet, ibidem.
Vasallus, de vasallis vide plura quę facere possunt citra offensionem fidei, ibidem.
Vasallus contra omnes dominum iuuare debet, excepto superiore domino qui ceteris preest, ibidem.
Vasallus in guerra dominum iuuare tenetur, & quomodo, ibidem.
Vasallus excōmunicatum dominum iuuare non tenetur, ibidem.
Vasallus contra dominum agēs caute pro

cedere debet, ibidem.
Vasallus insequi dominum potest dupliciter, ibidem.
Vasallus nullibi contra dominũ agere potest nisi coram vasallis, & hoc occasiõe feudi, in alijs vero causis corã iudice prouinciali, ibidem li.iij.ar.lxxviij.
Vasallus dominum accusans an eum hostiliter insequi, vel contra eum procedere possit, li.iij.ar.lxxviij.glo.
Vasallus interficiens dominum vita honorẽ bonis priuatur, & econtra dominus occidens vasallum, li.iij.ar.lxxxiiij.feu.c.iij.
Vasalli bonorum successio distincta, ibidẽ li.iij.ar.lxxxiiij. glo.
Vasallus ex debito omagium domino prȩstare tenetur, & quomodo, vide feu. c.iij.

Venatio.

Venãdo sata ꝑtransire nõ licet.li.ij. ar.lxi.
Venatio ferarum licet sit libera prohiberi tamen vnus potest ne syluam intret alienã & ita per indirectum venatio prohibetur, li.ij.ar.lxi.Iure muni.ar.cxxiij. glo. & alia de venationibus, ibidem.

Vendicatio rei.

Vendicatio, ad vendicationẽ rei tria requiruntur, li.ij.ar. xxxvi. glo.
Vendicatio bonorũ quomodo fit & quȩ requiruntur vt valeat, li.i. ar.lxx. glo.li.ij. ar.xxxvi.glo.Iure muni. ar.cxxxv.glo.
Vendicatio rei ablatȩ quomodo fieri debet, ibidem Iure muni.ar.cxxxv.
Vendicari seu alloqui res nõ possunt nisi quȩ sui differentiam habẽt, vt pecora, equi vestes, &c. nummi vero vendicari nõ possunt, ibidem li.ij.ar. xxxvi. Iure muni. ar. cxxxv.
Vendicare rem vnus qui bona voluntate alteri oppignorauit cõcrediditue et ꝑ eũdem amittatur ludo vel furto non potest nisi apud illum cui concredidit, dato quod apud alium eandem prȩueniat, li.ij.ar.lx.
Vendicatio contra quem cõpetit si vestis apud sartorem furto ablata sit furcꝫ detineatur, an cõtra furem vel sartorẽ ipsum, ibidem. li.ij.ar.lx.
Vendicans rem apud aliquem absqꝫ iuris ordine, violentiamqꝫ eidem in possessiõe faciat vt violator iudicatur, immo si suam etiam rẽ accipiat non iuridice, perdit eam, Si alterius rem vendicet putans suam esse, duplum reddit, & hoc si veraciter putet suã esse, alias vt p̃do iudicat̃. li.ij.ar.lxx glo.fi.& li.iij.ar.xliij.glo. & ar.xx.glo.
Vendicans rem alienam punitur, soluit enim mulctam & emendã. li.iij.ar.xx.glo.
Vendicata si sit res apud aliquem quomõ iste potest obtinere varẽdatorem & quomodo non. li.iij.ar.iiij.
Vendicare quis poterit rem quȩ vltra prȩfixum tempus contra iusticiam occupatur li.iij.ar.xxij.
Vendicans rem contra iuris ordinem si iure ab eadem repellitur dimittere eam cogitur cũ mulcta & emẽda. li. iij. ar. xliij. & in glo. ibidẽ, vide plura ad propositũ.
Vendicare rem contigit dupliciter, ibidẽ. li.iij.ar.xliij.feu.c.lxix. & li.ij.ar.liij. & alia de vendicationibus plura.
Vendicatio rerum quomodo fit, ibidem. li.iij. ar.xliij.
Vendicata re apud aliquem ille triplicem desuper habet responsionem, ibidem.
Vendicare rem volens, istud per sententiã iudicis obtinere debet, ibidem.
Vendicari non possunt aurum argentum non elaboratũ, si ille qui possidet ita locuples & diues est, quod citra suspicionem illa possidere possit. li.ij.ar.xxxvi.Iure muni. ar.cxxxiij.
Vendicatio, a vendicatione rei si iusto vẽdicet rem nihil soluit iudici & scabinis. Iure muni.ar.cxxxvi.
Vendicare rem volens apud aliquem inuẽtam quomodo procedendum. Iure muni. ar.cxxxv. & ar.cxxxix.
Vendicatio, vide supra plura in dictione Impetitio.

Venditio: venditor.

Venditionis & emptionis conditiones vide abunde li.i. ar.ix. glo.
Venditor emptoris varendator esse debet ibidem li.i.ar.ix.li.ij.ar.xlij.li.iij.ar.iiij.Iure muni.ar.xcix. & cxl.
Venditionem an hȩres explere tenetur mortuo patre, & an pecuniam restituere debeat, li.i.ar. ix. glo.
Vendite res & tradite post precium solutum emptori acquiruntur ex lege xij.tabu. ibidem li.i.ar.ix.glo.
Vẽdicio immutat dominium non iuridica abscessio vel resignatio, li.i.ar.xxxiiij. glo.
Venditio & obligatio quo differunt, li.ij. ar.xxiiij. glo.
Venditor iure municipali tenetur emptori de euictiõe & q̃diu, li.ij.ar.xxxvi. glo. Iure muni.ar.xxi. &. cxl.glo.

Venditionis, pignorationis, feudi, differentia, feu.c.lv. & circa ar.xxiiij.li.ij.Spe.sax.
Venditor tenetur defendere emptorem in foro emptoris, li.ij.ar.xxxvi.glo. & alia q̃ plura de venditione ibidem, clarius etiam vide ad id li. ij.ar.xlij. glo. li.iij.ar.lxxxiij. glo.
Venditio & locatio in quibus differunt, li. ij.ar. lix.glo.
Venditor si venditionem recognoscit & varendare non vult, habendus pro fure nisi in contractu id exceperit, li.iij.ar.iiij.
Venditor non tenetur de euictione si violētia vel iniuria in re empta sit emptori, ibidem glo.
Vendita vel donata mobilia si quis vendicet venditionem negans possessor mettertius eam venditam vel donatam esse citius probabit, li.iij.ar.iiij.
Vendita & donata citius obtinentur q̃ is qui vendidit negare poterit, ibidem glo.
Venditor ius suum emptori in subsidium defense tribuere debet, ibidem.li.iij.ar.,iiij. glo.
Venditio, in venditione equi quę sunt cauenda. Iure muni.ar.xcix.
Venditio omnium rerum quomodo caueatur etiam in mercantijs, ibidem glo.
Venditor quomodo euincere emptorem debet, ibidem pulchra vide.
Venditor recognoscens venditionē, si res sit falsa, & ille dicat quod non promiserit sibi pro falso appareatq̧ expresse falsitas, respondere eum super falso oportet, ibidē Iure muni. ar.xcix.
Vendens rem falsam & posthac probatur falsitas demeretur pœnam varende, ibidē.
Vendere qui vult aliquid debet esse rei dominus. Iure muni.ar.cxl.
Venditio quomodo valet & quomō non vide per longum ibidem.
Venditio esse debet cum denominatione summe ibidem. & feu.c.lv.
Venditio inualida est nisi subsequatur voluntas vtrorūq̧, ibidem Iure mu.ar.cxl.
Vendens domum vbi & pars pecuniarū datur, emptorq̧ possessionem accipiat & tandem tergifacit emptionem, prius dare viceuersa cogitur possessionem domus vēditori, & tādem agat pro pecunia desuper data, ibidem
Vendens bona, domum, & simile quid, et resignatione non susequuta damnificantur bona, cui cedit damnū illud: Rz. quod emptori, ibidem.
Vendens bona etiam dato quod pecunia datur, & ille non accipit bonorum possessionem cui cedit damnum si interim eueniat: Rz. quod emptor negare poterit emptionem, pecuniā tamen desuper datam perdit, posthac tamen occasione illius agere poterit, ibidem glo.
Vendens equum quem etiam emptor in possessionem accipit suam, rogat tandem venditorem vt in stabulo eius ad tempus maneat, si eueniat damnū in equo, cui cedit damnum illud. Rz quod emptori, et alia de venditione & emptione plura ibidem.
Vendi bona obligata non possunt nisi in illa summa in qua fuerunt obligata, ibidē glo.
Venditio, conditio in venditione vel emptione apposita obseruāda plurimū est. Iure muni.ar.cxl.glo.
Venditio & obligatio in quibus differunt ibidem Iure muni.ar.cxl. feu.c.lv.
Venditio, vide supra ad hanc materiā plura in dictiōe Emptio, & dictiōe Mercator.

Verigeldus.

Verigeldi medius mansus taxa est qui aliquando ad decemocto libras, quandoq̧ ad decē, aliquando nouē extēditur, li.i.ar. xxxiiij.li.iij.ar.xlv.Iure muni.ar.xvij.
Verigeldus post tres mēses à tempore acquisitionis soluitur, li.i.ar.lxv.
Verigeldus proscripti, iudici cedit & non actori, li.ij.ar.iiij.glo.
Verigeldi fideiussoriā statuere non oportet si tantum proprij habet quantum verigeldus valet, li.ij. ar.v.
Verigeldus medius soluitur si quis varendam promittens defendere se nō valeat, li. ij.ar.xv. & item pro mutilatione & vulneratione varia de verigeldo vide ibidem, li. ij. ar. xvi.
Verigeldus non proscripti per fideiussores ad statuendum promissi & non pręsentati cedit parti, li.ij.ar.iiij. & li.iij.ar.ix.
Verigeldus nonnisi vnus soluitur, & hoc medius pro multis vulneribus in vna guerra illatis, li.ij.ar.xvi. glo. Iure muni. ar.xc.
Verigeldum plenum & emendam habet, licet defectū in mēbro patiatur, li.ij.ar.xxi.
Verigeldus propter quid datur, ibidē glo.
Verigeldus rusticorum ducenti solidi qui faciunt decem libras, li.ij.ar.xl.glo.li.iij.ar. xlv.

Verigeldus primum ex mobilibus, tandē ex censibus si mobilia non sunt, vltimo in defectu istorū ex hereditatibus expetitur, li.ij. ar.xli.glo.

Verigeldum quandoq; iudex accipit, vtpote ab illis qui proscripti sunt & qui fideiussoriam statuunt comparendi & nō statuuntur, rationes vide ibidem glo.

Verigeldum in alijs casibus extra proscriptum pars aduersa capit, ibidem glo.

Verigeldus emenda & mulcta soluitur pecunijs cōmuniter in prouincia currentibus. li.iij.ar.xl.glo.

Verigeldus à fideiussore de non statuēdo illo quem fideiussit in actiōe criminali ad actorem pertinet. li.iij.ar.ix.

Verigeldus secundum Saxones est specificatus pro vnoquoq; excessu, secundum leges vero non. li.iij.ar.ix.glo.

Verigeldus vniuscuiusq; status hominū, tam dominorum, liberorum, seruorum, illegittimorum, per totum vide. li.iij.ar.xlv. feu.c.lxix.glo.

Verigeldi mediam partem habet vxor viri sui & virgo sui ortus, ibidem.

Verigeldo illegittimi carent, ibidem, li.iij. ar. xlv.

Verigeldus dediticiorum maior est q̄ originarium q̄uis illi sunt vilioris conditionis rationes vide, ibidem glo.

Verigeldus vbi non habetur expressus alicuius rei actor taxabit rem & reus minuet iuramento taxam, secundum leges aliter fit. li.iij.ar.xlvij. & li. vel secundum sui valorem, vt li.ij.ar.xl.glo.

Verigeldum taxatum diuersi generis animalibus per longum vide, li.iij.ar.li.

Verigeldum certa animalia non habent et res mobiles, quare secundum estimationē si solutionem faciens suo non minuerit sacramento persoluantur, ibidem.

Verigeldus quod sic & nō aliter alicuius rei impositus sit ratio perquirēda non est, hęc enim voluntas legislatoris fuit, ibidem li.iij.ar.li.

Verigeldus Iure municipali est xviij. talēta medius vero ix. talenta. Iure muni. ar. xvij. Spe. saxo. li.i.ar.xxxiij.glo. & li.iij. ar. xlv.

Verigeldus nonnisi apud iudicem & coram scabinis soluitur. Iure muni.ar.cxxx.

Verigeldi, mulctę, emēdę differencia, ibidem glo. feu.c.li.

Verres.

Verres quid sit. li.ij.ar.lxij.glo.

Veritas.

Veritas non defensa opprimitur, li.i.ar.lxij

Via: viator.

Vias vetitas in agris pertransiens à qualibet rota nūmum vnum soluit, & equitās dimidium & damnum cum hoc resarciet, li.ij.ar. xxvij.

Via esse debet octo pedum, in angulis sedecim pedum, ibidem glo. & infra eodem li.ar.lix. Iure muni.ar.cxxxi. & ex lege xij tabu. hoc idem habetur, ibidem.

Via per agrū facta vno anno publice cōtinuata sine prohibitione nulli prohibetur ibidem li.ij.ar.xxvij. in annota.

Viator frumenta depascens & non exportans soluit damnum. li.ij.ar.xxxix. Intelligitur de illis qui pecoribus immissis depascunt, ibidem.

Via esse debet libera de vna villa in aliam li.ij. ar. xlvij. glo.

Via regia qualis esse debet, & currus, eques, pedester, quomodo se in via obseruare debent. li.ij.ar.lix. Iure muni.ar.cxxxi

Via arcta si fuerit aut super pontem quomō currus se obseruare debet, aut si equitans, transiens persecutionē patiatur, quomodo eos gerere oportet, & alia quomō se vnus erga alium in eundo, equitando in via habere debet. li. ij.ar.lix.

Viator equū fessum habēs licet spicas eidē iuxta viam succidere & equo apponere, dummodo pedem in via contineat, & ea si non asportet, li.ij.ar.lxviij.

Viatori licitum est equum fessum refocillare in syluis & viridi herba, li.ij.ar.lxviij. glo.

Viarum socijs specialia quędam, li. iij.ar. lxxviij.

Vię socius defendere socium potest etiam contra dominum suum dato quod sibi pacem promittat, ibidem.

Vię socius quis sit, ibidem li.iij.ar. lxxviij.

Vidua.

Vidua post mortem mariti quantum bonorum accipit, & quomodo seperatur à bonis, li.i.ar.xx. Iure muni.ar.xxiij.

Vidua post tricesimum cum herede domestica diuidit cibaria, li.i.ar.xxij.

Vidue, virgines, proprietates vēdere possunt sine licentia tutoris si heres tutor non sit, li.i.ar.xlv.

Vidua secundum voluntatem heredis sepulturam procurabit, li.i.ar.xxij.

Vidua post tricesimum cum herede domestica diuidet cibaria in omnibus locis possessionis defuncti, ibidem & iure muni.ar. xxiiij. & lviij.

Vidua post dotem accipit res expeditorias & que sint que ad dotem pertineant, li. i. ar. xxiiij.

Vidua quomodo ali debet post mortem viri de bonis mariti, li.i.ar.xlv.glo.

Vidua intra annum restitutionis dotis ali debet ab heredibus viri de fructibus sue dotis, ibidem li.i.ar.xlv.glo.

Vidua retinet honorem & dignitatē defuncti mariti donec alteri nupserit, li.i.ar. xlv.glo. & hoc secundum leges.

Vidua post mortem viri q̄diu sine marito manserit tamdiu euacuare locum non tenetur nisi eam heredes expediuerint iure vel bonis vt sic enim pecunijs acceptis possessionē euacuare tenebitur; quod si fideiussoriā habuerit super his heredes monere non oportebit. Iure muni.ar.xxiiij. Spe.saxo.li. i.ar. xxij.

Vidua superducens virum que nondū est expedita ab heredibus prioris mariti, moriaturq̄ illa vir superstes obtinet ius in bonis mobilibus eiusdem exceptis edificijs & supellectili. li.iij.ar.lxxvi. Iure mu.ar. xxij.

Vidua quid capit post mortem mariti & quomodo diuidit cum heredibus, ibidem li.iij.ar.lxxvi.

Vidua pueros habens post mortem viri cum tutore pupillorum cohabitare non debet, ex lege xij.tabu. propter suspicionem In annota.circa arti.ibidem lxxvi.li.iij.

Viduam superducens que habet feudum aut proprium, aut dotalicium, si quid arando in agro laboris fecerit ipsa decedente viro cedit annona, & alia ad hanc materiam ibidem vide.ar.lxxvi.li.iij.

Viduam superducens & moriatur, census persessi viro cedunt, ibidem.

Viduam superducens que habet pueros et vir item habet suos ex priori vxore bona labore acquisita et exinde hereditas empta eandem pueri viri maiori iure obtinent q̄ pueri mulieris, si donationem vxori nō fecerit. Iure muni.ar.xcvi.glo.

Vidua, vide ad hanc materiam plura supra in dictiōe Mulier, & infra dictione vxor

Villa: villani.

Villani ex vno pago si à tempore quo nō extat memoria infra limites alterius ville pecora pascere consueuerunt, ligna & gramina succidere, consuetudo tenenda est, li.ij. ar. xlvij. glo.

Ville & predia iuxta aggeres site ad reparationem aggerum tenentur, li.ij.ar.lvi.

Villam fundare in desertis incipientibus rusticis licebit domino fundi cēsum eis statuere, li.iij.ar.lxxix.

Villā nouā fundantibus rusticis dominus nō potest iura noua in preiudiciū iudicis ꝓuincialis statuere quo mulcta maior ad augeatur, ibidem.

Villa, in villa respondere vnus non tenet secundum iura specialia, sed secundum ius cōmune nisi cōqueratur super hereditate, ibidem.

Villani vnius ville si damnum fecerint villanis alteris ville quid soluunt, li. iij. ar. lxxxvi.

Ville super suis terminis dissidentes ville adiacentes vocentur & discutiant controuersiam. feu.c.lxxi.

Vindicta.

Vindicta duplex, li.ij.ar.xvi.

Violentia.

Violentia aut euidens furtū si euenerit & iudex ordinarius desit, Gograuius ab incolis adminus trium villarum seu prediorum eligatur, li.i.ar.lv. Iure muni.ar.xlv.

Violentie clamorem non insequēs mulctā prestabit, li.i.ar.liij.

Violentie illate nesciēs actorem in actione eum nominet absolute, li.i.ar.lxij. vtilitatem istius & quomodo id fiat, vide in glo.

Violentia in ferijs cōmissa ferie eum non defendunt, li.ij.ar.x.

Violentiam si quis per duellum contra aliquem probauerit, pœnam capitalem demerebitur, li.ij.ar.xvi.

Violenter possidens aliquid si contra eum conqueratur, iudex in continenti sequi tenetē, li.ij.ar.xxv. Iure mu.ar.cxij.et cxxxix.

Violentiam illatam nullus per se vlcisci debet nisi sit in fuga, vel in facto cū sibi infertur quid violenter, ibidem li.ij.ar. xxv. & lxx.li.iij.ar.xiij. Iure muni.ar.xxvij.xli. & cxij.

Violentia illata virginibus & mulieribus cum clamore conqueri debet, li.ij.ar.lxiiij. Iure muni.ar. xxxviij.

Violentia illata in furto, homicidio, spolio cũ clamore cõqueri super violatorẽ debet, ibidem li.ij.ar.lxiij. Iure muni.ar.xxxviij.
Violentia, virginibus, mulieribus illata ex tribus agrauatur, li.ij.ar.lxiij. Iure muni. ar.xxxvij. & xxxviij.
Violentię clamor esse non debet vbi non est manuale factum, ibidem li.ij.ar.lxiij.
Violentia, non nisi ex volũtate fit, li. ij.ar. lxv.glo.
Violentię & damni differentia, ibidẽ glo.
Violentia, pro violentia seu pace fracta citatus cum quot personis ad iudicium venire, & quomodo armatus esse debeat, li. ij.ar.lxvij.
Violatorem pacis interficiens vel vulnerans nihil demeretur, si iuret eum in facto vel facti fuga occidisse, li.ij.ar. lxix, vide ibidem instantiam in glosa.
Violentię clamorem omnes insequi debẽt exceptis clericis, mulieribus, pastoribus, sacristis, li.ij.ar.lxxi.
Violator pacis quomodo insequi debet, & quomodo procedendum contra eum si in aliam fugierit iurisditionem, ibidem.
Violator pacis in manuali facto inuestigatus & comprehensus in aliam iurisditionem fugiens extradi debet ad ius vbi patrauit violentiam, ibidem.
Violatorem pacis insequens in aliam iurisditionem, cautionem statuat super verigeldo, si forsan iniuste contra illum agatur, ibidem li.ij.ar.lxxi.
Violator pacis si super aliquod castrum fugierit quid faciendum, li.ij.ar.lxxij.
Violator pacis quomodo cõtra eum procedendum, ibidem glo.
Violatorem pacis si quis in arce fouet eãdem pœna consequitur triplex, ibidem ar. lxxij.glo.
Violentia in sexu patrata edificia predio rum destruuntur, li.iij.ar.i. & propter eandem violentiam animalia etiam decolant, ibidem.
Violentię secutores dato qđ reus victus non sit, non delinquunt, dummodo illum iudicio presentent, ibidem.
Violari possunt tres gradus sexus muliebris, liberarũ, coniugatarum, deodicatarũ, ibidem.
Violatorum sexus muliebris pœna sextuplex, ibidem.
Violentia est stuprum in virgine sorore filia patratum quomodo ex lege xij. tabu. punitur, li.iij.ar.i.
Violata virgo an castitatem perdit, li. iij. ar.i. glo.
Violenter trahens aliquem a iudicio contra quem actio iniuriarũ proponitur si cõprehensus fuerit simili pœna punitur, si effugerit proscribitur, li.iij.ar.ix. Iure muni. ar. cxviij.
Violator pacis indicte tempore actionis alicuius primum debet super pace fracta actio terminari, li.iij.ar.xxxvi.
Violator pacis in manuali facto deprehensus, sententiatur vt pacis violator, ibidem.
Violatori pacis non est respondẽdum nisi prius emendet pacem fractam, ibidẽ glo.
Violans pacem etiam sine occisione, sed tantummodo baculo percutiẽs capite punitur, ibidem li.iij.ar.xxxvi.glo.
Violentia in vendicando aliquam rẽ vel se intromittendo cõtigit dupliciter, li. iij.ar. xliij. glo.
Violentia cõmittitur etiam in meretrice si preter eius volũtatem eam opprimat, li.iij. ar.xlvi.immo & vita punitur, in glosa tamen vide intellectum istius.
Violẽter aut iniuriose aliquid accipiens siue multum siue parum reddere compellitur cum emenda, li.iij.ar.xlvij.
Violentię & iniurię differentia, & quid vtrunqȝ sit, & quomodo defendi debeat, li.iij.ar. lxxviij.
Violentię resisti potest dupliciter, cum armis & sine armis, ibidem.
Violenter bona occupans ante mortem alicuius perdit ius quod expectabat habere post mortem illius, li.iij.ar. lxxxiiij.
Violatorem nequientes comprehendere villani sine culpa manebunt si sacramento probabunt insequi eum nõ potuisse, li. iij. ar.xci.
Violenter domos irruens predoni similis est, & per clamorem contra eum agi oportet. Iure muni.ar.xxxviij. & xlv. glo.
Violentiam si virgo sparsis crinibus iudicium veniendo contra aliquem declaret, & accusatus libere non vinctus ad iudiciũ veniat absoluitur metseptimus, Iure muni. ar.xxxviij.
Violẽtię accusatus homo probus si sit extra manuale factum, euadet metseptimus Iure muni.ar.lxxi.
Violentia & irruptio domorum probari potest vulneribus, & sectione edificiorum & protestans iudice & scabinis duellũ ac

quirit. Iure muni. ar. xc.
Violentiam & iniuriam faciens, ibidem proscribi & sententiari debet vbi demeruit Iure muni. ar. cxiij. glo.
Violentia vi & armis propelli debet. Iure muni. ar. cxxxv. li. ij. ar. lxxi. glo.
Violentia non est in verbis aut voluntate si actio non subsequatur, feu. c. xxxix.
Violenter rem etiam suam possidere volens contra illum qui est in possessione, secundũ ius prouinciale perdit collũ, secundum ius feudale perdit feudũ, feu. c. xxxix.
Violentia, vide ad hunc passum plura in dictione Manuale factum, dictione Raptus, dictione Stuprum, & titulo Obsidia & titulo Pax.

Vir.

Vir copulatus vxori omnia accipit in tutelã, li. i. ar. xxxi. intellige tamen de immobilibus bonis quia mobilia ipso iure vsurpat sibi, ibidem glo.
Vir etiam vitricus, preuignis ex mobilibus nisi vtensilia dare tenetur, ibidem glo.
Vir mortua vxore succedit in dote et alijs bonis secundum ius Saxonicum, secus est de iure cõmuni vbi pater tollit, ibidem li. i. ar. xxxi. & alia plura de donationibus inter virum & mulierem.
Vir tueri debet vxorem sed non econtra, li. i. ar. lxviij. li. ij. ar. lxxi. glo.
Vir mortua vxore aliam & tandem aliã licito superducere potest vxorem, & econtra vxor etiam, li. ij. ar. xxiij.
Vir & vxor cõpatres simul esse non possunt, li. iij. ar. xxvij. glo.
Vir obtinet illud totum ius vxore mortua quod sibi competere videbatur ita quod dotalicium mariti prioris q̃uis sibi per heredes non fuit deputatum & diuisum, alter superducens vir post mortem vxoris tollit. Iure muni. ar. xxij. & Spe. saxo. li. iij. ar. lxxvi.
Vir alienari vxori admittens bona que alienare non deberet in damnum cognatorum respõdere pro his tenetur. Iure muni. ar. xxiij. & li. i. ar. xxxi.
Viri honor mulierẽ nobilitat, li. iij. ar. xlv. glo.
Vir filium habens si superducat viduã etiã puerũ habentẽ lucrata per eos bona post mortem ipsorum, filius mariti maiori iure obtinet q̃ filius vxoris. Iure mu. ar. xcvi. gl.
Vir habens proprietatem & feudum relinquat filios & filias propriũ & mobilia cedunt vtrisq;, feudum duntaxat filijs. Iure muni. ar. xcvi. glo.
Vir duplices habens pueros, & primi sunt emancipati, alijs item fecit donationem aliquã, residuũ diuident per equum, ibidem.
Vir, vide ad hunc locum plura supra in dictione Maritus.

Virga.

Virga quantum cõtineat, li. iij. ar. xlv. glo.
Virgis ad statuam nemo ceditur nisi pro furto, preda & simili excessu. Iure mu. ar. xliij. glo.

Virgo.

Virgo propter violentiam cum clamore proponere debet, li. ij. a. lxiiij.
Virginũ raptus aggrauatur propter tria, & pœna eiusdẽ triplex, ibidẽ li. ij. ar. lxiiij.
Virgines, vidue, ꝓprietates vendere possunt sine licentia tutoris si heres tutor non sit, li. i. ar. xlv.

Vita.

Vitam amittens aut manum propter iniuriã siue redimat eandẽ siue nõ, mulctam et emendam propter hoc non soluit, li. iij. ar. l. rationes vide ibidem in glosa.
Vitam pro paganismo vel infidelitate nemo demeretur nisi Christianus qui apostauerit, li. ij. ar. xiij.

Vite prouisio.

Vite prouisio mulieribus data quid sit & que dicitur, li. i. ar. xx. Iure mu. ar. xxij. feu. c. xxxi. glo.
Vite prouisio, feudum mulierũ, quomodo differunt, ibidem li. i. ar. xx. feu. c. xxxi.
Vite prouisionis triplex beneficiũ, li. i. ar. xx. glo.
Vite prouisio nouem modis amittitur, li. i. ar. xxi. Iure muni. ar. xxij. & item li. iij. ar. lxxv. Spe. saxo.
Vite prouisionẽ mulieres conducere locare possunt indicendo heredibus, li. i. ar. xxi. Iure muni. ar. xcv.
Vite prouisio vere fit mulieribus in proprietate & non in feudo, li. iij. ar. lxxv.
Vite prouisionis, feudalis expectantie, donationis ꝓpter nuptias, differẽtia. li. iij. ar. lxxvi.
Vite prouisio, de vite prouisionibus vide etiam. Iure muni. ar. lvij.
Vite prouisio, vide ad hanc materiam supra in dictione Dos seu Dotalitium.

Vitricus.

327

Vitricus suis preuignis mortua earũ matre in bonis mobilibus preter vtensilia nihil dare tenetur, li.i.ar.xxxi. in annota. & in glosa ibidem clarius vide.

Vniuersitas.

Vniuersitas seu cõmunitas ciuitatis vel villę vt dicatur deliquisse quę requiruntur, li.iij.ar.lxxxvi. glo.

Voluntas.

Voluntas dupliciter accipit̃, li.ij.ar.xxxvij glo.

Voluntas, ex sola voluntate non damnatur quis nisi subsequatur factum, li. ij. ar. xxxvij.glo. & xxxviij.glo.li.iij.ar.iij. glo.

Voluntas & notitia alicuius rei differunt, li.ij.ar.xliiij.glo.

Voluntas quandoq; etiam punitur eadem seueritate sicut et effectus, vt patet in crimine lese maiestatis, li.ij.ar.lxxi.glo.

Voluntatem suam nullus immutare debet cum damno alterius. li. iij.ar.xli.glo.

Vsufructus.

Vsufructus quid sit. li.i.ar.xxxij. glo.

Vsufructuarius non potest vendere illa quę ad vsum sibi data sunt, li.i.ar. xxxij.

Vsufructus quomodo & in quibus constituitur, & quomodo perditur, vide ibidẽ li.i.ar.xxxij.glo.abunde.

Vsufructuarius non habet ius fodiendi argentum seu minerã in fundo quẽ in vsum tenet, li.i.ar.xxxv.glo.

Vsufructuarius tenetur ad refectionẽ domus & ad tributum, li.ij.ar.xxi.in annota.

Vsura.

Vsurã non esse peccatum dicens pro hęretico reputatur, li.i.ar.liiij.glo.

Vsura quid sit, ibidem li.i.ar.liiij.glo.

Vsura admittit̃ in certis casibus, ibidẽ glo.

Vsurarium facit spes lucri prouenientis, ibidem glo.

Vsurpatio.

Vsurpatio, ex vsurpatione maioris autoritatis tria sunt quę amittuntur, li.ij.ar.vi.

Vtensilia.

Vtensilia & res expeditorias non tenetur ĩportare emãcipata ad diuisionẽ, li.i.ar.xiij

Vtensilia mulieris mortue facilius cognata obtinet eius q̃ vxor viri, li.i. ar.xx. Iure muni. ar.lvij.

Vtensilia, vide plura supra dictione Gerada, & item in dictioue Paraferna ad hunc passum.

Vtilitas.

Vtilitas publica prefertur priuate. Intellige si vtilitas priuata etiam in illa includat̃ vtilitate, alias cuilibet admittitur propriam vtilitatem preferre communi, li.ij.ar. liiij.

Vtilitas recõpensata quę sit, vide li.i.ar.lxx

Vtilitas, propter vtilitatem cõmunem multa statuuntur in republica etiam cum damno priuati hominis, li.ij.ar.liiij.glo.

Vulnus.

Vulneratus si illum qui eum vulnerauit duello conuincere velit propterq; corporis debilitatem venire non potest, iudex eidẽ inducias dabit, li.i.ar.xlix.

Vulnerans aut occidens aliquem, & eũ iudicio pręsentet volẽs eum pacis violatorẽ cõprobare, si non perfecerit ipse solus condemnetur, li.i.ar.l. & lxiiij. & .lxix.

Vulnerans mutilans alium conuictus manum amittit, li.ij.ar.xvi. Iure muni.ar. lxx.

Vulnerans aliquẽ in ore, naribus, lingua manibus, genitalibus, quomodo punitur, ibidem li.ij.ar. xvi.

Vulneratus digitto dente, &c. quomodo punitur, ibidem.

Vulneratus aliquod vulneribus in vno mẽbro in vno actu, & non occiditur dimidio verigeldo liberatur, ibidem, et Iure muni.ar. xc.

Vulneratus secundario in alio membro verigeldus multiplicatur, ibidẽ li.ij.ar. xvi.

Vulneratus seu verberatus absq; carnis vulnere ei emenda secundum sui generationem pręstetur, vulnerãs ergo non potest se expiare emenda sed medio verigeldo, ibidem & Iure muni.ar.lxxxix.

Vulnus illatũ studiose in genitalibus quę pœna, ibidem li.ij.ar.xvi.in annota.

Vulnera plura in vna guerra illata vno medio verigeldo soluuntur, ibidem.

Vulnerans, spolians aliquem, si infra annũ non agatur contra ipsum & ille morit̃, respõdere heredibus nõ tenet̃, li.iij.ar.xxxi.

Vulnere pro vno nisi vnus impetitur li.iij ar.xlvi.opere & auxilij possunt plures incusari, illa tamen incusatio est simplex, sed si recognoscũt ęque culpabiles sunt, ibidẽ vide.

Vulnerans aliquem eo proposito quod eũ occidere vellet non tamen occidit, vt homicida reputatur, li.ij.ar. lxiiij.

Vulneratus in campo ex casu, vel ab aliquo in hospitium tandem receptus si moritur, domesticus ille manet sine damno, immo expensę sibi persoluentur, li.iij.ar.xc.
Vulnera, liuida, tumida etiam actiones iniuriarum cum clamore proponi debent, Iure muni.ar.xxxviij. glo.
Vulneratus si clamorem excitauerit, & illum qui eũ lesit iudicio apportet metseptimus eum conuincet. Iure muni.ar.lxx.
Vulnus duellare quo pacto mensurari & dignosci debet. Iure muni.ibidem glo.
Vulnus vbi profunditatem habuerit vnguis & longitudinem membri manũ amittit, pro homicidio collum, ibidem. Iure muni ar.lxx. & Spe. saxo.li.ij.ar.xvi.
Vulneris profunditas quomodo cõputatur, ibidẽ. Iure mu.ar.lxx. & in glo.latius.
Vulneratus si eodem die iudiciũ non quesierit, et qui inculpatur apparet, absoluitur metseptimus, sed si querimoniam cœperit & ille non comparet proscribitur quarto iudicio. Iure muni. ar. lxxij.
Vulnus si est pernoctatum prefigi terminus debet ad proximum iudicium, ibidem.
Vulnus etiam si sit non duellare ad proximum iudicium differri debet, ibidem.
Vulneratus cum clamore iudicium veniens & illos qui clamorem audierunt habuerit tot potest accusare quot vulnera habet Iure muni. ar.lxxxi.
Vulnera si duellaria sint illicq̀ cõparuerint duellum in illis acquiret, ibidẽ ar. lxxxi.
Vulneratus si plures accusauerit q̃ vulnera sint, alij omnes vltra numerum vulnerũ accusati euadunt vt iuris est quilibet metseptimus, ibidem de actione vulnerũ plura
Vulnus, si duellum acquirit pro vulnere & victor existat, victo transit ad manum vel collum. Iure muni.ar.lxxxij.
Vulnerent se duo inuicẽ & ad iudiciũ veniant qui primam probauerit querelã duellum cõtra aduersarium acquirit, dato qđ vtriusq̀ vulnera sint duellaria. Iure muni ar.lxxxiij.
Vulnerũ auxilio si quis accusatus sit cum clamore metseptimus excusare se cogitur. Iure muni. ar. lxxxiij.
Vulnera si duellaria sint necne, antehac iudex & scabini vel ad id deputatus iuratus medicus conspiciebant. Iure muni. ar. lxxxiij. glo.
Vulnera triplicia, carnalia, patentia, & duellaria, ibidem glo.
Vulnerati mutuo si vnus vadit ad domũ iudicis, alter ad quatuor scãna iudicij, iste secundus primã acquirit querimoniam. Iure muni.ar.lxxxiiij.
Vulnerent se mutuo vnus gladio alter cultello, pro cultello collũ demeretur, pro gladio manum si vulnera duellaria comprobentur, cultellus enim furtiuam & occultã infert mortem. Iure muni.ar.lxxxv.
Vulnerans aliquem datus ad fideiussoriã & in illa fideiussoria occidat illum contra quem cautionatus est metseptimus euadet. Iure muni.ar.lxxxvi.
Vulnus, si pro vulnere cõram iudicio bãnito pax promissa sit vt supradictum est, citius contra istum probabitur per septẽ testes q̃ is se euincere posset, ibidem.
Vulnerent se mutuo & vterq̀ iudicium veniat querulando, si actione transposita vnus moriatur interim, & alter ad terminum compareat euadet metseptimus. Iure muni.ar.lxxxviij.
Vulneratus seu potius verberatus in dorso, ventre, & vulnera sint liuida, conquerens iudici obtinet duellum, & quomodo proceditur, et quid demeretur. Iure mu.ar. lxxxix. & Spe.saxo.li.i.ar. lxviij.
Vulneratus seu verberatus in caput, brachia, & probatiões nõ habet, ille absoluitur iure suo, ibidem. Iure muni.ar.lxxxix.
Vulnus capitis si suam habet profunditatem est duellare. Iure muni. ar.xc. glo.
Vulneratus si quis iu vno loco pluribus vulneribus ab homine vno non potest singulariter inculpari ꝑ quolibet vulnere, sed omnia illa vulnera excusare potest ad sacra si audet metseptimus, ibidem glo.
Vulnera manualis facti testari debẽt septẽ testibus. Iure muni.ar.cx.
Vulneratus si p̃ valetudine corporis querulari non potest contra malefactorem in illo iudicio vbi eum lesit, vel ius sibi denegauerit, potest ad aliũ iudicium eũ insequi & si factum non est pernoctatum, potest ei manuale factum intẽtari. Iure muni.ar. cxiij. glo.finali.
Vulnerans, occidens iure priuatos, infames, mulieres publicas, quid demeretur? Iure muni.ar.cxxix. & Spe.saxo.li.i.ar.l.
Vulneratus, vide supra ad hunc passum in dictione Mutilatus.

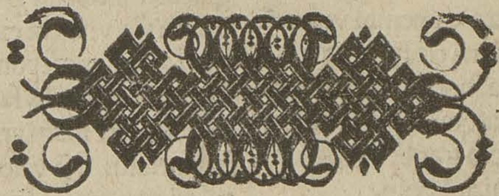
Vxor.

Vxorem alicuius manifeste adulterãs vel solutam violans & eam postmodũ in matrimonium superducere velit nunq̃ prolẽ

legittimam ex ea procreare poterit. Spe. saxo. li. i. ar. xxxvij. rationes vide in glo. articulus tamen iste condemnatus est.
Vxori si maritus suam proprietatẽ vel donationẽ propter nuptias errogare velit in eo casu iudex eius tutor erit, li. i. ar. xliiij.
Vxor q̃ primũ maritatur ius acquirit viri eo mortuo ab eius iure liberat̃. li. iij. ar. xlv.
Vxor relicta quę nec dotem nec donationem nuptialem habet à viro in quartam partem bonorũ viri succedit. Spe. saxo. li. i. ar. xxi. glo. Iure muni. ar. xxij. in fine glo. Iuxta vero aliquarũ ꝓuinciarũ consuetudinẽ in tertiã, li. i. ar. xxiiij. glo. fina. Secundum ius vero municipale si labore mutuo bona vir & vxor acquisiuerint vxor relicta in tertiã succedit bonorum partem. Iure muni. ar. xxij. glo.
Vxor etiam nõ dotata ali debet à viro, & post mortẽ extra domũ si male tractaretur in domo, li. i. ar. xlv. glo.
Vxor quicquid acquirit de operibus suis marito acquirere dicitur, li. i. ar. xlv. glo.
Vxore perpetuo abstinere, fit quadrupliciter, li. iij. ar. xxvij. glo.
Vxore mortua suppellectilẽ agnata accipiens quid marito relinquere tenetur, li. iij. ar. xxxviij. Iure muni. ar. xxiij.
Vxor cum lectum mariti ascenderit per illam copulationem eidẽ in generatione coequatur, li. iij. ar. xlv.
Vxor occidẽs maritum perdit dotem, li. iij ar. lxxxiiij.
Vxor relicta, quę bona secundũ ius municipale tollere potest post mortẽ mariti. Iure muni. ar. xxij.
Vxor relicta quid vltra dotẽ iure prouinciali & quid iure municipali accipit. Iure muni. ar. xxij.
Vxori si vir certam summã denominet, & loco pignoris bona mobilia & immobilia obligauerit, an illa vendere poterit, et an id nocere vxori possit. Iure muni. ar. xxij.
Vxor relicta quantũ cibariorũ tollit post mortẽ viri. Iure muni. ar. xxiiij. ar. xxvi. & lviij. & Spe. saxo. li. i. ar. xxij.
Vxorẽ superducẽs vir bona cum illa accepta & etiam cum secunda, potest cũ illis disponere quicquid voluerit. Iure muni. ar. xcvi. & Spe. saxo. li. i. ar. x.
Vxor, vide plura ad hũc passum supra in dictione Mulier, & dictione vidua.

THELOS.

ERRATA INTER IMprimendum commiſſa.

Fo.v.col.i.ver.xxvi.neſſario.lege neceſſario.
Fo.xv.col.ij.ver.xxxv.cirmen.lege crimen.
Fo.xxiij.col.iiij.ver.vij.teſtificare,le.teſtificari
Fo.xxiiij.col.i.ti.Exemplū.ver.xix.li.i.le.li.ij
Fo.xxv.col.i.ver.xviij.feu.c.xxx.lege.c.xix.
Fo.& col.ea.ver.xliiij.feu.c.xxx.leg.xix.
Fo.eo.col.ij.ver.finali.iibdem.lege ibidem.
Fo.xxix.col.i.ver.xiiij.carnis, lege crinis.
Fo.xxxi.col.ij.ver.xiiij.ar.iij.lege.ar.iiij.
Fo.xxxiij.col.ij.ver.xxiij.enim,lege eum.
Fo.xxxiiij.col.iij.ver.xvi.geneiationem,lege generationem.
Fo.& col.eiſdem.ver.finali,mui,lege muni.
Fo.xxxv.col.i.ver.iiij.a fine.Chriſtianum, lege Chriſtianam.& ver.ſequenti ibibem, lege ibidem.
Fo.eo.col.iiij.ver.xxi.indices,lege iudices.
Fo.xxxvi.col.ij.ver.xxviij.ptestet, le. preſtet.
Fo.xxxvij.col.ij.ver.xxij.ciuitate, lege in ciuitate.
Fol. & col.ead.a fi.deficit.Iure muni.ar.viij.
Fo.xxxviij.col.iij.ver.xxxviij.aſceditur,lege abſceditur.
Fo.xli.col.i.ver.finali,perfonas,lege perſonas
Fo.eo.col.iij.ver.xxxv.immeditate,lege immediate.
Fo.xliij.col.iiij.ver.xxvij.ali,lege mali.
Fo.xlv.col.ij.ver.vij.ar.lxiij,lege xliij.
Fo.xlvi.col.iiij.ver.xxix.monahetur,lege monachetur.
Fo.l.col.ij.ver.xxxix.ar.cxxxix,lege.cxxix.
Fo.li.col.i.ver.xxix.mui, lege muni. & infra ver.x.a fine vtilita. lege vtilitatem.
Fo.liij.col.i.ver.xxix.puniur, lege punitur.
Fo.eo.col.iij.ver.i.pena,lege penas.
Fo.& col.eadē.ver.xiiij.indicis, lege iudicis.
Fo.& col.eiſdē.ver.fina.ſint, lege ſunt.
Fo.liiij.col.iij.ver.xij.peiurium,lege periurium,& ſequenti ver.exequit,lege exequitur.
Fo.lviij.col.i.ver.a fine xvi.teſtare,lege teſtari & col.ij.eodem fo.ver.a fi.x.dominare, lege dominari.
Fo.eo.col.iij.ver.x.teſtificare,lege teſtificari.
Fo.eo.col.iiij.ver.a fi.x.propcietatem, lege proprietatem.
Fo.lix.col.i.ver.xx.prōptens, lege ꝓmittēs.
Fo.& col.eiſdē, ver.a fi.xiij.promiſſonibus, lege promiſſionibus.
Fo.lx.col.i.ver.a.fine xvij.teſtificare, lege teſtificari.
Fo.eo.col.ij.ver.a fi.v.exui,lege exuere.
Fo.lxiij.col.iij.ver.xxviij.querle,le. querele.
Fo.lxiiij.col.i.ver.xiij.xij.dies,lege xx.dies.
Fo.lxv.col.iij.ver.xi.teſtificare,le. teſtificari.
fo.lxvi.col.ij.ṽ.a.fi.xvij.teſtificat,le.teſtificatꝰ
fo eo.col.iij.ver.iij.teſtificare,le.teſtificari.
fo.lxvij.col.iij.ver.xv.ſententia,le.ſententiā.
fo.lxviij.col.iiij.ver.xxx.reparandarum, le. reparandorum.
fo.lxix.col.iiij.ver.xxvij.preſtolare, lege preſtolari.
fo.lxx.col.i.ver.xviij.municile,lege municipale.
fo.lxxi.col.iij.ver.xxi.teſtificare,lege teſtificari.Itidē ſequentibus verſibus & ſequenti col. ſepius oberratū eſt teſtificare pro teſtificari.
fo.lxxij.col.i.ver.xiij.teſtificabit le.teſtificabitꝰ
fo.eo.col.ij.ver.vij.teſtificare,leg. teſtificari & pleriſq; ibidem locis.
fo.& col.ea.ver.xx.ſi inſtanti.le.ſi in inſtanti.
fo.lxxiij.col.iij.ver.xxx.tempora,le.tempore
fo.lxxv.col.i.ver.xxiiij.preſtacionem, lege preſticionem.
fo.lxxvi.col.i.ver.penul.ſuſequuta,lege ſubſequuta.
fo.lxxvij.col.i.ver.xiiij.ihidem,le.ibidem.
fo.eo.col.ij.ver.xx.alteris,lege alterius.
fo.eo.col.iij.ver.penult.eſt,lege &.
fo.eo.col.iiij.ver.xviij.a fi.nequientes, lege nequeuntes.
fo.lxxviij.col.ij.ver.xv.a,lege ar.

Finis.

320

Anno Domini 16 zz. die 20 Martii

W niedziele srodopostną o godzinie wtorey w nocy, Grzmienie słyszano, y błyskanie było, z postrachem wielkiem, potym zaraz gdzieniy Grad upadł.

Zolnierze Pana Janowskiego zostali we pathonem Niedziel cztery na szcie gdzie wtygali niedziele wyjechali w roku 16zz

Tegoz roku wybierano Zanowe, a cieszkie po wszytkiey polszcze, Miało bydz od zanu złotych dziesięć a oni Wniuyc brali po swei woliey wrasz nie płacyli, wzieli złotych trzydzieści a strawieli wybierając złotych sto, tho się działo w poscie

Thegoz roku za raz dwa pobory, Mensi Maii wielkiem gwałtem a ucisku ludzi ubogich

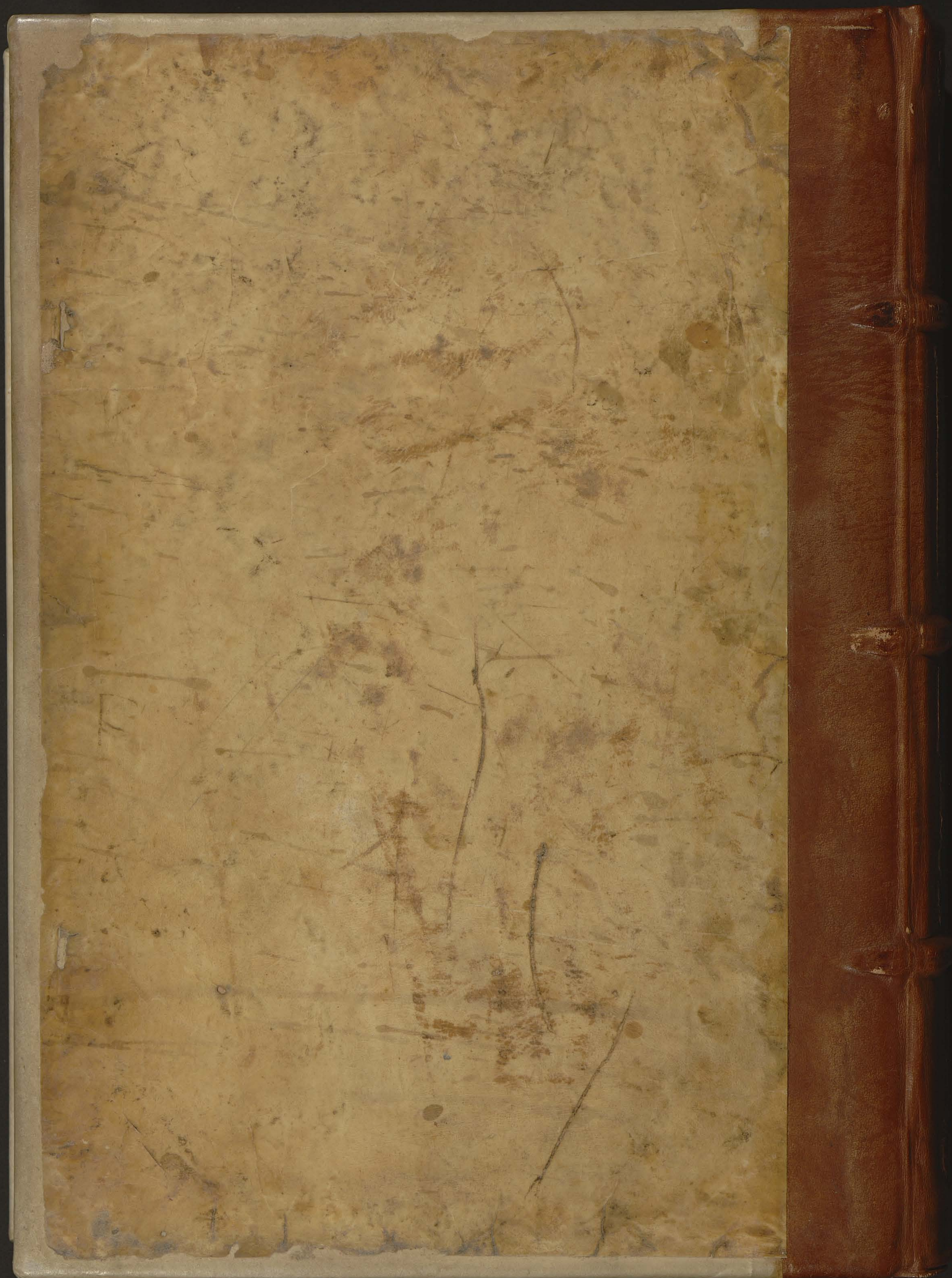
Thegoz roku bydło zdychało y konie ludzi … zrol porzuchali bo nie mieli czym orać y orać drogo było, pszenica po zło 3, zyto po gr 22 Jęczmien po gr 20. Groch po zło 4 ow Jagli po zło 4 tor. ymszys zupełnie nie było, ani oler ogrodnis żebractwa pełno.

ERRATA INTER IMprimendum commiſſa.

Fo.v.col.i.ver.xxvi.neſſario.lege neceſſario.
Fo.xv.col. ij.ver.xxxv. cirmen.lege crimen.
Fo.xxiij.col.iiij.ver.vij.teſtificare,le.teſtificari
Fo.xxiiij.col.i.ti.Exemplũ.ver.xix.li.i.le.li.ij
Fo.xxv.col.i.ver.xviij.feu.c.xxx.lege. c.xix.
Fo.& col.ea.ver.xliiij.feu.c.xxx.leg.xix.
Fo.eo.col.ij.ver.finali. iibdem. lege ibidem.
Fo.xxix.col.i.ver. xiiij.carnis, lege crinis.
Fo.xxxi.col.ij.ver.xiiij.ar.iij.lege.ar.iiij.
Fo.xxxiij.col.ij.ver.xxiij.enim,lege eum.
Fo.xxxiiij.col.iij. ver. xvi.geneiationem,lege generationem.
Fo.& col.eiſdem.ver.finali,mui,lege muni.
Fo.xxxv.col.i.ver.iiij.a fine.Chriſtianum, lege Chriſtianam.& ver.ſequenti ibibem, lege ibidem.
Fo.eo.col.iiij.ver.xxi.indices,lege iudices.
Fo.xxxvi.col.ij.ver.xxviij.pteſtet, le. preſtet.
Fo. xxxvij,col.ij.ver.xxij.ciuitate, lege in ciuitate.
Fol, & col.ead.a fi. deficit.Iure muni.ar.viij.
Fo.xxxviij.col.iij.ver.xxxviij.aſceditur,lege abſceditur.
Fo.xli.col.i.ver.finali,perſonas,lege perſonas
Fo.eo.col.iij.ver.xxxv.immeditate,lege immediate.
Fo.xliij.col.iiij. ver. xxvij.ali,lege mali.
Fo.xlv.col.ij.ver.vij.ar.lxiij,lege xliij.
Fo. xlvi. col.iiij. ver. xxix. monahetur, lege monachetur.
Fo.l.col.ij.ver. xxxix.ar. cxxxix,lege.cxxix.
Fo.li.col.i.ver.xxix.mui, lege muni. & infra ver.x.a fine vtilita. lege vtilitatem.
Fo. liij.col.i.ver.xxix.puniur, lege punitur.
Fo. eo.col.iij.ver.i.pena,lege penas.
Fo.& col.eadẽ.ver.xiiij.indicis, lege iudicis.
Fo.& col.eiſdẽ.ver.fina.ſint, lege ſunt.
Fo.liiij.col.iij.ver.xij.peiurium,lege periurium,& ſequenti ver.exequit,lege exequitur.
Fo.lviij.col.i.ver.a fine xvi. teſtare,lege teſtari & col. ij.eodem fo.ver.a fi.x. dominare, lege dominari.
Fo.eo.col.iij.ver.x.teſtificare,lege teſtificari.
Fo.eo.col.iiij. ver.a fi. x. propcietatem, lege proprietatem.
Fo.lix.col.i.ver.xx.prõprens, lege ꝓmittẽs.
Fo.& col.eiſdẽ, ver.a fi. xiij. promiſſonibus, lege promiſſionibus.
Fo.lx.col.i.ver.a.fine xvij.teſtificare, lege teſtificari.
Fo.eo.col.ij.ver.a fi.v.exui,lege exuere.
Fo.lxij.col.iij.ver.xxviij.querle,le. querele.
Fo.lxiiij. col.i.ver.xiij.xij.dies,lege xx.dies.
Fo.lxv.col.iij.ver.xi. teſtificare,le. teſtificari.
fo.lxvi.col.ij.v̄.a.fi.xvij.teſtificar,le.teſtificat̃
fo eo.col.iij.ver.iij. teſtificare,le.teſtificari.
fo.lxvij.col iij.ver.xv.ſententia,le.ſententiã.
fo.lxviij.col.iiij.ver.xxx.reparandarum, le.reparandorum.
fo.lxix.col.iiij.ver.xxvij. preſtolare, lege preſtolari.
fo.lxx.col.i.ver.xviij.municile,lege municipale.
fo.lxxi.col.iij ver.xxi. teſtificare,lege teſtificari.Itidẽ ſequentibus verſibus & ſequenti col. ſepius oberratũ eſt teſtificare pro teſtificari.
fo.lxxij.col.i.ver.xiij.teſtificabit le.teſtificabit̃
fo.eo.col.ij.ver.vij.teſtificare,leg. teſtificari & pleriſꝙ ibidem locis.
fo.& col.ea.ver.xx. ſi inſtanti.le. ſi in inſtanti.
fo.lxxiij.col.iij.ver.xxx.tempora,le.tempore
fo.lxxv.col. i. ver. xxiiij. preſtacionem, lege preſticionem.
fo.lxxvi.col.i.ver.penul.ſuſequuta,lege ſubſequuta.
fo.lxxvij.col.i.ver.xiiij.ihidem,le.ibidem.
fo.eo.col.ij.ver.xx.alteris,lege alterius.
fo.eo.col.iij.ver.penult.eſt,lege &.
fo.eo.col.iiij. ver. xviij. a fi. nequientes, lege nequeuntes.
fo.lxxviij.col.ij.ver.xv.a.lege ar.

Finis.

SPECVLVM
Jaskier
SAXONVM